Oprawa wyrestaurowana w r. 1932, przyczem wyklejki wzięte jako karty ochronne. (A.B.)

II

Nota .x. casus in quibus sententia excommunicationis nulla est. Primus est qui excitatur post appellationem ... Secundus qui propter intollerabilem errorem ... ut quia diligis deum excommunico te ... Tertius qui fert[ur] a non suo iudice ... Quartus qui a sententiatore interdicto. Quintus qui contra privilegiatos ... qui contra participantes nisi sententia maiori ... Nonus qui excitat prelatus subditus ... Decimus qui ... visitat cum nimia magna comitiva ...

Nota quod sententia excommunicationis ... requiritur ... quod procedat trina monitio vel una pro tribus ... causa iusta ... quod ferat[ur] in scriptis ... quod omnia ... sententia ...

Nota ... procedere stipendia ... vendes ... lex ... pompa plus ... statue ...

Consanguinitas ... est attinentia personarum ...

Baptizandi
Baptizati
Confirmandi
Tenendi
Confirmati

Inter baptizatum et tenentem
Inter baptizatum et coniugem tenentis ...
Inter baptizatum et filios tenentis
Inter tenentem et patres tenentis
Inter patres et coniuges ...

Inter confirmatum et tenentem
Inter confirmatum et coniugem tenentis ...
Inter confirmatum et filios tenentis
Inter tenentem et patres confirmati
Inter patres confirmati et coniuges ...

Inter confirmantem et confirmatum
Inter confirmantem et coniugem confirmati ...
Inter confirmantem et filios confirmati
Inter confirmatos et patres confirmati
Inter patres confirmati et coniuges ...

Johannes
...
Compostellanus
Bernardus
...
Azo
...
Innocentius
Petrus de ...
Abbas
...
...
Bartholomeus Brixiensis

Nota ... [illegible]

III

Sextus decretaliū cū glosis.

Quia preposterus est ordo prius humana subsidia petere quam divina ... [illegible]

Bonifacius episcopus servus servorum dei. Dilectis filiis doctoribus et scolaribus universis Bononie commorantibus salutem et apostolicam benedictionem.

[illegible: abbreviated gloss text surrounding the main text and marginal annotations]

Hunc librum venerandus pater Magister Stanislaus de Koprzywnicza plebanus in Sancz universitati legavit et in librariam Theologorum reponi fecit. Orate pro eo

Sacro s[an]c[t]e romane ec-
clie quam i[m]p[er]scruta-
bilis diuine p[ro]uidencie al-
titudo vniu[er]sis dispo[sicio]ne
i[n]co[m]mutabili p[re]tulit ecc[lesi]is
[et] tocius orbis p[re]cipuum ob-
tine[re] uoluit magistratum
regimini p[re]sidentes curis
sollicitamur continuis [et] assi-
dua meditatione urgemur.
Vt iuxta tradite n[obis] disp[en]-
sac[i]o[n]is officiu[m] subditor[um] como-
dis in quor[um] p[ro]sp[er]itate uti-
q[ue] p[ro]sp[er]amur. iugi quantum
n[obis] ex alto [con]cessum fuit
sollicitudinis studio i[n]te[n]-
damus. Amplectimur qui-
ppe uolu[n]tarios p[ro] eor[um]
quiete labores [et] noctes e[tiam]
q[uando]q[ue] transimus i[n]so[m]pnes ut
scandala remoueamus ab
ip[s]is. [et] q[ua]s humana na[tur]a nouas
s[em]p[er] de[pro]p[er]ans ede[re] formas li-
tes cotidie inuehere conat[ur].
n[unc] antiquor[um] iure n[unc] nouor[um]
edic[ion]e iuri[um] p[ro]ut nob[is] est
possibile reprimamus.

Sane cum post volumen
decretalium a fe[licis] re[cordacionis] G[regorio] p[a]p[a]
ix. p[re]d[ecessore] n[ost]ro p[ro]uide q[uam] utiliter
[com]pilatum: no[n]nulle ab
eo [et] a b[e]a[t]is romanis pon-
tificib[us] successiue s[upe]r diu[er]sis
articulis diu[er]se edite decre-
tales extiterint. de q[ui]b[us] a[liqu]o-
tiens dubitaret[ur] sol-
licite iudiciis [et] in scolis.
Nos ad apicem su[m]mi po[n]-
tificatus sup[er]na dispo[sicio]ne
uocati sup[er] hoc cu[m] insta[n]cia
requisiti a[n]i[m]is ambig-
uitate[m] [et] i[n]c[er]titudine[m] hui[us]
dispendium: plurib[us] affecta[n]tes
o[mn]i[n]o tollere ac elucidare q[ue]
de decretalib[us] ip[s]is teneri
q[ue] debent [et] possunt refu-
tare gr[ati]a suffraga[n]te diu[in]a
puritate p[ro]u[id]i[mus]. desid[er]abili[ter]
affectantes p[er] uenerabiles
fr[atr]es n[ost]ros. Guill[elmu]m archiep[iscopu]m
ebrudun[ensem]. [et] berengariu[m] ep[iscopu]m
biteren[sem]. ac dilectu[m] filiu[m] ma-
gistru[m] Ric[ardum] de senis s[an]c[t]e
ro[mane] ec[clesie] uice[cancellarium] iuris utriusq[ue]
doctore[m] decretales hui[us]
diligenc[ius] fecim[us] recen-
se[n]tes a plurib[us] ex ip[s]is cum
ut t[em]p[or]ales aut s[ibi] ip[s]is u[e]l
aliis in[ter] se [con]t[ra]rie seu o[mn]i[n]o su[per]-
flue uide[re]nt[ur] penit[us] resecatis.

reliquis quibusdam abreuiatis et eis in aliquibus in toto uel in parte mutatis, multisque correctionibus, detractionibus et additionibus prout expedire uidimus factis in ipsis, eundem librum cum nonnullis nostris constitutionibus, in quibus ad correctionem morum subditorum, et quietem ipsorum multa statuimus salubria, fructuose ubertatis cum propicio in domino diu altercata, et plurima in iudicio et extra frequentata dubia decidentur, redigi mandauimus sub debitis titulis collocari. Quem librum quinque libris aliis dicti uoluminis decretalium annectendum, sextum censemus nuncupari, ut idem uolumen senarium qui numerus est perfectus librorum illo adiuncto numero complectens perfectam in rebus agendis formam tribuat cum moribus disciplinam. Hec sunt cum more predecessorum nostrorum qui cum aliquas constitutiones promulgabant, uolumus eas mandabant studiis antiquiorum seruatione studia et obnixius uos in hac parte seruari. Hinc non recuramus ne infinitos libros decretum et alios non sine magnis dispendiis laboribus et expensis denouo fieri oporteret. Uniuersitati uestre per apostolica scripta mandamus, quatinus librum huius cum multa maturitate digestum, quem sub bulla nostra uobis transmittimus, prompto suscipientes affectu, eo utamini decetero in iudiciis et in scolis, nullas alias preter illas que inseruntur aut specialiter reseruantur in eo decretales aut constitutiones a quibuscumque nostris predecessoribus romanis pontificibus post editionem dicti uoluminis promulgatas, recepturi ulterius aut pro decretalibus habituri.

Gregorius x.

De summa trinitate et fide catolica

[illegible]

Fideli ac devota professione fatemur quod spiritus sanctus eternaliter ex patre et filio non tanquam ex duobus principiis sed tanquam ex uno principio non ex duabus spirationibus sed unica spiratione procedit. Hec professa est hactenus predicavit et docuit, hec firmiter tenet, predicat, profitetur et docet sacrosancta romana ecclesia mater omnium fidelium et magistra. Hec habet orthodoxorum patrum atque doctorum latinorum pariter et grecorum incommutabilis et vera sententia. Sed quia nonnulli propter irrefragabilis premisse veritatis ignorantiam in errores varios sunt prolapsi, nos huiusmodi erroribus viam precludere cupientes, sacro approbante concilio dampnamus et reprobamus omnes qui negare presumpserint eternaliter spiritum sanctum ex patre et filio tanquam ex duobus principiis et non tanquam ex uno procedat.

Bonifacius VIII.

De constitutionibus

Licet romanus pontifex qui iura

[illegible]

iura omnia in scrinio pectoris sui censetur habere, constitutionem condendo posteriorem, priorem, quamvis de ipsa mentionem non faciat, revocare noscatur; quia tamen locorum specialium et personarum singularium consuetudines et statuta, cum sint facti et in facto consistant, potest probabiliter ignorare, ipsis, dummodo sint rationabilia, per constitutionem a se noviter editam, nisi expresse caveatur in illa, non intelligitur in aliquo derogare.

Ut animarum periculis. Idem.

Ut animarum periculis obvietur, sententiis per statuta quorumcumque ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit aut supina. Statuto episcopi, quo in omnes qui furtum commiserint excommunicationis sententia promulgatur, eius subditi, furtum extra ipsius diocesim committentes, minime ligari noscuntur, cum extra territorium ius dicenti non pareatur impune.

Gregorius X.

De rescriptis

Ipso iure rescriptum vel processus per ipsum habitus non valeat si a beneficiali excomunicato super alio quam mercedis vel appellationis articulo fuerit impetratum. Innoc. iiii in concil. lugd.

Cum in multis iure conticuis infinitis reperit: provide duximus statuendum ut per illam generalem clausulam quidam alii quam frequenter in litteris nostris inseritur ultra tres vel quatuor in iudicium non trahantur quorum nomina in primo citatorio exprimat impetrator. Ne locus fraudi forsitan relinquatur si certa ea possit habere varietate. Idem eodem.

Dispendia litium et sumptuum dispendio volentes qua possumus industria cohercere statutum fe. re. gg. pape. ix. p. n. super hoc editum ampliantes decernimus ut si quis contra plures voluerit quaestiones movere

de iudice intelligitur iii. q. vi. omnibus. Exceptionis. § Et sequen. extra eum per ea. Pastoralis. § De except. Cum inter. Quum impetrantur. Inspici tempus datae ut impetrationis adiudicetur. § Et eam. xxx. e. c. Qui deprehenderit. cui consequi debuit qui olim hoc insti. Talis littera quae coram eo actum deum expressit, et formam dec. § Et sedes. Et haec tenuit Bartholomeus. Brixiensis quidem. que incipit ab eadem impetraverit. Si pone quia tunc expressit. postea imitatur unam expressionis ut unum expressit. postea alium convenit, licet excipit quod audiat iudicium videtur quod sic [illegible]

[illegible]

non ad diversos iudices sed ad eosdem super omnibus huiusmodi litteras studeat impetrare. Qui vero contrarium fecerit omni commodo careat litterarum nec per eas habitis valeat per easdem. Et reos super ipsum per eas fatigaverint in expensis legitimis condempnandus. Reus quoque si eodem durante iudicio actorem super obnoxium d[e]e[i]t reconventionis beneficio vel reconventionis si litteras contra eum impetrare voluerit coram suo debet apud eosdem iudices experiri nisi eos ut suspectos poterit recusare sub pena si contra fecerit puniendus. Bonifacius.

Quum aliquibus recipiendi aliquem in canonicum alicuius ecclesie non obstantibus eiusdem ecclesie prohibitis consuetudinibus vel iuramento statutis confirmatione apostolica vel quacunque firmitate alia roboratis per nostras litteras concedimus [illegible]

[illegible]

[illegible]

tatem si canonicorum receptio alias in ipsa ecclesia non spectat ad eos quibus huiusmodi littere diriguntur, sed extra eam nimirum recipiendi potestatem, is qui recipitur auctoritate apostolica dinoscitur esse receptus. Si vero canonicorum receptio alias pertinet ad eosdem, non apostolica, sed recipientium censetur auctoritate receptus, nisi quod eum auctoritate nostra receperint in nostris litteris contineatur expresse. Bonif. VIII.

Si gratiose a Romano pontifice concedatur, ut beneficia que per tempora tue promotionis obtines possis usque ad voluntatis sue beneplacitum retinere, huiusmodi gratia per eius obitum, per quem ipsum beneplacitum non contingit, [illegible] expirat. Secus autem si usque ad apostolice sedis beneplacitum gratia concedatur predicta, nam quia sedes ipsa non moritur, durabit perpetuo, nisi a successore fuerit revocata. Preterea non talis concessionis, que debet, cum sit ambitiosa, restringi, ad ea solum beneficia que canonice obtines potest licite obtinere.

Susceptum. Idem.

Sab. ap. se. mandatum ut ab aliquo beneficium quod obtinet resignatione recepta ipsum alteri conferas assignes adimplere non

[illegible]

[illegible]

potest si ille arcta quod resignatur rebus existimat humanis cui non praeresignatorem vacare licet post mortem nisi de intentione mandantis aliud appareret expresse. Si duo super eodem beneficio litteras impetrent post illorum per illius obitum qui tenebat successionem eiusdem provenire ipsum vacare et cum beneficium ipsum cessione non morte vacaverit de posteriori ipsius assecutione praeferri. Idem.

Gratiam quam super beneficio a sede apostolica te impetrasse proponis vitiosam reputamus non dubium quominus de alio beneficio ab episcopo tuo alias tibi absenti et ignoranti collato. nulla cum tempore impetrationis nescire fecerit mentionem utrumque tibi sufficientia sint beneficia quae sit neque aut decenter retinere haec non potes sed eligas quod ex eis malueris retinere. Idem.

Quamvis is cui gratia per quam mandabatur in certa ecclesia provideri de beneficio per eo vacante per nos fuerit revocata restituatur ante demum ad eius non tamen ei cum post revocationem et ante restitutionem praedictas fit in eadem ecclesia gratia facta fuerit ... esse dicerimus ... ferri debebit cum talis restitutio non aliud non repit intelligi ...

[illegible]

Quamuis ro cuius ... restitutam quo ad gratiam reuocatam sine alterius preiudicio intelligatur restituto quod aliti ante restitutionem impetrauit preferri non debet. gratia concessa ... fortius ... ad nicholao iiii. ... celestino v. preiudicium. nec ad hunc ... eciam ... possidere conueniant. iure habeant ius ... ad ... decretales ... reuocata. tenore huius reuo ... cationem ... [illegible]

... essent talia beneficia ... fructuum ... consuetudine ... statuto ... ratione ... reg ... ubi ... de ... ex ... preiudicium ... hodie ... episcopi ... de elec. ... de elec ... canon ... certa ... licite ... possimus ... posse ... licite possumus xvii. q. ii. ... propter.

[illegible]

... iuris preiudicio alieni. Idem.

Si eo tempore quo tibi de beneficio cum cura uel sine cura mandauimus prouideri ad optinendum curatum beneficium ydoneam non haberes etatem, licet nunc etatis legitime sis effectus, auctoritate litterarum huiusmodi cum tempore date ipsarum ad hoc non esses ydoneus de beneficio curato huiusmodi nequaquam poterit prouideri. Beneficium autem sine cura cum ad ipsum tunc etatem haberes sufficientem per eas licite potueris obtinere. Idem.

Si propter tua debita persoluenda fructus beneficiorum primi anni que in tua uacabunt diocesi tibi non obstantibus quibuslibet consuetudinibus priuilegiis uel statutis per que id impediri posset concessio usque ad quinquennium de speciali gratia concedimus: intentionis nostre nequaquam existit ut si fructus huiusmodi ecclesie tue fabrice uel alteri usui seu cuicumque singulari persone de speciali consuetudine priuilegio uel statuto forsitan

[illegible]

debeatur: que eis professionem ipsam iuxta expresse caveatur in ea preiudicium aliquod generetur. Idem.

Statutum quod iudices a sede apostolica deputandos nuper edidimus, cum quidam contenta in eo que pro communi utilitate credebantur inducta, sicut experientia docuit, tendere dinoscuntur ad nocendum, sanctione presenti quam inrefragabiliter observari mandamus suadente utilitate in melius duximus reformandum.

Statuimus quod nullis nisi in dignitate positis vel personatum habentibus seu ecclesiarum cathedralium canonicis cause auctoritate literarum sedis apostolice vel legatorum eiusdem delegato committantur.

Nec audiantur alibi quam in civitatibus vel locis insignibus ubi possit commode copia peritorum haberi.

Cum vero eiusdem civitatis vel diocesis fuerint actor et reus, extra ipsas cause non committantur nec me

[illegible]

maturit. āis eorundem nisi
ab epō contra aliq̄ de sua
dyoc. vl ab aliquo conueni-
ur contra eius capitulum
seu vniūsitatem ciui-
tatis illius aut castri, si fu-
erit actio dirigenda, vl
si actor eandē ciuitatem
seu dyoc. inhitans nō au-
dens, aut sui adūsarii
potenciam merito pertimes-
cens, cum ipsis nequiuerit
conuenire secure. Sub his
quippe casibus extra dictas
ciuitates et dyoc. possit
contra pdictos etiam conueni-
ri. Nullus tamen eorum ultra unam
dietam a fine sue dyoc.

competentiam valeat con-
ueniri. Et in duobus vltimis
casibus nisi impetrans de p-
dicto timore quem illis
commissionis exprimere
tenetur primo fidē iudici fa-
ciat saltem per proprium
iuramentum iudex ipse nul-
latenus in causa procedat.
Sed partes easdem ad iudicē
remittens impetrantem
eisdem in expensis legi-
timis alteri parti condempnet.
Cum autem idem actor et re-
us in ciuitatum vel dyoc. fuerit
diuersarum, si actor in
ciuitate vl dyoc. rei iudi-
cem habere [?] voluerit ipsum

[illegible]

[illegible]

si i sua sed i alia ciuitate vel
dioc[esi] lite impetrare ualeat
reum quem trahere ad eam de
dioc[esi] nisi locus ad quem eum
traxerit ultra unam dietam sic i
casu alio permittitur numquam
sit remotus. In nullo casu ex
pector iudex extra ciuitatem
seu dioc[esim] in quibus deputati
fuerint citet partes nisi deci[sio] com
missa cognoscat nisi ad id
expressus accesserit earundem
assensus nec alibi quam in illas
in personis dumtaxat designa
tas super iis committat quorum
ibi iudices suas. Cauentes ut
grauis in cuiusquam preiudicium iudi
cum coram procedant nullus nimis

ut aliquid aliud vel forsan
esculentum vel poculentum modo
liberalitate oblatum quod pau
cas possit consumi diebus vel ui
cum ipsum procuratum sive commissa
contingit esse suum dominium
procurationis. In moderatas expen
sas recipere ab eisdem prohi
bemus presumat. Prouisuro
decernimus quod in ipsis expensis
modus nequaquam excedatur.
nec plus ab una parte quam
ab alia exigatur. cum eodem gerunt
negocium vel quando ecclesie se concurrere
utilitas vel necessitas exegit
occasione procurandas expensas
procurationis exsatiandi et contrauenit
assumat sed nobilis fuit

[illegible]

pauperes litigantes pro expensis
nil prius exigat ab eisdem.
Assessore autem ut quandoque fie-
unt aliquando fraudulenter non in-
digeat quod officio relinquat
eisdem sed neque adiun-
gat aliquem de suo proprio
provide teneat eidem si a-
n indigeat ipsum nemini per
suspectum assumens eidem
competenti salario providere
moderando absfaciat a partibus
coerceat providere. Notarium
vel notarios iudicis sic commissa
scribentes qui ut plerumque
in exigendo salario metas
iuris excedunt ut ad ipsius
spectat officium prudenter re-
frenet nec cupidus aut cum
assessore pacto lucrum per-
cipere ullo modo. Si quis autem
contra constitutionem praesentem receperit
ad ipsius restitutionem integram

teneatur nulla eorum quibus
restitutio facienda fuerit re-
missione valitura praestita
eidem. Praesenti quoque constitutione pro-
hibemus ne aliquis aliquos
alios fraudulenter in suis
audientiis vocari procurent
ut eos laboribus et expensis
fatigent aut extorqueat
aliquid ab eisdem nullum
nocet si quis contra statutum
tuus esse requirens nec tamen
si producente competentes
vocato partes testio venien-
endo stando et redeundo
faciat ministrari expensas
laus. Quicquid autem contra praemis-
sa vel eorum aliquid exigit a
receptum sit ipso iure ini-
tium et inane. Idem.
Ubi qui gratiam ibi
virent etiam in petractu
a bito executore concesso

[illegible]

[illegible]

qui te memoriarum recipi faceret in de prebenda et si qua in eadem certa tunc vacabat, alioquin de vacatura primo provideret. Alius similem gratiam post tuam impetrationem obtinens in eadem habuit priusquam tu suas litteras presentavit, et memoratis sit receptus in prebendam tempore tue receptionis vel que postea vacantem, ex quo alterius antiquam receptionem collata in extitit, auferri non debet. Eidem quoque si ante receptionem memoratam vacavisset prebenda per presentatam executoris qui in ea ad collationem prebende pertinebat notificaverat, quod eam volebat plenius potestate conferre aut mandavit ne conferret eamdem seu illam sive reservari collatori presentem cum instancia decreti affectata est ei, et non alteri debet prebenda huiusmodi assignari. Quod si memorati ante receptionem et presentationem tuam prebenda vacavit, idem erit censendum si in huiusmodi gratia tibi facta decretum aut fuit irritum et inane quod contra ipsam contigit. Cum preterea in eis casibus debeas tu prebendam vacantem potius quam impetrator ultimus obtinere, dummodo tamen dolo tibi non possit vel notabilis negligencia imputari. Idem.

Si propter diversa fuit suscepta nostra ut in decimo mandatum prebende ecclesie beneficiis si ad id accedat episcopi capituli probate et assensus auctoritate apostolica provideri aliis postmodum impetrantis cum ex collatore apostolica seu executoris fit deputati provisione priusquam episcopi

[illegible]

capituli pastor consensus ad prouisionem et accederet faciendam canonicatum obtinuit bi... consentiente? postea pastor assensum dederit(?) poris et mandati auctoritate in canonicum ipsius ecclesie fuis receptus in prebendam uacantem te nullo anferetur. Idem.

Duobus super prouisione facienda in eadem ecclesia litteras ambobus optinentibus una die, cum eis executoribus deputatis, si non apparet quis primo impetrauit ex eisdem, is eorum cum canonicatum admittendus est in prebendam presentandus. Alius qui ambobus canonicatum non extitit assecutus, licet prius quam alius eis ad quos spectat canonicorum receptio et collatio prebendarum suas presentauit litteras, in canonicum sit receptus. Si uero neuter eorum uel uterque canonicatum admittitur, tunc ex quo igitur sunt equales, is qui prius presentauit erit potior in prebenda.

Quod si forsitan simul impresentando concurrunt, hii ad quos ut premittitur spectat canonicorum receptio et collatio prebendarum, uel eorum maior pars, ex eis alterum quem maluerint eligere teneantur, quo electo alius omnino careat impetratis, nisi ex tenore litterarum ipsius expresse appareat quod utrique uolumus prouidere. Idem.

Quia per ambitiosam importunitatem petentium nos quandoque et nonnulli predecessores nostri Romani pontifices indulgentias speciales nonnullis concessimus de percipiendis fructibus beneficiorum suorum distributionibus

[illegible]

tatem. pp q principes sepe no .. ut h iuc. C. de pen. .. sub. l. i. li. x. s. de purga. ca. cum in iune. tute. i. de lig. comm. c. i. i. de oces. pben. detestanda. et ideo locum hic i p.. reuocatio. ut hic. xxxv. q. ix. ..uam. de uindi. cum olim. ¶ Et no q dixit. am bitiosam. q est i portunitas ambitiosa. ut h autem

ip horam ab ecclia non debent abesse ut. xc. u. di. c. ui. // dis solutionis. q moribus a habitu est iclias amputadi. xxm. di. quiescere. c. se. xxi. q. iiii. c. i. a p totum deuita. ubo. cl. clia. ii. de pben. cum singula. // augm. s. de osti. c. pe. // deset vn plans officio i beneficio plus itelligitur. a. si sit eius sequa. lxxxi. di. eos. a. c. sigs sac ... xxxii. di. preter hoc

[illegible]

continuamus dum taxat exceptis sui scolaris et eius sui in ecclesia sua residerent aut in romana curia moram traherent seu alio certo loco seu in itinere. ¶ Ex quo in sollicite ormine vagandi et dissolutionis preparatur materia vivunt cultus divini neglectus desiderium ius augetur officium et plerumque propter quod beneficium est constitutum datur omittitur. ¶ Nos volentes emendare preterita et quantum possumus adversus futura cavere omnes huiusmodi et similes indulgentias personis non certis vel dignitatibus concessas penitus revocamus et eiusmodi concessiones in posterum nolumus exhiberi temporibus quoque ubi non patrum nostri successoribus indi

De consuetudine

Cap. I. Bonif. VIII.

Consuetudinem quae in ista ecclesia servatam asseritis tanto tempore cuius in contrarium memoria non existit, videlicet quod ipsius ecclesie canonici duos personatus aut duas dignitates personatibus seu administrationes aut duo officia vel eorum alterum cum reliquo insimul et prebendas possint in ea licite absque dispensatione sedis apostolice optinere, corruptelam cum sacris sit inimica canonibus et de ambitionis radice processit merito reputantes eam auctoritate apostolica reprobamus. ¶ Vos quoque ad ipsius observantiam iuramento firmatam extitit cum iuramentum iniquitatis vinculum non existat decernimus non teneri. ¶ Statuentes insuper ut nemini officium vel dignitatem valeat aliquis adimplere nulli liceat de cetero in una personatum vel dignitatem

[illegible]

[illegible]

uel prepositurā siue admi
nistrationem uel officium perpetuum
quocumque nomine censeantur
cum prebenda simul absque dis
pensatione apostolice sedis eiusdem
ecclesie obtinere uel iam obten
ta retinere quia si quid aliquid horum secus
presumptum fuerit irritum sit omnino. D.

Non putamus illam con
suetudinem quamcumque
tempore de facto seruatam rationa
bilem quod ab officialibus episcopi ad
eundem episcopum ualeat appel
lari ne ab eodem ad se ipsum
cum sit idem auditorium uel usque
appellatio imposita uideatur. Ide.

Non est dum tamen aliter sit
prescripta consuetudo canoni
ce quam allegat episcopus reprobanda
que in minoribus criminibus puniendis
et corrigendis subditorum
excessibus consensum sui ca
pituli requiri minime testatur.

Cum in ecclesia tua. Id.

Antiqua consuetudo habet quod
antiquiores canonici gradati
tim meliores si uoluerint pos
sint cum uacauerint pre ceteris ipsos
hos optare prebendas propter
quod mandamus quatenus de prebe
nda nulli alii de iure debita
personarum ibi uacaturam non ob
stante mandato possint
ipsi antiquiores iuxta consuetu
dinem eandem obtinere cum
prebenda uacabit et illa quod ob
tata non fuerit si nulli sit de
bita erit illi pro quo scrip
simus conferenda. Cum prebendis
uo apud se. ap. uacantibus

[illegible]

cũ de ipis p ro. pontifice
ordinatur. locus pũe ꝯsu
etudini nõ existit. Ceterũ
pretextu eiusdem ꝯsuetu
dinis prouisionẽs . auctẽ
ap. faciende uel debitum
differant statuimus ut ex
ecutores seu ipis prouisoib
deputati obtẽre uolentes
p. xx. dies dũtaxat expec
tent. quib elapsis libere
in nõ obstantis ad execuciõẽ
s mandata procedãt. pfata
ꝯsuetudie non obstante.

Bonifacius. viii. De postulatõe

Dexperiẽcia phibemus
edicto ne s aliqua
ex hiis formis q̃s
pnciosa curiositas adi
uenit. eligo postulando

seu postulo eligendo. cũ
nec uera electio nec uã pos
tulatio resultet ex ipis quu
s poci ad in uicem aduse
tur. aut sb ul eligo i postu
lando ul postulo in eligen
do. cum rem inpfctam sig
ficare noscatur. ad facien
das electiões ul postula
tiões decetero procedatur. Si
secus actum fuit eo ipo
ipo irritum decnẽtes. Verũ ea
forma eligo i postulo p
ut melius pot deuit ualere
cũ i ctitudinem ꝯtineat q̃
q̃ postulari ul eligi phi
bem. Statuentes q̃ s
ctũ fuit iurib oĩo carere.
nisi qñ pbabilr dubita
tur utrũ qui sit eligend

uel postulandus. Et cum qui sic postulatus fuit uel electus consensus tempore uel nam electoris uel nam postulatoris ne in uicto ius gerere eligere uetito teneat recedendi ad aliam postquam elegit sibi licentia penitus interdicta. Innocentius iiii. in consilio lugd.

Statuimus ut si quis electorum postulatorum uel per uisionem factam impugnat in forma obiciens ad uel personam ipsius hec ad nos appellari contingat talis qui opponit et cum qui defendit ergo uel alii omnes quorum interest ipsos cum tangit per se uel per procuratores ad eam sufficienter instructos ad sedem apostolicam a die obiectionis interposite infra mensem iter arripiant. Si quis pars non uenit per xx dies post aduentum alterius expectata in electionis negotio non obstante eius absentia sicut de iure fuerit procedatur. Hec autem in dignitatibus personatibus et canonicatibus obser-

nam nolumus immo mandamus adicientes ut qui plene non probaverit quod in forma opposuit ad expensas quas pars altera propter hoc se fecisse docuerit condempnetur. qui non in probatione defecerit eius quod obiecit in personam de beneficiis ecclesiasticis triennio noverit se suspensum ad quod si forte interim propria temeritate se ingesserint eo ipso sine superioris expectatione sit privatus nullam super hoc dispensationis spem aut fiduciam habiturus nisi manifestissimis constiterit documentis quod ipsum a calumpnie vitio cum probabilibus et sufficientibus excusaret. Idem.

In electionibus postulationibus aut scrutiniis ex quibus ius oritur eligendi vota conditionalia alternativa et incerta penitus reprobantes ac irritantes ut pro non adiectis habitis conditionibus puris consensibus celebretur electio. Voce vel alterius qui non pure consensit eadem vice carere. Greg. x. in generali concilio Lugd.

Ubi periculum maius intenditur ibi procul dubio est plenius

[illegible]

consulendum. Quam grauibus
autem sit honusta dispendiis
quot et quantis sit plena pericu
lis ecclesie prolixior uacatio ecclesiae
consideratio temporis edocet considerati
prudentes illius temporis discri
mina manifestant. Hinc nos
euidens euocat ratio ut dum
in minoribus reformandis uita
sollicite uacat in rectis ea
que periculosiora sunt nequaquam absque
remedio reformationis commo
de relinquimus. Ideoque omnia que
pro uitanda discordia in electione
romani pontificis sunt a predecessoribus no
stris precipue a felicis recordationis Alexandro papa tertio sa
lubriter instituta omnino inmota in
sua firmitate manere censen
tes. Nichil enim illis detrahere intendimus
sed quod experientia deesse probauit
statutis presenti constitutione supple
re. Hoc sacro concilio approbante
statuimus ut si eundem pontificem
in ciuitate in qua cum sua curia
residebat diem claudere contigat
extremum. Cardinales qui fuerint
in ciuitate presentes absentes ex
pectare decem diebus tantummodo
teneantur. Quibus elapsis siue
absentes uenerint siue non ex tunc
omnes conueniant in palatio in quo
idem pontifex habitabat contenti tantum
modo singuli singulis seruientibus
clericis aut laicis prout duxerit
eligendos. Illis tamen quibus patens ne
cessitas id suggesserit indul
gemus duos habere permittimus eorundem
electionis arbitrio reseruato. In
eodem autem palatio unum conclaue
nullo intermedio pariete seu
alio uelamine omnes inhabi
tent in communi quod reseruato libero
ad secretam cameram aditu ita
claudatur undique ut nullus intra
re ualeat uel exire. Nulli ad
eosdem cardinales aditus
pateat uel facultas secrete lo
quendi cum eis nec ipsi aliquos
ad se uenientes admittant
forsan nisi eos qui de uolun
tate omnium cardinalium inibi pre
sentium pro his tantum que ad e
lectionis negotium pertinent uoca
rentur. Nulli etiam fas sit
ipsis cardinalibus uel eorum nun
cium mittere uel scripturam. Quod si
quis contra fecerit scripturam mittendo uel
nuncium aut cum aliquo ipsorum se
crete loquendo ipso facto sententiam
excommunicationis incurrat. In conclaui tamen
predicto aliqua fenestra competens
dimittatur per quam eisdem car
dinalibus ad uictum commode
necessaria ministrentur sed per eam nullus
ad ipsos patere possit ingressus
Verum si quod absit
infra tres dies postquam ut predictum est con
claue predictum iidem cardina
les intrauerint non fuerit ipsi ecclesie
de pastore prouisum per spacium
quinque dierum immediate sequentium
singulis diebus tam in prandio
quam in cena uno solo sint ferculo
contenti. Quibus prouisione
non facta decursis ex tunc tantum
modo panis uinum et aqua
ministrentur eisdem donec eadem
prouisio subsequatur. Prouisionis

[illegible]

manicam dicens finaliter quod potens nolens ad ... [illegible] ... dictus autem ... in medio tempore ... sunt ... quia ... prosequatur ... ecclesie ... et ne romani. § porro soluto. // videlicet. vide in

... talle. et si non distinguitur per aliquam civitatem dicam ... iniciniori ... [illegible] ... in loco interdicto non potest electio celebrari ... hoc spirituale ... ro. pon. et porro ... in tali loco celebretur

Quod si huius pendente negotio dicti cardinales de camera pape nichil recipiant, nec de aliis eidem ecclesie tempore vacationis obvenientibus, sed ea omnia ipsa vacatione durante sub eius, cuius fidei ac diligentie camera eadem est commissa, custodia remaneant, per dispositionem futuri pontificis reservanda. Qui autem aliquid receperint, teneantur extunc a perceptione quorumlibet reddituum ad eos spectantium abstinere, donec de receptis taliter plenariam satisfactionem impendant. Iidem quoque cardinales accelerande provisioni sic vacent attentius, quod nequaquam de alio negotio se intromittant, nisi forsan necessitas adeo urgens incideret, quod eos oporteret de terra ipsius ecclesie defendenda vel eius parte aliqua providere, vel nisi aliquod tam grande et tam evidens periculum immineret, quod omnibus et singulis cardinalibus presentibus concorditer videretur illi celeriter occurrendum. Sane si aliquis ex predictis cardinalibus predictum conclave, ut superius exprimitur, non intraverit, aut intrans absque manifesta causa infirmitatis exierit, ipso nullatenus requisito, nec eius de electionis negotio ulterius admittendo, per alios ad eligendum seu substituendum pontificem libere procedatur. Si vero infirmitate superveniente idem conclave aliquem ex eis exire contigerit, ipso in infirmitate durante poterit eius suffragio non requisito procedi. Sed si ad alios post sanitatem sibi redditam seu ante redire voluerit, vel si absentes, quos per x dies diximus expectandos, supervenerint re integra, videlicet antequam eidem ecclesie sit de pastore provisum, in eodem negotio in illo statu, in quo ipsum invenerint, admittantur, de clausura quoque, servientibus, cibo ac potu et aliis cum aliis servaturi. Porro si eundem Romanum pontificem extra civitatem predictam, in qua erat cum sua curia residens, diem claudere contigerit extremum, teneantur cardinales in civitate, in cuius territorio vel districtu idem pontifex obiit, convenire, nisi forsitan interdicta vel contra ecclesiam Romanam in aperta rebellione consistat: quo casu in alia viciniori conveniant, que similiter nec interdicto subiaceat nec sit, ut predicitur, in aperta rebellione. In hac autem civitate tam quo ad expectationem absentium, quam quo ad habitationem communem, clausuram et cetera, idem in episcopali vel alia qualibet cardinalibus deputanda eadem omnia observentur, que super obeunte eodem pontifice in civitate in qua cum sua residebat curia sunt expressa.

Preterea quia parum est iura condere, nisi sit qui ea tueatur, adiciendo sancimus, ut dominus ceterique rectores et officiales illius civitatis, in qua Romani pontificis fuerit electio celebranda, auctoritate nostra et huius sacri concilii potestate sibi tradita, premissa omnia et singula plene ac inviolabiliter sine fraude ac dolo aliquo faciant observari.

... tem. § Certum. puta talem eligendum. § Electio que libera debet esse cum ... procedat ad idem de spon. ... locum. § Nulla sunt. decretum. cum apertis. § Ponitibi in tali ... quod ultra posse nemo ... q. ii. ... de reg. iur. nemo ... de pac. c. ... § Iudices. et ... nec tamen ... cardinales ... videtur eligere. hic dicimus quod nulla exceptio admittatur ... adversus presentes ... quando ...

elegat. de elec. et elec. potest. c. penultimo li. vi. ... Committi. ... ad hoc ... ex officio ... c. iiij. de off. deleg. ... tantum ... de obsequiis l. nullum. ff. de e. l. ...

Clericus mag. religionis qui officiis laborare corporis ...

Civitas aliqua: pacti ... non ...

Alias et ubi de ... Electores ... non ...

nec eadem ultraquam per mensem
vacare permittant super his statu
tali ordinationis statim a die recep
tionis pontificis obitum coram
clero et populo civitatis ipsius ad
hoc specialiter convocandis prestent cor
porale iuramentum. Quod si forte pre
missis diligenter non observa
verint aut fraudem commiserint ea
committentes cuiuscumque dignitatis
preeminentie conditionis aut status
existant omni prorsus honore sui
exercitio maneant ipso facto sint
infames nec unquam eis porte di
gnitatis pateant nec ad aliquod
publicum officium admittantur ipsos
insuper feudis et bonis ceteris que ab eade
ro ecclesia quibuslibet aliis ecclesiis ob
tinent ipso facto decernimus esse pri
vatos ita quod ecclesiis ipsis plene
ac libere revertantur ad ministratorum
earundem ecclesiarum arbitrio sine contradictione
aliqua disponenda. Civitas
vero predicta non solum sit interdicto sub
posita sed et pontificali dignitate
privata. Ceterum quia cum eligentium
concordia vis captivat, astringi ad
certum aliquid obligatione seu ad ignorat
cessat electio libertas ad invicem
eligendi. Cardinales eos sede obtinentes

per viscera misericordie dei nostri per asper
sionem sui sanguinis pretiosi ob
testamur ut pensantes attente
quod eis imminet cum agitur
de creatione vicarii Ihesu Christi succes
soris Petri rectoris ecclesie uni
versalis gregis dominici pastoris soli
private affectionis inordinatione
deposita et cuiuslibet pactionis et col
ligationis necessitate nec non
conditionis remittendi mente receptis
pactionibus cessantibus non se reci
pere conditionis intuitu vel simoniis
non que sua sunt querant non priva
tis commodis intendant sed
nullo arctante ipsorum negligen
tia iudicium nisi deo puris ubi
que mentibus nuda electionis conscientia
utilitatem publicam libere prosequan
tur omni conatu sollicitudine
prout possibilitas patitur ideo actu
sit modo ut eorum ministerio ac
celeretur utilis et necessaria toti
mundo provisio ydonei eligendi.
Ecclesie ... Quicumque secus
egerit divine subiaceat ultioni
eorum culpa nec gratiam prius hoc
prima pacta nihilominus ab sede
et nos nichilominus pactiones obliga
tiones conventiones per quas ... ...

Vacante ap. postolica sede electores
postquam per ... vel pro
visiones omnia que obicere inte
dunt expressam vel formam tenentur exprimere alias ... que de iure
vera esse ... posse ... expressis ipsi ... obiecentes
non audientur nisi de novo eligant ... in cons-
probandi facultatis. Super quo inter debuit statutum in de
editum ... non probantes que obiciunt ... vel
formam ... dicitur ... de ... li. vi. pre
dividitur. Quarum prima usque ibi ... in qua ponit ...
... usque ibi ... et post ... Tertia usque ibi ...
... ibi penam non observantis ... Quarta usque ibi
... in qua ... exceptionem. Quinta usque ibi illa sane in qua ...
... ponit ... exceptione ... Sexta ibi illa sane usque in
fi. in qua ... de ... proponendo aliqua. Electores
nota tres modos ... quibus providentur ecclesiis ... s. e. c. i.
Quorum primus ... pertinet ad ... Alius ad prelatos qui
... ipso et providence confirmant ... Unde ... spec
tat ad illos eligere ... confirmare ... in synodo ff. de ...
... s. e. cum inter canonicos
ubi de hoc ... et ... de ... in aliquis ...
... ... significavit ff.
de ... Impossibile. Non enim omnibus ...
... preciudere possunt vi. q. i. ... maius enim bonum ...
... ad plenum ... non possumus. ... hoc ... nisi ...
enim est quod ... semel ... non ...
coll. vi. ... pen. ...
... ff. de ...
... Periculose ... ponitur hic de pe. dij. periculose
... ... s. e. ne pro defectu ... ad posterius
... e. cum sit. Dignitatem de quibus ... iudicium ...

legatum. ff. de l. iii. l. ... si legatum omnis lana
... cedit legato. ff. de auro ar. ... l. pediculis ...
Labeo ... indefinita non equipollet ... Item ali
ud quod ... super ... petitione aliud ...
indefinita ... non ... de ... c. ... dic
quod ... non est eadem ratio ... propter
aliquid accidens omnium preclari
num ... explicator
indefinita non equipollet ...
ut ... nam
... lane
... in
uno

...
non pro
... ex ...
... ...
... operatione ... post
maioris ... omnis
esse ipsum ad ...
vel ... ipsum principale ... sed
quod omnium ... eadem est ...
... ut ... non ...
... forte ... ubi ... ex origine
... nobilior ex origine
... indefinita negative ...
... equipollet universali. ff. de l. ii. ...

omnia sui muneris sunt exhib[ere] artius iniuncto, fiunt firmitatis vinculo iuncta, cassamus, irritamus, et viribus decernimus omnino carere, ita ut nullus ad illa observanda quomodolibet sit astrictus, nec quisquam ex eorum transgressione notam incurrat fidei non servatae, sed non indigne laudis titulum potius mereatur. Cum lex etiam humana testetur, Deo magis transgressiones fieri, quam iurandi transgressiones acceptas. Quia vero non fidelibus non est tam de sollicita quantumcumque inventione fidendum, quam de instantia orationis humilis et devote sperandum, huic adicimus sanctioni, ut in omnibus civitatibus ceterisque locis insignibus, ut primum de ipsius Romani pontificis obitu certitudo claruerit, a clero et populo sollempnibus pro eo exequiis celebratis, singulis diebus, donec de ipsius ecclesie provisione indubitatus rumor pertulerit veritatem, humiles preces fundantur ad Dominum, et apud Deum devotis orationibus insistatur, ut ipse qui concordiam facit in sublimibus, sic efficiat corda cardinalium concordia in eligendo, quod celeris et concors ac utilis provisio proveniat, prout animarum salus exigit et totius requirit orbis utilitas. Et ne tam salubre presentis sanctionis edictum ignorancie pretextu negligi contingat, districte precipimus ut patriarche, archiepiscopi, episcopi, alii ecclesiarum prelati ceterique quibus est commissum proponere verbum Dei, clero et populo specialiter congregatis ad hoc in suis sermonibus ad supplicationum precum suffragia pro celeri felicique provisione frequentius exhortentur, et ipsis eadem auctoritate non solum orationum frequentiam, sed observantiam prout circumstancie pensande suadebunt ieiuniorum indicant.

Idem.

Ut circa electiones, postulationes et provisiones ecclesiasticas viam maliciis, prout est possibile, precludamus, ne diutius periculose vacent ecclesie, vel personatuum, dignitatum aliorumque ecclesiasticorum

... corum beneficiorum provisio deferatur. ¶ Edicto perpetuo prohibemus, ut si qui in aliquibus postulationibus, electionibus vel provisionibus huiusmodi se opposuerint, proponendo aliquid contra electionis, postulationis seu provisionis formam aut personas eligentium vel electi seu illius cui erat provisio facienda vel facta, propter quod contigerit appellari, appellantes in instrumento publico seu litteris super appellatione confectis omnia et singula exprimant, que in formam intendunt obicere vel personas, coram personis autenticis aut persona que super hoc publicum debeat testimonium perhibere, interveniente corporali prestito iuramento quod credunt ea que sic exprimunt esse vera et se posse probare. ¶ Alioquin tam opponentes quam etiam tempore appellationis interposite vel postmodum adherentes eisdem obiciendi aliqua que non fuerint in litteris vel instrumentis expressa potestatem se noverint non habere. ¶ Nisi aliqua per ea forsan emerserint [illegible] vel antiquas [illegible] que appellantes [illegible] tempore ... ignorare potuerit et etiam eum iste ignoraverit. ¶ Super his autem ignorantiam sufficientem facientibus probandis fidem per proprium prestito corporali iuramento faciant, adiciendo iuramento eodem quod ad ea probanda se credant sufficientes probationes habere. ¶ Illa sane que fe. re. Innocentius predecessor noster, in complendo probantes ea que in formam vel personas obiciunt, statuit, volumus in suo robore permanere. ¶ Idem in eodem.

¶ Avaricie cecitas et dampnande ambitionis improbitas aliquorum animos occupantes eos in illam temeritatem impellit, ut que sibi iure interdicta noverint exquisitis fraudibus usurpare conentur. Nonnulli siquidem ad regimen ecclesiarum electi, quia eis iure prohibente ante electionis confirmationem celebratam de ipsis administrationi ecclesiarum ad quas vocantur ingerere se non licet, ipsam sibi tanquam procuratores seu yconomi committi procurant. ¶ Cum itaque non sit malitiis hominum indulgendum, nos late providere [illegible]

Quam sit. eligentes quam citius commode possunt electionem electo presentent. electus .i. mensem consentiat aut privatus est iure. quod si non consenserit, ipsum esse iure privatum. electus post consensum confirmationem petat .i. tres menses. ... [illegible]

... quod si optineatur, puta quod superior non presens ... [illegible] electionem procedere possunt. ... [illegible] ... opotineat, et quo ... confirmationibus cathedralium ... [illegible]

[illegible]

nolentes, lex generali constitutione sancimus, ut nullus decetero administrationem dignitatis ad quam electus est, priusquam celebrata de ipso electio confirmetur, sub economatus vel procurationis nomine aut alio de novo quesito colore in spiritualibus vel temporalibus per se vel per alium pro parte vel in toto gerere vel recipere aut illis se immiscere presumat. omnes illos qui secus fecerint iure, si quod eis per electionem quesitum fuerat, decernentes eo ipso privatos.

Quam sit. Idem in eodem.

Quam sit ecclesiis ipsarum dispendiosa vacatio, quam periculosa esse soleat animabus, non solum iura testantur, sed etiam magistra rerum efficax experientia manifestat. Cupientes igitur competentibus remediis in electionum diuturnitatibus obviare, hoc perpetuo decreto statuimus, ut si quando fuerit electio in aliqua ecclesia celebrata, electores electum ipsum quam citius commode poterunt electionem presentare ac petere consensum ipsius electionis festinent, et electus non ultra adhibere .i. mensem a tempore presentationis sibi facte teneatur. Qui si electus ultra presentare distulerit, ius, si quod ei ex sua electione fuit acquisitum, esse tunc se noverit eo ipso privatum. Nisi forsan talis fuerit prelatus, cui electio de se celebrate absque superioris sui licentia est prohibitum seu quamvis provisione sede apostolica consentire non possit, quo casu idem electus seu electores ipsi presentiendo licentiam a superiore cum ea celeritate quam superioris ipsius presentia vel absentia permiserit petere studeant. Alioquin si elapso tempore per eius superioris presentia vel absentia ut permittitur, sub hac licentia eos negligere obtinere contigerit, electores ut ad aliam electionem procedant liberam habeant facultatem. Ceterum qui in electus infra tres menses post consensum electioni de se celebrate prestitum confirmationem electionis ipsius petere non omittat. Quod si iusto impedimento cessante infra ...

[illegible]

[illegible]

menstruum quo omiserit eadem electio eo ipso viribus vacuetur. Idem in eodem.

Perpetue prohibitionis oraculo declaramus quod scienter in electionibus nominantes indignum post suffragium in scrutinio prestitum in adeo in eo persistere quod ex votis eorum cum aliis electio subsequatur, neque eligendi potestate privantur. Licet per eos qui indignum nominando scienter contra conscientias suas agant in iudicium iram sibi ultionis motum quod quilibet suasit sibi possit non immerito formidare. Idem.

Nulli licere decernimus postquam in scrutinio nominaverit aliquem electio fuit subsecuta, postquam prestiterit electioni de ipso ab aliis celebrate consensum illum sive electionem ipsam. Nisi ex causis postea emergentibus impugnare vel nisi et mores ipsius ante celata de novo pandantur ipsi

tas seu alicuius aliud latentis vitium vel defectus quem sibi licuit ignorare potuit in tali revelet vel ei iam ignorantia fidem faciat proprio iuramento. Idem.

Si quando contigerit duabus electionibus celebratis per partem in alteram eligentium duplo maiorem numero inveniri electores qui parte alia sic excedunt ad detegendum zeli vitium vel aliud in personam quod vel electio ab eis opponendi aliquod crimen persona decreto eorum minime iudicari fecerit. Si quis autem opponere voluerit quod votum illius cum opposuit nullum reddere ipso iure. Idem.

Quamvis constitutio felicis recordationis Alexandri pape in eligendis electionum episcopalium seu fratribus electoribus episcoporum ex ortis non in minoribus ecclesiis annuatim congruentes ipsum per apostolicas litteras de voluntate statuerit ad apostolicam sedem. [illegible]

[illegible]

Hos in temeraria appellationum audacia se efferentes, et appellationum frequentiam refrenare volentes, hac generali constitutione duximus providendum, ut si contra electiones, postulationes vel provisiones factas de personis, vel ad maiores dignitates electorum, maiora aliqua celebratas, cum manifeste expressa formula contigit appellari, per appellationem negotium ad sedem apostolicam negotium devolvatur: licet in electionum eiusdem negotiis iudicio vel extra iudicium appelletur, in susceptis etiam probabili, quam probari debeat, legitima reputari, ad sedem ipsam huiusmodi negotia deferantur. Ceterum in omnibus praemissis casibus liceat partibus ab huiusmodi appellatione illa quam interiecerint recedere, antequam praefatae sedi fuerint praesentatae, in superiores a iudices quibus erat ipsa causa commissa, appellatione cessante omissa, an in hoc processu tunc intendisse repetitur. Sed de causis ipsis in illa tractet, in iudicium vertitur: sed pro singulis electis partibus tenuerit per exceptionem competenter, in quo cum omnibus actis et munimentis suis apostolico se conspectui repraesentent.

Si forte inter cetera quae. Idem.

Si obiiciatur electo vel postulato, seu alias promovendo ad aliquam dignitatem eiusdem ecclesiae, vel alium personae defectum opponi contigerit, in discussione obiectorum illum statuimus ordinem immutabiliter observandum, ut promovendus, si defectum ipsum non omnia sibi iactat examinum et cum appellaveritis, excusationis aliud ut ad exterminandos alios discussione ceterum procedendum. Ceterum si partes iam ceperint, eis huiusmodi oppositione docuerint intentionem defectum opponentes omnino a prosecutione causae ceterisque talia obiecerint excludimus, et ipsum tunc promovendum decernimus, ac si in probatione omnium penitus quae obiecerant defecissent. Idem in eodem.

Si aliqui clerici. qui gravaverint aliquem personam ecclesiasticam vel eius consanguineos vel ecclesias seu bona pro eo quod eum per quem rogabantur in- eligere noluerint ipso facto excommunicatus est. Clerici [illegible]

Si aliqui clerici quicumque vel
alias quaslibet ecclesiasti-
cas personas ad quos in aliquibus
monasteriis vel aliis piis locis
spectat electio, pro eo quod rogati vel
aut inducti eum per quo rogabantur
sive inducebantur eligere
noluerint, vel consanguineos eorum
aut ipsas ecclesias, monasteria
seu loca cetera beneficiis seu aliis
bonis suis privare seu per alios spo-
liandos seu alias iniuste persequi
di gravare praesumpserint, se
ipso facto excommunicationis sententia innodatum.

Generali constitutione sancimus uni-
versos et singulos qui rega-
liam custodiam seu gardiam
advocationis seu defensionis titu-
lum in ecclesiis monasteriis vel quibus-
cumque aliis piis locis de novo
usurpare conantes bona ec-
clesiarum monasteriorum aut locorum
ipsorum vacantium occupare
praesumpserint quantacumque dignitatis
honore praefulgeant, clericos
ecclesiarum, monachos monasteriorum,
et personas ecclesiasticas
locorum eorundem qui sibi hoc pro-
curant eo ipso excommunicationis sententiae de-
cernimus subiacere. Illos vero
clericos qui se ut debent talia
facientibus non opponunt
de proventibus ecclesiarum seu locorum
pro tempore quo praemissa sine contradictione
debita permiserint fieri ad percipien-
dum districtius inhibemus.

Qui autem ab ipsarum ecclesiarum ceterorumve
locorum fundatione vel ex antiqua
consuetudine iura sibi huiusmodi ven-
dicant, ab ipsorum abusu sic
prudenter abstineant et suos
ministros in eis sollicite
faciant abstinere, quod ea quae non
pertinent ad fructus seu

[illegible]

redditus percipientes vacationis tempore non usurpent, nec bona ecclesie quorum se asserunt custodes dilabi permittant, sed in bono statu conservent. Idem in eodem.

Licet canon a fe. re. Alex. pp. predecessore nostro editus inter cetera statuerit ut nullus regimen ecclesie parochialis suscipiat nisi xxv. annum etatis attingat ac sciencia et moribus commendandus existat, quodque talis ad regimen assumptus, si monitus non fuerit presbiter a canonibus tempore [illegible] ab regiminis eiusdem amoveatur officio et alii conferatur. Quia tamen in observatione canonis memorati multi se exhibent negligentes, nos periculosam illorum negligenciam volentes iuris execucione supplere, presenti decreto statuimus ut nullus ad regimen parochialis ecclesie assumatur nisi sit ydoneus moribus, sciencia et etate, decernentes collationes de parochialibus ecclesiis his qui non attingunt xxv. annum de cetero faciendas viribus omnino carere. Is etiam qui ad huius regimen assumetur ut gregis sibi commissi diligencius gerere curam possit, in parochiali ecclesia cuius rector existit residere personaliter teneatur, et infra annum a sibi commissi regiminis tempore numerandum se faciat ad sacerdocium promoveri. Quod si infra idem tempus promotus non fuerit, ecclesia sibi commissa nulla etiam monitione premissa sit presentis constitucionis auctoritate privatus.

Super residencia vero ut premittitur facienda possit ordinarius gratiam dispen[...]

[illegible]

[illegible]

sacris ad tempus tale prestari causa rationabilis exposcet. Item. Nemo deinceps prochialem ecclesiam alicui non constituto in etate legitima in sacerdotio commendare presumat nec tali nisi unam, et eam necessitate vel utilitate ipsius ecclesie suadente. Commendam autem huiusmodi, ut premittitur, iuste factam declaramus ultra semestris temporis spacium non durare. Statuentes quicquid secus de commendis ecclesiarum prochialium actum fuerit esse irritum ipso iure. Nicholaus III. Quoniam periculosis ecclesiarum vacationibus occurrere ac magis animarum subveniri dispendiis obviare iam pluribus remediis aliaque pariter ipsarum rerum experientia ad earum expeditionem ... indicant utilia reme...

[illegible]

[gloss illegible]

dia experta sentiunt grauiora. Que felicis recordationis Gregorii pape X predecessoris nostri de electionibus presentandis electis et postulationibus electorum petendo ac adhibendo consensu salubriter statuit in suo robore cum nostra scripti temporis moderamine in presentandis electionibus permanere volentes, sed quo de tempore ipso post consensum a se petendis confirmationes instituit quo ad illas que

petiuntur vel peti debent a sede apostolica temperantes, cum nonnullorum aliquorum locorum distantia interdum longius tempus exposcat. Hac igitur generali in perpetuum valitura constitutione sancimus, ut omnes electi cathedralium vel regularium ecclesiarum, quorum electionum confirmationes vel infirmationes ad ipsius

[gloss illegible]

E

de off. del. sicut cum q[uod] non credas t[ex]t[us] absolutus a r[e]f[ert] ab ipsis p[er]p[etu]ales ut salutantes capitulus ecclesie ut l. de sup. neg. pla. si epus [...] secum scias q[uod] si potes sola voluntate vadit ad p[ro]p[ri]um non h[abe]t locum h[oc] con[tra]. h[oc] dicunt [...] ista non [...] non obstat in his duob[us] casib[us]. s[ed] cum i[m]mediata subiectio ut a p[a]p[a] sede devolvit q[uod] illi locum non h[abe]at. s[e]c[undu]m guil. [...]

[illegible]

sedis eam credunt in me
diata subiectione apostolice sedi i[m]
teneri, de voluntate su[m]mi
pontificis post consensum vel
post obtentam de persona electio
ne noticiam si eam debito
tempore non contingit presen
tari ad sedem ipsam iter arri
pientes ecclesie sive [...] p[re]sc[ri]p
tum tempus iter arripuerint
sed non absque fraude qui
cito commode poterunt lo
corum considerata distancia
petentium suarum electionum
confirmationes ut prosequi
electiones suas quibus pote
runt modis licitis p[ro]p[er]e
cum omnibus actis utrumque
instrumentis suis et proces
sus suos contingentibus

[illegible]

[illegible gloss]

coram nobis personaliter teneantur. Quod si per .xx. dies post lapsum ex qualitate locorum moderati temporis expectatum, sive eligentes sive opponentes venerint, sive non personaliter comparere, et suam electionem confirmationem vel prosecutionem seu executionem petere nulla iusta causa interveniente contempserit, et qua infra .xx. dies predictos proposita infra .xv. dies post tempus huiusmodi coram nobis vel alio seu aliis deputando seu deputandis quibus sic videbitur teneatur ap. se ipsam facere plenam fidem vel infra eosdem .xx. dies seu predictos .xv. eo casu tunc ad predictum cum propositi

[illegible gloss]

ut predicitur ad iniuriam
probandum concessi fuerint ta
lia tam in simia proposita con
tiget quod in iudicio presentatis
ipsos electos absque scripta pe
na iniuncto excusaret et propter
quod forsitan uideretur eidem
ad predictam comparitionem tem
pus prolixius indulgendum.
Sin super hoc eodem quoad per
sonalem electorum compari
tionem ex causa aliqua iusta
eisdem propositam contingent
sit admittet. Idem tamen uisto
impedimento cessante per procura
torem ad premissa omnia suf
ficient instructum in iudicio
ipso cessante ut premittitur se per
sonaliter presentauerint elec
tiones de ipsis factas eo ipso
iuribus uacantes ipsos omni
iure si quod eis per electionem

huius quesitum esset de
cernimus esse priuatos.
Electos uero qui se sine
actis [illegible] legitimis [illegible]
tis suis et processus suos
contingentibus personaliter
uel per procuratorem ut pre
mittitur presentauerit
ea nolumus exceptis con
stitutionis huius eodem peri
culo percelli ut procedendi [illegible]
[illegible] alibi quam apud sedem
ipsam nisi ex iusta causa
non possit dilationem aliam
obtinere. Ad hec ut dili
gens inquisitio super elec
tionibus eligentibus et elec
tis ac aliis premissa contin
gentibus plena informa
tio possit haberi quam infor
mationem per procuratorem
qui ut plurimum instituuntur

[illegible]

absentes et processus igitur
in causis eiusmodi non sequatur
de facili, provenire de ipsis
electoribus duae personae ad
minus super negotio ipso vel de
electis praemittantur sufficien-
ter instructae, quam electionem
decretam esse contingit, iidem
tempore per capitulum in expensis
de bonis ad praelatum ipsius
ecclesiae spectantibus electione agi
pertinentibus, si sint discreta;
alioquin de communibus vel per ipsum
capitulum aliunde expensis sic
ipsis discretis vel communibus tri-
buti non possit ad omnia instruc-
ti plane consulantur. Si
vero in discordia electio vel
electiones ipsae processerint, tunc
duae personae ad minus de parte
qualibet, cum sunt plures, vel
de parte electi vel cum electio
una processerit, in utraque
moderatis expensis electorum,
quas si electi exhibere contemp-
serint nisi forsan ipsos excu-
set impotentia pro quali-
tate negotii excusaverit omni-
no ipsis et tali electione quasi
to praeveniuntur. Et quando unus
cuius electus an aliquis se op-
ponunt in expensis ipsorum
propriis eo casu tamen opponit
quam opponentes huiusmodi duo
tantum vel si plures duo ad minus
ex ipsis opponentibus in ex-
pensis ipsorum opponentium
plene, ut dictum est, cum actis in om-
nibus instructi compareant, ut per
praemissas personas vel negotium
plenarie instrui valeat sedes eadem in
forma ... veritate perscruta-
ta et aliis circumstantiis circumspectis super
hiis aliquibus personis seu quibus

[illegible]

cumque alius sit alibi facien-
da provisio vel equitate sua-
dente presertim cum ipse se
improbos et alius sit accu-
de. Ceterum si eligentes ele-
ctiones ipsas dolo vel in
discordia celebratas. Vi-
dens ex quo commode potue-
rit electis presentare distule-
rint, ipsos qui culpabiles in
hoc extiterint quoad se a presertim
prosecutione totaliter exclu-
dentes omnibus beneficiis suis
quem etiam ipsi decani electione
agitur obtinent per triennium
continuum et tunc in ecclesia
volumus eo ipso fore suspen-
sos. atque si infra illud tempus propria
temeritate vel alio colore
quesito in gestionem illius
ipso iure perpetuo sit priva-
tus. vel si personas instructas
ut premittitur supponen-
tes ut electi mittere vel venire
seu expensas ministrare compe-
tentes destinare neglexerint
nisi eos capituli vel dictorum
paucitas vel alia iusta et
probabilis causa evidenter ex-
cuset in quo casu procura-
torem sufficienter instructum mittere
ad hoc causa cessante dictas per-
sonas dirigere teneantur.
A totali quoad se presertim prose-
cutione et proventuum obten-
tu beneficiorum que in ecclesia ipsa

[illegible]

obtinent per triennium cum
suum in perceptione priventur.
Oppositis vero opponentes, cum
cum iniustus est electi vel
electa filii vel opponentes pari
plectenda sunt pena in principio
eius super quibus eligentes quod adse
persecutione vim sui illis pari iudi
cum graveret. Denique cum ad
postulationem concorde vel discorde
procedi contingit aliquid patiente
modicum vel mentite obstanti
vel in his similes postulentur
non qui aliquibus ecclesiis alligati
hi in non habent sine iura provi
sione voluntaria quos tali
alligatos vinculo nunc ob
servanda huiusmodi postulation

erit postulantes eosdem ea
moderata districtione perstringimus
ut eo salvo quod postulati huius
nec suis postulatoribus prestare
consensum, nec ut de electis dictum est
exhibere expensis aliquibus
teneantur. Si vero postulantes
ipsi concordi vel discordi expen
sas ipsis prosit taliter subminis
trent postulantes in eundo
si non dices sint postulatos in
mittendo personas instructas vel
in concordi vel discordi electione poena
ut supra premittitur moderato prius
astringat et negligentes sta
tuta videm illi pena statuit
in postulationes ipse in unius
dependi intelligant aggravata.

[illegible]

dependebant. Porro in singulis casibus supradictis in recuperandis uel reddendis expensis eligentium electorum postulantium et postulatorum illud seruandum decernimus quod iustum fuerit seu equitas canonum suadebit. Idem.

Fundamenta militantis ecclesie in montibus sanctis propheta rememorans per montes apostolos et predicatores patenter insinuat quibus huius edificii fabrica fidei innititur qui firme bases ecclesie super fundamentum preter quod nemo aliud ponere potest quod est christus iesus uelut angularem lapidem summo soli dantes ut ueritas que antea legis et prophetarum preconio uelebatur per apostolicam tubam in salute uniuersitatis erumperet. Sic scriptum est in omnem terram exiuit sonus eorum et in fines orbis terre uerba eorum. Huius autem ministerii sacramentum ita

dominus ad omnium apostolorum uoluit officium pertinere ut in beato petro omnium apostolorum summo principaliter collocaret ut ab ipso quasi quodam capite dona sua uelut in corpus omne diffunderet. Hunc enim in consortium indiuidue unitatis assumptum id quod ipse erat eo uoluit nominari dicendo tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam ut eterni templi structura deo edificante extructa mirabili munere gratie dei in petri consisteret firmitate. Cum saluatoris nostri mandatum prouisio debeant paulum in apostolatum gentium predicte societatis admittit. Isti sunt per quos euangelium tibi rome resplenduit. Isti sunt patres tui uerique pastores. Isti sunt qui una die primo loco uno prelio sub uno persecutore pari uirtute passionis urbem glorioso cruore martirii

dno secraverunt. Isti sunt
qui illam in hanc gloriam per-
duxerunt, ut sit genus sanctum, po-
pulus electus, civitas sac-
erdotalis et regia, per sacram [sedem]
beati Petri facte caput totius orbis
effecta. Hec autem ipsa mater
ecclesia in congregatione et pastura fi-
delium temporalibus semper pro-
ficiens incrementis, non absque
miraculo factum esse creditur, ut a tanto
Constantino monarcha
adeo provisa, baptismi lavacro ab
infirmitatis quodam
cum adiceret ipsi ecclesie firmitatem,
qui quarto die sui baptismatis
una cum omnibus satrapis
universo senatu optimati-
bus et cuncto populo in persona beati
Silvestri sibi Romanam concedendo
urbem relinquens, ab eo et
successoribus eius per [illegible] pragma-
ticam constitutionem disponendam
esse decernens, in ipsa urbe
utriusque potestatis monar-
chiam Romanis pontificibus declaravit,
non iniustum arbitrans ut
ubi sacerdotii principatus et

christiane religionis caput ab impera-
tore celestis institutum est, illic imperator
terrenus haberet potestatem,
qui magis ipsa Petri sedes in ro-
mano tantum solio collocata
libertate plena in suis agen-
dis omnia potiretur, nec
ulli subesse homini que creditur Domi-
no cognoscitur esse prela-
ta. Decet namque ipsum Romanum pontificem
per fratres suos sancte Romane ecclesie cardinales,
qui sibi in executione officii
sacerdotalis coadiutores exis-
tunt, libera provenire consilia, de-
cet ipsius nullo modo vacil-
lare iudicia, ut fratres ipsos nul-
lius secularis potestatis me-
tus extrahat, nullus temporalis favor
absorbeat, nullorum terror immine-
at, nichil eos a vera consilii soli-
ditate removeat, quin cum ip-
so Romano pontifice in quibuslibet ne-
gotiis contingentibus eorum pectora consilia
in consulendo omnia libere, Ro-
mano pontifici in omnibus que pro tempore
imminent libere consulant et assistant.
Ipsa quoque Romanorum pontificum vicaria Dei quibus-
libet temporibus occurrente electione

deducatur aliquo in uestitus est solito more oue. uocatur qui uero de marchia marchio dicitur. dicit. marchia quasi cara i. collectarum... ie sit p̄litur. po. qui uero decoratur a liquo iure[?] tus est comes appellatur. qui uero a principe uel potestate aliqua gentile[?] de aliq. uel

or. c. i. de ap. cor. di. de sen. ex. cum medi. Ceterum ... dentes. i. dicitur uerbum. s. e. xbi petenium. s.

cordi est. card. cum expedi
et faciendam per motum proprium
libertate procedant. digne
remur ad urbem ipsam eius
que regimen aciem nostre consideratio
nis extendimus ut felici
ducta regimine preservetur
amoenis et oportunis semper
proficiat incrementis. Nec
obduxit obliuio qualiter urbi
que in orbe notabilis dispendia
intulerit hactenus peregrinum re
gimina. Nec id non hoc
destructio menium deformatio
proueniens ex ruinis luce cla
rius manifestant. Nec
non hoc fidelium xp̄i deposita.
Nunquam non hoc ipsa sacra uen̄anda
dei templa presidentis ma
nu sacrilega diebus nostris ne
pharie uiolata proclamant.
Nam per plura nonnunquam ipsius tempora in
corrupta constancia christi regentis
corpore nephando subuersa regi
mine ipsam urbem spectum fi
dei tanta respersit infamia
ut a matre sua ro. ec. filia p̄
dilecta de matre expulsa quod de
coradini quondam uenenosa stir
pe frederici. quondam ro. imperatoris
coluber tortuosus iusto ipsius
ecclesie reprobatus iudicio diu uexa
batur regimen quoque adhere
num nō ro. matris ec. manifesti
una cum suis fautoribus aspi
rabat in tempus dissue in
tis ac ipsius urbis oppro
brium patenter et expectat receptio
faueret constitues se publica pater
tis hostis sue in urbis extitit filii
am ad nutricem. Ita ipsi ro. pro
senatores in cogitationibus presides
improuisi ut gloriosa ciuitas
redderetur inglorious sua stabili
tas uocaretur instabilis siue eius
constantie antiqua soliditas si
gnis bonum uocaretur infirma

Pro inde officium nostrum debitum
esse huius tam periculoso seuerit
adhibeam moderaminis ex
igentes tante turbationis
occasiones ita salubribus
remediis apponere prouidimus
ne illorum qui per tempora rem
publicam laudabiliter hac
tenus gubernaverunt uideamus
seu gloriam singulare uel merita
ta que ineffabilem et sancte
omnia retributorem de iam
platis quesita laboribus
salua persistant. Ut ergo
circa regimen ipsius ciuitatem
tem omnibus tal. adhibeatur
cum discretione sollicitudo per quem
ipsi ro. ec. plena libertas qui
omnibus in ipsa omnis debet op
tata proueniat inuentis iam
accepta predicta ro. pp̄lis ab
opprimencium preteritis tempo
ribus sedeat et sedendo qui
escat in pulcritudine pa
cis in tabernaculis fiducie et
temporalium requie opulenta
de fratrum nostrorum consilio hac irre
fragabili constitutione in perpetuum
ualitura sancimus ut nullus
et quotiens scilicet senator elec
tio uel alius quocumque nomine
censeatur qui quocumque modo
dictio ipsius urbis debeat pre
esse regimini potentum
nunc nobilitatis in presen
rex ro. aut alius ipse rex
princeps marchio dux comes
aut baro uel qui alius nota
bilis preheminentie potencie
seu potestatis excellencie
uel dignitatis existat frater
filius uel nepos eorum ad tempus
uel in perpetuum seu quius alio
ultra annale spacium cuiusuis
modo coloratur uel quis ipse
uel per aliam personam quomodolibet
substituendo in senatorem capi

Marginal glosses (left): plebis parte fuerunt uniuersitas accipitur eius appellatur que prope maio... · ualuassor olim dicebat qui uero capitaneis aliquis feudo tenentur ualuassores appellantur · Aut qui a ualuassoribus ualuassini minores ualuassores appellantur. petentium ut

Marginal glosses (right): Ceterum ut s. e. · Dignitatis ista sunt fuerunt ne eo. b. i. de sen. ex. · quia per nullo sui que sunt ex eis non loquuntur · In animat · Ita absolute a solo ppa. i. e. c. etc. · Liberam illius non uocatis i. de preben. · Licet eius extra ite ligetur ualuo quod dicit i. de presc.

ad hoc ut concedit uel i. do nec dicit uirtutis ad iocius. e. l. de c. pt. si gracia ose. ex. ff. pro sec. l. i. Ciuitas no. cum aliquo scriptura regimine alios no. i. de ten. romana. e. post quam. Expertentes. de c. i. de ten.

e. i. Iudices. i. ad uocati. ex. loquitur ad modo unum uulgariter dicitur. pe. io. quod dicit. i. pandectam ut proxime ponatur. Anno. io. iste casus semper excipiatur

sic. xvii. q. iiii. Si quis suadente. et s. de oc. or. [illegible] tonis. ii. Et [illegible] sibi. h. privilegia unde paulus ad illos in iniuriosos

Participantur olim cum romanum speciali

sua sine principis licentia. C. de dig. l. xii. l. i. ff. ex q. cau. ma. l. i. ibi. qui. al. se ic. de off. asses. l. i. consiliarius.

tenere principum ac recto-
rem ad eiusdem urbis regi-
men seu officium nominetur, eliga-
tur seu alias assumatur absque
licentia sedis apostolice speciali per plurales
sub litteris concessionem licentie
huiusmodi specialiter exprimentes. Quod
si secus factum fuerit, nominationem,
electionem et assumptionem huiusmodi
decernimus esse nullas ac care-
re omni robore firmitatis,
et non solum nominatores, electores, as-
sumptores, verum etiam nominatum, e-
lectum et assumptum, si huiusmodi nomina-
tioni, electioni vel assumptioni consense-
rint aut se de ipsis quomodolibet in-
tromiserint, intendentes et
obedientes et respondentes et
ipsis nominatoribus, electoribus,
assumptoribus aut nominatis,
assumptis vel electis auxili-
um, consilium vel favorem
publice vel occulte cuiuscumque
dignitatis, preeminentie, condi-
tionis aut status existant,
eo ipso sententiam excommunicationis incur-
rant; ac nichilominus ipsos nominatores,
electos seu assumptos sic contra
presentem constitutionem pre-
dictis nominationi, electioni vel as-
sumptioni consenserint aut se quo-
modolibet vel ingesserint, et
eorum posteros in perpetuum
omnibus feudis, privilegiis
et immunitatibus, gratiis
et honoribus que a predicta
seu aliis tenent ecclesiis, cen-
semus ipso esse privatos.
Ita quod illi ad quos collatio,
concessio seu dispositio pertinet,
resumendi ea, retinendi,
concedendi, conferendi seu conferendi
aliis aut de ipsis dispo-
nendi, prout ad eos pertinu-
erat, habeant facultatem.
Et ne tales nominati, electi
vel assumpti de sua pertinacia
vel contemptu valeant gloria-
ri, nos quelibet mandata, precepta,
ordinationes, statuta que fece-
rint omnesque sententias quas tu-
lerint et quicquid penitus in contractibus
et obligationibus seu quibuscumque
aliis urbis nomine vel tamquam senato-
res vel capitanei, patricii, procuratores
aut rectores vel officiales
ipsius egerint, irrita pronuncia-
mus et vacua nunciamus.
Iudices vero et tabelliones qui
super his aut eorum quolibet contra
presentis constitutionis edictum pre-
textu vel mandato officii forte
presumpserint iudicare et tabel-
lionatus officiis se noverint
esse privatos. Contemptores quoque
seu violatores premissorum et
aliquorum vel alicuius eorum ab huius-
modi excommunicationis sententia, preterquam in mortis
articulo, absolui non possint
nisi per Romanum pontificem vel de ipsius
speciali obtenta licentia speci-
ali, non obstantibus aliquibus
privilegiis, indulgentiis, con-
cessionibus, constitutionibus, consue-
tudinibus et statutis quacumque
firmitate vallatis, vel premis-
sionibus vel iuramentis aliquibus vel
alium contrahendam. Ex omnia quo
ad illa decernimus non tenere.
Hoc autem cives Romanos, qui ex patre et
urbe naturalem dixisse nos-
cuntur originem, aut quis ali-
quis in ipsa eiusque territorio
non advene sed continui habitato-
res extiterint, quoad honorem
ipsius urbis aut regimen gratiosis
successionibus preciamus non inten-
dimus quod presens constitutio talem
excludat, quin ad annuum
tantum durat vel ad alterius temporis bre-
vius nominari ad ipsius regi-
men et officium eligi valeant
et assumi, et ad predictorum principum
et aliorum fratres, filii vel nepotes

Se romanum qui tetibli[?] xii. x. di. Si in audito[?] iiii. excluant dic ergo

alius romanus cenator ipsius civitatis esse potest et sic et preco. C. de off. preco. l. ii. alias non poterit. et quis presidere vel assidere in provincia vel civitate

Quamvis. canonicus cathedralis ecclesie ipso iure vel per sententiam preter quam in casu negligentie eligendi potestate privatus ad papam ius devolvitur. eligendi in inferioribus ecclesiis semper ad proximum superiorem devolvitur. hoc dicit. emanavit ad declarandum e... or. que no. ... e. bone. ... glo. ... non eligebant episcopum debito tempore devolvebatur in illo casu negligentie potestas ad papam, ut s. de exces. preben. dignitatis; sed postmodum statutum fuit quod in tali casu bene devolvatur ad superiorem proximum ut in c. ne pro defectu ...

[illegible]

existant. Aut etiam si extra urbem ipsius territorium vel sub nomine comitatus baronie vel cuiuscumque alterius tituli in hominibus vel locis aliquibus iurisdictionem seu potestatem temporalem vel perpetuam aut obtineret. Dum tamen predicta iurisdictio vel potestas extra urbem et territorium prefata consistens non tante preeminentie vel nobilitatis vel potentatus existat quod obtinentes eius occasione vel causa alius exclusis a dicto urbis regimine ut premittitur presentis constitutionis oraculo volumus includi. Bonifacius VIII.

Quamvis in casu negligentie sit statutum ut in ecclesia cathedrali vacante si per eos ad quos spectat non fuit electio celebrata de prelato infra tempus debitum, eligendi potestas ad superiorem devolvatur: hoc tamen non est ad casum alium extendendum. Et si electores inhabilem etiam ipso iure eligunt scienter indignum vel personam ...

[illegible]

formam traditam in generali concilio non observans eligendi potestate privetur, non ad dictum filiorum sed ad Romanum pontificem potestas devolvitur: secus autem in inferioribus ecclesiis est censendum.

Idem.

Si quis contra electionis formam vel electi personam aliqua obiciens ad sedem apostolicam appellaverit, corporaliter a se praestito iuramento quod illa quae in appellatione sua expressit, ut ea quae de ipsis deberent sufficere vera esse credebat et posse probare, non est super obiectis ut expressis huiusmodi audiendus, cum non simpliciter, sicut tenebatur iuxta constitutionem felicis recordationis Gregorii papae decimi praedecessoris nostri editam in concilio Lugdunensi, iuraverit expressis eadem seu obiecta se credere vera esse et se posse probare, sed in dubium vertit illa, ut quae deberent sufficere, de eisdem.

Idem.

Qui contra electionem in personam alicuius abbatis celebratam, ad sedem apostolicam, antequam fiat electio, duxerit appellandum, debet poenam in appellando

[illegible]

forum fuerit constitutionis fe. re. G. pape x. predecessoris nostri edite in concilio Lugdunensi tam in electione quam in omnibus et singulis que contra personam electi opponuntur quam in corporali iuramento prestando, ac quod constitutio ipsa servanda declaravit in electione iam facta cum contigerit appellare. Alioquin appellantes contra oppositores ex persona forsan huiusmodi non servantes, ut ad aliam iam forum pene constitutionis eiusdem se noverint subiacere. Admittendum.

Si autem per formam. Idem.

Statutum ad electionem procedere per unum procuratorem in facienda communi electione secundum canonica instituta fieri per unum debet fieri cum per formam procuratorem compromissi, quam in arbitris compromissariis leges humane statuant, quod ab eis omnibus ut pronunciatio facienda: alioquin a partibus compromissariis facta fuerit electio eo ipso viribus non subsistat. Idem.

Statutum fe. re. G. pape x. predecessoris nostri de his qui ad parochialium ecclesiarum regimen assumuntur promovendis ad sacerdotium infra annum, alioquin eisdem ecclesiis sint privati, quia cum sit penale restringi potius quam extendi, declaramus ad collegiatas ecclesias et similiter alias parochiales ecclesias tamen ad ascriptos ad earum regimen non extendi, sed antiqua iura servari debere potius in eisdem. Idem.

Si alicui eligendi potestas data fuerit sub hac forma, ut ipse secreto ac singulatim votis singulorum de capitulo exquisitis et in scriptis redactis illum eligat in quem plures de capitulo per viam compromissionis maior pars consenserit, vel consentientes maiorem partem totius capituli non attingat, ipso facto huiusmodi scrutinio in scriptis redacto

[illegible]

[illegible]

iuste tradicionis formam eam numquam non maior pars ex presentibus de dicto capitulo numquam duxerant nota sua dirigendum. talis electio cum preter formam quam generale statutum fuerit concilii in electionibus celebrandis decreverint is casibus aliis sic non valere fuerit attemptata robur non obtineat firmitatis.

Quorundam ecclesias. Idem.

Quia in quorundam ambitiosis excrevit quod qui sue professionis immemores sancte contemptis bonorum abiectis divinis spiritualis que dederant arbitrium proprium subiugarunt altius dilacioni respiravit ad statum ministrorum precipitant eciam in regiones animarum ecclesiarum strepitibus se involuunt et ecclesiarum administrationes preter ordinis sui beneplacitum consensum inolluit electionibus postulationibus se provisionibus de se in discordia celebratis ipsi inde prestando consensum prebendi assensu absque suo superiore non numquam extorta licencia pretextu quod obtenta ex quo animarum periculum dispendiorum noscuntur provenisse inproventum maiora in ecclesiis formidantur.

Volentes igitur huic peste salubri remedio obviare presenti constitucione sancimus ut nulli religiosorum predicatorum minorum heremitarum sancti Augustini aut quorumlibet mendicancium ordinum electioni postulationi provisioni seu vocationi de se facte in discordia ad aliquam ecclesiarum administrationem sui ordinis prelatura prestare possit assensum nec eorum alicuius talium electioni postulationi provisioni aut vocationi quoquomodo valeat consentire nisi maioris sui generalis aut superior prelatorum suorum licencia ac approbatione precedente plenaria et expressa de constitucione huiusmodi in electione decernentes irritum et inane si secus scienter contra formam eamque quomodo fuerit attemptatum. Idem.

[illegible]

[gloss: illegible]

Ut quis duas electiones de se in maiori ecclesia celebratas prosequatur, sic et per eis petat ex eis, cum in neutra ipsarum valeat ius habere sibi acquisitum non putamus. Si contendens se etiam velle alteram petere, sive in futurum consequi possit effectum, in illo protestetur. Ergo cum necesse ipsi electe ut ad unam suum sic habere dissensum in electio nagetur, eligere quam prosequi velit, et eius confirmationem petere, tunc in ecclesia regressum ad aliam cum per electionem alterius renunciatur. Quis vero non petere prefixum videtur, nullatenus habitur. Idem.

Si electio de eo non fortiatur effectum, quia electus consentire recusat, vel post consensum renunciat iuri suo, aut idem forte claudit extremum, seu per contractum eius in canonum incidat, electores qui iam fecerant quod spectabat ad ipsos, in tum eligendo habebit a dissensu renunciatione morte vel renunciatione potius ac si electio nova esset tempore integrum ad electionem aliam, dummodo nil fraudulenter egerint in premissis. Idem.

Si religiosus cuius obitum non esse suum velle et nolle non habeat, sed illius qui vice dei super eum constitutus caput suum posuit, et cui se subiecit, et in proprio voluntate dependet electioni de se ad prelaturam aliquam extra suum monasterium factam etiam celebrare sue subiectionis quidem ipsam valet non petita licentia obtenta presumpserit consentire, consensus sic prestitus non tenet; imo pena presumptionis ipsius electio eadem ipso facto viribus vacuetur omnino. Quia non nullum in religiosis consentiendi electionibus de se factis ad prelaturas aliquas electi fuerint transeundi a suis superioribus sive fratrum consilio dari possit et cum si hec sunt varia dubitatur.

[gloss: illegible]

incommodum. Nos ad hanc dubitationem tollendam concordiam cathedralium ecclesiarum ac monasteriorum in quibus tales electi exstiterint censemus valere et expedire. decernimus nidem seniores suum in requisiti conventibus electis [illegible] iussione non valere facultatem.

Nullus religiosus. Item. Ad abbatiam seu prioratum sive vel alterius religionis dignitatem eligatur nisi fuerit aetatis ordinem regularem expresse professus. quod si secus actum fuerit eo ipso irritum habeatur. Ad dignitatem non episcopalem ad quam nondum eligitur in eo minorem talem secularibus et regularibus ecclesiis eligi minime prohibemus. Item.

Quum expediat concordare in quibus maior eorum connectantur sufficientium valeant evitari. decernimus fe. re. Innocentius pape predecessoris nostri qui innuit sibi ea forma posse in electionibus licite compromitti ut compromissarii secreto et sigillatim votis omnium requisitis illum quem maior et sanior pars consenserit capitulum eligere teneantur declaramus abrogatam non esse per sextum nostrum generalem, immo potest in ipsis electionibus ut prius procedi licite per eamdem. Item.

Quum non deceat alicui suum officium esse dampnosum statuimus ut hi qui iuxta constitutionem fe. re. Nicolai pape iii predecessoris nostri editam ad apostolicam sedem venerint cum electionum negotiis instructi ab ecclesiis pro earum utilitatem tenere debeant residentes fructus beneficiorum suorum que obtinent illis ecclesiis quorum negotia prosequuntur et aliorum consequerentur ut possent recipere in ipsis ecclesiis residendo integre cotidianis distributionibus dumtaxat exceptis recipiant ad sedem propterea venientes ac si personaliter in eisdem ecclesiis residerent. Non obstantibus

quibuscumque consuetudinibus vel
statutis etc. ipa[?] omnis seu pri
vilegiis quibuscumque consuetudinibus
perque premissorum effectus posset
quolibet impediri. Idem.

Ab eo qui extra electum vel
postulatum seu promo
vendo ad aliquam dignitatem in
certa cognovit evidenter noto
rium seu manifestum scienter vel aliud
persone defectum opponit ipsi def
fectus opposito vel eius qualitas neque
vel postea revocari. Cum non op
ponens sic defectum opposuit
huius defectum veritate convincat ap
sequitur esse debeat omnino exclu
dendum prius perinde ac si impediens
canonice probaret neque ipsum in
electione quem opposuit velit peritere. O

Ereo quod ad electionem episcopi q
te in pupillari constituto
ecclesie in una ecclesia celebrata
brata cum ceteris eiusdem ecclesie cano
nicis non fuisti admissus de con
ceptu [illegible] aut electorum eiusdem

impugnare non potest cum
tamen quod omnis constat ut tale
cum consuetudine curie mittat ad presta
ndum in electione suffragium
illa tempus admittatur. In
ecclesiis quoque regularibus vel monasteri
bus qui non tacite vel expresse
professi non debent cum professis
vel conversi laici cum cle
ricis electionibus interesse. Idem.

Si post quam ab electione in cath
edrali vel regulari ecclesia ce
lebrata fuerit inscripte excepta
probabilis que probata deberet
legitima reputari ad sedem apostolicam ap
pellatum electionem ipsam per
ordinarium confirmari contigerit
huiusmodi confirmatio non potuit canoni
ce ab appellatione ipsa recessum
censetur ab eo qui non potuit de
facto prestitam nullam obtinere
roboris firmitatem. Si non
electus qui vitium constituere fe
re. nichilominus p. n. ad eandem
sedem veniat per electionis sue negotio

prosequendo. de elec. ca. Si in ulla
recesserit antequam huius negotium sit
finitum electio autem confirmationis
quae non solum ut veniat quis
sed etiam personam exigit quod usque
ad finem negotium prosequatur eo
ipso viribus vacuatur. Omnino cum
autem ab electoris confirmante
vel facta provisione per eum ad quem
propter inferioris negligentiam fuerat
devoluta eligendi potestas
ad se appellat eandem praedicti
tempore in veniendo in
tendendo iar quae restringunt in ea
convenit observari. Idem.

Cum ex eo quod ferre. G. pp.
praedecessor noster statuit in sinodo Lugdunensi
ut ad regimen ecclesiarum parochialium
assumpti promoveri se ad
sacerdotium faciant infra annum a sui
regiminis tempore numerandum
et personaliter resideant in eisdem alioquin
si infra idem tempus promoti
non fuerint huiusmodi ecclesiis absque
monitione alia sint privati non
nulli ex tunc ecclesias recusant
acceptare legendi et proficiendi
cum eis facultates non suppe
tant nec ab ecclesiarum praelatis de
aliis beneficiis impetrent unde
pro indo provideatur
eisdem oportunitas sit sublata
in grande universalis ecclesiae quae ad
sui regimen viris litteratis per
maxime noscitur indigere dispendium
et iacturam. Nos igitur multorum
instantia excitati frequenter
volentes capientibus in scientia pro
ficere ut fructum in dei ecclesia
afferre suo tempore valeant oppor
tunum utiliter providere praesenti
constitutione sancimus ut episcopi
eorum quae superiores eis cum rectoribus qui
sub eis ecclesias obtinent
vel obtinuerint in futurum
dispensare possint libere quod
usque ad septennium litterarum stu
dio insistentes promoveri mi
nime teneantur ad ordinem
subdiaconatus dumtaxat ad

de eo qui. e. c. i. s. e. sicut nunc. i. de sta. relig. c. uno. Ita ... ita pruident ne oportunitas tollatur ad bonum ut hs de ma gistris pro totum. indigere. s. de ma gistris. c. iii. vii. i de aduo catis. q. quo uir pruident gra ... q. si priam... defendeur. c. de aduo. diu. iiii. ad uocanda ... et lla iuuio iuuare. s. de iur. ... ex iniuncto. i. de relig. is. c. uno. prouide h nonne sic est ... p usum pauperibus. s. de magistris. q. s. e doctores. h ... libros recepi. no ita q. pro uidet ista ...

[illegible]

q. i. predictum an(num) a recipiendo ne sic animarum ecclesie patrimo nio sublimatis olim statum ec clesie noscitur a statu retroce dere valeant clericali otio astringi volumus et interea receperint pers(onatus) te ta mandato consil(io) corporis p(er) celli p(ro) ro septennio predicto divina te nore episcopi et superiores sollicite p(ro) videre procurent ut per ydoneos et sufficientes vicarios ab eis in huiusmodi ecclesiis deputandos animarum cura diligenter exerceatur et deserviatur laudabiliter in divinis, quibus de ipsarum eccle siarum proventibus necessaria con grue ministrentur. Elap so vero dicto septennio hi cum quibus ut premittitur dispen satum fuerit ad diaconatus presbyteratus ordines infra an num se faciant promoveri alioquin

ex tunc decaniam penitus iusti vista decernimus omnino ipso iure se noverint incursuros.

Commissa tibi parochialis Io. ecclesia quam per decennium tantum tempore tenuisti, qui infra (annum) prius ne(gl)ai iure statuto ... ad sa cerdocium promotus non est nisi tunc deinceps ex toto fuit ipso anno elapsus cen senda vacare non potest alteri te nolente conferri. Cum autem huiusmodi a te primo in cepit quo ipsius ecclesie regi men commissum tibi extitit et possessionem eius pacificam habuisti vel pretereat quo minus habes eandem et non curavit si promoveri infra tempus predictum decurrent tempo ribus nequivit. Ceterum si (per) tempus non fuisti pacificus ...

[illegible]

causa cessante promotionem ecclesia ipsa quia dicti statuti auctoritate iam privatus existis, ne statutum ipsum fiat ludibrio debito careat effectu, in omnibus subiaceas sit pro facienda communi lex imposita videatur, nullatenus eam nec poterit recuperare.

Ceterum si non intendens ad sacerdotium promoveri parrochialem recepisti ecclesiam, ut fructus ex ea perciperes, ipsam post modum dimisisti sponte voluntate, nunc perceptis fructus teneberis ad restitutionem fructuum eorum, non cum eos receperis fraudulenter. Illum autem qui eam tibi contulerit, cum te non crederet ad hunc ordinem promovendum, preter divinam quam exinde iam incurrat offensam ad servandi indempnitatem eandem ecclesiam decernimus obligari. Idem.

Si abbatem S. … in media te subiectum in nostrum episcopum elegisti, reprehendi exinde nulla ratione potestis, etiam si ab alio quam a nobis vel ab apostolice sedis legato sic in provincia de latere nostro missus, dari non potest licentia suum deserendi monasterium et adeundam ecclesiam tantum. Sed non dum huius vero legatus qui maius omnibus post Romanum pontificem in provincia sua decreta imponere censetur, licet archiepiscoporum et exemptorum electiones possit ex officio confirmare, alii autem legati hoc nequeant, nisi eis id a sede apostolica specialiter sit commissum. Idem.

[illegible]

Si compromissarius in quem de eligendo episcopo transfertur eligendi potestas negligenter .i. tempore a iure statuto eligere pretermiserit ad superiorem potestas devolvitur providendi. Et compromittentes imputent quod talem potestatem in hunc transtulerunt. Si vero eligat scienter indignum tunc sive scienter id fecit cum dolus ipsius eis qui non sunt in culpa non debeat imputari seu ignoranter cum suo sit functus officio eligendi potestas nisi ipsi scienter electionem talem ratam habuerint libere revertitur ad eosdem. Idem est cum eligit ydoneum si electus renuit consentire. Porro eo casu scilicet cum indignum eligitur ab eodem compromittentes quos illius odio non decuit pregravari nequaquam ut sic puniantur. Sed ipse ut penam suam auctorem teneat a beneficiis ecclesiasticis triennio iuris lati ... suspensus ipso iure. Hec quoque pena nec in episcopo si ad eligendum fiat compromissarius sic potestate cum de iure nullam suam suspensionis incurrat nisi de ipso expressa mentio habeatur. Nec in aliorum quam episcoporum inferiorum ipsorum electionibus perpetratur in ipsis vendicant sibi locum restringitur. Idem pena ... ad ea beneficia que sic perceis in illa optinet ecclesia quam talis eligendo spiritualiter noscitur offendisse. Et idem in illis beneficiis est sentiendum quia alicui electionem postulationem aut provisionem

[illegible]

impugnans implicite deficiat et probat in personam. Idem.

Procurator ad appellandum a presentatione seu postulatione vel etiam provisionem non aliter ydoneus decreto reputetur quod si omnia que in formam obicere vel personas ipsius quod appellare intendit singulariter et clare inferius procuratorio non fuerit expressa, habeat quod speciale mandatum iurandi corporaliter in eorum animas quorum procurator existit quod ipsi credunt et possunt huiusmodi vera esse et se posse probare. Idem.

Si confirmatorem electionis propter debitam iuris sollempnitatem infirmante ipsa omnissam vel ex eo quod qui infirmavit confirmandi non habuit potestatem cassari irritari seu cassam irritam nunciari contingat non propter hoc debet precedens electio subsistere licet eam canonica infirmari. Idem.

Quia sepe contingit quod cathedralibus regularibus ac collegiatis ecclesiis vacantibus capitula conventus collegia et singulares eorumdem bona ad prelatos ipsarum divisim vel vacationis tempore obvenientia ecclesiarum que in utilitatem expendi vel futuris debent successoribus fideliter reservari occupantes inter se dividunt subripiunt dilapidant dissipant et consumunt in earum grave dispendium vacaturum. Nos ipsorum ausus reprimere ac ecclesiarum indempnitatibus precavere volentes decernimus ut qui premissa decetero presumpserint eo ipso sint tridium maneat ab officio et beneficio.

[illegible]

quibuscu(n)q(ue) suspensi, donec plene restituerint quicq(ui)d de bonis p(er)ceperint suspe(n)sionis, non obstantibus quibuscu(n)q(ue) p(ri)vilegiis v(e)l indulgentiis v(e)l (con)suetudinibus aut statutis iuramento (con)firmatis seu ap(ostolica) aut alia quacu(n)q(ue) firmitate vallatis, que om(n)ia decernim(us) auct(oritate) ap(ostolica), quo ad hoc cassamus, irritamus, ac nul-lius deinceps esse volum(us) firmitatis. Idem.

Constitutio fe(licis) re(cordationis) G(re)g(orii) p(a)p(e) X p(re)de(cessoris) n(ostri) edita in co(n)cil(io) Lu(gdunensi), in g(e)n(er)ali forma exprimens q(uod) hi qui electionib(us), postulationib(us) v(e)l p(ro)visioni-bus se opponu(n)t debea(n)t ap-pellare, locu(m) sibi no(n) vendicat nisi sol(um) cu(m) eis e(st) iudiciu(m) appellatoriu(m); iudicialis vero

anteriora causa cum p(re)d(i)c(t)a immutata no(n) fuerint ob-servari oportet. Idem.

Si cura, procuratio seu ad-ministratio cathedralis ecc(lesie) plena et libera in sp(irit)uali-bus a se(de) ap(ostolica) cui sol(ummod)o co(m)mit-tit(ur), (con)missa p(ot)est alie(natione) re(rum) bono(rum) i(m)mobiliu(m) dun-taxat excepta om(n)ia q(ue) iurisdic-tionis ep(iscop)alis existu(n)t, et q(ue) p(otest) electus exequi (con)firmat(us), libere exercere. Ea q(ui)ppe q(ue) ministeriu(m) (con)secrationis ex-poscu(n)t, n(isi) fuerit ep(iscop)o p(re)d(itus) ho(nore), fa-ciat ep(iscop)os exerceri. Idem.

In ho(s)pitalib(us) mo(na)sterio(rum) monialiu(m) que freque(n)t(er) propt(er) electiones in discor-dia celebratas in sp(irit)ualib(us) et te(m)p(o)ralib(us) dispendia patiu(n)tur, cetur

[illegible]

[...]rere desiderabiliter affectantes statuimus, ut, cum in eis fuerit electio facienda, nulla monialis, nisi xxx. annum peregerit et professa fuerit tacite vel expresse, ad eligendum eam (?) admittatur: nec in abbatissam aut priorissam, ubi loco abbatissae fuit priorissa, decreto eligatur aliqua, nisi aetatis annum xxx. compleverit et expresse professa fuerit ordinem regularem.

Sane si ad electionem per formam scrutinii procedatur, et nonnullis monialibus dimissis electiones plures in discordia celebrari contingat, ea quae a duabus partibus monialium fuerit celebrata, exceptione seu contradictione aut appellatione quacunque partis alterius non obstante, per superiorem prius cum ex suo officio pertinet spectat ad ipsum diligenti examinatione praemissa, si rite facta fuerit canonice confirmetur. Si vero sententia fuerit electio, in qua pars minor concurrit, absque eorum impedimento, si alia electa apud eos fuit celebrata, dummodo hoc non obstante quod sit publicatum scrutinium et ad electionem processum, possint moniales, quae in aliam vel alias direxerunt vota sua, in hac parte suum praestare ad eandem consensum, ex quo actus divisionis, vel contradictionis, ex hoc cessante, ad illam electionem quam a maiore parte celebrata(?) est, in eodem factam, sub eadem (?) pace facta est, si ad duas partes pervenit, vel supra, ut illa quae in una parte consensit, computatis, sed non vere ...ad duas partes absque eo ... ut in hoc casu ... ea sit moniales quae postea ...

extiterit ac possessionem sive administrationis fuerit assecuta, voluerit in modum denunciationis vel accusationis ut a dignitate decidatur adepta, opponere aliquid contra ipsam, eis praedicta proponendi omnimode sit sublata potestas. Si vero ad illam quae a maiori parte vel primitus esse electa noluerit aliae accedere moniales, vel si accesserint, tantum tot, quot cum aliis prius in eam consentientibus faciant duas partes, tunc si obiectis partis alterius, si qua obiecta fuerint, et aliis quae circa negotium ex officio inquirenda plene sine strepitu iudicii et figura, priorem inquirat praevenire aliquis confirmet eandem electionem vel instituerit. Caeterum praesentis constitutionis auctoritate, spiritualibus et temporalibus liberé administret, sicut ea quae de rebus monasterii nulli penitus alienet, nec aliquid quoquo modo recipiat monialem, si qua non a maiori parte conventus nominata fuerit vel electa ex nominatione vel electione huiusmodi, quas eo ipso quod plus minori capiat viribus aliquas nolumus obtinere firmitatis aliquo quomodolibet acquiratur, nec ad eam ab aliis praesensum huic valeat accessio. Habitur autem cum per eam informam procedatur, facilius in huiusmodi electionibus ad concordiam veniatur, decernimus ut nominatim ad electum praeter unum numeri solum in ad unum fiat collo in eisdem.

Caeterum si per formam praemissam fuerit in electione processum, nemo electae praeter partis aliqua se opponat, si minor ipsius ut in forma servanda statutis confirmetur electio eidem, vel nondum expendatur partis eiusdem contradictione vel exceptione aut appellatione quacumque non obstante. Si praesentes denunciationem vel accusandi eam postmodum si una omnino sit praeclusa, si maior eius contradicto vel aliis ut eam de forma servanda praemissa fuit in quaestionem confirmatio vel infirmatio differatur. Si in tamen ut praeterea libere administret in forma minus ipsis oppo nentium extiterit duplo minor, extra ipsam administrare nolumus.

solitis eventum poterit expectare.

Porro si super electionum negociis contingat ultra duas dietas extra civitates et dioeceses in quibus opponentes vel proposita fuerint admittere ad sedem apostolicam appellari, appellantes formam constitutionis felicis recordationis Gregorii pape predecessoris nostri edite in concilio Lugdunensi servare diligentius teneantur. Sicut eas per se vel verecundiam sive ex conditionis statum non deceat nec ipsis expediat personaliter cetum demonstraverit et sua monasteria evagari nolumus quod electe aut eligentes aut appellantes seu hii contra quos fuit appellatum ad eandem sedem personaliter veniant quoquomodo, sed per procuratores sufficienter instructos iuxta constitutionem pie memorie Nicolai pape III predecessoris nostri ad sedem ipsam transmittant per eos electionum ac appellationum suarum prosequuture negocia, per iusticiam sua de debito expeditura, penam in dicta constitutione contentam ipso iure si secus fecerint incursure.

Postremo huiusmodi quod dirigendas in electionibus moniales easdem deinceps contigerit evocari ab his penitus abstineant per que in eis sunt faciendis ipsis electionibus oriri possit discordia vel exorta nutriri. Alioquin eo ipso se noverint suspensas.

Supradicta siquidem nedum in monasteriis in quibus sunt moniales mulieres sub aliqua de religionibus approbatis, sed etiam ubi sunt quecumque priorisse vel similes omnes mulieres que nec professionem faciunt regularem sed vivunt in secularibus earum ut canonice seculares volumus per omnia observari, non eo quod super ordinem aut statum exceptionis non eligant et eligantur non professe, eum per istis hoc locum negamus nec dicimus per hoc tamen earum statum ordinem seu regulam nolumus nec intendimus approbare.

Ad hec presenti constitutione duximus declarandum quod precise nosci circa electiones in quibus mulierum monasteriis faciendas exceptis casibus non nobis specialiter commissis statuendum quod in aliis nequaquam erat, puta quo ad electiones in aliis virorum monasteriis vel in quibusvis ecclesiis aliquibus celebrandas futura predecentia omnino illesa remaneant firmitate. Idem

Provida consideratione concilii Lugdunensis cavetur ut ab appellationibus interpositis extra iudicium ad sedem apostolicam in electionum episcoporum et aliorum superiorum negotiis interpositis ad sedem ipsam eadem negotia deferantur, partes nulla interveniente pravitate recedere valeant antequam ipsi sedi apostolicae fuerint praesentata, sed inferiores iudices quorum est appellatione cessante negotiorum cognitio eorundem an in his pravitas intercesserit animo diligenter inquirant, et si eam intercessisse reperiunt se non intromittant, nisi ... ipsis partibus peremptorium terminum competentem nisi petentes quo causa agitur et munimentis suis apostolicae sedis conspectui repraesentent. Quidam autem non illi decessionem habuerint suam inquisitionem praefati ordinarii cognitionem in eisdem negotiis interponant ad confirmandas electiones seu consecrandos electos tempore praedicto non superhersessuri praesumpserint. Providemus ne volentes confirmationes vel consecrationes huiusmodi ac quoslibet processus alios quos in quolibet praemissa non habita contingit decretorum talibus negotiis acceptantes decernimus nullius penitus existere firmitatis, et confirmantes ac consecrantes eosdem ut in eo in quo peccaverunt puniantur, ab eorum confirmatione per annum continuum ipso iure fore suspensos. Item.

Si eo tempore quo provisione alicuius ecclesiae cathedralis vel regularis cum dispositioni seu ordinationi sedis apostolicae reservant, nihil habentes ad electionem seu provisionem faciendam in ea quomodolibet procedatis decernentes si secus fuerit scienter ...

Sed quia aliquis dedit procuratorem in negotio electionis ille procurator suo non eligit vinum tuo [?] ... non tamen decreta per eligendo habuit speciale mandatum. Tertio quando absens non inuenit in collegio aliquem ... gerere ... res non haberet ... non sufficiente ... socii illius ad electionem ... [illegible]

[illegible gloss]

aliquos qui illi ignorant, acceptatum exercet munium, et maneat iam ad electionem forsitan sic processum, vel in presentia constat de sancte mutatione, que si vacatio inhibitio de eorum his non afficiant electionem vel aliam que per ipsum extitit ac efficacem tamen ut effectum careant, ea que postmodum subsequuntur. Is.

Si quis iusto impedimento detentus in electionis negotio nequeat interesse, potest nedum unum, prout dicitur in constitutione generalis, sed pluribus committere vices suas, dum tamen eorum cuilibet in solidum potestatem committat, ita ut melior conditio occupantis existat. Verum si aliquo occurrente in simul vel postulent seu admitti eos audiri non expedit, quia possent nota fraudulentia diuidere in diuersos, sic quod res non haberet exitum: aliquo absente cum in hoc fieret non valeret.

Sed is admittatur dumtaxat quem capitulum vel pars maior elegit. Vel si concordare nequeant, is qui primo in instrumento vel litteris procurationis extitit nominatus. Si autem nullus ipsorum in solidum fuerit deputatus, tunc per tertium eundem ipsorum aliquis non debebit admitti: sibi imputet qui sic eos constituit indiscrete. Porro cum iuris sit procurator simpliciter constitutus tuis unum fratrem alium domini sui nomine inscio nominare ... eligendo in hoc tamen casu non dedit per eligendo fratrem dominus habet speciale mandatum, nec ei nullam eius in aliam suo nomine licite potuit consentire. Absens quoque, licet nullus de collegio velit esse procurator eiusdem, nec ipse nolens extra collegium valeat deputare, non potest aliquatenus per litteras exprimere votum.

[illegible gloss]

fauorem aliquid non est a iure
statutum nunc in ipso scru-
tinio secreto et singulariter tan-
tummodo exprimendo. Idem

Quia in electione non in con-
cordia celebrata superior
ad quem electionis ipsius confirma-
tio pertinet conuenit interdum
sub confirmationis celeritate
praefertur cupiditate propri-
am minus inordinatum effectum
equitatem praeter ordinem alium vel
alios vel eos qui se noluerint
opponere qui electus est vel in
complanitate dumtaxat uocatis
non discusso negotio per repen-
tinam confirmationem electo contra
doctrinam apostoli manus imponit
electo. Nos uolentes h-
uic morbo et fraudibus obui-
are presenti constitutione statuimus
confirmantes tales in hiis ordo
carere ipsis quos decreuimus im-
itas manus. Decernentes eum

huius nominatum vel electum
vel apparet oppositoribus ab-
generaliter iectam unquam electio
facta est ut siqui libere qui
se uellent opponere comparent assi-
gnato peremptorio termino
competentem faciendam esse censemus
minus quam in electionibus in concordia
celebratis fuit uolumus
obseruari. Bonifacius VIII.

De renunciatione

Quoniam aliqui
curiosi disceptantes de
hiis que non multum
expediunt et plus sapere quam oportet
contra doctrinam apostoli temere
appetentes in dubitationem
sollicitam an romanus
pontifex maxime cum se in-
sufficientem agnoscat ad re-
gendam uniuersalem ecclesiam
et summi pontificatus honori
supportandi renunciare ua-
leat papatui eiusque honori et

[illegible]

… provide videbantur. Celestinus papa V. predecessor noster dum eiusdem ecclesie regimini presideret volens super hoc hesitationis cuiuslibet materiam amputare deliberatione habita cum suis fratribus ecclesie Romane cardinalibus de quorum numero nos tunc eramus de nostro et ipsorum omnium concordi consilio et assensu auctoritate apostolica statuit et decrevit Romanum pontificem posse libere resignare. Nos igitur ne statutum huiusmodi per temporis cursum oblivioni dari aut dubitationem eandem in recidivam disceptationem ulterius deduci contingat ipsum inter constitutiones alias ad perpetuam rei memoriam de fratrum nostrorum consilio duximus redigendum.

Idem.

Si prebendam vel dignitatem in aliqua ecclesia proximo vacaturam aliquis expectans aliquis prebendam seu dignitatem tenuerit eo prius eas scienter fraudulenter et renunciaverit ut illa sic post vacante percludatur ei via prosequendi ad obtinendum prebendam vel dignitatem aliam pinguiorem quam priorem alius vacaturam in ipsa ecclesia ex dicti vitio ipsa proximo vacatura post renunciationem huiusmodi deprehensa fraude appareat saltem per aliquas probabiles coniecturas ut quia tempore renunciationis is qui prebendam vel dignitatem pinguiorem habebat infirmitate gravi detinebatur vel aliquid aliud imminebat propter quod vel prebenda seu dignitas vacatura ipse probabiliter credebatur nullum ei volumus obstaculum interponi quominus prebendam vel dignitatem predictam sic fraudulenter renunciata omnino possit obtinere …

[illegible]

pinguiorem cum eum vel aliam si prius ipsum vacare contingeret assequi, praefata libere et petere iusti et debitam libere.

Ceterum si praedictis renunciantibus praebenda vel dignitas pinguior forte cum conferatur, eo ipso pacti fraus intelligatur esse probata, eidem renunciantes ordinibus dignitatibus careant et ambita. Innoc. IIII.

De supplenda negligentia praelatorum.

Romana ecclesia etc. Redictum provinciam publicatum ut a subditis episcoporum ipsius provinciae pro audiendis et terminandis eorum causis libere adiretur. Accedit ecclesiam per pertinens devocatum. Quia si deficiente episcoporum prorsus culpis vel eorum assistant non tamen exculpis ipsis cum id non invenitur, archiepiscopum in iudicio devolvetur. Sed alia forte pro illis poena ipsis canonica posset infligi. Idem baronibus et communitatibus regni Portugaliae.

Grandi non immerito etc. Gmandus quod dilectus filius noster vir nobilis comitem Bolonie praefati regis Portugaliae frater de devotione, probitate ac circumspectione multiplici commendatur, qui eidem regi si absque legitimo decederet filio in regnum succedere deceret, quique ea animi et dilectionis affectu quo vos et praefatum regnum prosequitur magnanimitate ac potentia pluribus suffragantibus regnum ipsum maturius reformabitur firma credulitate sperantes, praesertim cum ad curam et administrationem generalem eiusdem regni nominatus praefatus expresse adiungi regis et ipsius regni utilitate si prudenter accendant ac ad defensionem ecclesiarum monasteriorum aliorumque piorum locorum regni praefati per

regni sibi invicem vigentur, ut decor regalis excellentiae in suum nimis prius ...

ecclesiasticarum quam religiosarum quam secularium nec non viduarum et orphanorum et ceterorum videlicet degentium ac deperditorum vel ubi recuperatione salubriter ut idoneo consilio sic assistentes cum ad nos accesserint fidelitate homagio iuramento seu pacto si aliquibus forte prefato regi tenentur alii persone tenere minime ac super regis prohibitione in persona eius nunciatum ac legitimum filium suum si aliquem ipsum habere contingit fideli consentientes debitum eidem exhibentes honorem neque quod obstantibus in civitatibus castris villis munitionibus regni predicti cum omnibus suis recipere ac eius dispositioni ordinationi mandatis universaliter singuli et singulariter universi possint in omnibus intendere absque difficultate qualibet parituris impendentes sibi contra repugnantes et accingi volentes consilium auxilium et favorem eidem in omnibus prout

omnibus que sepe facti regni iuribus sui diminutione aliqua plenarie respondentes ut de illis dicto regi fratri quod suam decet excellentiam sic ac suis ipsi regno necessitatibus pro ipsorum ac regnicolarum eiusdem cum utilitate valeat providere. Archiepiscopo n. Bracharensi archiepiscopo et episcopo Colimbriensi. Ceterum nisi literis nostris preceptis ut nos ad id non possimus per censuram ecclesiasticam compellant. Praefatum dimittimus memorato regi vel ipsius legitimo filio si quem habuerit predictum regnum admittere set potius sibi et eidem regno destructioni exposito ac nobis ipsis eiusdem regis per sollicitudinem et prudentiam comitis consulere super adieci. Bonifacius VIII.

Si episcopus a paganis aut scismaticis capiatur non archiepiscopus sed capitulum ac si sedes per mortem vacaret illius in spiritualibus et temporalibus ministrare

[illegible gloss]

debebit, donec eis libertate restituta vel per sedem apostolicam aliter eisdem ecclesie providere necessitatis huiusmodi per ipsum capitulum ex tunc commode poterit super hoc consulendam contingit ordinari. Idem.

Ecclesie cathedrali vacante visitator ab alio quam a Romano pontifice deputatus non potest visitare forte capitulum in spiritualibus negligentem qui preerat administrare. Nec enim archiepiscopus ob negligentiam vel maliciam capitulo vocato ecclesie eiusque si hoc cognitum fuerit, premissa visitatorem seu administratorem eidem ecclesie licite poterit deputare. Huiusmodi quoque visitator quamquam spiritualium et temporalium administrationem

[illegible gloss]

legitimam censeatur, habere beneficia que ad collationem pertinent episcopi conferre non poterit ab alio quam a Romano pontifice fuit deputatus. Clemens IIII.

De temporibus ordinandorum

Sepe contingit quod nulli clerici iudicio ex communis astricti aut a potestate seu irregulares vel ad ordinum susceptionem indigni suam patriam in qua de his haberetur notitia fugientes sententiam motis propriis faciunt ad huiusmodi ordines promoveri. Nos igitur volentes eorum in posterum decreto aliquo in huiusmodi clericum ordinare presumat

[illegible gloss]

[illegible]

nisi ab episcopo suo specialem licentiam habeat, vel ab eo cuius dioecesis extitit originem ordinandus ducit, vel in cuius dioecesi beneficiatus existit, [?] parentes huius causam rationabilem continentes contra ipsum nolit aut nequeat ordinare. Eos non quos per praemissa contingit ordinari manere volumus absque spe dispensationis super hoc a sede apostolica obtinendae suspensos, ac ordinantes poena condigna puniri, ordinibus [?] inhibentes districte, ne absque licentia speciali cum talibus ordinatis dispensent, vel suas tradant eis litteras, per quas cum ipsis valeat dispensari. Gregorius X. in generali concilio Lugd.

Eos qui clericos parochiae alienae absque sui ordinarii licentia scienter seu affectata ignorantia seu quocunque alio figmento quaesito praesumunt ordinare, per annum ab collatione ordinum decernimus esse suspensos; his quae iura statuunt contra tales ordinatos in suo robore duraturis. Clericis quoque parochiae talium suspensorum, postquam eorum fuerit suspensio manifesta, absque ipsorum licentia interim recipiendi ordines ab aliis vicinis episcopis, a quibus tamen canonice, liberam concedimus concedendi facultatem. Bonifacius Octavus.

[illegible]

[illegible]

Cum nullus clericus praeter superioris sui licentiam debeat ordinari, superior intelligitur in hoc casu episcopus diocesanus eius, qui ad ordines promoveri desiderat, originis seu in qua beneficium obtinet ecclesiasticum, seu habet, licet alibi natus fuerit, domicilium in eadem. Inferiores quoque praelati religiosi vel alii, nisi eis, qui suos clericos aut subditos possint a quo voluerint episcopo facere ordinari, apostolicum sit indultum, vel officii specialiter ad hoc ipsis officium non extendit, nequeant huiusmodi licentiam impertiri. Episcopo autem remotis agente, ipsius in spiritualibus vicarius generalis, vel sede vacante capitulum, seu is ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscatur pertinere, concedere poterunt licentiam ordinandi. Religiosi non aliis superioribus in non exemptis prioratibus deputati, priores et eorum socii, possunt a locorum diocesanis, quamdiu morantur in ipsis prioratibus, ordinari licite, licet non sint de ipsorum diocesibus oriundi.

Idem.

Nullus episcopus vel alius aliquis infantem quemque forte religionem intrare seu illicito secum(?) nec absque sui superioris licentia homini diocesis alienae clericalem praesumat conferre tonsuram, nec coniugato invito religionem intrare aut ad sacros ordines promovere, prout in sacris est canonibus diffinitum. Qui non observaverit, ut in quo peccavit puniatur, per annum

[illegible]

...ecclesiam collatione tonsurae dumtaxat noviter se suscepisse sum. Bonif. VIII.

De aetate et qualitate ordinandorum.

Statuimus ut episcopus cum his qui xx. annum plenum nondum xxv. attingunt, quod dignitates vel personatus quibus cura immineat animarum valeant obtinere, possit, si aliud canonicum non obsistat, libere dispensare. Bonif. VIII.

De filiis presbyterorum.

Is qui defectum patitur natalium, ex dispensatione quod potest episcopus, licite, si ei aliud canonicum non obsistat, ad ordines promoveri minores et obtinere beneficium cui cura non imminet animarum, dummodo sit tale super quo per ipsum episcopum valeat dispensari. Ad ordines autem maiores vel beneficia curam habentia animarum, super quibus necesse est dispensari, sine dispensatione sedis apostolicae promoveri non potest.

Illegitimus cum quo per sedem dispensatur eandem ut promotus non obstante defectu valeat ad beneficium, etiam si curam habeat animarum, promoveri, nequit praetextu dispensationis huiusmodi, quae exorbitantiam continens velut odiosam restringi convenit, nisi unicum beneficium obtinere. Idem.

Si is cum quo fuit per sedem apostolicam dispensatum ut non obstante defectu natalium quem patitur ad omnes ordines valeat promoveri et obtinere beneficium etiam si curam habeat animarum, dispensatione nova aliam tanquam de praedicto defectu possit non obtineat.

[illegible gloss]

De Bigamis. Rubrica.

[illegible gloss]

...ase p[re]stat ut duo aut plura b[e]n[e]ficia sub eadem civitate b[e]n[e]ficia possit recipere sic ut canonicatus conferri ei simul licite retinere, talis dispensatio cum non sit utile sedem ipsam cum illo p[er]cin[...] placenti q[uo]d effectum voluisset si b[e]n[e]ficium fuisset expressum eidem in pluralitate b[e]n[e]ficiorum huius dispensatur ulli p[re]sumptionem obtentam nullis penitus e[st] momenti.

Gregorius x. in concilio lugd.

Altercationis *de bigamis* antique dubium p[er] declarationis oraculo decidentes: Bigamos omni privilegio clericali declaramus esse nudatos et coh[er]cioni fori secularis addictos consuetudine contraria non obstante. Ipsis quoque sub anathemate prohibemus deferre tonsuram vel habitum clericalem. Innoc. iiii.

[illegible gloss]

De officio vicarii.

Romana ecclesia. §. Rectum tamen est archiepiscopi in officiale alicuius suffraganei excommunicationis sententiam ex aliqua rationabili causa proferri alios quam vicarios episcopi generalis excommunicationis vinculo p[ro] non astringit. Cum non cogerent ob id officii eidem incumbere qui ex eo constitute procuratores suum exercitii officium nonnumquam. Si tamen ipse gerendo huius vices agit eo tali excommunicatio manente si ut rectorum tenet recipiunt ab eodem non potest obtinere rigore. Bonif. viii.

Licet in officialem episcopi per commissionem officii generalis sibi factam censeatur cognitio transferatur: potestatem tamen inquirendi corrigendi aut...

[illegible gloss]

VI

puniendi aliquorum excessus seu aliquos a suis beneficiis vel administrationibus admovendi vel transferri voluntarium inveniendo, nisi specialiter committatur. Gregorius X in concilio Lugdunensi.

De officio legati

Cum in generali concessione nequaquam illa veniant, quae non esset quis verisimiliter in specie concessurus, neque per generalem donare valeat is cui bonorum administratio libera est concessa. Officiarius autem vicarius episcopi generalis beneficia conferre non potest, nisi beneficiorum collatio ipsi specialiter sit concessa. Innocentius IIII in concilio Lugdunensi.

De officio delegati

Statuimus ut conservatores quos plerumque concedimus a manifestis violentiis et iniuriis defendere possint quos eis committimus defendendos. Nec ad alia quae iudicialem indaginem exigunt, suam valeant extendere potestatem. Alexander IIII.

Quia pontificali dignitate praeditos obtinentia sacri officii quod exercent plurimum deferendum convenit, et eos pro aliis honorari: statuimus ut cum a conservatoribus a sede apostolica deputatis contra eos ad coactiones aliquas seu poenas fuerit procedendum, graduum modestia sic processus fuerit, ita quod eis qui dignitate pontificali sunt praediti, in gressus (?) ecclesiae vel sacerdotale interdicant nullatenus ac eosdem ab officio suspendant, nisi sententiam incurrant censura ecclesiastica, eos, si forte aliter suis iussis non paruerint, nisi tamen ad personas suas culpa. Bonifacius VIII.

Si duobus certis ab sede ap. delegatis duobus aliis non in solidum subdelegaverint vices suas ipsique subdelegati cum delegato tertio unice processerint delegati, si appelletur ab ipsis non ad delegatos sed ad primum delegantem tantummodo appellari debebit. Idem.

Si contra unum ex duobus iudicibus cum illa clausula quod si ambo interesse non possent alter eorum nihilominus exsequatur ab sede ap. delegatis suspicionis causa legitima proponitur, causa ipsa suspicionis coram non recusato coniudice ad quem etiam pro parte clausulae debet ipsius causae cognitio pertinere probanda, et ibi eo expediri debebit casu in quo non est adiecta clausula, ut superscripto debet super hoc ad arbitros recurri. [illegible]

Cum a delegato episcopi recusatur, recusationis causa coram episcopo est probanda. Idem est si officialis recusetur, cum sic ad ipsum ab eodem officiali nequeat appellari. Idem.

Iudex ab ap. sede datus quamvis legitime recusari valeat ut suspectus, potest tamen vices suas committere alicui, et ipsum recusatio per eum facta in totum committit, ut recusari ultimatum facta per eum commissio impugnari nequibit, quod posset si sic committere antequam recusasset. Post recusationem in eum propositam committere vices non de recusatoris praeter assensum non potest. Secus non licet post ipsam recusationem [illegible] in sic [illegible] in principio actum non fuit, sic ea exercitio nam omnino interest existerit.

nulla ratione cum ipsi assensu partium commissio pendeat. Idem.

Quamvis aliquam vices suas, cui causa est a sede apostolica delegata, alteri commisisse noscatur, si tamen antequam ille cui commiserit huiusmodi commissionem sibi per te revocaverit ab ipso, vel eum in rebus humanis esse contingat huiusmodi casum, ipsam resumere potest, cum iurisdictio eius, quo ipse usus non exstitit, non censeatur inefficaciter transfudisse. Idem

Si delegatus quoque sedem absentem contingit, tibi commisit vices suas, potest eo rebus humanis exempto in tali censeatur abesse commissum, et negotium tamen illo mortuo iurisdictio in tali expediri libere.

Item potest quis vices suas sub ea forma committere donec eas duxerit revocandas, nam talis commissio per quam censetur in sui placito, si aliqua fuerint revocata commissione neque morte committentis expirat, ex quo res integra non exstitit. Eadem ratione quamvis suas commiserit donec revocet, ut qui exequutorem fuerit, aut quamvis ex eiusdem iurisdictione, non ad delegantem primum appellari debebit, post suam fuit appellandum. Idem

Cum plures sub illa forma auctoritatis aut duo vel unus eorum mandatum apostolicum exequantur, seu alia consimili iudices vel executores a sede apostolica deputati contingit, si porum quibus inniti non potuit adimplere mandatum. Porro uno eorum negotium inchoante, omnino alii nequibunt seu ulterio[rem]

[illegible]

in eo totaliter de eodem negotio, nisi
inuicem uel alia iusta causa illum
contingit impediri. aut si noluerit uel maliciose in eo procedere
recusaret. Ceterum non per-
petuitati mandatoris uel uenientis per
unum eorum quod potest ex iudicibus
delegatis perpetuari cum litigi-
quo ad omnes. Idem

Si per gratiam cuiquam a sede apostolica facta executores fuerint de-
putati, equum esse censemus
ut sicut ipsa gratia re nondum inte-
gra eius executione pretermissa morte
non perimitur concedentis sic
etiam nec re integra perimi-
tur executoribus data potes-
tas, quam ut litigii parte accessorium
naturam sequi contingit prin-
cipalis negotii tamen [illegible]

qui ordinaliter ipsi per effectum in
longi temporis cum ullo dispendio cau-
se et extat differri contigat. Idem

Si his cui causa proprio nomine
non expresso sed sub nomine dignitatis a sede apostolica de-
legatur subdelegauit non in totum
alicui uices suas aut delegato
tollens delegatum ipse in execu-
tione aut decisione eius tollere cau-
sam impedimento causa diuertitur
ad se ipsum nec absolutionem
ut successorem ex predicto illis
per iudicari litigantibus uel causa
plus debito ualeat prorogari
uolumus applicari. Idem

Ab arbitris qui sunt in forma
iuris ut de propria conditione
suspicionis causa cognoscit uel
qui causa de re uocatur ambigi
litem iudicibus nec cum illis

[illegible]

[illegible]

[illegible gloss]

suam in suam contradicit ad ... ciuitatem vel diocesim apellandi ... eligunt. et si grauamini ad se. ap. appellandum. Idem

Is cui ab ap. se. committitur causa pro prouisione de beneficio uacante in ecclesia vel prouisio facienda personam conuenientem ... ut as suas ... non expressa certa persona committitur eidem ut alicui personam idoneam de tali ecclesia uel beneficio debeat prouidere, qui circa eligendam personam eius industria et iudicium elegit prouisionem sed alteri commissam demandare non potest, nisi forma commissionis habeat quod per se uel per alium id ualeat expedire. Idem

Statuimus ut is qui ab ap. se. certo loco in commissione fuerit quicquid est expediendum mandet. Si propter potentiam uel maliciam illius contra quem mandatum dirigitur procedi, seu fautorum eiusdem non possit hoc exequi commode secure nec ipse commode ex dolo uel fraude reportet: ad idem exequendum locum idoneum alium eligat in secutum. Idem faciat si alia rationabilis causa subsit propter quam in loco decreto nequeat commode exequi quod mandatur: ne talis pretextu impedimenti contingat mandatum uel apostolicum uel differri.

IDEM

[illegible gloss]

[illegible gloss]

Si a subdelegato a delega-
tus in iudicio conveniri tu-
etas sinas exequi sinit appellan-
do in quo exceptiones suas propo-
sitam quam antequam pervenisset per
delegatum in aliquo processum
fuisset delegans. Quare fuerat
universitas causis ingressu admi-
tere recusavit cum ad delegatum
cum iurisdictionem negetur habere
sed a delegante, poterit appellari
debebit. Idem fiet in aliis casibus
in quibus delegato iurisdictio haberi
negetur, quia si appellari deberet
ad ipsum erat appellatus quam fieri
iudex eius non videtur habere quam ei
negatur commissa ipsi. Item

Hac constitutione perpetuo valitura
sancimus ut conservatores
qui aliquibus ut manifestis in-
iuriis et violentiis tuentur ple-
rumque a sede apostolica deputantur
deputati non possint nec episcopi vel
eorum superiores aut abbates seu
dignitates vel personatus in cathedrali-
bus ecclesiis vel collegiatis obtinen-
tes illius qui eos deputavit sibi conserva-
torem secundum valeat conservatorem nec
aliquibus regibus vel reginis quacumque
dignitatis altitudine preemi-
nenti sic prerogativa gaudente
ipsos convenire in foro dicuntur
exceptis de exceptis conservatorem
habere eum quibus ipsi vel iurisdictione vel
dominio vel districtu ecclesiastico vel
temporali consistat. Conservato-
res a nobis et ex certa scientia deputati in-
[illegible] ultra [illegible]
[illegible] aut aliquos ultra unam
dietam a fine diocesis eorundem
trahere non presumant. Citaciones
quoque suas citationibus istis
autem in civitatibus diu
tenerat exemptis quas per
alios valeant exercere, illi
committere possint nisi hiis
competent ex beneficio litera-
rum. Sed nec tunc nisi in
civitates seu diocesi in quibus
deputati fuerint et personis
tantum que superius sunt
expresse. Ut autem
conservatores limites
sibi traditae potestatis quos
frequenter excedunt mer-
tu pene diligenter obser-
vent decernimus ut si de
aliis quam de manifestis
iniuriis et violentiis sci-
enter se intromiserint

[illegible gloss]

seu ad alia que iudicialem indaginem exigunt suam extenderint potestatem, eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi. Pars vero que beneficium procuravit huiusmodi excommunicationis incurrat sententiam, a qua non possit absolvi, nisi ei quem sic gravavit indebite, prius satisfaciat integraliter de expensis. Officium autem quorumcunque conservatorum ipso iure quoad non cepta negotia per obitum concedentis volumus expirare. Ceterum in aliis non expressis assessores ac notarios et personas testimonium vocandas illa per omnia in his conservatoribus per omnia observari, que in delegatis iudicibus constitutio a nobis super his edita observanda decrevit. Processum autem contra premissa vel eorum aliquid attemptari contigerit omnino decernimus irritum et inanem. Innocentius IIII.

De officio legati

Officii nostri debitum remediis invigilat subiectorum, quorum excitamur honera dum scandala removemus, nos in ipsorum quiete quiescimus, et confovemur in pace. Per hoc presenti decreto statuimus, ut ecclesiarum legati, cum utcunque plenam legationem obtinuerint, sive ab nobis missi fuerint, sive suarum ecclesiarum pretextu legationis sibi vendicent dignitatem, ex ipsius legationis munere conferendi beneficia nullatenus habeant potestatem, nisi hoc specialiter alicui duxerimus indulgendum. Quod tamen in istis iuris legatorum sufficientibus volumus observari, qui sic honoris prerogativa letantur, sic eos autem figurari volumus amplioris. Clemens IIII [illegible] presbytero cardinali apostolice sedis legato.

Legatos quibus in certis provinciis committitur legationis officium ut ibidem evellant, dissipent, edificent atque plantent, provinciam sibi commissam ad instar proconsulum ceterorumque presidum, quibus certe sunt decrete provincie, moderandam, non sic reputantes presenti declaramus edicto, commissum sibi a predecessore nostro legationis officium nequaquam per ipsius obitum expirasse. Bonifacius octavus.

Presenti declaramus edicto reservationes quorumcunque beneficiorum a sede apostolica sive legationis auctoritate factas et decreta imposita super ipsis, nec non denuntiationes, inhibitiones et processus quoslibet per eorum executores deputatos ab eis habitos et ipsos, dummodo ad collationem conferentem beneficiorum iam vacantium nunc sit processum, eo ipso quod illius finitur legationis per mortem vacantia, neque executores eosdem posse ulterius beneficia taliter reservata conferre. Ceterum reservationes huiusmodi, per quas mediate prelati ecclesie minime honorantur, restringere cupientes, prohibemus ne posthac legatus in aliqua cathedrali vel collegiata ecclesia reservationem aliquam duxerit faciendam, alia autem nulla pendente fiat aliquatenus in eadem. Nec etiam postquam aliquis reservavit alicui beneficium ad collationem pertinens alicuius, aliud quod ad ipsius collationem pertinet quandiu reservatio pendet aliquod sibi quocunque modo reservet. Quod autem contra premissa contigerit attemptari, ipso iure non subsistat.

Deliberatione provida duximus inhibendum ne aliquis apostolice sedis legatus, quantumcunque legationem plenariam obtinuerit, dinoscatur cathedrales vel regulares aut collegiatas ecclesias sive parva cathedralis dignitates, ad quas hii qui preficiuntur eisdem maiores in eorum capitulis post episcopum existentes habent per viam electionis assumi, sive ordinationi, collationi, provisioni, electioni aut dispositioni quorumcunque reservet, nec de ipsis ordinandis, conferendis vel disponendis se aliquatenus intromittat, nec aliquid quominus hii ad quos pertinent eligere aut postulare libere valeant at-

vacabunt, obstaculum quominus id interponat, decernentes, circa hoc attentatum exstitit eo ipso irritum et inane. ¶ Prohibemus insuper ne legatus ipse ingrediens aut in sese recedit, ut ab his qui beneficia in legatione eiusdem habentes, eam in manibus voluerit libere resignare: ipsorum resignatione recepta, nulla valeat provisionis conferre personis, cum per hoc aperiri possit via, contra latam constitutionem ad beneficia vacatura. Nos enim concessionem gratie huiusmodi contingit acceptum in casu eo excepto ob eam sequitum exstiterit, nullam in prefatis hec statuimus roboris firmitatem. ¶ Volentes non solum ad futura, sed ad preterita adhuc pendentia negotia hec extendi. I. de

Collatio beneficii per sedis apostolice legatum nullo modo exstitit: si eidem non fuit habita in ... alio beneficio quod prius obti-

nebas. Innocentius IIII.

Romana ecclesia in ipsi ...

De officio ordinarii

archiepiscopi in diocesibus suffraganeorum suorum foraneos officiales constituant. ¶ Quod cum inventio politum ne suorum suffraganeorum ingrediantur diocesis, ubi eis auctoritate propria iudicent aut disponant, ad ne exagant canonica prohibeant, nequisquam sed possit nullus pallos exercere. ¶ Nec pro eo quod eis papa delatis ad ipsos a suffraganeorum suorum diocesibus possit delegare, licet habeant eis tales officiales instituere in eisdem, qui eorum vices cum appellatur ad ipsos exercentes, ut ibi vices faciant: seu possint in hac parte rebelles, cum eis papa devolutis ad eos iurisdictionem obtinere noscantur, propter hanc possunt super illis committere vices suas. non sic in illis

in quibus sedium certitur et appellatum ad eos idcirco non debent aliquos instituere percussores in futuris casibus appellationis inhibitionis faciendis. Et si quarum remensis ecclesie capitulum talium officialium institutionem de consuetudine obtinuerit specialem. Et quibus in sedes consuetudine huiusmodi possit inveniri, provincia eiusdem inhibitiones ne procedatur in causis prius quam ad remensem et aut appelletur fieri penitus prohibemus. Officialem autem remensis archiepiscopi quem dum illa provincia rexerit illas exercuerint in suffraganeos in eadem dictionis suspensionis ut ex eo suspensionum non attentent. Et hoc idem ab officialibus aliorum metropolitanorum circa ipsorum suffraganeos quibus obtinenda iam pontificii officii ... in perpetuum volumus observari. Gregorius X. ignat. ... Lugd.

Si canonici a divinis cessare voluerint prout in ecclesiis aliquibus sibi ex consuetudine vel alias vendicant, antequam ad cessationem huiusmodi quoquo modo procedant in instrumento publico vel patentibus sigillorum suorum auctenticis munimine roboratis cessationis ipsius causam exprimant, illud vel illas ei contra quem cessare intendunt assignent. Statuimus quod si huiusmodi pretermisso cessaverint vel causa quam expresserint non fuerit inventa canonica, omnia que de quibuscumque proventibus illius ecclesie in qua cessatum fuerit cessationis tempore perceperint restituant, illa vero que provenerint eo tempore debentur eisdem nullo modo percipiant sed ipsi ecclesie cedant, ac insuper eidem ecclesie contra quam cessarint de dampnis et iniuriis satisfacere tenebuntur. Si autem eadem canonica fuerit iudicata, ...

actionem cessationis a divinis ad ecclesie ingressum canonicis et ecclesie cuius culpa debitum officium est subtractum, ad eorum contumaciam exstirpandam et divini cultus augmentum convertendam, sanctiorum arbitrio decernimus. Ceterum detestabilem abusionem illorum qui beate virginis aliorumve sanctorum imagines seu statuas irreverentia ausu temerario tractantes, ad aggravationem cessationis huiusmodi prosternunt in terram urticis et spinis superponunt, penitus reprobantes, aliquid tale de cetero fieri districtius prohibemus, statuentes ut in eos qui fecerint contra predicta sententia, qui delinquentes sic graviter puniat, quod alios a simili presumptione compescat. Idem

Ordinarii locorum subiectos suos personatus dignitates vel ecclesias quibus animarum cura imminet obtinentes, seu personatum aut dignitatem cum alio beneficio cui cura similiter imminet annexa, districte compellant dispensationes auctoritate quarum huiusmodi personatus seu dignitates canonice tenere se asserunt, infra tempus prefixum, qualitate ipsorum ordinariorum moderando arbitrio, exhibere. Quod si forte legitimo impedimento cessante nullam dispensationem infra idem tempus contigerit exhiberi, ecclesie, beneficia, personatus seu dignitates que sine dispensatione aliqua eos ipsos illicite detinere constabit, per eos ad quos eorundem collatio pertinet, libere personis ydoneis conferantur. Ceterum si dispensatio exhibita sufficiens evidenter appareat, exhibens nequaquam in beneficiis huiusmodi que canonice obtinet molestetur: provideat tamen ordinarius qualiter nec animarum cura in eisdem ecclesiis

[illegible]

personatibus seu dignitatibus negligatur: nec beneficia ipsa debitis obsequiis destituantur. Si vero de dispensationis exhibite sufficientia dubitetur: super hoc erit ad sedem apostolicam recurrendum. cuius est extimare quem modum sui beneficii esse velit. In conferendis insuper dignitatibus personatibus et aliis beneficiis curam habentibus animarum eam diligentiam illam volumus adhiberi ut personatum dignitatem vel aliud beneficium talem curam habens alicui plura similia obtinenti non admittere presumat: ac etiam si super obtentis dispensatio evidenter sufficiens ostendatur. que ad ostensam huiusmodi dispensationem ad collationem procedi volumus si appareat per eandem quod is cui est conferenda huiusmodi personatum dignitatem vel beneficium cum ceteris recipere ac retinere libere valeat cum obtentis vel si ea que sic obtinet libere ac sponte

[illegible]

resignet. Cetera autem de personatibus dignitatibus et beneficiis talibus facta collatio nullius penitus sit momenti. Bonifacius VIII.

Quia plerique prelati [illegible] temeritatis audacia suis subditis aliquando interdicunt ne eorum superioribus aut apostolice sedis legatis vel inquisitoribus ad inquirendum corrigendum et reformandum in commissis monasteriis vel locis a sede deputatis eisdem vel aliis quibuscumque personis per quos ad predictorum valeat notitiam pervenire statum ecclesiarum monasteriorum seu locorum suorum personarum seu rerum ipsorum insinuent vel exponant. in personas si secus egerint excommunicationis vel interdicti sententias proferentes eosque ad hec celandum iuramentis promissionibus et obligationibus aliis atque penis nichilominus astringentes. Nos huiusmodi malicie ne tam perverse [illegible] iectis nostris [illegible]

[illegible]

inquisitio, correctio seu reformatio, cum expedire viderint, valeant impedimento cessante recipi. Cupientes praedictorum conatibus obviare, hoc attemptari decreto districtius inhibemus, decernentes auctoritate apostolica quod si contra praesentem inhibitionem attemptatum fuerit, nullius penitus existat firmitatis, nec quemquam suis iuramentis, promissionibus, obligationibus vel poenis in obligatione quomodolibet astringi. Praesumptores autem eosdem, ne ipsorum temeritas quoquomodo transeat impunita, actoribus vel legatis seu inquisitoribus memoratis animadversione condigna praecipimus castigari. Idem.

Ut litigatores relevent(ur) a laboribus et expensis, statuimus ut archiepiscopi causas quae per appellationem ad ipsum [illegible] devolutae fuerint, ad ipsum alibi quam in sua propria civitate vel dioecesi aut in eis in quibus applicari contigerit, ubi sive ipse consistit, dum eas audiat vel audiendas

committat, nisi ubi laica consuetudine spectat ad hac parte. Idem.

Si episcopus suam dioecesim visitare non valens per se ipsum faciat per alium visitari, ipse illi hac vice teneatur alimentis providere; hi tamen quos visitant ministrare tenentur expensas victualium visitanti, cum secundum apostolum non sit magnum si ab eo metant temporalia per quem spiritualia seminantur. Idem cum episcopus per se personaliter non visitet, nil prorsus ab his qui per illum quem deputat fuerint visitati exigere poterit aut debebit.

Quum episcopus in tota sua dioecesi iurisdictionem ordinariam habere noscatur, dubium non existit quin in quolibet loco ipsius dioecesis non exempto per se vel per alium possit pro tribunali sedere, causas ad ecclesiasticum forum spectantes audire, personas ecclesiasticas cum eorum excessus exegerint capere aut capi mandare, ac deputatis [illegible] et cetera quae ad ipsius spectant officium libere exercere. Idem in eodem.

Quamuis. canonica qui possunt a diuinis cessare cum cessare uoluerint uocabunt absentes sicut in electione faciendam cum quibus de cessatione deliberabunt et si deliberabunt cessare requiritur primum cum eo quod cessat ut inoganti in offensam emendam quod si fecerit non cessabunt. alioquin cessare poterunt et quod cessatione .i. nisi sein utraque pars et cessans et is quod cessat arripiat iter ad papam uel per se uel per procuratorem sufficienter instructos nisi infra inter ipsos interueniat concordia continuationis dietis quam cito poterunt se coram ipso presententur et utraque parte presente uel altera contumaciter absente ipse diffiniat negotium et culpabiles puniat et si pars cessans contra dicta non fuerit cessare, uinde in. s. e. uenerabili gabriel h certum. ergo etc. s. e. si canonici uerbabili .i. sunt manifeste tamen uenerabili ca illorum uiui forum non seruata regularum reprobata. est ergo opinio contra illos. dur. quin no. sec. si canonici quod dec illa non habebat locum in cathedrali conuentu ecclesia ubi quod dicebat canonica ut idem conuentu intelligatur quod de uendicet ius cessandi et consuetudine uel alio iure ut s. e. si canonici in principio cessationes aliquatenus absentientur quod est .i. prout sunt. supple de prima s. de elec. coram ubi de hoc et uii. q. i. sedis est cornelius sed hoc aut uocationibus dequando in remoto loco fiat stat consuetudinum. ut e. c. cum inter uniuersas de consue. et .ii. Sed an uocari uel non stat consuetudinum et sic tamen quod non est uerum. p. decre. i. de prebendis cum in ecclesiis uel certo quod si in ista ecclesia esset consuetudo absentes non uocari ad electionem nec ad hanc cessationem uocari debent per hanc uiam quod dicit prout sunt et c. i. no. et hec ita quod cum in sentantibus ecclesiarum quod electionibus non debent uocari absentes alii quam dicti, prout sunt in electionibus et c. sic a dei quod no. x. q. ii. hoc ius portectum et s. de electi. presentium. deliberatio. no. casum in quo procedere debet tractatus sic et manifestatur et s. ecclesie uacanti. s. de rebus eccles. non al. quondam stetit. sr. s. e. l. de elec. commissa. et capitulum et i. de preben. xii. li. ex tunc. prosecutionem. insis. est dies computantur in unde dictum dici s. e. l. de elec. quod sit mensis arripiendi iter dilatio ad iter arripiendum et post ea tempus arbitrarium ad se presentandum sic. s. e. l. de elec. cupientes. s.

Q uamuis super cessatione a diuinis que a capitulis conuentibus seu collegiis secularium uel regularium ecclesiarum interdum sine causa rationabili acceptatur manifesta satis a fe. re. innoc. iiii. papa predecessore nostro manauerint instituta, quia tamen post illa est plurimorum experientia cessationes easdem irrationabiliter fore factas. Nos ad eam proinde sumentes tantorum abusum eadem statuta cum subscripta moderatione in suo uolentes robore permanere. decretum in uiolabiliter dicti inhibemus ne a secularium uel regularium capitulo collegio seu conuentu ecclesie cuiuscumque cessationes ipse nisi euocatis omnibus prout sunt pro electionis negotio euocandi habitoque ibi tractatu diligentia ac deliberatione ne quando a clerico siue laico cuiuscumque dignitatis preeminentie conditionis aut status existat propter cuius iniuriam uel offensam eadem cessatio sit facienda. post predictam uocationem et deliberationem de cessando habitas requisitio congrue super iniuria uel offensa emendam uel aliquam aliam acceptare preterierint. nec tunc si emendam in acto habuerint uel per eos steterit quominus habeant competentem. sin autem premissis seruatis capitulum collegium uel conuentum alicuius ecclesie ad cessationem eandem duxerit procedendum extunc unius mensis spatium pars utraque uidelicet hi qui cessant et illi propter factum quorum a diuinis cessatur nisi se uelint concordare infra eos cessatio illa cessare iter arripiant per se uel per procuratores idoneos cum mandatis sufficientibus et actis ad negotium ipsum spectantibus ad sedem apostolicam uenire continuatis dietis quantocius poterunt conspectui se apostolico presentaturi ut partibus presentibus aut una presente reliqua ueniente contempnente causa cognita sedes eadem prouideat quod fuerit rationabiliter decernendum. Si autem partium predictarum aliquas per eos steterit quominus uenerint in premissis preter alias penas a canonibus institutas si non poterunt euidentibus expedire iure uelitis cognoscitur quod tunc ex cessatione et cessatione sit rationabili cum credunt quod cessat irrationabili iniusta

tando. s. ut uocentur absentes deliberaturi et requiratur prius quod fiat cessatio. interuento iter arripiendo et uiis sein dietas prout commode poterunt continuando. no. quod in summa ad hoc ut fiat cessatio necesse est hoc in tenere primum quod qui cessant habeant de consuetudine uel alio iure ut cessare possunt. secundo quod uocentur absentes ad tractandum de cessatione. tertio quod tractent. quarto quod deliberato per cessationem deliberent. quinto quod sit manifesta offensa propter quam cessant. uel quod sit rationabilis. septimo quod cessationem in scripto publico uel patentibus litteris autentico sigillo munitis causam cessationis exprimat. octauo quod id in scriptum uel litteras tradat ei contra quem cessant. nono quod requirant prius quod emendam competenter iniuriam uel offensam propter quam cessant nolunt quod si non fecerit tunc locum habet cessatio post cessationem debet utraque pars iter arripere ad se. ap. et uenire per se uel procuratores sufficienter instructos et continuatis diebus dictum tempus arbitrium quam commode possit ut omnibus his non seruatis non seruat cessari et habeat

i. uisem hunc locum pene dubitem et post arbitrium tempore expectatur continuatio non arbitrio quod ipsi hoc periculum omni die et iniquum quod esset quod eum inter arbitria reliquerit quod prius dietas debent ueniret non quod processit hoc preterita quod cito poterunt et dicimus posse quod possumus dicimus et commode. uii. q. i. sed anteris. ff. de u. sig. nepos. proculo et de hoc. i. s. de elec. cupientes in presentia capitula seu parte commode pertibus quod ad absentie patronum necessaria. s. de ele. sunt ancerius. presentia decet recurrendi. quinta de of. legati inspiciatur et manifesta s. e. in sta gabriel. ces.

puuim non quindecim cupientes. sed arripiunt iter .i. sed nisi sein sunt non debent per se ire et post tempus arbitrarium expectatur per x. dies et hic ex suo arripiunt iter

[illegible gloss]

... manifesta causa cessationis per ipsos ad divinis cessantes supra scripta tamen in cessando forma minime servando seu iure tuendo ad se(dem) ap(ostolicam) non servantur, sit inita cessatio ipso iure, ac eadem non obstante ecclesia in qua erant organa divinorum suspensa et alia omnia ut prius in ipsa ecclesia licite celebrentur.

Presenti prohibemus edicto ne episcopi vel eorum superiores aut alii seu quivis alii regulares vel seculares prelati seu ecclesiastice persone quecunque vacantibus dignitatibus, personatibus vel prioratibus, ecclesiis quibuslibet sibi subiectis ad collationem, ordinationem, presentationem seu [illegible] iam pertinentibus eorundem bona mo[...] nentibus rectoribus vel ministris ipsis inventa seu vacationibus ipsorum tempore obvenientia que fuit hactenus eorum expendi vel fructibus debent successoribus fideliter reservari occupare aut in suos usus convertere quoquo modo presumant, nec de speciali privilegio vel consuetudine iam prescripta legitime seu alia causa rationabili hoc eisdem competere dinoscatur: alioquin episcopi et eorum superiores ab ingressu ecclesie, ceteri vero ab officio et beneficio tamdiu eo ipso noverint se suspensos, quousque restitutionem fecerint de predictis. Ex porro vero privilegio seu consuetudine seu alia de causa rationabili aliquis percipere asserit bona competere supradicta, hec de illis bonis solum debent intelligi que solutis debitis si qua fuerint et oneribus que fuerint necessaria pro servitoribus et ministris ac incumbentibus omnibus usque ad novorum rectorum supportandis congrue reservatis ex ipsis reperta fuerint superesse. Sane constitutionem quam super hoc specialiter edidimus contra capitula collegia conventus seu singulares personas ecclesiarum cathedralium vel regularium aut collegiatarum vacantium occupantes bona, per presentem in dignitatibus, personatibus, prioratibus, ecclesiis aliis locum habere censemus, nolumus in aliquo derogari.

Bonifacius octavus.

[illegible gloss]

Episcopali. De maioritate et obedientia

Sede vacante et post capitulum, seu illis ad quos episcopalis iurisdictio tunc temporis noscitur pertinere, hiis quibus posse episcopi super hiis ab excommunicationis sententia, quam ipso facto incurrunt, fuerit absolutionis beneficium impertiri, nec ei fuerit a sede apostolica specialiter interdicta potestas.

Bonifacius VIII. De pactis

Pactum initum a rectore parochialis ecclesie cum aliquibus ne aliquos certos ipsius ecclesie parochianos recipiant ad ecclesiasticam sepulturam, omnino servari debetis, quamquam sepulturam liberam sit monasterio vestro ab apostolica sede indultum, et illi apud alios elegerint sepeliri, cum per tale pactum id non tollatur: ut dicitur. Idem in eodem.

Quamvis pactum patri factum a filia dum nuptui traderetur, ut dote contenta nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet lex civilis, si tamen iuramento non vi nec dolo prestito firmatum fuerit ab eadem, omnino servari debebit, cum non vergat in eterne salutis dispendium nec redundet in alterius detrimentum. Idem.

Quia ergo quidam fratres predicatores et minores et alii mendicantes opponunt que pacta cum prelatis et capitulis, rectoribus et personis ecclesiarum cathedralium, collegiatarum seu villarum et locorum in quibus domus seu habitationes eorum existunt, cum quibus parochialibus seu aliis quibuscumque tractis ab eis vel ab eorum antecessoribus inita et firmata servare recusant, eo pretextu quod in tali contractu minister aut magister vel prioris generalium vel provincialium eorumdem non fuit assensus in ipsis nec approbatio prorum generalia aut provincialia capitula extiterunt in hiis inductis, in indicti patribus fulgeant servanda ipsorum firm

quos decet puritatem omnimodam in suis actibus observare et abstinere ab hiis precipue per que possit aliis exemplum pernitiosum generari, sive detrahatur proprie eorum honori. Nos hiis occurrere paterne sollicitudinis studio intendentes, presenti decreto statuimus, preponentes in premissa huiusmodi cum prelatis capitulis rectoribus et personis ab ipsorum fratrum conventualibus prioribus seu guardianis facta seu approbata de suorum conventuum consilio et assensu, dummodo tamen attineat honestati, debere ab ipsis fratribus in locis in quibus facta fuerint perpetuo inviolabiliter observari, non obstante quod magistri vel ministri aut prioris generalium seu provincialium predictorum non intervenerit interdum assensus, nec ab ipsorum generalibus vel provincialibus capitulis extiterint approbata, seu quod super capitulis in hiis quod per predictos fratres minores fieri-fuit auctoritatem suam non prestiterit et assensum.

Bonifacius VIII. De procuratore laico.

Non indiget, ut creditur, censeri procurator laicus ad agendum vel defendendum in causis spiritualibus admittendus, cum regula, que non prohibet expresse, ad exercendum procuratoris officium idoneus debeat reputari. Licet autem a procuratore post litem contestatam ab eo possit, cum omnis sit effectus litis, dari alius procurator, ante tamen non potest in litem suam sic datus vel a domino substituendi alium, nisi expressa certa persona sibi fuerit concessa potestas. Procurator vero datus ad negotia post litem quoque alium deputat. Idem.

Quamvis procurator possit, quando habet contestationem in causa, libere a domino revocari, potestatem tamen ipso nolente nequibit tamen eum domino in manu fieri vel suspectum aut adversario amicitie coniungitur eiusdem.

mandato ut illi qui ... si paret. Dicit non procedat ... eo post revocationem ... [illegible]

posset ... usus fuit ... [illegible]

[illegible gloss]

fieri vel ingredi religionem
aut in longum peregrinari
vel egritudine aut inimicitiis
detineri contingat seu aliis ratio-
nabilibus causis sibi super hoc providere
non revocandus. Ceterum
quamvis iniunctum permittitur re-
vocari non possit dominus tamen sue
cause una cum eodem procuratore
maxime ne fiat collusio inter-
veniat minime prohibetur adesse.

His qui procurator super ha-
bendo potestatem substituendi
procuratorem extitit substitutus non
potest post mandatum suum sus-
ceptum si eo usus non fuit
vel indulgeto ... necessario
ab alteri commiserit aliud cense-
atur ulterius revocari ab il-
lo instituendi potestas conces-
sa fuit eidem. Constitutus ad
plures vel ad omnes causas gene-

aliter constitutus fuisset
in una sui substitutione excedere
malis nequaquam prohibetur pro-
curatoris officium exercere. Idem.

Qui ad agendum vel de-
fendendum generaliter et ad
omnia alia que mandatum
exigant speciale constitutus
procurator ex eius generalitatis
verbo ad aliquem articulum in
quo speciale mandatum exigi-
tur non debet admitti. Si vero
aliquis vel aliqui de articu-
lis specialiter mandatum exigentibus
specificati fuissent et sequeretur
clausula generalis tunc ad
non expressos admittetur.

Procurator quoque absque speciali
mandato in causarum defen-
sionibus ... ut pacisci non pos-
sit ... nisi ... admit-
tendi ubi sit ... Idem.

[illegible gloss]

[illegible gloss]

Qui generaliter constituitur ad negocia procurator agere, accepium potest, exceptis his casibus qui mandatum exigunt speciale. Nec non ad negocia et ad iudicia potest filius familias absque patris assensu fieri procurator.

Licet autem quis post xvii. annum procurator ad negocia licite possit esse, ad iudicia tamen, nisi maior xxv. annis fuerit, deputari nequibit.

Item.

Si duo procuratores simul non adiecto in solidum deputentur, unus sine alio non dicitur admittendus. Secus si fuerint in solidum constituti, et tunc unius melior erit conditio, quod per litem contestatam negocium primitus occupabit, post cuius occupationem autem huiusmodi alter se intromittere nequibit ulterius, cum ille litis dominus sit effectus, nisi deinde institutione sua quod non fieret memorata conditio occupantis. Tunc enim si eum qui occupavit infirmari, mori, absentari vel aliter impediri contingat, aut si prosequi forte nolit, poterit alter suscipere ac perficere negocium ab alio inchoatum, dum tamen ab illo non fuerit alius substitutus, nam si sic is potius debebit eidem. Ceterum uno nullo substituto alter suscipit negocium prosequendum, is qui occupavit primum ipsum resumere postea impedimento cessante nequibit, nisi forsan contingeret illum impediri. Sane relatoribus

[illegible gloss]

postulationibus prouisi-
onibus et aliis spiritualibus nego-
ciis cum tanta celeritatem et
expeditionem exigere dinos-
cantur volumus specialiter obser-
uari, ut si plures procuratores
simul in eis fuerint non in solidum
deputati, iudex ne propter eorum
occursum negocia eadem in-
tricari contingat, procuratorem
ex ipsis valeat eligere, ille
solummodo prosequatur. Sic
quod quamuis cum illo sic electo
tamen certiorati plenam potestatis fuerit
in ceteris, nec ad secundum
alius admittatur, postmodum
nisi prout eum qui non occu-
pat negocium censuimus post
occupationem tantum ab alio
superius admittendum. Item.

Is cui is qui procurator consti-
tuitur ab absente dixit
se presentandum sibi suscipere
nolle mandatum, hoc tamen ne-
quaquam obstante quod dominus consti-
tuens in eadem persistens vo-
luntate ipsum acceptare poterit
quandocumque sibi placebit. Item.

Si quem sub eadem forma
quociens trahetur contigit
constituens procuratorem ad
causam non tamen lite contestata eam post-
modum per se ipsum prosequitur, et
ipsum dominus constituens reuocauit quod
in modo procurator. Idem procurator
aliumve officium quodcumque con-
tingit absentem. Constitutis
simpliciter actor fuit constitutus
tacente iam ante litem contestatam suum procuratorem
ipsum in ciens non ut ipsi procuratori
assistat sed ut eam tractes eandem
tractando ipsum eum reuoca-
re censetis iudicialis expresse
quod ipsum in officio procuratoris
hoc non obstante manere vel
eo illo reuocandi haec etc.

[illegible]

certa aliquibus appareat sinceris, uel si forsan aliquis innuat articulis in quo tu nostri in hoc ignorantiam exponat, ipse instrui uel forcius abstinere. Sequi quoque actionis properitatem respiciente tua sit prestitio opera.

Procurator non aliter. Idem. Procurator non aliter censetur ydoneus ad matrimonium contrahendum quam si ad hoc mandatum habuerit speciale. Et quamuis alias is qui constituitur ad negotia procuranda alium ordinare possit, in hoc tamen propter magnum quod ex facto tali ardua posset periculum imminere, non poterit deputare alium nisi hoc idem specialiter sit commissum. Sane si procurator antequam contraxerit reuocatus, postmodum contractum matrimonium ab eodem, licet tam ipse quam ille cum quo contraxerit reuocationem huiusmodi penitus ignorarent, nullius momenti existit, cum illius consensus defecerit sine quo firmitatem habere nequiuit. Gregorius X in concilio Lugdunensi.

De his que ui metusue causa fiunt.

Absolutionis beneficium ab excommunicationis sententia uel reuocationem ipsius aut suspensionis seu interdicti per uim uel metum extortum presentis constitutionis auctoritate omnino uiribus uacuamus. Ille autem qui uiolentie exercere audacia eos qui absolutionem seu reuocationem huiusmodi uel metu extorserit excommunicationis sententie decernimus subiacere. Idem.

De in integrum restitutione.

Ecclesia que ad restitutionem in integrum sui ... per beneficium restitutionis in integrum postulat se admitti, si quadriennii spacium postea sit lapsum et negligenter omiserit, non erit ad beneficium huiusmodi admittenda ... preuaricationis ...

[illegible]

[illegible]

vel fraudis manifeste probetur super hoc intervenisse commentum, aut alia rationabilis causa subsit, que eorum ad id movere debeat, adherendum.

Bonifacius octavus.

Si adversus confessionem in iudicio a se factam lesa ecclesia beneficium restitutionis in integrum infra quadriennium ab ipsius confessionis tempore computandum petierit, negligentem omittere non est, in sanctique rationabile appareat quod sua fuerit faciendum, ad hoc petendum vel etiam admittendum, ubi lucido pruram quem revocationis erroris quem incurso pretendit, velit adversus confessionem suam ecclesia relevari: hoc potest quandoque, donec negotium sit finitum.

Rubrica. De arbitris.

Si tribus arbitris electis...

et in uno concurrerint, duorum sententia prevalebit. Duorum hec enim in uno, alius in alio, tertius in uno pronunciaverit, illius qui dixit in summa minori, cum in illa omnes concordes existant, esse lex sententia censeatur. Idem.

Ut questionibus que plerumque propter arbitrorum nolentiam vel absentiam remanent indecise finis celerius imponatur, censuimus ut liceat tribus arbitris a partibus electis, eorum aliquis ab aliis legitime requisitus adesse contempnendo, differendo vel alias cum eis negotium super quo inter eos extat compromissum non curaverit terminare, in predicto negotio convenient duo presentes penes quos hoc secundum arbitrium videatur totalem eo casu remansisse potestatem.

[illegible]

ut possint maliciosa vel nonnumquam ipsius absencia non obstante causam eamdem narrare negocium liberius diffiniri sicut possent illo presente, nec volentem cum eis iudicium subire contradicant, ut sic ipsius absencia presencia repleta divini cum repertum fuerit, ac per presente. Cetera in iudiciis non antiqua iura nolumus immutari. Innoc. iiii.

De iudiciis

Iuris esse ambiguum non videtur iudicem delegatum qui a sede apostolica mandatum ad hoc non recepit speciale, videlicet non posse alterutram partium coram se personaliter iudicio comparere, nisi fuerit causa criminalis, vel nisi pro veritate dicenda, seu iuramento calumnie prestando, vel nisi ad hoc veritatis partes coram eo exegit personaliter presentari. Bonif. viii.

Mulieres quas vagari non decet nec viris occurrentibus immisceri, auctoritate literarum apostolice sedis vel legatorum ipsius aut alia quacumque ad iudicium personaliter vocari seu trahi invitas causa ferendi testimonium aut alia quelibet que tamen non exprimitur prohibemus. Set cum necessarium fuerit testimonium earumdem, iudex in expensis partis producentis easdem tabellionem aut aliam personam ydoneam ad eas transmittat, vel si forte talis casus occurrerit, quando prohibetur exceptio testium alicuius non possit, prefatus iudex tunc propter hoc ad eas personaliter accedat, aut si talis sit iudicantis persone condicio p

quem ad ipsum non decet attinere non possit, ad eius mittat provisionem, casibus predictis ut iudex vadat personaliter non fatigatur. Nec statuus in tueatur in hac parte. Alioquin fictor huiusmodi vel fraudator ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. Ceterum religiose persone, que debent sub clausura morari, extra sui monasterii vel clausuram ad iudicium non vocentur vel trahantur ex quavis causa personaliter, nisi forte adhuc voluntas accederet earundem. Decernimus quod ut ipso iure sit irritum et inane si quid secus premissa contigerit attemptari. Idem.

Si annum xiiii. etatis egressus in beneficialibus, spiritualibus ac spiritualibus non dependentibus ab eis, dum actu minor xxv. annis existens ad agendum vel defendendum per se vel per procuratorem quem ad hoc constituendum decreverit admitti debebit. Eiusdem infra xiiii. existens per se agere aut defendere non potens, supplere per se tamen episcopum vel officialem eius dictorem curatorem dabitur ad lites huiusmodi exequendas. Aut talis per se tutor, iam infans fuerit, eius cum auctoritate alicuius eorum procurator ad eam potens deputari. Delegati apostolice sedis et subdelegati ab eo tenent si non habeat curatorem dare valeant vel auctoritatem constituendi procuratorem prestare ad illas causas vel lites dumtaxat que coram ipsis fuerint ventilande. Filius autem qui habet beneficium ecclesiasticum quamvis in potestate patris existat, in his que ab ipsius assensu iudicio regulariter esse possit ex causa, de his se cum ecclesiam contingit non habeat, nequaquam requirere debebit assensus. Innoc. iiii.

De foro competenti

Romana ecclesia [et] ne. ap. Iustiniano premisso, ... cum ... appellationum ex ... Remensi archiepiscopo vel eius officialis de causis clericorum suorum suffraganeorum tanquam iudices vel in ipsos iudicia de facto sententiam absque diocesanorum suorum voluntate cognoscant. Neque suffraganei eorum Remensi etiam subditos ipsorum delegatores sua per litteras et

precepta exequi aut iurisdictionis
pap. devotionis ad eos testi-
monium iusticia in his tribus
consuetudine obtinuerint
prohibere possunt nec suf-
fraganeorum ipsorum officia-
les aut archidiaconi aut archipresbyteri
alios quam inferiores prelatos
suffraganeis eisdem subditos
dummodo ad eis contraria
consuetudo non tribuat nec
subiectos suffraganeorum
ipsorum super salariis advo-
catorum et procuratorum in
causis que coram eis ab eisdem
ventilantur in eadem curia
cogant contra lantibus in sua
presentia respondere. ¶ Contra
habentes vero aliarum dioc. sup
contractibus initis in eorum dioc.
ab eis sed eam non inveniant ibi-
dem, trahere coram se non
debent invitos ratione bonorum
possessione que habent ibi etiam
ubi copiam sui faciant si
coram eis citati per contumaciam
possit missionem facere in eos
ut si forte maliciose se absentent
occultent ne citatio pervenire
ad eosdem debeat decreverit

facienda in illorum posses-
sionem que in eadem dioc. obti-
nere noscuntur. Et tunc licet ad ip-
sos ecclesiasticos ad denunciationem
ipsorum faciet huiusmodi missionem.
¶ Nec clericos suos mittant ad
suffraganeorum suorum dy-
oc. pro inveniendis vel cognos-
cendis contractibus coram
ipsis neque eorumdem suf-
fraganeorum subditos
compellerent coram se actione
huiusmodi stare in ... ¶ Neque pot
archiepiscopus ipse in suorum
suffraganeorum officiales
et subditos eorum qui vocati ab
ipso nolunt querelantibus re-
spondere ecclesiasticam exercere
censuram. Bonif. VIII.

Seculares iudices qui
licet ipsis nulla con-
petat iurisdictio in hac p-
te personas ecclesiasticas
ad solvendum debita de
quibus coram eis cont-
rahitur eorum exhibentur
littere vel probationes
alie inducantur dampnabili
presumptione com-
pellunt, attendentes hi

[illegible commentary]

per locorum ordinarios censura ecclesiastica decrevimus compellendos.

Quum contra laicum super [I] de quo solvisti certam pecunie quantitatem sub qua pro eo fideiussorio nomine obligasti te postea servare recusat indempnem prout ex iuramento a se prestito tenetur veniendo ipsum coram ecclesiastico iudice adcitus forum in hac materia cause huiusmodi cognitio noscitur pertinere declinare potest convenire ut ipsum monitione premissa per censuram ecclesiasticam quod tibi super predictis ut tenetur servet indempnem prout iuravit compellat. Innoc. iiii. Lugd.

De litis contestatione

Exceptionis peremptorie seu defensionis cuiuslibet principalis cognitionem negotii contingentis ante litem contestatam obiectu, nisi de re iudicata vel finita seu transacta excipiat litigator, litis contestationem non impediat nec retardat, licet dicat obiector rescriptum non fuisse obtentum si que fuit impetranti opposita fuisset exposita delegante. Bonifacius octavus.

Si oblato ab actore libello excepti reus exceptio peremptoria proponatur, nequaquam propter hoc litis contestatio intelligitur esse facta, ymo causa non obstante nisi sit de illis exceptionibus que litis contestationem impediunt fieri oportebit eandem. Bonifacius viii.

De iuramento calumnie

S[illegible] de cetero [illegible] sententia te dicendum in po[illegible] hoc exordio no[illegible]

[illegible commentary]

iuretur vel dr. poterit postmodum in qualibet parte litis iuramentum huiusmodi prestari, ab initio de iuris ordine iudicium non extitit. Per omissionem quoque tacite vel expressam calumpnie iuramenti iudicialis processus alias rite factus non est nullus, nec etiam annullandus.

Quamvis in causis spiritualibus in quibus debet de veritate dicenda iurari, canones non indicant aliud calumpnie iuramentum, nos tamen quia frequenter calumpniari videmus, in ipsis utile reputamus, quod sicut in aliis observatur, tam de veritate dicenda quam de calumpnia, ut via precludatur fraudibus, iurari debeat in eisdem. Idem.

In appellationis causa, quamquam in prima parte iuratum fuit, prestari iubemus calumpnie iuramentum, et idem in iuramento de veritate dicenda volumus observari. Procuratores quoque qui post iuramentum calumpnie deputantur, iterum volumus ut calumpnie iuretur ab ipsis, ad subeundum huiusmodi iuramentum, et si alius dominus quid poneret aut responderet seu agere debeant, sint instructi. In omnibus autem causis nedum ante litem et postquam lis fuerit contestata, de veritate seu de calumpnia, sicut iuratum in ipsis, potest iudex exigere a partibus iuramentum malicie quotiens viderit expedire.

D. E. M.

[illegible]

Nullam ē iudex iniuriam fecisse censetur, qui procurat adversarium suum constitui ad certam causam hoc est cum super speciale mandatum admisit ad prestandum in ea calumpnie iuramentum.

Innoc. iiii. in concil. lug.

De restitutione spoliatorum

Frequens et assidua nos querela circumstrepit, quod spoliationis exceptio non nunquam in iudiciis calumpniose proposita causas ecclesiasticas impedit et perturbat. Dum enim exceptioni insistitur, appellationes interponuntur, et sic intermittitur et plerumque perimitur cause cognitio principalis. Ex quo nos qui voluntarios labores appetimus ut quietem aliis procuremus, finem huiusmodi cupientes imponere calumpniis et materiam amputare, statuimus, ut in civilibus negotiis spoliationis obiectu, que ab alio quam ab actore facta proponitur, iudex in principali procedere non postponat. Sed si in civilibus negotiis ab actore se spoliatum asserat reus, a quo citatur, .xv. dierum spatium post diem in qua proponit quod asserit comprobandi, alioquin in expensis quas interim actor ob hoc fecerit, iudicialiter taxatione prehabita, condempnetur, alias si iudicis equum visum fuerit puniendus.

Illum autem spoliatum intelligi volumus in hoc casu, qui totaliter vel maiori parte sua per violentiam destitutum se affirmat. Et si in his locis canones sano ardendo intellectu querere iudicium reprehendere nec in his novas iniurias opponere nos debemus, licet ei spoliat privilegium ut non possit centum inmunis iudicatus. Solet enim inter scolasticos dubitari si spoliatus a tercio de spoliatore suum actorem

[illegible]

[E]xcipiat ante eps audicta-
beat in dicta gra q' in fra certi
autem in placuerit fore sic
velit inquisitionem et tamen
q' si eps indultum restitutio
nem non petierit ... in pro
venit non ducat ad finem non
obstante spoliationis excepti
one deinceps post actum ...

[I]dem Saxon. ut rerum priua-
tarum ex spoliatione agentium
super ecclesiis vel eccl'io vllatenus opponitur. Gom. viii.

[A]d decimas quas canonici
sancti Nicholai per se vel in
parrochiam ecclesie n. eius posse-
disse aliquamdiu ... eosdem
petendum clericum spoliatos
fuisse nequaquam debent resti-
tui nisi evidenter docuerint
quod eiusdem possessionem legitime
assecuti fuissent quia licet de
causa possessionis ... presu-
mitur cum percipiant ex
predictis ... parrochia consti-
tutis. Sit quia manifestum ...
ad ostendendum eas de iure ...
ad eandem ecclesiam pertinere.

Innocentius iii. archiepiscopo Lugd. Decano et capitulo ... macia

[A]d nostram ... venit ad quem cum
ad ... fecerit
non curavit venientem ...
ppt ... sollicite ... ad
citationem aliam mittere ad
mittendos. Unde sufficienter
evenit q' vicinum non fideliter
debeat comparere. Bonifacius octavus.

[C]um quis ad certum locum
... aggravamine
quod prout proponit sibi illatum
in presentia recedit appel-
lans cum protestatione videlicet
quod ipso se nolle coram te dicto
iudice agere. ad alia
que postea in iudicio agi
endi ... ut ecclesiam ad
suam audiendam ... et
sponte appellationi sue renun
ciet non teneris nec idem ...
nisi quia eius absentia pro
cessit nisi processus ualido

[illegible]

reputari debebit. Innocentius IIII. in p[ri]m[o] lugd[unensi].

De eo qui mittitur in possessionem causa rei servande.

Cum quis super dignitate personatu vel beneficio ecclesiastico obtinendo cum alio quo litigat possessore eo per suam adversarii contumaciam mittitur rei servande causa in possessionem statuimus non intendimus ut per hoc ad eam ingressus pateat vel vitiosus. Scilicet in utroque casu contumacis absentiam dum reputet presentia et licet non contingeret eam in eo negotio ipsum fine debito terminari. Bonifacius VIII.

Ut lite pendente nihil innovetur.

Dispendiosa que propter electiones diu vacasse ecclesie patiuntur incommoditatem cupientes statuimus ut si aliquibus apud sedem apostolicam vel alibi litigantibus de electionis discordia celebratis aliquem ipsorum mori vel suo iuri renuntiare aut a prosecutione ipsius contingit quoquomodo excludi ad electionem, si sit causa electionis pendente nullatenus procedatur ante quam de electione ipsius iuri non subsistat.

Si lite super dignitatibus personatibus vel aliis ec[clesiasticis]

[illegible]

[illegible]

ecclesiasticis beneficiis que possidet litigatur, nec pendente certamine vel forte decedunt, nec propter novos adversarios qui maliciose interdum inter petitores subrogantur, litigia in ecclesiarum dispendium prorogari contingat. Statuimus ut dignitates, personatus vel beneficia huiusmodi ecclesiastica sic litigiosa fiant, quod aliis nullatenus conferantur, nec ad ea eligantur quispiam vel presententur, quod si secus factum fuerit eo ipso irritum habeatur. Sane si ad defensionem ipsius litis aliqui quorum interest perveniunt, se admittendos in illo statu in quo ipsam invenerint decernimus admittendos. Innocentius IIII in concilio Lugdunensi.

De confessis

Statuimus ut ponentes negativas que probari non possunt nisi per confessionem adversarii, iudices admittere possunt, si equitate suadente viderint expedire. Bonifacius octavus.

Si post prestitum iuramentum de calumpnia vel iuramentum ceteris vel pravitatibus positionibus ab adversario sibi factis interrogatus iussus quod a iudice responderet recusset absque rationabili causa, nihil dimittat nonnulli contumacia [illegible]

[illegible]

magister se absentet, tamen debet super his, de quibus in eisdem positionibus interrogatus extitit, pro confesso haberi. Unde licet iussus contumaciter se absentet, tamen pro confesso non debet haberi, sed est arcenda eius contumacia, prout ratio dictaverit, procedendum. Gregorius IX. De testibus.

Mediatores, per quos scelus simoniae perpetratur, non admittuntur ad testimonium contra scelus eiusdem auctores; in detestationem criminis admittuntur, si non agatur criminaliter, et emolumentum criminis non fuerint assecuti. Item.

Archiepiscopo Toletano. Loquitur.

Praesentium auctoritate praesumpsit quatenus in causa quae inter abbatem et conventum Sancti Medardi ... ex una parte, et priorem et conventum de Spalentis ... ordinis ex altera super eo, quod iidem abbas et conventus se ab ipsis priore et conventu de Spalin possessione subiectionis eiusdem prioratus asserunt spoliatos, super inutilitate quadam compositionis olim inter partes verbis aliis mutatis abbas et prior nomine suo et suorum conventuum coram ... maiori et Wamoriensi partibus ipsorum recepto iuramento de veritate dicenda, quinquaginta testes abbas et prior, ut tam ponendo quam respondendo dicerent veritatem quam super positionibus quas eis sub bulla nostra transmisimus ipsis fecit in illos intelligi super quorum alias iuravit expresse singillatim super quolibet articulo

in qualibet positione contento sic cias a partibus sufficienter admittenti responderi. Nulla prorsus a beis super ipsis positionibus contradictione recepta sinistram (?) to a syndico utriusque partis quid sciat debuisse positionibus fecerit inquiras. Testes autem quos super articulis sub eadem bulla transmissis pars ipsorum prioris et conventus duxerit producendos ad reprobandos testes partis alterius in causa principali productos quorum nomina in eisdem articulis continentur usque ad kalendas novembris proximo futuri examines et in adversae partis interrogatoria quae tibi sub eadem bulla transmittimus diligenter. Primo examine in persona cuiuslibet testium predictis abbate et conventui productis, secundum singula cum specificatione circumstantiarum et aliorum obiectorum sibi in eisdem articulis contentorum. Si vero dicti abbas et conventus aliquos testes coram te produxerint contra testes ab eisdem priore et conventu productos, iuxta articulos quos ipsi abbas et conventus tibi super reprobatione testium productorum prioris et conventus in eadem parte duxerint, recipias eos usque ad kalendas februarii proximo futuri diligenter examinare, partes specificate circumstantiis et aliorum quae contra testes eorumdem prioris et conventus obiecta fuerunt observando, prout tibi in prescripto mandato aperuimus. Abbatis conventui adhuc certum tempus non procedat. Innocentius III.

Romana ec(clesia). Et i(nfra). In appellationibus causa(rum) his qui appellant, ne procuratoribus et advocatis in propria dioecesi careant, non recipiatur iuramentum, nec indulgeatur ipsi appellanti praesumptio pro se faciendi processu. Deferatur iuramentum, sed tunc, cum inspectis personis et circumstantiis causae cognitum fuerit faciendum. Nichol(aus) iii.

Contingit [De iureiurando] interdum, non nullis ecclesiis de certa consuetudine observari, quod ipsarum praelati cum primus ad ecclesias ipsas accedunt, vel cum de recipiendis ibidem noviciis canonicis agitur, nec praelati admittuntur, nec canonici aliter recipiuntur in ipsis, nisi iurent statuta et consuetudines ipsarum ecclesiarum scriptas et non scriptas inviolabiliter observare. Interdum inter laicos in nonnullis civitatibus, castris et aliis locis potestatibus, rectoribus vel officialibus assumendis consuetudinibus in moribus est positum, quod potestates, rectores et officiales huiusmodi ad potestariam, rectoriam et officia eadem, nisi prius iurent se statuta ipsorum locorum clausulam continentia, admittantur. Quia vero in statutis et consuetudinibus supradictis nonnunquam aliqua reperiuntur illicita seu impossibilia vel obviantia ecclesiasticae libertati, nec sit tutum generaliter iurandi sic iurantibus praebendi occasio praebeatur, cum iuramentum non fuerit ut esset iniquitatis vinculum institutum: Hac generali constitutione animarum periculis obsistere cupientes, praecipimus a quibuscumque talia exhiberi iuramenta in praedictis consuetudinibus et statutis illicita, impossibilia vel libertati ecclesiasticae obviantia, iurantibus aliquatenus non praestari, et talia iuramenta esse irrita decernentes, vel facta ut illicita vel impossibilia seu libertati ecclesiasticae obviantia observentur. Cum in subditorum interdum praelati non possent absque divinae maiestatis offensa, decernimus in huiusmodi illicitis, impossibilibus seu libertati ecclesiasticae obviantibus non teneri. Qui potius pro animarum salute sub forma praedicta vel simili

[illegible — marginal and interlinear gloss]

aliquos ignorantes privari illa tali seu in possessione vel quasi libertatis ecclesiastice obviancia iuramento contingit ad observandum dumtaxat licita possibilia et non obviancia ecclesiastice libertati iuramentum deferri intencionis declaramus quod iuramenta sub huiusmodi generalitate qualitercumque et sub quacumque verborum forma prestita vel prestanda ad licita possibilia et libertati ecclesiastice non obviancia tantummodo se extendant, per ipsos quoque iurantes ad illa per prestita tamen iuramenta huiusmodi non tenentur. Bonifacius VIII.

Licet mulieres que alienationibus dotium propter ipsarum consensum non ita veniunt proprio iuramento firmantes se contra non venturas non vi nec dolo prestito de iure canonico teneantur, quia certi quidam iudices seculares eas prestitas alienationes audiunt contra ius eis obstet, nunc de huiusmodi iuramento nos animarum periculo obviare volentes consulendi ad huiusmodi canonicis per locorum ordinarios censura ecclesiastica decernentes.

Cum inter(?) ... compellentur(?). Ibi.

Cum in positionibus super

[illegible — gloss]

electionis vel negocio post inchoacionem(?) ... prestitam(?) tis seu responsionibus quas ad positiones tunc adversarium fecisse dinoscitur repetatur contentas manifesta, ubi tamen super premisso iusta causa rationabilis exceperit(?) super electionem ipsum perpetuum silentium imponi debebit. Idem fieri sic expresse mandantes ut etiam post sententiam scienter acceptam habeant seu non revocantur positiones aut responsiones huiusmodi contentas sanctio nostre(?) tunc stetit pariter. Innocentius IIII in concilio Lugdunensi.

De exceptionibus(?)

Pia consideratione ... tur maxime cum quia maioris excommunicationis exceptio nimium frequenter per iudiciorum opposita lites differuntur ut impellantur agentes, ut ex hoc magis causa sua ecclesiastica dampnatur et commonitionis periculum ... communicacione(?) remittatur(?) ... exclu... tur ... tis ... Sed hoc ... provisione ad ... tendo ad novem dies ...

[illegible — gloss]

ecclesiasticis frequentius hec exceptio pro maligantium opponitur contingit medium differri negocia, et partes fatigari laboribus et expensis. Proinde quia morbus iste quasi communis invalescit dignum duximus huic adhibere medelam. Si quis ergo excommunicationem opponit, speciem illius et nomen excommunicatoris exprimat, sciturus eam rem se deferre debere in publicam notionem, quam infra octo dierum spacium, die in quo proponitur minime computato, probare valeat apertissimis documentis. Quod si non probaverit iudex in causa procedere non omittat, reum in expensis quas actor ob hoc diebus illis se fecisse docuerit, prehabita taxatione condempnans. Si vero postmodum instantia durante iudicii et probationis copia suggerente de eadem excommunicatione vel alia excipiatur, et probetur, actor in secundo iudicio excludatur donec meruerit absolutionis gratiam obtinere. His que precesserunt in suo robore duraturis. Proviso insuper ut ultra duas vices non opponatur exceptio predicta, nisi excommunicatio nova emerserit, vel evidens et prompta probatio supervenerit de antiqua. Sed si post rem iudicatam talis exceptio proponatur, executionem impediet, sententia tamen que precessit non minus robur debitum obtinebit. Eo tamen salvo ut si actor excommunicatus sit publice, et hoc iudex noverit quandocumque, etiamsi reus non excipiat, iudex ex officio suo actorem repellere non postponat. Idem.

Cum quidam sceleres iudices dum coram eis excipitur de re per sententiam iudicatam, in quo ad eum nihil pertinet cognitio de hoc ut devitent recusent excipientes audire et interroga-

nonem iure communi ecclesie competentem per annos decem minus sit percepturam ecclesia ab iniquitate coherceri. Hinc est quod admittendo exceptionem eandem ubi aliquando a domino deueniret alicuius ordinariis appellatur. Similiter ecclesiastici iudices si ceperint coram ipsis de iure presentarum iudicarum iudicia, exceptionem ipsam admittant, in his que canonum preceptum non inducant, prescriptores suos nisi fecerint a iudice debita castigandi. Bonif. viii.

De prescriptionibus.

Episcopum qui decimas quas ab eo repetis proponit huiusmodi iniuria fuisse constitutum d'proc. se legitime prescripsisse allegantem oportet, antequam presumi faciat huius prescriptionis titulum probare. Nam licet ei qui contra ius prescribit ecclesiasticum, si sibi non existat ius quoque uel contra eum prescriptio non currit, sufficiat bona fides: ubi tamen est eius iure communi contrarium, non currit prescriptio contra ipsum, bona fides non sufficit, sed est necessarius titulus qui possessori causam tribuat prescribendi, nisi tanti temporis allegetur prescriptio cuius contrarii memoria non existat. Idem.

Si qui ecclesiis cathedralibus uel capitulis uel exemptis abbatibus, conuentibus, bonis que Romana uel alia alius tenet ecclesia sint per sententiam uel ipso iure priuata, statuimus ut in apprehendendis uel recuperandis postea bonis eisdem nullis leges beneficia ne super hac alia tempora statuta uideantur ipsis ecclesiis temporis lapsus obsistat, nisi ipsum contra ecclesiam Romanam centenaria uel contra ecclesias alias quadragenaria prescriptio legitime sit completa.

Si post mortem heredum

quod inuenerint catholici pu tabitur bona a personis catholi cis eorum filiis uel nepotibus aut extraneis quibuscumque spa tio xl. an. fuisse bona fide pos sessa. Sancimus eos super bonis huiusmodi que ad eos ex tali casu peruenire deberent, non esse ullatenus molestandos. quod si illi quorum bona fuerunt nō detegantur heretici extitisse.

Gregorius. x. in consilio lugdunensi. De sententia et re iudicata.

Cum eterni tribu nal iudicis illum reum nō habeat quem iniuste iudex dāp nat testante propheta nec dāp nabit eum cum iudicabitur illi, caueant ecclesiastici iudices et prouideant attente ut in iudiciorum processibus nil uindicte odium uel fauor usurpet timor exulet premium aut expectatio premii iusticiam nō euertat sed stateram gestent in manibus lances appen dant equo libramine ut in omnibus que in causis agen da fuerint presertim in concipien dis sententiis et ferendis pre ocu lis habeant solum deum illius exemplum qui querelas populi taberna culum ingressus ad dominum referebat ut secundum eius imperium iudicaret. Siquis autem iudex ecclesiasticus ordinarius aut delegatus fame sue pro digus et proprii persequutor honoris contra conscientiam et contra iusticiam in grauamine partis

alterius si modo quocumque fecerit per gratiam vel per sordes ab executione officii per annum noverit se suspensum ad estimationem litis parti quam leserit nichilominus condempnandus. Sciturus quod si suspensione durante dampnabiliter ingesserit se divinis irregularitatis laqueo se involvet secundum canonicas sanctiones a quo non nisi per summum pontificem poterit liberari. Salvis aliis constitutionibus que iudicibus male iudicantibus penas infligunt. Dignum est enim ut qui in tot presumit offendere pena multiplici castigetur. Idem sacro approbante concilio ad memoriam sempiternam.

Ad apostolice dignitatis et infra. Sane cum dira guerra commodo non nullas provincias christianas afflixisset nos ad firmitatem precipuum principem secularem huius dissentionis et tribulationis auctorem aff. ic. gg. ppe. inr. p. n. pro suis excessibus anathematis vinculo innodatum spiritales nuntios et magne auctoritatis viros videlicet venerabiles fratres nostros P. Albanensem et G. Sabinensem episcopos et dilectum filium G. basilice xii apostolorum presbyterum card. qui salutem zelabantur ut volebant ipsius duximus destinandos facientes sibi proponi per ipsos et nos et

fratres nostros, quantum in nobis erat pacem, prout secundum Apostolum tenemur, cum omnibus hominibus optabamus, patenter sibi pacem cum tranquillitate dare ac universo mundo, et quia praelatorum et aliorum clericorum omnium quos detinebat captivos, et omnium tam clericorum quam laicorum quos ceperat in galeis restitutio poterat esse pacis plurimum inductiva, ut illos restitueret, eum rogavimus, habito tamen ipse quam eius nuncii antequam ad apostolatus vocati essemus officium promiserant rogati ab ipso, et petiveramus per eosdem. Ac insuper proposito quod idem parati erant audire et tractare pacem, ac etiam audire satisfactionem quam faceret princeps vellet de omnibus pro quibus erat in vinculo excommunicationis astrictus, et offerret praeterea quod si ecclesiam in aliquo contra debitum laeserat, quod non credebat, paratus erat corrigere ac in statum debitum reformare; iste diceret ipse quod in nullo contra iustitiam laeserat ecclesiam vel quod eam non iniustitiam laesissemus, pacem vocare reges et principes et praelatos tam ecclesiasticos quam saeculares ad aliquem tutum locum, ubi per se vel per solemnes nuncios convenirent, erat quod parata ecclesia de consilio eorum sibi satisfacere, si eum laesisset in aliquo, ac revocare sententiam si quam contra ipsum iniuste tulisset, et cum omni mansuetudine vel modestia et misericordia quantum esset Deo et honore suo sufficiens, potestatem recipere de iniuriis et offensis ipsi ecclesiae suis quam per eum irrogatis satisfactionem ab ipso, volebat et omnes amicos suos sibique adhaerentes in pace ponere plena quod securitate gauderent ut numquam occasione possent aliquod subire discrimen. Sed licet sic apud eum pro pace monitis paternis et precum instantiis insisteremus leniter, ipse tamen Pharaonis imitatus duritiam et obturans more aspidis aures suas preces huiusmodi et monita elata obstinatione et obstinata elatione despexit. Propter quod non valentes absque gravi offensa Christi eius iniquitates amplius tolerare, cogimur urgente nos conscientia iuste animadvertere in eundem. Et ut ad praesens de ceteris eius sceleribus taceamus, quatuor gravissima quae non possunt aliqua tergiversatione celari commisit. Deieravit namque multotiens; pacem quondam inter ecclesiam et imperium reformatam temere violando etc. Item perpetravit sacrilegium capi faciens

cardinalis sancte Romane ecclesie ac aliarum ec-
clesiarum prelatos et clericos
religiosos et seculares venien-
tes ad concilium, quod idem predecessor in-
dixerat, convocandos, et fecit capi.
quoque non dubiis et levibus
set difficilibus et evidentibus
argumentis suspectus hereticus
est. Preterea regnum Sicilie
quod est speciale patrimonium
beati Petri, idem princeps
ab apostolica sede tenebat in feudum
iam ad tantam in clericis et
laicis exinanitionem servi-
tutemque redegit, quod eis pene
nichil habentibus et omnibus exi-
stentibus probis ejectis, illi qui
remanserunt ibidem sub servi-
li quasi conditione vivere ac
Romanam ecclesiam, cuius sunt homines princi-
paliter et vassalli, offendere
multipliciter et hostiliter impugnare
compellat. Posset etiam meri-
to reprehendi quod mille squi-
fatorum annuam pen-
sionem in qua pro eodem
regno Romane ecclesie tenetur, per ix.
annos et amplius solvere
pretermisit. Nos itaque
super premissis et quampluribus
aliis eius nephandis ex-
cessibus cum fratribus nostris
et sacro concilio deliberatione prehabita
diligenti, cum Jesu Christi vi-
ces licet immeriti teneamus
in terris, nobisque in beati Petri
persona sit dictum: Quod-
cunque ligaveris super terram
erit ligatum et in celis, et quodcunque
solveris super terram erit solutum
et in celis, memoratum prin-
cipem, qui se imperio et regnis
omnique honore ac dignitate
se reddidit tam indignum,
quique propter suas iniquitates
a Deo ne regnet vel imperet est
abiectus, suis ligatum peccatis
et abiectum omnique honore
et dignitate privatum a Do-
mino ostendimus, denunciamus
ac nichilominus sententiando privamus,
omnes qui ei iuramento fide-
litatis tenentur astricti, a iura-
mento huiusmodi perpetuo absolventes,
auctoritate apostolica firmiter inhi-
bendo ne quisquam de cetero sibi
tanquam imperatori vel regi pareat
vel intendat, et decernendo quoslibet
qui deinceps ei velut imperatori
vel regi consilium vel auxilium
prestiterint seu favorem, ipso
facto excommunicationis sententie subiacere.
Illi autem ad quos in eodem
imperio imperatoris spectat
electio, eligant libere successo-
rem. De prefato vero Sicilie regno
providere curabimus
cum eorundem fratrum no-
strorum consilio, sicut viderimus
expedire. Idem precep-
tori hospitalis Jerusalem
in Hispania et commenda-
tori ac fratribus domus
de Terra Varia hospitalis.

E S D E M

Abbate sane. Dividitur haec decretalis in partes: in quarum prima ponitur actoris petitio et eius causa; in secunda que incipit ibi Allegabat, ponitur triplex defensio reorum; in tertia que incipit ibi Ex adverso, ponitur reorum duplicatio propter ponitur actoris replicatio; in quarta que incipit ibi Ex adverso, ponitur reorum duplicatio; in quinta ibi Prefatus, ponitur diffinitio ... [illegible]

... alienante cessat longissimi temporis prescriptio, dicit quod hec prescriptio secundum leges ... [illegible]

[illegible]

Abbate sane. [etc.] abbas de
Benefical. pro se et conventu
suo proponens locum de Fossell.
esse predicti monasterii iure
domini vel quasi ac cum suis fini
bus ex largitate regis Arago
num ad ipsum monasterium pertine
re, petiit adiudicari predicto mo
nasterio locum ipsum et nos ex
inde amoveri. Allegabat
autem propter nostra, quod facta nobis
donatio de predictis valida ex
istebat, quia vis illa conservatio
num tunc existerent potesta
te, quod non sunt plene secundum conditio
nem sue donationis, unde licet si ad
manus fidelium devenirent,
in quo casu concessio poterat et
debebat habere vigorem, quia
ipsi donatori commissum terminum concessi
onum naturalem vel qualiscumque non
obstabat. Et salubre quidem et
laudabile erat spectare ac prestolari tempus in quo ista a manu
num dominio eruerentur, quale more
cum pervenerunt ad ipsos fuerunt
ad nos totaliter devoluta, inmu
tum quod distabat ab ipso monas
terio Populeti ab eo edificatio
ne facti fuisse, quod satis liquebat
predicto monasterio Populeti ab
ipso rege ac ab illo abbate et conven
tu debuisse fieri, fuisse collatam
tum ob hoc constabat dictum regem
ipsi monasterio debuisse fieri. Illa
donasse nec mandasse donati
onem pro eo quod voluit ista
tunc ut edificaretur ibi monas
terium, poterat et debebat intelli
gi eum preter eorum aliquo constitu
endo monasterio donasse, cum
illa potius sua videretur inten
tio, ut quod prefatum monasteri
um Populeti tot et tantorum
bonorum largitate ditabat.
Abbas et conventus ipsius pro
sua suorum quod salvatoris monaste
rium constituerit tenuerunt, pre
tium quod monasterium quod non
erat aliquid fieri donatio non
valebat, promissa non donatio
facti monasterio debuisset fieri. Ab ab
bate et conventu monasterii Populeti
nullum prefatis et videbatur
auferri suffragium, pro eo
potissime quod post litis contestationem pro
cessum iudicii facti fuisse
clare patebat ex instrumento prefato,
nunc est ius si quod in predictis ipsi
mon. debuisse fieri, exceptione
hoc perierat iudicium in
nite deduxit, quod videri non potest
illius venisse quod postmodum accerit
... peti
tis non poterit eadem. Ex
parte quidem altera dicebatur

[illegible]

Usucapio est acquisitio dominii rei aliene per continuam possessionem temporis a lege diffiniti.
Usucapio respicit res mobiles et completur quadriennio.

de Benefical. vel predicto monasterio

quod cum rex ipse sua probitate
in studio ab infidelibus loci eiusdem
fuisset supradicta donatio an-
te presentis ipsius prius possessa de-
tinebatur, ad cultum fidei perve-
niret, regem eundem quoad
hec que per eum postmodum acquisita
fuerint obligare non potuit,
cum sua propria facta essent
et videntur ab omnibus aliis he-
reditatibus separata. Porro prefato
cessio facta in monasterio debui-
sset. Admonitio populi et h-
postea acceptum iudicium
quod processum intervenerit
prodesse non valere debebat.
Cum pro actore quod de iure
suo ex causa ydonea quam visi
venit, apparet satis sufficienter inde-
catur. Ceterisque esse super prout sua
tur in eo. Mutavit ipsi tempore
sive proferendo. ¶ Sed abbas
pars respondit quod cum tam sup-
dicti auctoritate donatio quam locorum
acquisitio premissorum fuerint
nomine regum facta memora-
tus rex servare conventionem hu-
iusmodi tenebatur. Ceterum per partem nostram
propterea consensu nostro debu-
it. Aureliam non potuit inde
preterea cum quas agere in qua
certa vel speciali causa postea sui
aliis sit vinculo exposuit ac

cedit. Videri non potest illa iudicia
in idem venisse, tunc prospicere
ac attendere debet ac diligenter
an ex eo iam eadem quam prius ex ipsa
fieret causa, vel potest quam tunc ipse peteret
actoris intentio sic fundata.
Secus autem cum petit regum igi-
tur verit ullius esse ut specialiter cause
faciens mentionem videlicet quia
genus autem forte proposuit aliquo
novorum esse sibi ius ascenden-
dum usque rem aliquam pertinere.
Tunc vero hec precipue inspiciendum
est iudici an sufficientem rationem
deduxerit ut intentionem ostenderet actoris.
Unde si de hiis ex causa postmodum
accidenti habuerit, potest et debet
iudex si apparet minus iuste
a principio forte actorum suum
ex inde animum informare. Quando
inspectum fuerit videbitur non
ob hoc tamen nunc valeat retineri
iudicium subsequens, nec illa acta
vel gesta propterea minus va-
lida extiterint. Nec iudex
ipse cognita taliter veritate pro-
nunciare in contrarium possit
cum libera conscientia et
secura, non prodesset in mul-
tum ideo tunc forte in ip-
sum rebus hiis supervenientia
causa decimpriatio non fer-
retur cum mox alio vult

[illegible gloss]

tento iudicio foret ex illa ue-
nito o(mn)e(m) p(ro)uandi (?) et si
actor suam ex superuenienti
causa in intentione(m) sufficiat
fundauisse cum ex aliqua
specialiter no(n) expressa causa sed
ta(cita) e(st) factum i(n) speciale(m) in sua
petitione subintellecta post
modum intentionem eius ex-
pressius q(uam) prius expressisset. Co(n)-
tinue co(m)petentia eius fundatis
Q(uod) uenit cu(m) memoratis. Ab-
batis monasterii debe(n)t fac(ere). Pro-
posuerit se p(re)fatum locum
de wattel cum suis t(er)minis
ad p(re)dictum monasterium ex p(re)dicti
regis largitione spectare
nec de aliqua facta ipsi monaste-
rio sup(er) hoc ab eodem rege co(n)-
cessione docuit. ostendit aute(m)
donatione(m) quonda(m) factam
illi de hus abbati (et) co(n)uentui
monasterii p(re)fati que nec in
sua petitione fuat expressa. Iu-
rauit facere illum profecto co(m)-
modi ex ea reportare debebit.

¶ Prefatus g(ratia) card(inalis) p(ro)uisi-
onibus et aliis que hinc
inde fuerint propositi dili-
genter auditis ac uniuersis
p(ro)batis meritis equa iustitie
lance discussis prudente(r)
attendit id q(uo)d p(re)dicti abbat(is)
(et) co(n)uentus debuit fac(ere) (et) posu-
erunt intentionem videlicet
actoris ex his qui post lit(em)
co(n)t(estatam) acciderunt posse fundari
ea que deberent in iudici-
um deuenire nec locum h(abe)re sic
co(n)tinue allegatum e(st) sup(er)
q(uo)n(iam) ex tacita et expressa causa
speciali no(n) est actum. ex his
enim q(uod) post inchoatum iu-
dicium euenerunt quando
causa fuit exposita specialit(er)
non debet nec potest iudice
animus ad proferendum
s(ente)ntiam in formam certam
ete cause facta est mentio
ut pote donationis uel uen-
ditionis uel alterius spe(cia)lit(er)
or incepti iudicii tempo-
re tendi ut liquido co(n)gnos-
citur an tunc interfuerit
actoris propter illa q(uod) speciali(ter)
p(ro)mittitur causam actio
ad esse debent ulterius locus i(n)
ad tempus ubi que sic
sollicite attendenda sine
quibus uacua et inualida
censetur. Sec(us) cum est in
genere absque alicuius cause
declaratione petitum. Ti-
sic or acceptae iudicii t(em)p(u)s

[illegible gloss]

[illegible gloss]

inspiciantur, quae non requiruntur, nec sit oportunum, nec a iure dici possit huiusmodi continentia in exercitio ab aliquibus canonistis qui de his quae non multum expediunt saepe disceptant, aliter forsan aperiet quam aperiri est causa, in qua non expressa vel vitiis tamen videntur negotia tali expeditioni quod per quandam exactam subtilitatem longo dispendio progredi. Praesentium igitur nos illa providentiae consilio aspicientes, ei tamen mansuetudinis collatam noscentes... Idem eundem consideratis quod ipse abbas conventus debuerunt non provenerunt litigatorum super his regia sibi exactam ex qua specialiter nos impetrare videbantur abbatis et conventus in petitione contenta nostro praedicto fratri nostro commissionem duximus sententiam absolvere eos. Nos igitur eundem sententiam ratam habentes et approbantes, confirmavimus. Bonifacius VIII.

Cum ab uno arbitrorum aut iudicum aliis praesentibus mandantibus scripta sententia recitatur, haec perinde ac si ab illis esset ab omnibus recitata. Porro tamen quod is qui recitat non utatur verbo singularis numeri sed pluralis, ut dicit nos tales iudices vel arbitri pronunciamus vel statuimus in hunc modum, huius sententiae tione servetur, in qua aut exsertatur evidentius, in recte praemissum est ab uno vice omnium sed per promissum super praesentium processum electionis pronunciatio publicari singularis numeri faciendam. Idem.

Et si sententia diffinitiva postquam scripta fuit debeat audiri non ab alio descripta recitari eadem proferri, aut nec nomine sine mentione huius nec ab ea sit appellari necesse. Ex potestate propter dignitatis praerogativam ampliori vivunt honore fulgere summam ab eo sententiam licebit ad istis illustrium personarum praeeminentiam recitari. Sententiam quoque sedentes coram iudice litigatoribus non recitari volumus, quod ab ipso stando non sedendo proferri contingit, nullius penitus est momenti. Innocentius quartus.

De appellationibus

[illegible gloss]

Cordi nobis est lites minuere et a laboribus relevare subiectos. Statuimus ut si quis in iudicio vel extra super interlocutoria vel gravamine aliquo ad nos vel ad quoscumque duxerit appellandum, causam appellationis in scriptis assignare properet, et petat apostolos quos ei precipimus exhiberi, in quibus causa appellationis exprimatur. Et si apostolo non sit admissa vel si appellationi forsitan ex superioris reverentia sit delatum, post hoc appellatori etiam locorum distantiam personarum et negotiorum qualitatem tempore prosecutionis indulto, si voluerit appellatus et petierit, principales persone per se vel per procuratores instructos cum mandato ad agendum in causam idoneis instrumentis ad causam spectantibus accedant ad sedem apostolicam, ut si nobis visum fuerit expedire, sine appellationis articulo de partium voluntate omisso procedatur in negotio principali quantum de iure poterit et debebit, his que in appellationibus a diffinitivis seu sententiis interpositis antiquitas statuit non mutatis. Quod si appellator quod premissa sunt non observet, reputabitur non appellasse, et ad priores iudices redibit et in expensis legitimis condempnandus. Si autem appellatus contempserit hoc statutum, in eum tanquam in contumacem tam in expensis quam in causa quantum iura permittunt procedatur. Iustum est siquidem ut in eum iura insurgant qui in ius iudicem et

[illegible]

a pretenu euadit. Idem eodem.

Legitima susp[icionis] c[aus]a contra eu[m]
q[ue]m iudicem assignauit: et
arbitris a p[ar]tib[us] forma iuris
electis qui de ip[s]a cognoscerent
sepe contingit q[uod] ip[s]is in decem
conuenire nolentib[us] nec cum
ad nominatum cum quo am-
bo uel alt[er] eor[um] procedunt ad
decisionem ipsius negotii
ut tenentur iudice proferente ex
co[mmun]is suam q[uod] ip[s]os sup[er] ip[s]i-
us p[ro]c[ess]u o[mn]i[n]o suspensi
tem pariu[n]t dilationis, p[er] q[uo]d
q[uia] cu[m] ip[s]i plus debito pro-
gat[ur] no[n] p[ro]ceditur ad cogniti-
onem negotii principalis.
Volentes igitur morbo huic ne-
cessariam adhibere medelam
statuimus ut ip[s]is arbitris
p[re]iudicii p[er]petuis tempus p[re]figa-
t[ur] i[n]fra q[ue]m idem conueniant et cum
concorditer ad nominatum cum quo
ambo vel alt[er] eor[um] eius solu[m] suspi-
cionis negotium terminare pro-
curent. Alioquin iudex extunc
in principali negotio procedere
non omittat. Idem.

Romana eccl[es]ia i[n] sacru[m]
suffraganeo[rum] remensis
ecc[lesie] suor[um]q[ue] officialium qui
generalit[er] causas ad ip[s]or[um]
forum p[er]tinentib[us] eor[um] vices
supplendo cognoscunt: vi[de]l[icet] et
idem consistorium suu[m] audi-
torium sit censendum ab ip[s]i[s]
officialib[us] non ad eos suffra-
ganeos nec ab eisdem ad se
ip[s]os in t[em]p[or]i appell[ati]o[n]e videatur
sed debuit ad remensem curiam
appellandum. Ab archidia-
cono alijs q[ue] inferiorib[us] prelatis
suffraganeis subiectis seu de-
cano eor[um] officialib[us] ad suffraga-
neos ip[s]os debere et non ad decano
curiam omissis dictis suffra-
ganeis appellari, nisi ad re-
men. ecc. de consuetudine p[er]tinet

[illegible]

in hac parte. Cum autem ad
prefatam curiam ab ab eor
dem subditis a gravamine eorum vel suorum of
ficialium fuerit audientiam appel
latum, iidem archiepiscopus qui pro
tempore fuerit vel officiales ipsius nul
latenus in appellationis causa
interposite ante diffinitivam
sententiam circa partes nec etiam
illam minuant eam appellationi
eiusdem cause prohibiti seu
sententia non expressa. Si vero non
certis partibus vel infra tem
pus .x. dies post interlocu
toriam vel diffinitivam senten
tiam appellatum fuisse dica
tur seu aliquid aliud simile sicque
non esse per appellationem ad eundem
archiepiscopum in scriptis officialis
negotium devolutum proponatur,
idem nisi prius ipsis constiterit
causam ipsam eam ad eos fuis
se delatam prohibere nec in
illa vel circa executionem
procedatur sive non possunt
aut etiam si obiciatur exceptio in
iusta seu minus legitima
sententiam appellationem interpositam
extitisse et ex eo non esse appel
lationem huiusmodi admittendam, nequeunt
predicti archiepiscopus vel eius
officiales prohibere ne procedatur

in causa nisi prius appel
latione recepta vel non iusti
exequi causa probabiliter cognoscere
incipiant de causa cum ipsa ut
an sit vera. Si autem post sen
tentiam in casibus a iure pro
hibitis vel post causam super
manifesto et notorio crimi
ne vel de quo quis in iure
confessus extitit promulgatam
vel consimilibus appellatum fu
isse dicatur, possunt ne sententia
executioni mandetur postquam
cognoverit et perpenderint
utrum sit recipienda vel non
appellatio ab eo interposita in
hibere. Similiter etiam qui
certum de qua sunt appellan
tem et appellatum convenien
ter attendant ad post eorum in
hibitionem acceptat non va
let occasione huiusmodi dictum ali
quam vendicare. Cum
vero is qui adsunt invenit
subiectum tam archiepiscopus
vel eius officialis nec aliquem
iurisdictionem ipsam nam nisi
per dimittit aut ab eiusdem
potestate totaliter eximat
talem appellantem. Debet
autem ad eos ab episcopis prefate
provincie super causis in quibus

suspectorie. ad dec. s. c. cordi. causa debet ei in apostolis ex pu-
in causa. ap. in causa delatoris. ut repulsionis. s. e. c. i. si
calior. eorum. s. c. l. de elec. cupientes. § ad hec. ille iudex. s. h
quam certa iudicium appellatur consueuit appellantis dicte et
apostolos petere. si sic qui eos dare possit a debeat. eodem. de c. c.
cordi. legis

sit iudex ut sequitur. deferens. i. male. i. talis reatus iniuncto deb
ueit ab ipso honorem exhibere iudicandi. c. ut se. ut circa. ii. de
necessitate. q. d. non fieri ad ipsum remissio. ff. so. ma. si ab hostibus
§. i. ff. de penis. l. tres fratres. remittenda. ad ipsum iudicem qui
detinuit uolunctate autem possit ipse iudex superior remittere sive uel

temporalem iurisdictionem exer-
cent, nisi forte de consuetu-
dine aut privilegio sibi in
alio spirituali sic appellandum ad
alium appellari. Sententias
quoque interdicti vel suspensionis
seu excommunicationis in appellantem ab
eo a quo appellatur post interpositam
promulgatas irritas et inanes
nisi vocatis partibus de appel-
latione legitime cognito re-
pertum fuerit aut dicentur nulla
esse. Cum autem ad Vien.
archiepiscopum ab audientia suf-
fraganei sui aliquando fuerit
appellatum, idem
archiepiscopus postquam de appellatione
cognitam pronunciat eam minus
rationabilem extitisse, eam ip-
sam ad eundem suffraganeum
remittere non postponat. Idem.
Super appellatione decimus cum
instructio facilior va-
leat in processu habita districte
precipimus quod ille a quo
appellatum apostolos appellanti
iuxta constitutionis tenorem in-
ire super hoc edite tribuat re-
quisitus. Si vero non exi-
buerit tunc si forte in cau-
sa procedit nulla appellati-
one renunciatum uel eio

frivolis et iniustis fit pro-
cessus. Clemens IIII.
Cum appellationibus fri-
volis nec iustitia defe-
ratur nec sit audientia deferen-
dum, si iudex inferior appel-
lationem minus legitimam
non admiserit, causam appel-
latore nichilominus prosequente, superior
de causa ipsa cognoscens eam
ad priorem iudicem iuxta
sanctiones canonicas sine
difficultate remittat et eidem
die competentem prefatorem faciens ex-
pensarum. Si vero iudex ad-
miserit eandem, licet ratione appellationis
quod ipsius iudicis de causa ali-
ore valeant retineri, quia
iudex ipse quantum in se fuit
iurisdictionem a se abdicavit ea-
dem appellationi deferendo, mi-
nus iuste totius cause deci-
sio in superioris est potestate
et remissa, nec est illi cau-
sa de necessitate ulterius re-
mittenda. Salvis hiis que
super appellationibus a
post sententiam interpo-
sitis sunt statuta. Bo-
nifacius.

D C
C I V us.

nus. ii. q. vi. c. l. qui. s. eadem sit a c. ceterum de iudice sicut g. ius te-
nuimus simpliciter statuendo non de causa et hic de iudice eadem ro-
ne est dicendum statutum est autem ratio quare a iudice in appel-
lationibus admittitur uel positis quod iuste potuit iudex in
dicere. s. secundum allegata et probata iuste possit ipsius co-
nitum iudex appellationis pronunciare per novas probationes
c. de temp. ap. per hanc decretum.
statim certis. § de fid. instru.
cum ioanno. deferendo appellationi
admittitur uel reiecte non
potuit interpretari in-
de. secus in appellatio-
ne an difficultatem

Ab eo qui appellat. si appellans infra xxx dies instanter non petit apostolos appellationi renunciat. similiter non debito requisito illos non tradit. si postea procedit non valet eius processus. [illegible] ... post ap. ... infra ... de ap. Iudicabit olim dabantur solum v. dies. ii. q. vi. Ab eo. Et cum sit isti dies ... ut ...

[illegible]

inde s. ... sunt prostanti ... innovata ... videtur dicere lex ... de ap. cum appellans ... sententiam meruit optinere ... non ante ... ibi ... renunciari possit ... per alias leges ... in mo. ap. pen. in [illegible]

Ab eo qui appellat infra xxx dies apostoli instanter peti debent et eidem s. eodem tempore a iudice exhiberi. presumitur appellationi suae renunciare appellans si eos infra idem tempus petere pretermittat et similiter aut invitat ad appellationem prosequendam. illud autem quod de re. sp. (*sexto*) In. Innocencius instituit ut si is a quo appellatur apostolos appellanti non tribuat requisitus etiam si forte in causa procedit in appellationi renunciatum fuerit eius invalidus sit processus. hic eadem obtinet cum iudex super hoc indebite instancia requisitus loco et tempore congruo eos expresse denegat vel infra premissum tempus maliciose aut negligenter illa tradere pretermittat.

Ix.

Non solum innovata post appellationem ad diffinitivam sententiam interiectam debent semper exceptis casibus in quibus iura prohibent post sententiam appellare. Ab omni per appellationis iudicem penitus revocari. Verum etiam omnia que medio tempore inter sententiam et appellationem que postmodum s. decerendum intemponitur ab eadem contigit innovari ac si post appellationem eandem innovata fuissent. Ita ut eo que post appellationem interpositam ...

[illegible]

Non solum innovata pendente ... post appellationem ... ad diffinitivam ... innovata attemptata ...

[illegible]

tam ante diffinitivam sententiam innovantur, donec appellationis causam, cuius examen est commissum, revocari non debent; iusti iudicis appellationis postquam per appellationem causam tamen ex causa probabili fore ad se negotium devolutum, in hiis committere iudici a quo appellatum extitit ne procedat; tunc enim quicquid post inhibitionem huiusmodi fuerit innovatum, cum causa eidem non sit vera, pendente appellationis iudicio, ante omnia est in statum pristinum reducendum. Idem.

Concertationi antique finem imponere presenti constitutione volentes statuimus, ut ab electionibus, postulationibus, provisionibus et quibuslibet aliis actibus, in quibus potest appellatio interponi, si quis ex eis se gravatum reputans per appellationis beneficium gravamen illatum desiderat revocari, infra x. dies postquam sciverit sive scire potuerit appellet. Post decendium vero non ei deinde aditus non pateat appellandi; sed si per exceptionem debitam vel aliam viam remedia poterit revocari gravamen ei, dummodo medio tempore huiusmodi non obsistat, lapso decendio non obsistat.

Appellationi, quam in scriptis iudici a quo appellant volentibus te porrexisse proponis, non potest ex eo quod coram ipso lecta non fuerit rationabiliter impugnari. Idem.

II

[illegible gloss, top left and right]

Si a iudice a quo propter gravamen quod tibi propositus illatum appellas, ac dicendum ad docendum inter te forte gravamen et ad audiendum revocationem eiusdem gravaminis si de ipso docueris terminus praefigatur, nec coram eo cum ipse probare id videre habeat hoc docere, nec tanquam coram iudice cum per appellationem sit suspensa iurisdictio eius comparere teneris, nisi ad hoc solum ut revocationem ipsam audias si eam duxerit faciendam. At si non comparueris ipse in termino gravamen revocaverit cum effectum, potest extunc libere in causa procedere, ac si appellatio interposita non fuisset. Idem.

A collatione beneficii quod communiter per episcopum et capitulum ... praeiudicium tibi fieri alleges esse propositus, si ad ipsum episcopum simul et capitulum pertinere invenerint, sed ad superiorem te oportuit appellare, alias si in communi in ea potuisti debuisti appellare haec ad eundem. Idem.

Licet ab interlocutoria quae per partes vel praeceptores ... aut causae negotio principali praeiudicans aut iudicium illum reddens, exceptione repulsa non fuit appellatum, sicut ad diffinitivam quae postmodum vel tandem promulgatur appellans contingat, post in appellationis causa ipsum gravamen per interlocutoriam eandem illatum habet per appellationis iudicem emendari. Cum interlocutoria si eo praeterit non pariat praeiudicium negotio principali nec iudicium illum reddit, non fuit appellatum ab ipsa p[...]

[illegible gloss, surrounding commentary and lower margin notes]

appellationem ad diffinitivam sententiam postea interiectam gravamen illatum nequaquam poterit revocari. Explicit liber secundus. Incipit liber tertius. De vita et honestate clericorum.

Clerici qui clericalis ordinis dignitati non modicum detrahentes se ioculatores seu goliardos faciunt aut buffones si per annum artem illam ignominiosam exercuerint ipso iure, si autem tempore breviori et tercio moniti non resipuerint careant omni privilegio clericali. Bonifacius VIII. De clericis coniugatis.

Clerici qui cum unicis et virginibus contraxerunt si tonsuram et vestes deferant clericales privilegium retinent canonis ab Innocentio papa II. pro II. editi in favorem totius ordinis clericalis. Et cum nos Parisiense concilium nullo clericus distinguat coniugatum, declaramus ac audientes eos qui presenti declaramus edicto huiusmodi clericos coniugatos pro commissis ab eis excessibus vel delictis trahi non posse criminaliter aut civiliter ad iudicium seculare, nec ab ipsis secularibus iudicibus eos debere condempnari ne puniantur conceditur eisdem iudicibus quod per aliam denegatur ulterius condempnari. Eis vero aut si ut invenitur tonsuram et vestes deferant clericales in premissis eos gaudere volumus privilegio clericali. Bonifacius VIII. De clericis non residentibus.

Consuetudinem quorumdam per abusum olentem qua canonicis et aliis beneficiatis ecclesiarum cathedralium et collegiatarum ecclesiarum distributiones cotidianas que in manu alia

ut illa beneficia seu victualia quae nunc capiuntur, tantum residentibus tribuantur: qualitercumque in canonicis sive aliis locis in quibus ipsi consistunt ecclesie sint presentes, et divinis officiis non intersint, ex integro percipiant: ac si tunc ipsis ecclesiis in eisdem officiis interessent, penitus statuimus: ut distributiones ipse cotidiane in quibuscumque rebus consistant, canonicis ac aliis beneficiatis et clericis ecclesiarum ipsarum qui eisdem officiis in ipsis ecclesiis affuerint tribuantur, iuxta ecclesiarum earundem ordinationem rationabilem iam factam seu etiam faciendam.

Qui vero aliter distributionibus ipsis quicquam perceperit, exceptis illis quos infirmitas seu iusta et rationabilis corporalis necessitas aut evidens ecclesie utilitas excusat, rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas: immo ad restitutionem earum quae contra huiusmodi constitutionem receperit teneatur.

De distributionibus praeterea post finitum annuum largiendis idem decernimus observandum.

Clemens V.

De prebendis et dignitatibus

Suscepti regiminis cura sollicitat, ut utilitatibus subditorum illi perciperent per quas auxilium consulitur: nec novorum editione iurium, nec antiquorum innovatione sollicite providere curemus. Sane fuit olim per sedem apostolicam provide constitutum, ut competentem portionem ad presentationem religiosorum virorum ad aliquas ecclesias recipiant, aut tantum eidem de proventibus ipsius ecclesie coram eis fuerit assignatum, unde iura episcopalia possit solvere et congruam sustentationem habere.

Communis siquidem querela multorum frequens insinuat, religiosi exempti de proventibus parochialium ecclesiarum in quibus ius obtinent patronatus, seu rectores presentatos per eos ad easdem tantum percipiunt annuatim, quod rectores ecclesiarum ipsarum non possunt de residuo commode sustentari et episcopalia iura solvere, aut alia incumbentia eis onera supportare: propter quod saepe contingit quod non inveniuntur persone idonee que ecclesias velint recipere sic consequenter curam idoneis destitutam: ex quo pericula imminent animarum. Nos itaque volentes super hoc salubre remedium adhibere, presenti decreto statuimus et mandamus, ut sic tenentur hec ad omnes patronos

ecclesie religiosos tam exemptos quam non exemptos et alios inviolabiliter observari predicta constitutione contraria non obstante. Idem.

Licet ecclesiarum personatuum dignitatum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum plenaria dispositio ad romanum noscatur pontificem pertinere, ita quod non solum ipsa cum vacant potest de iure conferre, verum etiam ius in ipsis tribuere vacaturis, collationem tamen ecclesiarum personatuum dignitatum et beneficiorum apud sedem apostolicam vacantium specialius ceteris antiqua consuetudo romano pontifici reservavit. Nos itaque laudabilem reputantes consuetudinem huiusmodi eam auctoritate apostolica approbantes, et eam volentes ipsam inviolabiliter observari, eadem auctoritate statuimus, ut ecclesias dignitates personatus et beneficia que apud sedem ipsam deinceps vacare contigerit, aliquis preter romanum pontificem quacunque super hoc auctoritate munitus, sive iure ordinarie potestatis ad quos electio provisio seu collatio eorum pertineat, sive litteras super hoc aliquorum provisione generales vel speciales sub quacunque forma verborum receperit, nisi ei sit super conferendis eisdem vacantibus specialiter recepta ab ipso summo pontifice auctoritas attributa, conferre valeat seu aliquibus non presumant. Nos enim si secus actum fuerit, irritum decernimus et inane. Greg. x. in generali concilio lugd.

Statutum felicis recordationis Clementis iiii predecessoris nostri de dignitatibus et beneficiis in curia vacantibus nequaquam pallium quam pro conferendis decernimus taliter moderandum. Ut hii ad quos eorundem beneficiorum et dignitatum spectat collatio, statuto non obstante predicto, de eis infra mensem a die quo dignitates seu beneficia ipsa vacaverint in curia conferre valeant, tamen modo persone idonee ipsis agentibus in remotis plures vel minus generales in eorum diocese existentes, quibus id committi licet committitur.

Bonifacius octavus.

Quamvis plerumque sit quod in beneficiis in curia providendum sit, tamen super obtinendis beneficiis impetrare debet cum sint ambitiose restringi, et ideo sancimus usque ad certam summam provideri mandentur et non in presenti de beneficiis ecclesiasticis tamen volumus provideri, nisi de persone in suis litteris mentio habeatur expressa.

Quamquam sub nomine ecclesiarum cathedralium comprehendantur alie ecclesie cathedrales, cum tamen alicui de beneficio mandatur in ecclesia cathedrali vel diocese provideri ad ecclesiam ...

ordinem ecclesiam que spectat ipsius honorem sibi generaliter volumus hoc casu includi. Secus est cum mandatum talis ecclesie provincie provideri certe: nam metropolitana et cathedrales ecclesie includuntur sub tali mandato cum uberiorem hoc casu quam alio in petentium gratiam sit extendendum. Idem.

Cum de beneficio ecclesiastico consuetudo clericis secularibus assignari providere mandatur, de illo debet intelligi quod tanto tempore ab uno vel pluribus secularibus clericis institutis seu rectoribus extitit continue ac pacifice gubernatum ut legitima prescriptio sit completa. Sicut non post religiosi quibus innititur in eodem. Quando non scribit ut provideat de aliquo prioratu alicui clerico seculari, provideri non potest de prioratu qui per religiosos iuxta modum premissum est solitus gubernari nisi hoc in litteris caveatur expresse. Idem.

Super eo quod prebendis quibus parochiales ecclesie sunt annexe in quibus spiritualem iurisdictionem habent ex ecclesie iuxta consuetudinem approbatam sive secundum aliquorum interpretationem curam animarum habere noscuntur cum prebendarum aliquibus aliarum cura prebendarum in eadem ecclesia obtinetur ubi canonicatum generaliter consistit non obiecto dispensatio necessaria non existit. Idem.

Cum in cathedrali alicuius ecclesie a sede apostolica extiterit ... omnium sit in ea recepta decretum in assecutione prebende iuxta sue provisionis ordinem omnibus prebendis quibus post modum in ipsa ecclesia fuis...

gratia est exterminari non dubito intimo suas litteras presentaverint ipsius recepti fuerint ibidem. Idem.

Si pro clericis pauperibus ut alias nostras litteras vel eis de beneficiis provideatis scribamus aut scripsimus vel eis cidem recipere tenebimini illis quia tamen meliora sicut ordinem ipsorum tuti nec de certis ordinis meis et litteris nostris habeatis potius de beneficiis eiusdem uitibus liceat providere nec per certi ordinis defectus sua possit provisio impugnari. Oportet enim ut ipsi ad ordines quos requiruntur eorum beneficia se causa aut in primum statutis aut temporibus promoveri.

Si cum super aliquo Idem provisione apostolica legatus mentio et suas litteras quibus obtemperatum non fuerit de cetero fuerit. Mandamus aut illi

in ipsa et in canonicis recipi in fratrem et per provideri de prebenda vice ipsius legatum et veniant litteras tanquam receptio est in eo est facultate prebende omnibus postea in eidem aut receptis facti esse preferendus. Idem

Mandato nostro sibi facto ut alicui provideas de beneficio ad collationem tuam vel alterius pertinente de beneficio quod primo vacaverit sive ad tuam sive ad alterius collationem pariter et quo solus providere debes. Si duo pro beneficia ad tuam vel alterius collationem forte spectantia simul vacaverint tunc scriptura ordinem servare debes ut illi sol provideas de illo beneficio quod ad te noscitur pertinere. Idem

Si clericus pro quo a sede apostolica recepisti mandatum ut ei de prebenda proximo vacatura in certa ecclesia provideres, eumque postea in canonicum ipsius ecclesie recepi faciens et in fratrem, prebendam sibi debitam que vacavit petere negligens dimittat, aliam postmodum in ipsa ecclesia vacaturam nequibit pretextu dicti mandati petere, nec tu de ipsa sibi poteris providere, cum facta ei gratia per ipsius negligentiam sit extincta. Cum si prefatus clericus fuisset auctoritate apostolica effectus ab initio canonicus in ecclesia prelibata, tunc enim remanserit in ea canonicus dicta negligentia non obstante, ac per hoc tanquam canonicus sit in alia prebenda nulli alii de iure debita ceteris preferendus, petere poterit prebendam aliam proximo vacaturam, dum tamen non sint alii eiusdem auctoritate prebendas in ipsa ecclesia expectantes, et eidem de ipsa non petere est mandatum, non suscepisse super illa, se per eum ad quem spectat in ecclesia eadem prebendarum collatio providendi debebit. Alias facta de prebenda huiusmodi collatio alteri in illius preiudicium eo ipso viribus non subsistet. Idem.

Hii qui auctoritate apostolica in aliqua ecclesia in canonicos et fratres recepti debent in prebendarum assecutione ceteris anteferri legatorum vel aliorum quorumcumque auctoritate receptis in eadem. Cum quia ad mandatum legati vel alterius auctoritate apostolica recepti est dubium non extitit. Idem.

Si postquam canonicatum in aliqua ecclesia et consimiliter ius de prebenda nulli alii de iure debita ibi proximo vacatura mandavimus provideri, hi ad quos in ea spectat collatio prebendarum prebendam que vacavit ibi primo dicti mandati proprio ignorantes tibi gratiam factam alii duxerunt conferendam, talis collatio tuum preiudicium acceptatam nullam obtinet firmitatem, nam eo ipso quod canonicus auctoritate apostolica fuisti effectus ius ad obtinendum prebendam primo vacaturam ibidem tibi acquisitum extitit, cumque quia cato vacavit ex quo nulli alii debebatur iuste petere potuisti, et ideo a predictis hoc ignorantibus alii conferri nequivit. Idem.

[N]uper venerabili fratri nostro S. episcopo Penestrino quem ad partes destinavimus Gallicanas recipiendi auctoritate nostra resignationem ab obtinentibus beneficia ecclesiastica in eisdem partibus qui ea vellent libere in eius manibus resignare ac bene

ficia ipsi provisis vel providendis conferendi per nostras literas potestate concessa. Nos postmodum de concessione huiusmodi non habita mentione, Nicolao de Vassalli camerario dilecti filii nostri N. tituli sancti Laurentii in Damaso presbyteri cardinalis canonicatum Leodiensis ecclesiae, quae in partibus ipsis existit, et praebendam nullam alii de iure debitam, si qua tunc vacabat in eadem ecclesia, contulimus et providimus de eisdem. Si vero nulla talis praebenda vacabat ibidem, nos praebendam primo inibi vacaturam conferendam dicto camerario, cum vacaverit, donationi apostolicae duximus reservandam, decernentes extunc irritum et inane, si secus super his a quoquam contigerit attentari, certis super hoc executoribus deputatis. Cumque postmodum Nicolaus Vassalli clericus canonicatum et praebendam, quos in dicta ecclesia Leodiensi obtinebat, in dicti episcopi manibus resignasset, idem episcopus praetextu potestatis praedictae eos idem episcopus collationis provisionis reservationis et decreti praedictorum forsitan ignarus Guillelmo Vassalli presbytero contulit. Dicti exsecutores collatione non obstante praedicta literarum nostrarum auctoritate praebendam eandem dicto camerario vel suo procuratori contulerunt. Sed dictus presbyter praetextu collationis

per dictum episcopum sibi factae quod praebendam ipsam pacifice possidere valeat non permittit. Propter quod idem camerarius nobis supplicavit humiliter, ut providere sibi super hoc oportuno remedio dignaremur. Nos igitur attendentes quod licet memorato episcopo praedictam concessimus potestatem, penes nos tamen maior remansit, et in melioribus eadem potestas quam in praedictis propter quod eius qui eandem occupavit per maius potestatem potior debet esse conditio, eo praesertim quod per canonicatus et litteras facta ex speciali gratia derogat, quod quidem generi in derogatione speciei in toto nullo fiat.

Considerantes quoque, quod nos ex proposito nobis de potestate praedicta memores litteras gratiosas concessimus in praedictis partibus non habita mentione de ipsa, quod foret absurdum, si talia nostra impediret potestas concessa in omnibus provisionum literis quas concedimus in partibus supradictis, oporteret nos de se praedicta potestate specialem facere mentionem, in eodem filius dictus ... in ... praedictam mereretur ... iam dictus camerarius ... iam dictam rem per nos erat decretum ... canonice statum ignorantes ligaverat cum super iure non esset edictum ut ex alieno praeiudicaret arbitrio vel voluntate eo quod acceptandi potestatem haberet

no certo p[ro]curatori expresse sit in-
derit ne aliud possit conferre
in potestatem per eum concessam
ad presentem speciem revocasse
se quis in hoc casu non declarando dici-
tur agitur tamen vero decessit iudicio
episcopi memorati ab ignorante
potuit revocari. Nec post
revocationem huiusmodi per eum in
alium in ignorantia revocationis
uocatis conferri. Ad ista
in fine calendario proposita qui
post mortem domini proponitis
mutilatis petitis accipi
enim non fuit hinc ut contineret
mors domini propositi revocatis
fuit ignorationem in quod pecuali-
um quod proprio suo recessit cer-
tum prouinie [?] cum ne eo similiter mu-
tauit voluntatem. Discreti-
oni mandamus quatenus prefatum
presbyterum moitore [?] premissa per
ordinem ecclesie compellatis ut collatione de
canonicatu et prebenda predictis
per eum episcopum contra facta quod nulla ex-
titit non obstante eidem cum-
no prebendam ipsam omnino di-
mittat et eum super ea decetero pos-
sidentem inquietare.

Idem.

Quia sepe dubitatur an li-
teras sic modicat alicuius ecclesie
sit collatus a sede apostolica succedente

duobus quos mandat pro depre-
benda suo uno de prebenda et
dignitate personatu vel officio cum
se facultatis obtulit providi,
quis ipsorum in prebendam quam cum
dignitate personatum vel officio
uacat ibi postmodo debeat
decetero preferri. Nos dubita-
tionem huiusmodi sopire volentes pre-
senti declaramus eum qui primo ce-
sit tempore annorum antiquiori mandatum
sum preiudicium autem iuris ipsi-
us absorbui non oportet ex quo de-
uentum est ad eadem. Sed non
appetit prebendam esse in dicta
prebenda in vacanti dignitate
personatum vel officio sic annexa
ut in sic eius annexa sit quod debet
dignitatis personatus vel officii
preferentur in ea.

Idem.

Cum in illis quibus beneficia
eorum in aliquibus beneficia contin-
gunt maior quam in his qui
ad alia promouentur et ideo ne-
cesse sit agatur itum diis vir
nequaquam existit ut et aliquibus
de ecclesiis personatibus dignitati-
bus ut aliis beneficiis quibus-
cumque decetero cum in ea non
hisce prouideri mandamus ipsi
de his quibus cura animarum
possit aut debeat prouideri.

Quicunque qui. Quia vero iniuste occupat seu beneficium curam animarum privatus est per iure quo in beneficium aliquod occupare est ipso iure privatus iure quod in illo vel ad illud habebat. Et in antiqua decretali ad apprehensionem eorum que non ... Hic vero ecclesiam curatam possidens violenter occupatum simplex beneficium non vacat ... [...]

[glossa illegible]

Illis vero per quibus scribitur ut provideatur eisdem de personatibus vel dignitatibus in ecclesia cathedrali alterius ad collationem presentationem provisionem vel dispositionem spectantibus quorumcumque provideri nequibit de prelaturis personatibus vel dignitatibus ad quos seu quas per electionem hii qui preficiuntur eis preficiuntur assumuntur. Cum autem inter collationem presentationem et institutionem differentia magna esse noscatur is cui de beneficio ad alterius collationem spectante providere mandatur de illo quod ad eius presentationem vel institutionem pertinet providere non potest nec econverso. Expresso enim uno casuum predictorum mandatum super hoc tantum quod debet de iure mandari restringi ad alios extendi non debet. Mandato de beneficio ad aliquorum collationem vel presentationem spectante non adiecto coniunctim vel divisim provisio impetrantis fieri nequit in beneficio quod ad collationem vel presentationem alterius ipsorum tantum pertinet adimpleri non potest. Sicut si de beneficio spectante ad collationem unius provisio impetrata fuisset impleri non posset in beneficio cuius collatio ad eum simul cum alio pertinet. Idem.

Si tibi absenti per tuum episcopum beneficium conferatur hec provisionem huiusmodi donec eam ratam habens ius in ipso beneficio vel titulum dicta valeat non acquiras: ipse tamen episcopus vel capitulum alius de ipso beneficio nisi consentiat recuses in personam alterius ordinare nequibit. Quod si fecerit eius ordinatio facta de beneficio non libero viribus non subsistet. Sed si episcopus notificata tibi collatione ad consentiendum tempus competentem assignet nisi consenseris poterit eo lapso beneficium libere cui viderit expedire conferre. Antequam tamen ipsum contulerit tu poteris non obstante quod lapsus sit terminus prestare assensum licet tunc de ipso non poterit aliter ordinari. Idem.

Eum qui beneficium curam animarum habens vi occupat seu se scienter in illud intrudit in eodem decernimus ipso iure fore privatum

bñficio qđ cum cura simili
p(ri)uilegiis obtinebat. n(on) n(isi)
dec(er)nit ut status melioris
dicionis q(uam) p(ri)us existat.
q(uia) in ualore eo qui fuisse igit(ur)
dicit(ur) p(ri)uilegio gaudeat
potiori. Insup(er) uic uiolenti
qui alie(n)e uel ue(r)' t(ame)n ...
p(ro)p(ri)a occupare dig(n)itates
p(er)sonatus aut alia que eccl(esi)a(rum)
beneficia eccl(es)ia(sti)ca n(on) tene(n)t.
et si n(on) uirtutis amore pene
saltem formidine a sue teme
ritatis audacia refrenentur
eo ip(s)o iusticia in dignitati
bus p(er)sonatibus (et) b(e)n(e)ficiis
occupatis taliter uel ad ea (et)
ip(s)is forsitan (com)petebat, aiur
tat. Idem.

Is cui (con)ceditur ut aucte
ap(ostolica) possit uni p(er)sone p(ro)ui
dere in illa uel in alia ec(cles)ia p(ro)
uidere alicui aliud b(e)n(e)ficiu(m)
sufficiens obtinenti p(ro)uide
non potest. nisi primo ille
beneficium quod obtinet
omnino dimittat. uel nisi in
(con)cessione hui(us)modi sit exp(re)ssum.

q(uo)d al(ter) beneficiate ualeat p(ro)
uidere p(er)sone. t(un)c en(im)
prouidere potest uni ci
dum t(ame)n clericus beneficium
obtinenti. dum t(ame)n illud ci
ra n(on) inueniat aiam ...
Sunt cui (con)cessum fuit ut p(ro)
uidere illi ualeat qui alia
beneficia noscitur obtine
hui(us)modi plitas debet solu(m) ad
duo beneficia sine cura restri(n)
gi. prouisio uero facta (con)
tra p(re)missa eo ip(s)o uiribus
n(on) subsistet. Idem.

Si beneficia que p(er) se ap(ostolica)
(con)feruntur aut decto
inter posito reseruauerit (con)
dum (con)tingit ab his ad q(uo)s
al' pertinet collatio eor(um) c(on)
aliquibus hui(us) coll(ati)o(n)i(bus) seu
reseruatio(n)em ignorantibus
de facto (con)ferri et b(e)n(e)ficia q(ue)
illi tenebant alia post p(re)
dictor(um) adeptionem dimissa p(er)
eos aliis assignari (con)tigat
ignorancia eis cum sit si(ne)
culpa p(re)iudicial' existat.
Statuim(us) ut si ip(s)i de collatio(n)e

... seu reservatae praedicti per ea executores esse statuta difficultate qualicumque odio diviserint beneficia, licet sibi de collatis ad beneficia sua forsan collocatione quibuscumque personis factis de ipsis nequaquam obstante liberetur. Aliquin recedendi ad ea sibi difficultatem adhibuerint, in aliis dimittendis sit ipsis penitus interdicta facultas. Eundem quoque modum in dimittendo recepta et recipiendo dimissa, quoad omnes alios qui forsan occasione praedicta sua dimiserint beneficia et commissa per alios fuerint assecuta, per omnia decernimus observandum. Idem.

Non potest dispensatio super pluralitate beneficiorum concessa impetranti prodesse, qui aliquod curatum cuiuscumque modicum beneficium sibi retinet ne ad illud. Aut apostolicae sedis indultum ut quis duo beneficia curam animarum habentia simul et ... conferantur eidem possit recipere, ac simul licite retinere intelligitur de duobus primis beneficiis quae eum post dictum indultum obtinere contingent eundem.

Cum vero tibi non obstiterit quod aliquod beneficium obtinere nosceris a sede praefata de aliquo beneficio provideri contingat, per hoc tacitum ut primum in beneficium cum secundo retinere valeas non intelligitur dispensatum: hoc enim solum praedicta operatur expressio, quod talis gratia nequaquam subreptitia iudicetur. Idem.

Si apostolicae sedis legatus, ubi nolens suae legationis auctoritate in ecclesia providere, canonicatum et praebendam nulli tamen de iure debitos proximo in posterum vacaturos conferendos sibi reservet, et decernat irritum et inane si secus contingit super hoc attemptari, eis qui eos tibi conferant cum vacabunt executoribus per suas litteras ...

Si motu proprio. Ex distinctione huius decretalis emanavit ad declarationem eorum que no. glo. in modum. S. de rescr. Si proponente beneficiatum. Quod si plura beneficia optinebat. Dicit glossa hunc locum non habere. Et quod sequitur ut multiplicitas beneficiorum taceatur. Sed certe cum aliquid proprii motus adhuc remaneat. Et si quo fundatur distinctio decretalis sic est hodie [illegible]

deputatis. Nos ergo postmodum super hoc plena nobis facta narratione, quod a legato factum extitit, ratum et gratum habentes, id auctoritate apostolica confirmavimus, et executoribus nostris litteris dedimus in mandatis, ut in ipsius provisionis negotio auctoritate nostra procedant, vice ipsius legati concessionem huiusmodi executioni mandaturi. Cum igitur ipsa provisio post impetrationem aliorum auctoritate nostra censeatur effecta, omnibus quibus postea mandavimus in eadem ecclesia provideri in canonicatu ipsius ecclesie, dum tamen conferendum eisdem debet preferri, debebit in prebenda postmodum ibi vacatura.

Idem.

Si motu proprio alicui aliquod beneficium, beneficiato conferimus, de illo nulla habita mentione, non ob hoc gratiam huiusmodi que de nostra mera liberalitate processit invalidam volumus reputari. Secus si ad petitionem illius vel alterius pro eodem obtenta gratia huiusmodi faciamus: tunc enim quantumcumque modicum beneficium taceatur in ea, ipsam velut subreptitiam viribus volumus non obtinere. Et quoniam pro eo solum gratia censeatur cum hoc exprimere cautum fuit in eadem.

Idem.

Si plures sint in aliqua ecclesia vacature dignitates vel prebende, nos de libera vacatura in eadem dignitate vel prebenda si qua in illa alicui debitam in posterum vacaverit ecclesie cuiuscumque in genere conferamus gratiam, huiusmodi si motu proprio eam fecimus, ad dignitatem vel prebendam que maioris censetur esse valoris, seu si sint forte equales, ad eam quam is cui confertur, id est decedentium, post huiusmodi datam decedentium vacationis notitiam habuerit, eligendam.

Si vero ad petitionem alterius ipsa gratia fuit per nos facta, eam in hoc casu prout iuri congruit restringatur ad illam que minoris valoris existit, seu si sit equalitas in eisdem, ad eam quam is ad quem ipsius collatio spectat tamen tempus elegit postquam sibi huiusmodi gratia erit nota decrevimus referendam. Alterius tempore...

opago tunc solum quando est equalitas ut tunc in primo casu eligat is pro quo scribitur. In secundis quibus conferre debet. Non puto quod in primo casu quando est inequalitas possit conferri minor, nec in secundo maior. Primo enim est ac si primo casu ... [illegible]

[illegible]

...vel mediocris valoris est ... [illegible]

debitum in eligendo negligentiam ad alium ex tunc electio libere devolvatur. Idem.

Cum in ecclesia tua quadraginta canonicorum et praebendarum numerum certum consuetudinem esse proponas, ut episcopus qui pro tempore fuerit habeat in ipsa tamquam canonicus et canonice non existat unam de dictis praebendis, sicut unus canonicus obtineat in eadem; cumque cum auctoritate apostolica provideri mandatur de praebenda nulli alii de iure debita, prior impetrans ecclesiae vacatura praebendam, quam per mortem episcopi vacare contingit, nec contra consuetudinem eandem per praefatum mandatum non intelligitur derogari, futurus episcopus praebendam eandem, et ut dictus canonicorum numerus ampliatur, habere non posse et expectare debere, quousque vacet alia, oportebit eundem impetrantem. Idem.

Si tibi concesso a nobis, ut fructus beneficiorum, quae in tua vacabunt dioecesi, percipere valeas pro solvendis debitis quibus est tua ecclesia honerata, beneficium vacans postmodum curam habens animarum alicui simile beneficium obtinenti conferre contingat, eo quod diu fructus ipsius percepisti primum non debeat [illegible] impune vacare. Idem.

Cui de non sacerdotali praebenda provideri mandatur, sibi invito sacerdotalem auctoritate mandati huiusmodi conferri nequibit. Si in ecclesia in qua integrae ac dimidiae praebendae fuerint mandetur integra conferri praebenda, quamquam ille pro quo scriptum exstitit dimidiam velit, conferri eidem ipsa non poterit providi. Cum vero iniungitur ut provideatur alicui de praebenda certi valoris, in praebenda minoris valoris ipso nolente mandatum non poterit adimpleri. Verum huiusmodi mandatorum fines diligenter observari oportet, et debet ad casus alios quam expressos extendi. Idem.

Licet episcopus beneficium quod
cum aliam curam te
nebas postquam recepisti contulis-
set ipsius possessionem pacificam
habuisti parte sciente quominus
habens eiusdem possit alteri de
inde conferre illum tibi cum con-
ferre non debebit te non vocato
cum forsan ius posset compe-
tere retinendi in possessionem
ipsius induci compellem. Idem.

Si cui providere mandatur
sibi per de prebenda et prefer-
ri non potest si nondum in ecc-
lesia existat qui possit ad sacer-
dotium provideri sed aliam
expectare debebit. Idem.

Si pro imperfectis tuam
nullum beneficium habere
mandatur de beneficio in ecclesia
sua probitatis merita per primum
provideri aliquo autem quod sit primum
sum eidem beneficium fuerit
assequutus provide si per se cessit
cum mandatum decretum non tenere. Idem.

Si a sede apostolica vel legato ipsi
sumus ab ordinario alii
eodem die idem beneficium confe-
ratur nec appareat ante collatio
fuit primo facta erit potior con-
ditio possidentis. Si vero neuter
possideat si autem sedes ipsa con-
tulit vel legatus propter conferen-
tis ampliorem prerogativam
erit alii preferendus. Idem.

Cum singula officia sint
singulis committenda personis
et dissolutionis ac evagationis
materia sit religiosis penitus
auferenda presenti prohibe-
mus edicto ne aliqui mona-
chi vel religiosi alii pluribus
prioratibus vel ecclesiis curam ha-
bentibus animarum in eadem
non per eos institutos habeant
exercere absque apostolice sedis auctoritate
esse presumat nisi forte unus
eis ab alio dependeat vel ad
invicem sint annexi. Statu-
entes ut quicumque ipsorum prio-
ratum vel ecclesiam talem ob-
tinens alium recepit primum
quo sit ipso iure privatus statim
odio dum tertium teneat per...

[illegible]

ad quos pertinent libere alii conferendum; quod nisi fecerint, extunc eo ipso efficiantur ineligibiles tamquam ambitiosi, ab huiusmodi penitus repellantur. Certe eos autem qui plures prioratus vel ecclesias huiusmodi nunc detinent, providemus ut infra mensem postquam presens constitutio pervenerit ad eosdem, unum ex ipsis quem retinere voluerint, omnibus reliquis seligere teneantur. Alioquin extunc penitus sibi vacent supradictis. Prohibemus insuper ne prioratus vel ecclesie, ad ministrationes seu officia unius monasterii spectantia, per eiusdem monachos gubernari consueta, deinceps absque causa rationabili eiusdem alterius monasterii monachis gubernanda, nec ac certius commissa dimittantur eisdem, sed per eos ad quos pertinet libere ordinentur; cum illis non liceat locis preesse in diversis monasteriis quorum unius ab alio non dependet, nec alicui eorum monasterium insimul committatur aut ipsos prioratus ecclesias ad ministrationes vel officia gubernare. Qui vero contra prohibitionem presentem supradicta de cetero alicuius monachis commiserint vel dimiserint iam commissa, ea vice ordinandi de ipsis sint potestate privati, et de eis per dyocesanos, si exempti non fuerint, alioquin per sedem apostolicam ordinentur. Illi autem qui ea susceperint vel suscepta preter premissum retinere fecerint, reddantur ineligibiles ipso iure. [rubric] xiii.

Quamvis ecclesiis canonicorum regularium ac prebendarum vel beneficiorum collatio immineat faciende, absentes canonici, si commode valeant, sint vocandi; si convenienter habere eos ad tale non vacent, aliquando dicendo absentia sine rigit eis istam in ... debebit.

[illegible]

Presenti. Emanavit ad declaratonem eorum que no. Guil. per gar. S. e. c. statutum [illegible]

[illegible]

Presenti declaramus edicto statutum fe. re. Clementis pape pre. n. de beneficiis apud se. ap. vacantibus pallium quod pro. pon. nuntiis conferendis locum habere in beneficiis que legati vel nuncii se. eiusdem vel quivis alii ad ro. curiam venientes vel inde recedentes ab ipsa obtinent noscuntur si eos in locis vicinis ipsi curie mori contingeret, quemadmodum si in loco ubi eadem residebat morerentur. Idem est si quis curialis i. ec. ro. vacante peregrinationis infirmitatis aut recreationis seu alia quavis causa ad locum curie vicinum secedens in illo loco in ea decedat, dummodo ibi non fuerat ad ipsam curiam reversurus eius domicilium vel domus propria non existat. Loca vero intelligantur vicina eidem curie in premissis que remota ultra duas dietas legales quas hoc casu specialiter volumus computari a loco ubi moratur ipsa curia non existunt. Sane si quis in loco ubi degit curia sue originis domum habens diem claudit extremum in eis ipsi[us]

beneficia sub predicto non aliter includuntur statuto quam si curialis esset et illa inde ratione curie moraretur. Porro cum curiam de loco ad locum transferri contigat, curiales in itinere dum curiam sequuntur eandem vel in loco unde recedit ipsa curia forsitan remanentes infirmi rebus ibi exemptantur humanis predictum statutum quantumcumque locis ubi decedunt ab ipsa curia sit remotus ad illorum beneficia se extendit. Id.

Si ap. se. vacante aliquas sperituales(?) ecclesias vacare decetero contingat apud ipsam in statu minus ut decens ne ipsarum vacatio diutina periculum valeat animabus afferre per eos ad quos pertinet possit libere ordinari, constitutione fe. re. Clementis ppe. pre. n. de beneficio apud se. ap. vacante pallium quod pro. pon. conferendis nuntiis vel alia quavis causa contra super hoc edita non obstante. Idem volumus de illis que ibidem apud ro. pon. iure vacabunt si de ipsis per eum ante ipsius obitum non fuit ordinatum. Id.

Si cum [illegible] fuit ordinat. Id. Nulla facta personarum exceptione

[illegible]

Si ap. se. vacan. Emanavit ad declarationem [illegible]

[illegible]

tione sit gratiose concessa facultas, ut auctoritate apostolica possit aliquibus personis ydoneis in certa ecclesia providere vel beneficia quorum collatio est ad sedem apostolicam legitime devoluta, conferre, contradictores eadem auctoritate per censuram ecclesiasticam compescendo, huiusmodi concessio quantumcumque specialem gratiam contineat, decet esse maturam, non expirat, immo integra perdurat, etiam concedentis.

Secus si super provisione certa facienda persone sit data potestas eidem, non ob suam sed eius cui providendum mandatur gratiam seu favorem: nulla quidem expirat omnino, si concedens re integra moriatur. Idem.

Si episcopus cum nullis personis sine expressis ingerentis ministris, ut ipse tua ordines in tua diocesi celebraret, ad sacros ordines promoverit, que patrimonium seu titulum non habentes nec aliquod pariter, taliter ordinando eundem teneberis, ut necessaria ministrare, donec sibi per eum vel per alium de competenti beneficio sit provisum.

Si vero iussisses, certis eidem ordinare personas, tibi quas providere, licet non haberent titulum debuisti, talis ordinato ad predicta teneris, donec per te beneficiatus extiterit. Cetis

...aut quibus ad diocesanus dedit licentiam, ut possit a quo noluerint episcopo ad omnes sacros ordines promoveri, non quia ordinavit, sed qui tribuit licentiam, eum eis dare non debeant titulum non habentes ad premissa, si titulum non habuerint, obligantur. Idem.

Quamvis tibi nuper in genere potestatem dederimus beneficia vi clericorum tuorum conferendi, ac certa personis ydoneis conferendis. Cum vacaturum tamen in prebendis ecclesie tue ecclesie in qua post gratiam predictam est factum mandavimus, cuidam specialiter provideri, obtinebat quidam ex eisdem tuis clericis, nunc defunctus, conferre non potes, cum illi per quo scripsimus debeat reservari: nam prime generali gratie tibi facte derogat posterior specialis, licet de illa non fecerit mentionem.

Simili ratione, si post factam tibi concessionem conferendi beneficia tue diocesis, quorum collatio est ad sedem apostolicam devoluta, Nos eorum aliquod ante quam conferas conferamus specialiter alicui, vel conferri mandemus, de concessione tibi facta non habita mentione facta per nos collatio canonica est censenda. Idem.

Si is autem contra constitutionibus revocatoriis quas fec. Bonif. statim post promotionem suam de gratiis factis a Nicholao IIII et Celest. V. per quas ius quesitum erat ad rem non in re revocatoria gratia zc. in ecclesia in[…] capiebat pridem ad apicem illarum cel. incipit. Dudum et[…] prouotionis idem de his in constitutionibus tractat. i. plenius. In ecclesia iiii. celestini quinti aut erant qui in aliis erant secundo S. e. t. super eo i. c. quia sepe i. pre. zc. ubi quorum in tantum […] de […] preben. c. ii. le.

[illegible]

ff. qui ecclesie vivum ante eorum c. si dictiones. statuto. est forte […] ut statutum quod beneficia vacantia primo in se […] cia ad collationem capituli conferat primum cum vacantia fors tercio tercius et sic de singulis ut quod beneficia […] suorum spectantia ad collationem capituli vacantia […] conferat

[illegible]

Si is cui de cano **Lo.**
nicatu prebenda et
dignitate personatu vel officio per
fe. re. Nicholaum iiii vel celestinum
papam v. predecessores nostros gratia in aliqua
ecclesia facta erat constitutionis
nostre revocatorie tempore cano
nicatum et prebendam dignitatem
personatum vel officium alicuius
non tamen erat adeptus
sed dignitatem personatum seu offi
cium inibi expectabat per
expectationem huiusmodi privatus
non intelligitur nisi quod canoni
catum et prebendam fuerat ca
nonice assecutus ius tamen quod
ad dignitatem personatum vel officium
competebat eidem nisi verba decreti re
vocatoris intelligitur revocatum.
Non sic autem si canonicatum
cum dignitate personatu vel officio
consequendum tamen canonico consuetudine fu
erat assecutus sub expectatio
ne prebende cum ius in ea ius
dignum quod iste in dignitate per
sonatu seu officio huiusmodi iam habebat
ius nunc dignum retineat
cum canonicatus tamen ius eidem
salvum remaneat ad prebendam
nulli alii debitam apostolica au
ctoritate recepto. Et si ex
episcopi vel alterius auctoritate collatione
vel provisione adeptus fuit
in eadem ecclesia dignitatem
personatum seu officium consequendum tamen
canonico consuetudine postea in ca
nonicum auctoritate apostolica fuit receptus
idem erit censendum. **Io.**

Quedam per litteras fe. re. Ni
cholai pape iiii in canonicum
[…] receptus vacante prebenda in eadem
ecclesia obtinente successore eius
dem celestino cuidam alteri
fecit in eadem ecclesia gratiam
fecit quod omnibus in ea ipsum auc.
ap. vel quavis alia in ecclesia ipsa
receptis voluit anteferri cum
in prepositione decreti prius quam cum
ad primum et eius executores es
se geste notitia pervenissent
vacans prebenda eis post per
suos executores collata per
et quod collationem anteferri sibi
prebende memorate constitutio revo
catoria emanavit et quis ipsorum
eorum ius habeat in prebenda huiusmodi
dubitatur. Nos neutrum
illorum ius habere decernimus in eadem.
Prima enim collatio post constitutionem
a dicto celestino interpositum
facta huiusmodi ab ipsius gratia viribus
non obtinet firmitatem vel suo
quod fo. ad prebendam et non in pre
benda huiusmodi competebat cum memoratam
revocationem eius collatio non
precesserit penitus est sublatum.

Mandatum apostolicum **Io.**
et conventum ut G. clerico
de beneficio spectante ad collatio
nem narbonensis capituli providere
beneficia eiusdem capituli sint de te
in communi per ipsum sunt per canonicos
eiusdem ecclesie singulares invice ac
auctoritate capituli aut etiam ipsorum
de consuetudine vel statuto in
ito comprehendit. Et beneficia
tamen que ratione dignitatum personatuum
officiorum que non nulli ex eisdem
canonicis obtinent in eadem ecclesia
ad eorum decrevimus collationem spectantia

Quedam alia. hoc erat de iure com. S. e. t. hii qui. anteferri. ad idem de. eccs. preben. auctore consti. revocatoria ea qua videsti S. pr. c. ignoranti. S. e. si postquam ic. dudum ic. si beneficia. collo. quod si post colla. collo. huiusmodi ius non ad rem. sed in re. et sic non fuisset revocatum per constitutionem revocatoriam S. e. pr. i. de eccs. preben. c. ul. et sic non. quod quis impedit alium in eo quod ipse non consequitur ad idem i. de eccs. preben. auctore. quod ut sanam prebendam […] habituri esset sed tamen solum.

Mandatum. dec. venit declaratio ad dec. S. e. cum in illis in fi. beneficio decurato non providebitur. S. e. t. cum in illis in fi. nec de digni tate. S. e. t. ult. colloca. de spectante ad presentationem. eidem. vel institutionem non potest provideri. S. e. cum in illis. et cum aut capituli idem enim est facere per alium quod per se i. de reg. iur. qui per alium. cum finis

tores isti sumptus moderatos habuerunt de proventibus pre latorum ipsorum zo. an. canonicorum. convenientur quod vel alias quas hic notatas S. de consuetudinibus c. i. de of. le. quod tamen latam at eccs. pre. sicut in iure non obstante no. per hanc […] S. romanam ecclesiam non currit prescriptio in iure sanctorum […] tamen habuis privilegii reservavit sicut nec quod privilegium pro tois de hoc. S. de prescrip. cum nob. olim. no. hic. S. e. ex cap. neq. per ecclesie quod non ab archiepiscopo vel patriarcha vel legato quod in guali legatione tamen non transeunt. vel in propria dec. quod tamen legato dec. S. e. ex parte in fi. respondetur quod id. fuit de speciali auctoritate vel mandato domini pape in qua tale est privilegium probatur per c. vii. q. i. c. i. c. quod ius in iste cum inmi

mandatum minime se extendit. ¶ Idem est et si collationes prebendarum suarum ad ipsos canonicos collocatorum beneficiorum singulariter pertinere noscuntur, nisi contineretur forsitan in mandato quod eidem clerico provideas de beneficio ad collationem Narbonensis capituli pertinenti communiter vel divisim: tunc ei de beneficiis que ad ipsorum collationem pertinent ratione huius prebendarum poteris providere. Bonifacius VIII.

De clerico egrotante

Pastoralis officii debitum exequi potentes declaramus statutum in coadiutoribus episcoporum et inferiorum prelatorum dandis in eccelsiis gendam esse decernimus in moribus et referendam ad sedem apostolicam a cuius consuetudine non obstante contraria, tamen non postulandam. ¶ Decernimus nec habere preterea ecclesie existentes sepe pene in remotis dispendia patiantur, nos earum in hac parte indempnitatibus providere volentes hac generali constitutione sancimus, ut episcopus senio aut invaletudine corporali gravatus vel alias adeo impeditus perpetuo ut officium suum nequeat exercere possit de sui consilio et assensu capituli vel maioris partis ipsius unum vel duos auctoritate apostolica coadiutores assumere ad idem officium exequendum. ¶ Si vero episcopus demens fuerit et quid velit aut nolit ex permanentia nesciat, ut non possit tunc eius capitulum vel due ipsius partes eidem auctoritate unum aut duos coadiutores assumant ydoneos, quorum officium exequatur. ¶ Si autem episcopus senio aut incurabili morbo gravatus vel perpetuo impedimento detentus ad sui executionem officii reclamatur inutiliter coadiutorem assumere vel hoc noluerit a capitulo proprio requisitus, se illius non indigere suffragio forsitan asserendo, tunc nil per capitulum innovetur, sed casum in premisso idem capitulum dicti episcopi recte sue conditionem et statum et circumstancias omnium quanto poterit fidelius et exprimat deferat ad noticiam dicte sedis, receptum huius et efficaciter impleturum quod super hoc per sedem ipsam contigerit ordinari. ¶ Precedentium quoque decernimus, ut coadiutores huiusmodi deputandi prelatorum in quorum assumantur auxilium, vim superius recipiant moderatam, ab alienatione quorumlibet bonorum ecclesiasticorum prelatorum ipsorum vel ecclesiarum ipsarum quomodolibet faciendis penitus abstinentes, idemque non solum in districto examine sed et plane rationes eidem si sane mentis extiterit ac capitulis eorundem seu prelatorum suorum successoribus sub anima non fecerint plenariam redditurum. ¶ Ceterum quod de episcopis providetur ad inferiores prelatos esse volumus intelligi referendum. Bonifacius octavus.

De institutionibus

Et si capitulum sede vacante beneficia quae ad collationem episcopi pertinent conferre non possit, praesentatos tamen a patronis potest admittere, si sint idonei, et eos instituere in beneficiis ad quae fuerint praesentati, ad eum enim si superesset admissio et institutio huiusmodi pertineret. Idem.

Si is ad quem rectoris praesentatio in aliqua parochiali ecclesia noscitur pertinere, quempiam non constitutum in sacris praesentet ad ipsam, ipsum dummodo alias sit idoneus iuxta novi statuti ad ordines quos ipsius ecclesiae cura requirit valeat primo infra annum admitti. Idem.

Dilecto filio Andreae, et capitulo ....

De concessione praebendae

Quia ex tenore tuae propositionis accepimus quod cum praebenda in ecclesia tua vacabat, et pertinebat collatio ipsius ad bone memoriae ... canonicis eiusdem ecclesiae, maxime cum inter ipsos priorem et ipsum canonicum minime possit inhibitio praecessisse. Videbatur autem praedictum capitulum promisisse literas dictae ecclesiae vacantis fuisset in capitulo et publice ac praesentatus ipse tunc de capitulo ipso esset, ubique praesens existeret ignorare non potuit mandatum apostolicum super conferenda memorato D. praebenda vel dignitate, sive cura quam ipse duceret acceptandam cum primo in ecclesia praedicta vacaret, alii fuisse concessum et sic penitus facultatem sibi esse sublatam conferendi huiusmodi dignitatem, propter quod videbatur quod nec per se nec per alium praesentatam propositum curavit nobis concedere, attendentes quod primo post mandatum ipsum in ecclesia praedicta vacavit, potuit alium conferre praelatam praesentatum cum iam dictus prior eos publice

... praedicto mandato minor praedicto D. praebendam vel dignitatem cum curam huiusmodi non haberent, quae primo in eadem ecclesia vacare contigeret contulisset, nec alteri praedecessor potuit ipsius episcopi ignorantia illum praesentem alium, cum alia apostolica credat quod executioni non possit. Licet forsitan illius ignoret episcopus, non tamen propterea eius ligat sententia sicut promulgata fuerat in eundem. Similiter si alicui conferendi praebendam aliqua tribuatur alia apostolica potestas ex hoc ipso videtur quod sit episcopo conferendi eam tunc penitus interdicta facultas, nec obstaret si forte obiceretur quod lex seu constitutio mandati nullos astringit nisi postquam ad notitiam pervenerint eorundem, aut nisi post tempus, in quo ignorare minime debuissent, quod in privilegiis et indulgentiis seu constitutionibus specialibus secus existit in quibus sufficit quod ad illorum quibus conceduntur notitiam pervenerint, ut praedictum indulgentiae alicui quod executioni non possit sicut superius est expressum. Quod cum tribuitur alicui potestas conferendi praebendam videtur procul dubio eicere aliquid specialiter adiciebatur insuper quod cum sententia statim incurrat ignorantem, quam si praelatum aliquem absentem depositionis sententia proferatur, contractus quos inierit ignorante postea ut praelatus nullum robur obtinent firmitatis, in supradictis literis continetur ... decidimus quod quando super huiusmodi praebenda vel dignitate concessum contingit apostolicam mandatum, collatio quam ordinarius post tale mandatum dictam fuerit

uidebatur. S. de cons. c. i. allegabatur. pro parte ipsius .D. ad consolandam exceptionem ut defensionem suam non possit. ut j. de procur. c. ... uolentes talia tamen pecunia non extenduntur ad suas ordinariorum nisi in casibus ut e. t. ne aliquem sinuhetur ... ratio conformat pactum. ut pro ... s. excepte tantum quod est duorum ... casus in quibus prebenda efficitur ... in decretis ... quicunque uim ... prebendas omnes et dignitates conferre potest ... nisi prius papa insinuet uni ... cui non conferant ... sic prouisionem predictam datam executori non aufertur ei ad quem pertinet conferendi potestas nisi illis id dicatur ... conferre non possit ...

illud ignorauit, siue non de prefata prepositura presertim uel per alium interfecit, non ualebat. Ex parte uero tua extitit replicatum, quod hec debent uel pro nobis cum indulgentiis exequente sua decet intelligi, quod cum suam habent mortem cum ad illos quibus conceditur notitiam peruenit, ex quorum tenore liquido nosci potest quod talis gratia ei fuit intentio concedentis ut possit cum aliam quam concedendi quod exequi non possit expressa euidenter appareat alius concedendi adeptum esse possit facultatem non sic autem est si alicui conferendi prebendam siue certam siue incertam tribuatur potestas, non enim tunc esse uidetur tribuentis intentio ut per hoc ei ad cuius donationem prebenda ipsa pertinet conferendi possibilitas adimatur, nisi prius ille sibi notificet quod eam uelit per huiusmodi potestatem conferre aut ei collationem interdicat illius uel postquam ipsi notificauit talem potestatem fore sibi concessam in uacantem decernat irritum si secus de ipsa presumat. Quia cum illi non amplior detur potestas quam ipse romanus pontifex habeat in hac parte. Sic per hoc quod optinet ipse romanus pontifex facultas conferendi beneficium uel prebendam, nisi suam insinuet uoluntatem alteri non aufertur. Et nunc ipsum quod talem illi ab ipso concedentem ei ad quem ipsius prebende spectat collatio prius quam insinuet ille sibi quod eam uelit concedere uel eam conferat. Si forte uacet potestas non talis conferendi nisi forte tamen quod ipsam conferre non possit exprimatur in concessione huiusmodi potestatis tunc

eis licet talem concessionem fortassis ignoraret sua tamen collatio. Si per modum ipsam prebendam conferrat licet ualet cum sit contra concedentis intentionem dinoscatur. Sicut cum indulgentia alicui quod excommunicari non ualeat, ut in supra est premissum. Subiectum in eadem tertio quod memorato priori per predictas litteras mandauisse ut memorato .D. prebendam uel dignitatem siue cura quam acceptandam duceret si uacaret tunc uel quam primo uacare contingeret in eadem ecclesia conferret. Idem prior prouiderit ei de prebenda uel dignitate ipsa. Mox post acceptationem ipsius non habebat aliquam potestatem. Unde cum sepe dicta prebenda uel prepositura fuerit et aliquamdiu idem .D. acceptaret predicti episcopi auctoritate collatam, huiusmodi collatio talis mandati uim pretextu cuius supradictus episcopus ipsas seruauit non potuit uacuari. Nullum autem in hac parte decretum ad prebendam uel dignitatem quam postea .D. acceptaret irritum debebat. Alioquin superuacuum fuisset editum nec aliquem astrinxisset. Sed ex tunc erat ... quod predictus prior iam dicto .D. prebendam uel dignitatem hoc cum uacaret autem huiusmodi acceptationem conferre nequiuerit. Idem tamen .D. prebendam uel dignitatem eandem licite possit libere acceptare si uellet, prefatus episcopus predictam preposituram cum non preuenire quiuisset an acceptare eandem aliquis conferre non potuit. Quin immo ipsius collatio cum idem .D. preposituram ipsam per modum acceptaret irritari non debebat et concessio predictam ... ab eisdem de illa debere

... absenti scriuo ... non sic cum datur alicui potestas conferendi prebendam ut j. ... expressam. puta primam que uacauit in ecclesia ... prebendam conferas quam duxeris acceptandam ut in eccl. ... ad mat. s. de preben. dilectus ... non quod executor qui habet potestatem conferendi post interdictionem collationem ei ad quem pertinet ... seruare si collationem decerneret irritum quod postea fieret ... tum decime ... cum dilectis ... de preben. c. ... quod fiat acceptatio. ad decretum esset superuacuo ... nullum quod statim assumat ... decretum suum uigorem et tunc cum acceptauit tunc ... collatio ignorauit acceptationi quia tunc decretum sumit uigorem ... ignorantes ut ... de prebend. dudum ... decreto quod prohibet aliquid ... fecit ... statim ligat ... qui non apposuit ... decernens sepe locum ... multa ... de ... ad applicam ... ex parte

stabilis permaneat. Sic et si legatarius aliquem unius ex eis quem elegit vel optaverit, et heres alium optaverit omnem vel electionem illius manumittat aliquis vel alienet, ex illis profecto manumissio vel alienatio irritatur, ceditque ille legato, si legatarius eum duxerit eligendum. ¶ Ex eo vero propter tua certe positum quod invitis ius voluntatibus tertium nec premissa in legatis fuerit quem ad modum in electionibus hunc locum quarum nec in adoptandum seu eligendum ex illis sic ex istis potest tuis assignare, in quibus generaliter in ecclesia conditio quedamque incognita videretur si quis mandaret alicui de beneficio quod duceret acceptandum in aliqua provincia quod primo ibi vacare contingeret providendum, vel ipsum in singulis beneficiis primo modo inibi vacantibus, prorogata non absque predicto forsitan ipsorum collatorum regimine. ¶ Unde cum sepe dicto priori fuerit iniunctum ut decano de prebenda vel dignitatem quam acceptandam duceret si vacaret in dicta ecclesia memorata vel quam eo vacare contigeret, eum sibi auctoritate apostolica conferret, in ea eidem decano certis sine vacantibus prebendis vel dignitatibus tales ipsius ecclesie optio data esset, non potuit per hunc morari episcopum, in illa qui vacaret collatione impediri, nisi forte cum aliquam ex eis vacare contingeret, illa ipse decanus primusque eam conferret episcopus acceptaret vel in aliam vacaturam aliam ipsius vacaturam, vel ex hiis primam vel ea obmissa ex alia qua causa ulteriorem duceret acceptandam, in qua talis acceptatio conferre postmodum episcopus non valeret.

¶ Nos itaque cum tuis questionibus predictis dubitationibus plenius intellectis, quarum sepe decanum prepositum ad te novimus pertinere ipsum tibi habito fratrum nostrorum consilio adiudicavimus causam memoratam, adversario perpetuum silentium imponentes. Bonifacius VIII.

Detestanda in quorundam perversitas abstinere nesciens avaritia, nec debito modo gaudere concessis dignitate plerumque officium exercent presidentis, ad ea que iniusta fuerunt concedentes concessa, cum in abusum cum gerere cum inspiciat, discretione penitus revocanda. ¶ Sane olim fuit canonica constitutione decretum, ut hii qui promittunt aliquibus de beneficiis ecclesiasticis cum poterint vel cum se facultas obtulerit providere, promissiones suas facultate se offerente debeant adimplere. ¶ Certum sic experientia docuit per promissiones huiusmodi per importunitatem in invitum petentium non credenda multotiens extorquentur, et ambitionem inbant ut plurimum extortorum quod captatur via sub tali promissione aliorum ad procurandam detestabile quod latet de beneficia vacantia mortis aliene votum igitur lectis ac prelatis personis ecclesiasticis gravamina plurima inferuntur. ¶ Nos malis huiusmodi talibus predictis occurrere cupientes, promissiones easdem et alias quascumque sub quovis modo vel forma libere decreto faciendas presentis directe vel indirecte aperiuntur valeat ad beneficia vacatura auctoritate apostolica reprobamus penitus omnino viribus vacuamus. Dece

neutres privatas vel ipsarum aliquem ad providendum alicui nullum deinceps quomodolibet obligari.

Idem.

Ne captandae alienae mortis occasio ex benignitate gratiae sedis apostolicae tribuatur, duximus declarandum, quod si cui ab eadem sede ut ei provideatur de praebenda, dignitate vel personatu, aut alio beneficio in aliqua civitate vel ecclesia quod seu quam duxerit acceptandum, certis sibi super hiis executoribus deputatis, gratia noscitur esse facta: licet in genere primum personatum, dignitatem, praebendam seu beneficium in eadem civitate vel ecclesia vacaturum, aut vacaturam in singulis civitatibus vel ecclesiis valeat acceptare, certum nisi expressum prius quam vacet acceptare non potest. Quod si fecerit, et super executores eius super acceptatione huiusmodi fuerit facta reservatio, inhibitio, vel alii quique processus, ac sint promulgati, tam acceptatio ipsa quam processus viribus careant, nec aliquam obtineant roboris firmitatem. Immo nisi acceptator ille dignitatem, praebendam, personatum seu beneficium taliter acceptatum et reservatum per collationem vel institutionem postmodum factam de vacante iam adeptus vel in ipso fuerit assecutus, per eum ad quem eiusdem personatus, dignitatis, praebendae aut beneficii collatio seu provisio pertinet, dictis acceptatione ac executorum processibus inde secutis nequaquam obstantibus, de illo vacanti libere poterit alii providere.

Idem.

Executor super provisione alicuius a sede apostolica per generales litteras in aliqua provincia deputatus, praelatis et aliis ad quos beneficiorum in eadem provincia spectat collatio, ne ad provisionem aliquorum procedant, donec illi pro quo eis scribitur sit provisum, non potest generaliter inhibere, nisi expresse in ipsis litteris facultas inhibitionis concedatur. Potest tamen reservationem eidem inhibitionem facere specialem de primo vel secundo illi ex beneficio competente litterarum, de secundo vel ultimo beneficio ibi vacaturo eidem clerico conferendo. Quodque contra talem reservationem et inhibitionem ab eo ad quem beneficii reservati collatio pertinebat fuit acceptatum non tenet.

Idem.

Si capitulo alicuius ecclesiae, cum ad ipsum canonicorum receptio ac praebendarum collatio pertinebat, ut te in canonicum reciperet et tibi de praebenda, si tunc vacaret, vel cum vacaret provideret, vel cum se facultas offerret, ac executori, qui eodem capitulo negligente mandatum apostolicum exequatur, directa fuerint scripta nostra, per solam ipsorum praesentationem capitulo ipsi factam, absque alia executoris inhibitione seu reservatione beneficium pro quo nobis

[illegible]

conferendo scriptum exegerat, ideo est affectum eo quod illo alteri facta collatio non obtineat firmitatem: immo si capitulum infra terminum competentem sibi ab executione praefixum in mandato apostolico, ei pro te directo, infra quem potest non duxerit ad implendum illud, extunc in ipsum executorem potestas huiusmodi provisionis transferatur. Qui executor canonicatum concedere poterit tibi, ac de praebenda, sive aliqua capituli vocatione vel monitione, si vacat vel cum obvenerit, se facultas. Idem.

Si soli ordinario pro beneficiando, vel executori, aut ordinario et executori, ut eum ad faciendum quod mandatur compellat, aut soli executori, ut tibi faciat de canonicatu et praebenda, vel alio beneficio in certa ecclesia, dioecesi, sive provincia providendum, mandatum apostolicum sit directum: per talem praesentationem mandati ordinario ipsi factam, ius, licet sibi facultas providendi extiterit, ei qui potestas sic non admittit conferendi, quin alteri tenet facta collatio ab eodem, nisi non in gratia tibi facta decrevissemus irritum et inane quod fieret contra: ipsam autem executor huiusmodi ordinario suam insinuans potestatem, ne alteri conferret beneficium de quo sibi est secundum tenorem huius mandati apostolici providendum, inhibuisset eidem, praesertim cum interpositione decreti vel irritantis: vel nisi decretum mandatum

[illegible]

[illegible]

esses in canonicum iam re-
ceptus: tunc enim prebende
collatio alteri facta firmitatem
aliquam non haberet. Idem.

Auctoritate. ex. pre. p. n.

A quidam ad prebendam
primo in parmensi ecclesia va-
caturam nulli alii de iure de-
bitam in eiusdem ecclesie ca-
nonicum est receptus et po-
a nobis in eadem ecclesia similem
gratiam est adeptus. Tercio
vero auc. nostra receptus est
in papiensi ecclesia in cano-
nicum et in fratrem. cum prerogati-
va gratie quod omnibus. p. n. auc.
non autem nostra receptis in asse-
cutione prebende debeat
anteferri. Cum vero nunc
quedam vacet prebenda
in ecclesia memorata. Et qui
eorum alii preferatur et in quo or-
dinem prebendas assequi
debeant tres predicti. Cum
quod ex tenore gratie tercio a nob
concesse appareat evidenter nos
voluisse primo tercium et in
tercio autem secundum deductum quod pri-
mam secundus. Etiam tertius et tertia
primus dicitur obtinere preben-
dam alii forma mandati mi-
nime servaretur. Et licet per a-
liquos prima obtineri non possit
exceptam tamen quam primum super illa
habet sic ab intestato contingit in
successione illius qui relinquit
patrem in adoptiva familia consti-
tutum atque fratrem decedit in
qua successione pater exsem-
tus excluditur. Set quando tunc
pater agnatus mansit sui
agnatum manet prius non ex-
semet ipsa agnatum per se in
successione heredum transferet. Idem.

[illegible]

Quia ex constitutione nostra per nos paulo post promotionem nostram ad summi pontificatus apicem omnes collationes provisiones reservationes concessiones super canonicatibus dignitatibus personatibus prebendis officiis portionibus perpetuis non curatis ecclesiis parochialibus et vicariis ac aliis quibuscumque beneficiis ecclesiasticis vacaturis quocumque nomine censeantur ac in super canonicatibus sub expectatione dignitatum vel aliorum quorumcumque beneficiorum in quibus non esset ius quesitum vivente Hadriano Alexandro iiii Nicholao iiii et Celestino v predecessoribus nostris factas sive concessas auctoritate apostolica infra tempus nostre presentie ordinationis cassavimus revocavimus evacuavimus cassavimus irritavimus et viribus nullius fore decrevimus firmitatis multe dubitationes insurgunt unde prefate constitutionis revocatorie processit editio interpretatio eiusque procedat presenti declarandum

duximus sanctione quod illi canonici qui medio tempore supradicto ultra statutum numerum erant per eosdem predecessores canonici sub expectatione prebendarum vel portionum necdum eadem constitutio locum habet si alias fuerunt recepti ultra numerum distributiones et alia ut canonici de numero existentes sic tempore revocationis habebant quod per cessionem vel decessum illorum qui erant intra numerum ex vigore prioris gratie nil amplius assequi expectabant nisi esset distributionum seu partium suarum augmentum cum forsan ecclesia in qua canonicorum non autem portionum numerus prebendarum distinctio habebat vel quod tot erant pauciores canonici ius ecclesie dividentes proventus tanto maiores fieri possint singulorum percipientium portiones ad istos vel eos qui plures fructus alicuius per nostram quarum ecclesiarum canonicos

erant recepti, vel prebendas vel alia beneficia expectabant, visum in eorum est non extendendum prefatum. Nullus vero, qui ultra numerum auctoritate prefati legati in aliqua ecclesia canonicos iam receptos, quantum ad capitulum et ad chorum et distributionum perceptionem conditionem plenitudinem vel canonicatus habebant, et in eis dignitates, personatus, prebendas, portiones vel alia beneficia que dantur tunc existentibus de novo expectabant, statutum in prefati loci haereditatione huiusmodi expectationis dubium non existit. Sane in his qui super canonicatibus, prebendis, dignitatibus, personatibus vel aliis ecclesiis seu beneficiis quibuscunque ecclesiasticis per nostras litteras impetrarunt, et super executores illorum facte fuerint reservationes, decreti interpositiones, vel nunc processus, si ecclesie vel beneficia tunc vacabant, et per impetrantes petita fuerint ab executoribus, que eis illa conferrent, non tamen ipsorum beneficiorum vacantium collationes tunc temporis erant facte, locum huiusmodi constitutio supradicti legati habet, huius gratie quarum ratione tunc non erat ad collationem processum, et sic per consequens ius nunc non fuerat ipsis impetrantibus acquisitum, intelligitur penitus revocare. Bonif. VIII.

Ne sede vacante aliquid innovetur

Si ad episcopum et capitulum communiter pertinet collatio prebendarum, mortuo episcopo vel a beneficiorum collatione suspenso, poterit capitulum vacante sede conferre prebendas, que simul cum eo habebat in collatione huiusmodi, ut placet. Hoc poterit, etiam si capitulum ab ipsa collatione suspendi contigerit, vel singulos omnes de capitulo minoris excommunicationis vinculo innodari. Cum vero ad solum episcopum prebendarum spectat collatio, cum consilio sive capituli vel assensu, defuncto episcopo vel suspenso, nisi expectanda vel relaxatione suspensionis huius, sic in mora capitulum se non potest intromittere de eisdem. Ubi vero de speciali

[illegible]

alienari ecclesie conventione vel statuto beneficiorum collatio ad aliquem cum consilio episcopi noscatur pertinere, sublato episcopo de medio cum consilium nequeat tunc peti ab eo non erit propter hoc vacantis beneficii collatio differenda. Nec si forte agentem in remotis ita quod non possit ipsius presentia in brevi haberi: quia in petendo vel expectando eius consilio posset vacanti beneficio periculum imminere.

Innoc. quartus. De rebus ecclesie non alienandis.

Dudum ij. d(i)c(tu)s [illegible] viso providit nullas decimas ulli ecclesie restitui non deberi profitens in medium ordinationem quam dictus episcopus Dulmen. de consensu capituli sui fecerat, inter alia continentem quod idem episcopus attendens proventus sue Dulmensis adeo fore tenues et exiles quod non sufficiebant ad eius honera supportanda, prestitas decimas archidiaconatui memorato concessit, in concessione h[uiusmodi] predicta ecclesia cum vacaret legitimo careret defensore, qui sibi prius ab eodem episcopo debuerat deputari, quare certis sollempnitatibus et diligentiis qui in talibus concessionibus et perpetuis alienationibus requiruntur excellentie exigi non fuit habitus in eadem ordinatione vel concessione ipsa in presentia cum evidens necessitas, quare si debuerit vel utilitas non subesset, dicta concessione non valente decimas decimas ipsi ecclesie tamquam pertinentes ad eam sunt ali[as] adiudicare curantes.

Greg. x. in (conc.) Lugd.

Hoc consultissimo prohibemus edicto universos et singulos prelatos ecclesias sibi commissas bona immobilia seu iura ipsarum laicis submittere, subicere seu supponere absque capituli sui consensu et sedis apostolice licentia speciali non concedendo bona ipsa vel iura in emphiteosim seu alias alienando in forma et casibus a iure permissis, constituendo vel recognoscendo seu profitendo

[illegible]

[illegible]

ab illis etiam, cuicumque altiori se teneant, seu ab ipsis eidem advocando, prout in quibusdam partibus vulgariter dicitur, advocare, vel ipsos patronos vel advocatos ecclesiarum seu bonorum ipsarum perpetuo seu ad tempus non modicum statuendo. Contractus autem omnes initos, pene vel alterius cuiusvis firmitatis adiectione vallatos, quos de talibus alienationibus sine huiusmodi consensu et licentia contigit celebrari, et quicquid ex eis secutum fuerit, decernimus adeo nullius omnino carere, ut nec ius aliquod tribuant, nec prescribendi etiam pariant actionem; et prelatos qui secus fecerint ipso facto ab officio et administratione, clericos vero qui scientes contra hoc prohibitionem predictam ad esse presumpserint, ipso facto ab officio et administratione, et clericos ... denunciare neglexerint, a perceptione beneficiorum que in ecclesiis obtinent, sic gravati, triennio statuimus esse suspensos. Laicos vero qui prelatos vel capitula ecclesiarum seu alias personas ecclesiasticas ad submissiones huiusmodi faciendas hactenus compulerunt, nisi post competentem monitionem remissa submissione quam per vim vel metum extorserunt, ecclesias et bona ecclesiastica eis submissa taliter in sua libertate dimiserint, illos nihilominus qui decetero prelatos vel personas easdem ad talia facienda compulerint, cuiuscumque conditionis aut status existant, excommunicationis sit sententia innodatum. Ex contractibus preterea super permissionibus huiusmodi licentia et consensu non intervenientibus hactenus initis vel quos in futurum iniri contigerit, seu occasione illorum laici ultra id quod ex vi contractuum ipsorum vel ad hunc nullis legitime pertinet, titulo aliquo non usurpent. Qui vero secus egerint, nisi legitime moniti ab huiusmodi usurpatione destiterint, restituendo que taliter usurparunt, eo ipso excommunicationis sententiam incurrant, et ex tunc ad supponendum terram ipsorum, si oportuerit, ecclesiastico interdicto libere procedatur. Bonif. VIII.

De rerum permutatione

[illegible]

de ... primi

Licet non obstantibus expectationibus beneficiorum permutatio fieri potest. no. quod qui expectat ... primam vacaturam consequi debet ... in casibus ... dici. s. de preben. ... presum. ... expectationem non excludit, immo includit ... ad idem ... s. e. l. ...

[illegible]

Licet intuitu vocationis alicuius auctoritate apostolica beneficia primo vacatura expectantes illos tamquam qui fraudem machinantur si sua beneficia ideo dimittant ut eam collationem spectantia permutare volentes libere ac sine fraude in manibus eius ipsi resignent, nolumus premissa occasione equitatem presentes in hac parte rigori circa faciendam permutationem huiusmodi quam resignassent nullatenus impedimentum.

[illegible]

non possit per has ultimas allegationes pronunciavit ipsa bona deferri pauperibus absque aliqua deductione tertie vel quarte partis ... Unde sic summa. ... locum ... deductio ... debemus ... dummodo ... ipsius institutis impuberes ...

[illegible]

Bonifacius VIII.

De testamentis

Si pater filium et filiam suos impuberes, uxorem filiam impuberem ... filium non universalem heredem instituit in certis bonis suis, uxori aliquid in suo testamento legavit, adiciens ut si decederet filia sine liberis bona eidem filio, et si ipse filius absque liberis obiret ipsius bona prefate filie deferrentur, et pauperes instituendo ...

[illegible]

heredes si uixerint sine liberis morientur, contingeret filiorum. Testatore mortuo ac deinde filio subsequente, filia si intra aetatem defuncta sit, intra tempus pubertatis absque deductione trebellianae sibi patris iure naturae debitae faciendae, ipsis pauperibus bona omnia deferantur promisse. Nam substitutiones factae de filio ad filiam et eorum de utroque ad pauperes directae debent intelligi pupillares, cum in substitutionibus sic interpretandi

aciendi cum in hac in casu proposito eorum liberis ipsorum conuenerat institutis, ut substitutio directa intelligatur potius quam obliqua, cum quod directum ad fideicommissum extendi trahatur. Filiam autem filius de testamento suo in tertiam portionem iure naturae debitam priuare non posset. Pater tamen in testamento quod filio impuberi facit potest. Nam testamentum huius pupillare patrimonii ut pars paterni potius est censendum. Idem

[illegible]

Religiosus executor ab aliquo in sua ultima voluntate deputatus non potest cum velle vel nolle non habeat huiusmodi officium suscipere vel exequi nisi a superiore suo super hoc petita licentia et obtenta. Cum vero a testatore simpliciter executoribus deputatis uno eorum mortuo vel in remotis agente aut id exequi forte nolente ne voluntatem testatoris impediri vel ultimum differri contingat, potest alius nisi testator aliud expresserit officium executionis invicem liberum adimplere. Bonif. viii.

De sepulturis

Animarum periculis et scandalis que frequenter ex his proveniunt obviare volentes universis religiosis et clericis cuiuscumque status vel ordinis existant in virtute sancte obedientie ac sub interminatione maledictionis eterne districtius prohibemus ne aliquos ad vovendum iurandum vel fide interposita seu alias promittendum inducant ut apud eorum ecclesias sepulturam eligant vel iam electam ulterius non immutent. Nos enim si secus actum fuerit electionem talem decernimus nullius penitus existere firmitatis. Statuentes ut hi qui sic elegerint nec apud sic electas ecclesias nullatenus sepeliantur nec alibi nec contra votum iuramentum aut promissionem huiusmodi alias etiam materiam habuerint eligendi possint eligere sepulturam sed et hoc cessante sepeliantur in omnibus apud illas ecclesias apud quas sepeliendi deberent fuisset si ad sepulturam non electa forsitan decessissent. Si vero idem religiosi vel clerici predictos in suis ecclesiis vel cimiteriis presumpserint sepelire ad restitutionem tam sepultorum corporum si petantur quam omnium que occasione illorum pervenit quomodolibet ad eosdem [illegible] reddendum integre facienda ipsos

[illegible]

Sepulturis rubrica.

[illegible]

obligatos esse cum se inve-
nit qui inhi fecerunt ecclesie ipse apud
quas sepulti fuerint. nec non
cimiteria eorundem ecclesie eo
ipso sint et tamdiu maneant
ecclesiastico supposita interdicto
donec ab eis satisfactum fuit resti-
tutio plenaria omnium
predictorum. Idem.

Cum quis cum maiores
sunt soliti ab antiquo
in aliqua ecclesia sepeliri eadem
omissa elegit alibi sepultu-
ram canonica portio dimitti
se non debent. sed illi dumtaxat
in qua ille officia consuevit
audire divina et ecclesiastica
capere sacramenta. Cum
ab eo qui duo habet domicilia
se collocans equaliter in utro-
que in tercio loco eligit sepulturam
domiciliorum ecclesie habebunt
inter se dividendam canonicam
portionem. Si quis autem
qua dimissa novam in loco
nimis religioso elegit sepul-
turam electionem habet hec una sibi
vindicat esse divisa nec eque

Id volui impugnari. Id
qui habens domicilium
in civitate vel castro quinque ad
villam ruralem se transtulit re-
creationis causa velut ruralis
exercetur in eadem. si non ele-
cta sepultura decedat ibidem
non in ecclesia dicte ville sed in sua
parochiali vel in ea potius in qua
maiores ipsius ab antiquo se-
pulturam elegerunt sepeliri debe-
bit. dummodo absque periculo
adiri eam valeat deportari.

Mulier autem que plures habuit
viros successive si sepulturam
non elegat est cum viro ultimo
eius domicilium et honorem
retinet tumulanda. Idem

Licet per minores filios qui
nequeunt aliquando ad annos pu-
bertatis pervenerint eligere sepul-
turam possit si consuetudo tenet
id habeat quo voluerit sepeliri.
Sed cum non potest consuetudo huius
non habeant sed fuit cum suis maio-
ribus vel in parochiali ecclesia tu-
mulandi. Quamvis autem filius familias
utique absque patris assensu sepulturam possit e-
ligere libere sepulturam parva tamen sibi
preter ipsius assensum in peculium
castrense aut quasi castrense re-
linquit ad iudicare non potest. de

Religiosi in suis approbatis monasteriis adeo forsan sunt remoti quod eorum cum moriuntur commode deferri non possint, nec unicuique velle aut nolle non licent sibi eligere sepulturam, set sunt apud sua monasteria tumulandi.

Gregorius IX. fratribus predicatoribus et minoribus.

De decimis

Discretioni vestre mandamus districtius inhibentes ne talia quandoque audientes ad decimarum seu aliarum rerum ecclesiis debitarum solutione [illegible] audientiam in sermonibus vestris, ut alibi decretum proponere presumatis, immo verbo et opere informetis eosdem ut ad solutionem predictorum prompte voluntatis animo sint intenti.

Alex. tercius.

Statuto [illegible] declaramus quod indultum apostolicum quo plerisque conceditur ut novalium decimas pro ea porcione percipere valeant qua veteres eos contingunt, ad eas novalium decimas quas tempore illo quo impetratum vel optentum extitit hoc indultum alii possidebant, cum de his in ipso mencio nulla fiat, nullatenus se extendit, nec ad alias nisi in hiis tantum locis in quibus veteres tempore quo indultum impetratum fuit ipsi impetratores habebant, et pro ea solum porcione quam ipsi tempore impetracionis huiusmodi percipiebant [illegible].

Statuimus preterea quod id indultum optentum ab his qui tempore impetracionis totaliter veteres percipiebant decimas, iuxta medietatem decimarum novalium nullatenus extendatur, quia non est verisimile quod de plena et integra perceptione veterum fuisset expressum, quod apostolica sedes preter ius novalium decimas in tam grave parochialium ecclesiarum dispendium indulsisset. Quia occasione talium indultorum iam impetratorum vel impetrandorum deinceps non possit ulterius in novalibus que amodo fient vendicari [illegible] ut percipi [illegible] indicetur.

ipsorum novalium in ista amplexi in vetitis habeatur: cum non sit dicendum asperum sed pium potius et benignum si super decimis futurorum novalium parochialium ecclesiarum gravamen quod ex distinctione huiusmodi posset accidere taliter obviatur. ¶ Religiosos Cisterciensis et Cartusiensis ordinum statuto et declaratione huiusmodi contra duos articulos videlicet de medietate decimarum novalium comprehendi nolumus vel constringi. ¶ Cum autem per huiusmodi concessiones decimarum parochiales ecclesie adeo gravari contigerit quod earum rectores de portione reditibus congrue sustentari et commode iura episcopalia exhibere non possint: provideatur per locorum ordinarios et ordinetur taliter quod eisdem rectoribus tantum de illarum reliquis novalium proventibus quod exinde competentem sustentationem habere et episcopalia iura solvere valeant aliaque onera debita supportare. ¶ Caveant quoque ne vis forte a religiosis exemptis vel aliis fiant infeudationes de decimis detentis a laicis vel eadem laici que illas ab ipsis religiosis in feudum tenerent recognoscant: non tamen liceat religiosis eisdem post talem infeudationem vel recognitionem sic de facto presumptam huiusmodi decimas de manibus laicorum ipsorum acquirere vel recipere absque diocesanorum episcoporum assensu. ¶ Illas autem decimas intelligimus posse taliter a religiosis de manibus laicorum recipi vel acquiri que ante Lateranense concilium ipsis laicis in feudum perpetuo fuere concesse. Diocesani non parochialium ecclesiarum ad requisitionem rectorum earundem de ipsis religiosis super decimis quas hinc vel eos habere contigerit que quidem ad ipsas spectaverint ecclesias vel iusti debito exemptis agatur exhibeant iustitie complementum. ¶ Ceterum nec religiosi tam exempti quam non exempti de terris et possessionibus acquisitis hactenus et in antea acquirendis decimas integre solvant illis ecclesiis quibus habent easdem possessiones tenetur prius

fuerint decimales insuper
sedis apostolice uel priuilegio sunt
muniti. ¶ Nec pro eo forte
quod in aliquibus parochiis os
maiores decimas seu primi
tias acquirant de manibus
laicorum possunt procedere uel
simili portione si de nouo post
modum fiant noualia in
eisdem petere uel percipere noua
lium decimas eorundem. nisi ali
rationabilis per hoc facere uale
ant causa subsistat. Innoc. iiii.

De regularibus

Is qui non
nasciturum an
quintumdecimum an
num uel etiam efficaciter
ingreditur/ nisi eo completo pro
fessionem faciat in secundo
uel habitum religionis susci
piat quoddam professionis ue
lut seu professionem a se pur
ferunt tacitam expresse habeat h
bere potest .s. ipsum sequentem an
num ad seculum reuerti.
¶ Quod si proximum sequentem annum
in monasterio permanserit ubi profes
sorum et nouiciorum habitus sunt
indistincti professione per hoc ex
cusse uel tacite prius fecit ta
tam habuisse uidetur. Nisi si
tamen indistinctio habitus ubi
beatur quod in professorum et nouiciorum
ciaci am certam uitam cu
eis ducentes sibi pepercit hi
tu induant. ¶ Qui uero post

xiiii. annum habitum religi
onis assumpserit si per annum
illum gesserit et tunc reli
gionem assumptam profiteri
tacite esse professus. Ubi pro
fessi a nouiciis dissimilitudi
ne habitus minime distinguuntur
in simul degentes cum eis si
milibus uestibus utuntur
quia cum iam ad discre
tionis annos peruenit quid agit
agnoscat. Ac ideo discretionis
tempore susceptum ordinem per quod
huc annum probauit spacio
intelligitur firmiter appro
basse. Secus autem illo cum
ante discretionis annos habitum
induit regularem. Nec eorum que
tunc agit plenum non habet
intellectum. ¶ Distinctos
autem seu dissimiles intelligimus
esse habitus sine nouicio
rum professis dissimiles habitus cen
tur seu benedicantur. cum professi
tibus accedunt siue in aliquo
fiat per quod nouiciorum a professo
rum habitus discernatur. Idem
fratribus predicatoribus et minoribus.

Non solum in .ii. ne zelum
ducant hi uel eis lucri
onus sollicite capiantur quod
indecet et expedit ut conscie
puritati non desit iudicium
rationis. ne uel spiritualis perfectus
commutatur saluatis dispendium
subsequatur. xxvi. de electione. li.

dicit. In virtute obedientie et sub pena excommunicationis auctoritate presentium districte inhibemus ne ante probationis annum elapsum, qui est maxime infragilitatis humane subsidium regulariter institutus, quisquam ad professionem novi ordinis seu ad renunciandum seculo faciendam recipere constituatur in probatione novicium vel in habitu annum aliquem in predicto quo minus infra eundem annum probationis ad aliam religionem quam maluerit transeat vel ordo ad seculum redeat sicut de sua processerit voluntate, vel nisi professus sit tacite vel expresse aut evidenter constet illum vitam voluisse mutare vel nisi in minori xiiii an. existens, quod tamen non presumitur nisi clara probatione et petentibus iudicis ostendatur. Vel ad seculum redeat sicut de sua voluntate processit voluntate presumatur. Qui si forte contra hanc nostram prohibitionem quosque recipere presumpserint, decernimus eum qui taliter receptus fuerit nullatenus videri esse ordini alligatum, ad quem receptores quorum interest ad professionem eiusdem ordinis fore eo ipso suspensos

ipsum super pene subiacendos quibus ipsius ordinis pro culpis infligi gravioribus consuevit.

Bonifacius VIII.

Constitutionem innocentianam, que prohibet minorum professionem recipi ante annum probationis elapsum, pie memorie Alexander papa IIII predecessor noster ad fratrum predicatorum et minorum ordines duntaxat declaravit extendi; nos vero per similitudinem rationis inducti declarationem eandem ad aliorum mendicantium ordines prorogamus. In aliis autem religionibus professio expresse vel tacite fieri potest. Infra annum sive expresse vel tacite fieri potest infra annum, sed expresse emissa in seculari habitu non mutato in religione expresse obligat quo profitens est professus. Tacite vero facta infra probationis annum per susceptionem habitus qui profitentibus dari consuevit, non illi specialiter cuius habitus est susceptus, sed generaliter religioni alicui recipientem obligat, si etatis apte sit sciens ac voluntarius et triduo perseveret.

Idem parisiensi capitulo.

Beneficium alicuius qui religionem ingreditur, non est per probationis annum alicui conferendum, nisi ad id ipsius accedat assensus: aut ipse, qui vitam voluit absolute mutare, vel professionem expressam fecerit, seu habitum receperit professorum, vel in tempore eidem beneficio personaliter deservire debebit, assignatum sibi gratia decipiens, puerum tibi porrecte. Idem.

Qui post votum assumpta certa religione, intra dictum emissum religionem aliam arctiorem ingreditur, ipse tenetur, in ipsa potest, voto non obstante priori, tamquam simplici per hoc sollempne nos ... derogatum remanere, licet ei eidem pro voto non completo erit ... poenitentia imponenda. Idem.

Si ad solum abbatem pertineat creatio monachorum, eo defuncto nequibit novus monachus a venientes abbas, vel potest si eorum creatio spectet in simul ad utrumque.

Bonifacius VIII. episcopo ... De voto et voti redemptione.

Quod votum debeat dici sollempne ...

... ac ad divini ... nos consulere volentes, Nos attendentes quod voti sollempnitas ex sola constitutione ecclesie inventa est, matrimonii vero vinculum ab ipso ecclesie capite rerum omnium conditore in paradiso et in statu innocentie instituentem unionem et indissolubilitatem acceperit, presentium declaramus oraculo sanctionis illud solum votum debere dici sollempne quantum ad post contractum matrimonium dirimendum, quod sollempnizatum fuerit per susceptionem sacri ordinis aut per professionem expressam vel tacitam factam alicui de religionibus per sedem apostolicam approbatis. Reliqua vero vota, et si quam impediant matrimonium contrahendum, contractum tamen ipsa tanto ... non debent dirimere ... post ... Idem.

Bonifacius VIII. De statu regularium.

Periculoso et detestabili quorundam monialium statui, ... honestatis laxatis habenis ...

et monachali modestia sexus-
que verecundia impudenter
abiectis, extra sua monasteria
nonnunquam per habitacula secula-
rium personarum discurrunt,
et frequenter intra eadem mo-
nasteria personas suspectas
admittunt, in illius cui su-
am integritatem voluntate
te spontanea devoverunt
gravem offensam, in religionis
opprobrium et scandalum
plurimorum, providere salubri-
ter cupientes, presenti consti-
tutione perpetuo irrefragabi-
liter valitura sancimus, univer-
sas et singulas moniales pre-
sentes atque futuras cuius-
cumque religionis sint vel or-
dinis, in quibuslibet mundi partibus
existentes sub perpetua in suis mo-
nasteriis debere de cetero perma-
nere clausura, ita quod nulli earum
religionem tacite vel expresse
professe, sit vel esse valeat
quacumque ratione vel causa, nisi
forte tanto et tali morbo
evidenter earum aliquam labora-
re constaret, quod non posset cum aliis
absque gravi periculo seu scan-
dalo commorari, monasteria
ipsa deinceps egrediendi
facultas. Nullique aliquatenus
inhoneste persone nec etiam honeste
nisi rationabilis et manifesta
causa existat, ac de illius ad quem
pertinuerit speciali licentia
ingressus vel accessus pateat ad easdem,
ut sic a publicis et mundanis
conspectibus
separate omnino servire
Deo valeant liberius, et las-
civiendi opportunitate
sublata, eidem corda sua et
corpora in omni sanctimonia
diligentius custodire.
Sane ut hec salubre statu-
tum commodius valeat ob-
servari, districtius inhibe-
mus ne in monasteriis
ordinum non mendicantium
aliqua recipiantur de cetero
in sorores, nisi quot poterunt
de ipsorum monasteriorum
bonis sive proventibus
absque penuria sustentari.
Si secus actum fuerit, irritum
decernentes. Quum vero
abbatissam vel priorissam ali-
cuius monasterii pro feudo
quod monasterium ipsum tene-
at ab aliquo principe seu domino
temporali sibi debere homagium
vel fidelitatis facere presta-
re, nisi quod per procuratorem
illud prestet possit effici,
apud eum in eodem monasterio
cum honesta et decenti

societate exire potest eo casu
licet homagio facto quod prius com-
mode potest seu fidelitatis
prestito sacramento ad ipsum
monasterium revertatur
ulterius. sic quod ultra modicum re-
sidentie sine more claustra-
lis nichil fiat omnino. ¶ Porro
ne moniales causam seu occa-
sionem habeant evagandi.
principes seculares ac alios
dominos temporales rogamus et requi-
rimus et obsecramus per viscera mi-
sericordie Ihesu Christi eisdem in remis-
sionem peccaminum iniungentes
suadentes quod abbatissas ipsas
priorissas et moniales quaslibet
monasteriorum suorum earum
administrationem negotia
gerentes quibuscumque nominibus
censeantur per procuratores
in suis causis seu tribunalibus
litigare permittant ne pro
constituendis procuratoribus
tractatus in aliquibus probabi-
liter capitulis seu aliis huius-
modi eosdem oporteat evagari.
¶ Si qui vero contra presumpse-
rint exortationi huiusmodi salu-
bri atque sancte obtemperare nolen-
tes cum sit inconveniens
quod mulieres prefatam religi-
onem per se ipsas litigare cogan-
tur. tamen deveniet honesta-

tis in preiudicium earundem moveat
ad hoc per locorum ordinarios eccle-
siasticos censura ecclesiastica compel-
lantur. ¶ Episcopi autem et alii
prelati superiores et inferi-
ores quibuscumque iniungimus
quod ipsi causas seu negotia
que prefate moniales habent
agere coram ipsis aut earum
vicariis eorundem sive sint ho-
magia sive fidelitatis sa-
cramenta, litteris ut quicquid
aliud per procuratores earum
fieri faciant et tractari. ¶ Et
quoniam parum esset condere iura nisi
esset qui ea executioni debite
demandaret patriarchis pri-
matibus archiepiscopis et episcopis
universis districte in virtute
sancte obedientie et sub obtesta-
tione divini iudicii et intermi-
natione maledictionis
eterne precipiendo mandamus
quatinus eorum quilibet in civi-
tate ac diocese propria in mo-
nasteriis monialium sibi
ordinario iure subiectis sua,
in hiis vero que ad romanum ponti-
ficem spectant etiam immediate
sedis apostolice auctoritate. ¶ Abba-
tes vero et alii tam exempti
quam non exempti prelati ecclesiarum
monasteriorum et ordinum
quorumcumque in monasteriis

bus sibi subiectis declarandum, ubi nondum eiusmodi monasteria sunt apte clausa, expensis fidelium eleemosynis, quas ad hoc procurent diligenter, ut sicut decet et decentius monialibus includendis, quam primum commode poterunt, providere procurent, si divinam ac nostrae indignationis voluerint admonitionem evitare. Contradictores atque rebelles per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, invocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii saecularis. Ceterum in monasteriis exemptis certi ordinis nullam locorum quo ad alia ullam sibi cedant iurisdictionem vel potestatem aliquatenus attributam.

Greg. x. in concilio Lugd.

De religiosis domibus

Religionum diversitatem nimiam, ne confusionem induceret, generale concilium consulta prohibuit. Sed quia non solum importuna petentium inhiatio illarum postmodum multiplicationem extorsit, verum etiam aliquorum praesumptuosa temeritas diversorum ordinum, praecipue mendicantium, quorum nondum approbationis meruere principium, effrenatam quasi multitudinem adinvenit: repetita constitutione districtius inhibentes, ne aliquis de cetero novum ordinem aut religionem inveniat, vel habitum novae religionis assumat. Cunctas affatim religiones et ordines mendicantes post dictum concilium adinventos, qui nullam confirmationem sedis apostolicae meruerunt, perpetuae prohibitioni subiicimus, et quatenus processerant revocamus. Confirmatos autem per sedem eandem, attamen post idem concilium institutos, quibus ad congruam sustentationem reditus aut possessiones habere professio sive regula seu constitutiones quaelibet interdicunt, sed per quaestum publicum tribuere victum solet incerta mendicitas, modo subsistere decernimus infrascripto, ut professoribus eorundem ordinum ita liceat in illis remanere si velint, quod nullum deinceps ad eorum professionem admittant, nec de novo domum vel locum aliquem acquirant, nec domos seu

seu loca que habent alienare valeant sine sedis eiusdem licentia speciali. Nos enim eadem dispositioni sedis apostolice reservamus, ut terre sancte subsidium vel pauperum vel alios pios usus placuerit ordinamus, ut eos quibus sedes ipsa viderit convertenda. Sive eciam secularis personis, prohibentes, ne personarum receptio nec domorum vel locorum acquisitio aut ipsorum ceterorumque bonorum alienatio valeat, et nichilominus contrafacientes sententiam excommunicationis incurrant. Personis quoque ipsorum ordinum omnino interdicimus, quo ad extraneos predicationis et audiende confessionis officium aut sepulturam. Sane ad predicatorum et minorum ordines, quos evidens ex eis utilitas ecclesie universali provenientis perhibent approbatos, presentem non patimur constitutionem extendi. Ceterum heremitarum sancti Augustini et Carmelitarum ordines, quorum institutio dictum concilium generale precessit, in solido statu permanere volumus. Ad hec personis ordinum ad quos constitutio presens extenditur transeundi ad reliquos ordines approbatos licentiam concedimus generalem, ita quod nullus ordo ad alium vel conventus ad conventum

se ac loca sua totaliter transferant, sedis eiusdem super hoc permissione speciali non obtenta. Bonifacius VIII.

De capellis monachorum

Presbyteri qui ad ecclesias ipsi per monachos in eorum ecclesiis presentantur, episcopis instituuntur, ab ipsis eam debeant esse perpetuam habere, ut statuto quovis contrario non obstante, ab eisdem nequeant ecclesiis nisi per episcopos ex causis rationabilibus amoveri. Bonifacius VIII.

De iure patronatus

Si laycus ius patronatus ecclesie sibi competens eidem vel alteri ecclesie seu loco religioso duxerit conferendum, huiusmodi collatio quamvis absque assensu episcopi facta fuerit efficax est censenda; per prefatam namque collationem episcopi, cuius eidem assensum non prebuit, volumus in aliquo derogari. Verum licet pro laycis ad presentandum tempus habeat quadrimestre duntaxat, ecclesie tamen vel monasterio cui facta est a layco huiusmodi collatio patronatus tempus habere semestre, cum omnino, cum ad presentationem pertinet, non ut pro layco sed ut patronus debet ecclesiasticus reputari. Innocentius quartus.

De censibus exactionibus et procurationibus

[illegible]

Romana ecclesia. Statuimus ut quilibet archiepiscopus suam volens visitare provinciam, prius ecclesiae capitulum, ac civitatem et dioecesim propriam plene visitari procuret: nec sit solum erga maiorum, sed et minorum ecclesiarum, nec et clericorum tantum, sed et personarum visitationem intendit. Hic commode vel absque difficultate accedere ad unamquamque non poterit, de pluribus locis ad unum convenire clericos et laicos studeat convocare, ne nullius visitatio postponatur.

Deinde liceat ei provinciam provinciam vel eius partem visitationis officium exercere civitates et dioeceses suffraganeorum suorum et eorum tam cathedralium quam aliarum ecclesiarum capitula, monasteria et alia religiosa et pia loca, clericos et personas libere visitando, ac procurationes a locis tantum recipere visitatis. Ex quo tamen aliquam de ipsis dioecesim visitare coepit, nunquam postea sive totam sive partem eius visitaverit, reiterationem visitationis ad illam procedens, nisi reliquae ipsius provinciae ecclesiae et dioeceses in toto vel in parte quas secure visitare poterit, simili devotione fuerint visitatae.

Quod si forsan eadem dioecesis vel aliqua ibi ecclesia propter aliquas causas indigeant visitari, tunc aliarum visitatione praemissa redeat ad eandem, si aliud de [illegible] et consensu [illegible] vel dioecesanum aut maioris partis episcoporum eiusdem provinciae processerit, capitula et alias ad quos idem se prius exhibuerit [illegible] profectus aliquatenus suffragatur.

Si vero maliciose impedimentum difficultatem adhibuerint, archiepiscopo vel super hoc a sede apostolica postulet provideri.

Postquam autem semel omnes provinciae suae dioeceses visitaverit, licitum sit ei postea prius tamen suffraganeorum suorum consilio requisito et ipsius diffinitione super hoc habita coram eis quae in scriptis redigi volumus, ut possint aliis esse nota, visitationem per eandem reiterare provinciam iuxta modum superius annotatum. Et si non invenerit in hoc suffraganeorum ipsorum assensum, illi semper providentiam adhibendo, ut in posterioribus visitationibus illas ecclesias, eorum clericos et personas prius visitet, qui non fuerant ab eo in prioribus visitati, nisi magis sit alius visitationis officium opportunum.

Sane huiusmodi impensum officium proposito nobis dei gratia devotum ac visitatione visitatis in ecclesiis et locis aliis ordinariis tamen deputatis [illegible] officium spectant, ipsius absque

[illegible]

coactione vel exactione qua iniuncti ad ipsorum emendationem per salubria monita vel levia vel aspera, iuxta datam sibi a Deo prudentiam diligentius intendere. Cum de aliquibus orta fuerit infamia, quod contra eos ordinarius ipsorum super hoc solerter inquirat, denunciet et si viderit expedire. Notoria vero crimina quae examinatione non indigent, cum super his mentio notari possit ordinariorum negligentia eorundem, libere corrigat, poenam pro illis debitam infligendo. Procurationes autem recipiat secundum quod est in canonibus constitutum. Nullam tamen pecuniam ipse vel aliquis de sua familia sua occasione aliquo statuto vel officii aut consuetudinis seu quolibet alio in eorum nomine, sed in victualibus tantum expensas recipiat moderatas. Caveat insuper ne ipse vel quisquam suorum aliquos munus quodcunque quantumlibet offeratur praesumant recipere, nec non quae sua sunt videantur quaerere, sed quae Christi. Quod si fecerit contra praesumptum, recipiens maledictionem incurrat, a qua nunquam nisi duplum restituat liberetur. Volumus etiam his gaudere quibus permissum est. Servent autem visitandi formam ab universis episcopis aliis quoque praelatis ordinariis ut suos subiectos vel subditos visitantibus plene observari, praeteritis salvis super hoc rationabilibus et approbatis religiosorum consuetudinibus et regularibus institutis.

Gregorius X. in concilio Lugdunensi.

Exigit perversorum audacia, ut non simus delictorum sola prohibitione contenti, sed poenam etiam delinquentibus imponamus. Constitutionem itaque felicis recordationis Innocentii papae IV praedecessoris nostri editam super non recipiendis in pecunia procurationibus, ac super receptione munerum visitantibus eorumque familiis interdicta, quam multorum fertur temeritas praeterire, volentes inviolabiliter observari, eam decrevimus poenae adiectione muniri, statuentes, ut universi et singuli, qui ob procurationem sibi ratione visitationis debitam exigere pecuniam, vel etiam a volente recipere, aut alias constitutionem ipsam, recipiendo munera, sive visitationis officio non impenso procurationem in victualibus aut aliud procurationis occasione, violare praesumpserint, duplum eius, quod receperint, ecclesiae, a qua id receptum fuerit, infra mensem restituere teneantur. Alioquin ex tunc patriarchae, archiepiscopi et episcopi duplum ipsum infra praedictum tempus restituere differentes ingressum sibi ecclesiae noverint interdictum. Inferiores vero ab officio et beneficio noverint

se suspensos quousque de duplo huiusmodi gravatis ecclesiis plenariam satisfactionem impendant nulla eis in hoc eius declaracionem remissione liberalitate seu gratia valitura. Bonif. VIII.

Felicis recordacionis Gregorius papa X. predecessor noster prohibuit in concilio Lugdunensi ne aliqui ob procuracionem sibi racione visitacionis debitam exigere pecuniam presumerent vel recipere a volente. Verum quia experiencia nos instruxit ex hoc tam personis visitantibus quam locis ecclesiis visitatis multa incommoda et dispendia provenire. Concedimus ut patriarche archiepiscopi episcopi et alii quibus ex officio competit visitare a volentibus ecclesiarum et locorum visitatorum rectoribus seu personis pecuniam loco procuracionis recipere valeant pro expensis moderatis faciendis in victualibus diebus quibus visitacionis officium per se exercebunt. Adicientes quod non liceat visitanti nisi unam procuracionem recipere una die sive unum locum solum visitaverit sive plura. Et si locus quem visitat ab illo sufficere ad procuracionem integram persolvendam cum eisdem sufficere debeat ut temporalia metiatur a locis pariter visitatis pro diebus quibus eis spiritualia subministrant. Ceteri vero eiusdem predecessoris constitucione contenta in suo volumus robore permanere. Idem.

Quamquam pedagiorum exactiones tam iure canonico quam civili regulariter interdicto sit cautum ne de tanto tamen districtius ne ab ecclesiis et personis ecclesiasticis talia exigantur prohiberi oportet quanto in id fiat maiori inde transgressionis reatus incurritur et offensa evidencius comprobatur. Cum igitur ecclesie ecclesiasticeque persone ac res ipsarum non solum iure humano quin immo divino a secularium personarum exactionibus sint immunes. Contra tamen fe. re. Alexandri pape III. predecessoris nostri qui statuit ecclesias et personas ecclesiasticas ad pedagia et guidagia prestanda minime teneri. Nec ad exhibendum vel solvendum talia pro rebus suis propriis quas non causa negociandi deferunt vel deferri faciunt seu transmittunt. Volentes propter multorum insolenciam et abusum pene admonendo adhuc occurrere obviare. Districtius inhibendo omni consuetudine quacumque que dicenda est potius corruptela nequaquam obstante ut nec collegium nec universitas vel aliqua singularis persona cuiuscumque sit dignitatis condicionis aut status a personis ecclesiasticis aut personis pro personis ipsis aut rebus predictis talia exigat vel extorqueat vel se vel per alium suo nomine vel alieno aut eos ad hoc persolvenda compellat. Qui vero contrarium fecerint si persone fuerint singulares excommunicacionis. Si autem collegium vel universi

[illegible gloss]

tis citatis castri seu loci alterius cuiuscumque ipsa auctoritas castrum vel locum interdicti sententias ipso facto incurrant. Nec ab excommunicatione huiusmodi absolutionem vel interdicti relaxationem obtineant, donec eisdem plenarie restitutionem de extis [?] transgressione satisfecerint competenter.

Idem. Perpetuo declaramus edicto archiepiscopum posse secundum tenorem constitutionis felicis recordationis Innocentii pape IIII super hoc edite suam provinciam visitare, licet non sint eius suffraganei negligentes, et tempore visitationis eiusdem ac procurationem alias recipere, visitationis consuetudine siqua forte ab ipsis suffraganeis verbaliter allegetur in premissis contraria non obstante. Et potest idem archiepiscopus confessiones subditorum suffraganeorum audire, et absolvere confitentes et eis penitentias iniungere salutares.

De consecratione ecclesie vel altaris.

Bonifacius octavus. Si ecclesiam pollui sanguinis vel seminis effusione contingat, ipsius cimiterium si contiguum est eidem censetur esse pollutum. Non autem econverso cimiterium fuit [?] non debet aliquis in eo sepeliri, secus si remotum fuerit ab eadem. Non sic quoque in ea [?] consentimus ut in eodem polluto cimiterio quod ecclesie contiguo debeat ecclesia reputari polluta, sive minimum dignum illi

aut accessorium principale adesse [?] atque videatur. Non enim [?] ... ipsa cimiteria esse nos [?] quecumque sibi coherentia pretermediose [?] ... quo violato ergo alto [?] ... de uno ad aliud per portum in medium ... accessorium non per se reputabitur violatum.

De reliquiis et veneratione sanctorum.

Bonifacius VIII. Gloriosus Deus in sanctis suis et in maiestate mirabilis, cuius inestimabilis altitudo prudentie nullis terminis comprehensa, recta censura iudicii celestia pariter et terrena disponit, sanctos eius ministros magnificet, altius decoret honoribus et celestis efficiat beneficiis possessores; illos tamen ut dignos digna rependat, potioribus attollit insignibus dignitatis et premiorum uberiore retributione prosequitur, quos digniores agnoscit. Innuit in generatorum excellentia meritorum. Sic et alma mater ecclesia eius prosequens vestigia sicut in exemplo ducta laudabili, universos in regnis celestibus constitutos studiis honorare sollicitis et honorificentie preconiis non desistat, et gloriosissimos tamen ecclesie plane sicut principes, electos dei, electos iustos, sancti iudices, lumina mundi, bellatores [?] ep[iscopi]

[illegible gloss]

-toris apostolos nostro duodenario tenentos qui universam militantem predicationis ecclesiam suo precioso sanguine plantaverunt, et ipsam exemplo sublimi et disciplinis sanctissimis dirigendo.

Reverentissimi quoque patres nostri clarissimos quatuor evangelistas domini per quorum diligentissimam et fidelissimam studiam eiusdem ecclesie sacra evangelica gloria illuxerunt.

Egregios quoque ipsius doctores ecclesie beatos Gregorium qui meritis inclitus sedem apostolicam gessit, Augustinum et Ambrosium venerandos antistites, ac Ieronimum sacerdotii preditum titulo eximios confessores summis attollere vocibus, laudibus personare precipuis et specialibus disponimus honoribus venerari.

Horum quidem doctorum perlucida et salutaria documenta predictam illustrarunt ecclesiam, decorarunt virtutibus et moribus informarunt. Per ipsos preterea quasi luminosas ardentesque lucernas super candelabrum in domo domini positas, errorum tenebris profugatis, totius corpus ecclesie tanquam sidus irradiat matutinum.

Eorum etiam fecunda facundia celestis irrigui gratia influente scripturarum enigmata reserat, solvit nodos, obscura dilucidat, dubiaque declarat. Profundis quoque ac decoris eorum sermonibus ampla ipsius fabrica, velut gemmis vernantibus, rutilat, et verborum elegantia singulari gloriosius sublimata coruscat.

Hec ergo, arcus pectoris prudencie acie sedis huius actibus intenta salubribus, iis operibus et positis pietatis studiis benedictis et sollerter exequens que sunt a deo provisa, sollicitudine digne consideravimus et debita meditatione pensavimus, ad dominici nominis honorem et gloriam, et exaltationem catholice fidei, salutemque fidelium, ut tam prefatos apostolos, evangelistas et confessores eosdem in universali ecclesia honorificentie potioris impendiis attollendos, ut tanto ab ea propensius honorum se recipiant, quanto ipsam preclaris excellentius illustrarunt.

Nos itaque prius deliberatione non modica dignis sequentes consortiis nostris nonnullos predecessorum nostrorum romanorum pontificum, qui specialis devotionis prosequentes affectu aliquorum festa sanctorum sub duplici ordinavit officio celebranda, statuimus et precipimus: festa corundem apostolorum evangelistarum et confessorum sollempnitates precipuas et festivas sub officio duplici per universas orbis ecclesias volumus statuimus et precipimus annis singulis perpetuis futuris temporibus sollempniter celebrari.

Alexander quartus. De immunitate ecclesiarum

[illegible]

Quia nonnulli habentes temporale dominium vel potestatis gerentes officium saecularis libertatem et immunitatem ecclesiasticam laedere ac minuere tanquam honoris et privilegii ecclesiae invidi moliuntur, expedit quod per diligentiam et vigilantiam sedis apostolicae, quae curam habet ecclesiarum omnium et tutelam, contra illorum ausus et conamina opportunum remedium apponatur, ut ipsae ecclesiae in plenitudine iuris sui et libertatis integritate serventur, ac detestabilis malignorum audacia et insolentium nefaria temeritas propulsetur. Sane intelleximus quod in regno Franciae scabini seu consules et alii domini temporales et nonnulli qui iurisdictionem in ipsis communitatibus, civitatibus, castris et villis temporalem exercent, vel quibus nullum commissa est exsecutio iustitiae saecularis, molesti sunt nimium ecclesiis et personis ecclesiasticis infesti et interdum ecclesias nituntur et student ut illis collectas, tallias et alia huiusmodi de redditibus ecclesiae praeter tributum bonorum quae acquisiverunt tribuant, vel persolvant, vel extra manum suam ponant huiusmodi acquisita. Volentes itaque super his omnibus prout expedit sollicite providere, totque temerariis ausibus congruis praesidiis obviare, auctoritate apostolica praehabita cum fratribus nostris diligenti deliberatione decernimus non licere praefatis communitatibus, scabinis et aliis quibus qui in eis iurisdictionem temporalem obtinent, vel iustitiam saecularem exercent, tallias vel collectas seu exactiones quascunque ecclesiis vel personis ecclesiasticis imponere, vel exigere ab eisdem pro domibus, praediis vel quibuscunque possessionibus ab eisdem ecclesiis vel personis ecclesiasticis legitime hactenus acquisitis, vel in posterum acquirendis, sive ipsae ecclesiae vel personae vel res huiusmodi sint in illorum districtu vel territorio constitutae. Nec liceat illis ipsas ecclesias vel personas ad distrahendum vel alienandum aut extra suam manum ponendum acquisita iam vel quae deinceps acquirent aliquatenus coartare.

Gregorius X. in concilio Lugdunensi.

Decet domum Domini sanctitudo, decet ut cuius in pace factus est locus eius cultus sit cum debita veneratione pacificus. Sit itaque ad ecclesias humilis et devotus ingressus, sit in eis quieta conversatio, Deo grata, inspicientibus placida, quae considerantes non solum instruat sed reficiat. Convenientes ibi nomen illud quod est super omne nomen, a quo aliud sub caelo non est datum hominibus in quo salvos fieri credentes oporteat, nomen videlicet Iesu Christi, qui salvum faciet populum suum a peccatis eorum, exhibitione reverentiae specialis attollant. Et quod generaliter scribitur ut in nomine Iesu omne genu flectatur, singuli singulariter in se ipsis

[illegible]

impleantur, praecipue dum aguntur missarum sacra mysteria, gloriosum illud nomen quoties recolitur, flectant genua cordis sui, quod vel capitis inclinatione testentur. In locis eisdem attendant intenti pro coronis sacrae solemnia, devotis orationibus insistant. Nullus in locis eisdem, in quibus cum pace ac quiete vota convenit celebrari, seditionem excitet, clamorem moveat, impetumve committat. Cessent in illis universitatum et societatum quarumlibet concilia, conciones et publica parlamenta. Cessent in eis vana et multo fortius foeda et prophana colloquia. Cessent confabulationes quaelibet. Cessent postremo quaecunque alia quae divinum possint turbare officium aut oculos divinae maiestatis offendere, ab ipsis prorsus exulent, ne ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio, aut deprehendantur peccata committi. Cessent in ecclesiis earumque cimiteriis negotiationes, et praecipue nundinarum ac fori cuiuslibet tumultus. Omnis in eis secularium iudiciorum strepitus conquiescat. Nulla in ibi causa per laicos criminalis maxime agitetur; sint loca eadem a laicorum cognitionibus aliena. Ordinarii locorum haec faciant observari, suadendo quod suadetur, et quod dictum est canonis auctoritate compescant. Ad hoc et alios in ecclesiis ipsis magis assiduos, et ad praemissa ydoneos deputandos, et nichilominus processus iudicii secularium ac sententiae prolatae sunt in eisdem locis omni careant robore firmitatis. Qui vero praemissas inhibitiones animo petulanti contempserint, praeter processum ordinariorum et deputandorum ab ipsis, divinam ultionis et nostrae poterunt indignationem formidare, donec suum confessi reatum a talibus firmo proposito deliberaverint abstinere.

Bonifacius VIII.

Clericis laicos infestos oppido tradit antiquitas, quod et praesentium experimenta temporum manifeste declarant, dum suis finibus non contenti nituntur in vetitum, ad illicita frena relaxant; nec prudenter attendunt quod sit eis in clericos ecclesiasticasve personas et bona interdicta potestas. Ecclesiarum praelatis, ecclesiis ecclesiasticisque personis regularibus et secularibus imponunt onera gravia, ipsosque talliant, et eis collectas imponunt; ab ipsis suorum proventuum vel bonorum dimidiam, decimam seu vicesimam, vel quamvis aliam portionem aut quotam exigunt et extorquent, eosque moliuntur multipharie subicere servituti suaeque submittere ditioni. Et (quod dolentes referimus) nonnulli ecclesiarum praelati ecclesiasticaeque personae, trepidantes ubi trepidandum non est, transitoriam pacem quaerentes, plus timentes maiestatem temporalem offendere quam aeternam, talium abusibus non tam temerarie quam improvide acquiescunt, sedis

Ista decretalis est revocata ideo obmittitur legenda

reg. iiii. no. h. locum in ipso principe. ut ibi dicit. Io. an.

Qui excommunicati sunt qui imponunt super eis quod ad eorum gravamen ... ut consuet. pertinent ... ap. impetrant. ut super ipsis ...

tam ordinarie ut dele. ecclesias ... gan. prob. sic olim erat ... [illegible]

... apostolice auctoritate seu licen-
cia non obtenta. Nos igitur ta-
libus iniquis actibus obvia-
re volentes de fratrum nostrorum consilio auctoritate
ap. statuimus quod quicumque pre-
lati ecclesiasticeque persone religi-
ose vel seculares quorumcumque
ordinum condicionis seu sta-
tuum collectas seu tallias
decimam vicesimam seu
centesimam suorum et ecclesiarum
proventuum vel bonorum lay-
cis solverint vel promiserint
vel se soluturos consenserint
aut quamvis aliam quantitatem
porcionem aut quotam ipsorum proven-
tuum vel bonorum extimacionis
vel valoris ipsorum sub adiuto-
rii mutui subvencionis subsi-
dii vel doni nomine seu quovis a-
lio titulo modo vel quesito
colore absque auctoritate sedis ei-
usdem. Nec non imperatores re-
ges seu principes duces co-
mites vel barones potestates
capitanei officiales vel recto-
res quocumque nomine censeantur
civitatum castrorum seu quorumcumque
locorum constitutorum ubilibet et qui-
libet alius cuiuscumque preeminencie
condicionis aut status qui talia
imposuerint exegerint vel
receperint aut apud edes sacras de-
posita ecclesiarum vel ecclesiasticarum
personarum ubilibet arrestaverint
saysiverint seu occupare pre-
sumpserint vel arrestari saysiri
aut occupari mandaverint
aut occupata saysita seu
arrestata receperint nec non
omnes qui scienter in predictis
dederint auxilium consilium

vel favorem publice vel
occulte eo ipso sentenciam ex-
communicationis incurrant. Univer-
sitates quoque que in hiis cul-
pabiles fuerint ecclesiastico sup-
ponimus interdicto. Prelatis et
personis ecclesiasticis supradictis
in virtute obediencie et sub depo-
sitionis pena districte man-
dantes ut talibus absque ex-
pressa licencia dicte sedis nulla-
tenus acquiescant quodque
pretextu cuiuscumque obligatio-
nis promissionis et confessio-
nis factarum hactenus vel fa-
ciendarum in antea priusquam
huiusmodi constitucio prohibicio seu
preceptum ad noticiam ipsorum
pervenerint nichil solvant
nec supradicti seculares quo-
quo modo recipiant. Et si solve-
rint vel predicti receperint in ex-
communicationis sentenciam incidant ipso
facto. A supradictis autem excommuni-
cationis et interdicti sentenciis nullus
absolvi valeat preterquam in
mortis articulo absque sedis
ap. auctoritate et licencia speciali cum
nostre intencionis existat tam
horrendum secularium potestatum
abusum nullatenus sub dis-
simulacione transire non obstan-
tibus quibuscumque privilegiis
sub quibuscumque tenoribus for-
mis seu modis aut verbo-
rum conceptione concessis impera-
toribus regibus et aliis supra-
dictis que contra premissa ve-
nire in nullo volumus alicui vel
aliquibus suffragari. Dat.

Quoniam ut intelleximus quo-
rundam iusticia nostra ...

imper. ii. iei ... [illegible]

provinc ... [illegible]

statuit. in ... omnibus et ... [illegible]

offensa ... [illegible]

tunc demum ... ordinario absolvi ... [illegible]

Absolvi ... [illegible]

Speciali ... statutum super specula ... scilicet ... [illegible]

Balliuorum iudicium necnon secularium aut temporalium dominorum in quibusdam partibus presumptuosa temeritas sic excreuit ut in suis eorum districtibus litteras apostolicas impetrantes uel ad iudices ecclesiasticos ordinarios recurrentes super eis negotiis seu quibus que ratione personarum aut de iure aut antiqua consuetudine ad forum ecclesiasticum pertinere noscuntur obtinere non possint in eis per eosdem ordinarios iudices uel apostolicis litteris iustitie complementum quin potius super ipsis recurrere ad iudicium seculare uel alias seu agone desistere compelluntur.

Nos iustitiam uiam ecclesie sponse nostre nolentes negligere quam alios in sua iustitia confouemus statuimus ut neque impetratores litterarum nostrarum uel alios ad forum ecclesiasticum recurrentes super causis que ad id forum de iure uel de antiqua consuetudine pertinere noscuntur presumant uel palam ad desistendum uel in foro seculari de quibus huiusmodi litigandum seu uolentium litigare aut premisse quorum ipsorum seu rerum illorum aut etiam suarum captionem modis uel aliis quibuscumque compellant seu compelli faciant uel procurent nec presumant alios ne impediant quominus coram iudicibus ecclesiasticis delegatis seu ordinariis querelantes de causis que ut premissum est ad cognitionem pertinet eorundem possint libere iustitiam obtinere nec ad predicta facienda dent consilium auxilium uel fauorem. Et si quis uestrum presumpserit excommunicationis se ipso facto nouerit subiacere a qua nisi in ... dicti causis cognitio fuit impetita uel iniuste uel parata quorum pro quo turbata in prosequendo fuit sua iniuria dei iuxta ... excepimus ... esse pur... ...idem integre fuit satisfactum nullatenus absoluatur. Idem.

Hos qui temporale dominium optinentes subditis suis ne prelatis aut clericis seu personis ecclesiasticis quicquam uendant aut emant ad abeunde neque ipsis bladum molant coquant panem aut alia obsequia exhibere presumant aliqui interdicunt cum talia in derogationem libertatis ecclesiastice presumant eo ipso excommunicationis sententie decernimus subiacere. Bonif. VIII.

Ne clerici uel monachi secularibus negociis se immisceant

Statutum felicis recordationis honorii pape .iii. predecessoris nostri quo decanis archidiaconis prepositis plebanis cantoribus et aliis clericis personatus habentibus presbiteris audire leges et phisicam interdicitur ad eos qui parochiales ecclesias obtinere noscuntur preter .iii. presbiteris ... uestigiis inherentes declaramus presentis constitutionis oraculo ratione earum hic non extendi ...

[illegible gloss]

esse fuerint plebanie sive capellas habentes in quibus instituantur clerici perpetui necnon et vicarii ab ipsis absque causa rationabili amoveri. Idem.

Ut periculosa religiosis vagandi materia subtrahatur, districtius inhibemus, ne decetero aliquis quamcumque religionem tacite vel expresse professus in scolis vel alibi temere habitum sue religionis dimittat, nec accedat ad quevis studia litterarum nisi a suo prelato extiterit commissus, vel maioris partis eiusdem conventus ad studium litterarum fuerit destinatus. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto. Doctores quoque sive magistri, qui religiosos habitu dimisso leges vel physicam audientes scienter docere aut in scolis suis presumpserint retinere, sint eo ipso excommunicationis sententia innodati. Idem.

Episcopus seu quivis prelatus alius vel clericus iurisdictionem optinens temporalem, si homicidio aut alio maleficio ab aliquibus in iurisdictione sua commisso per balivum suum aut alium per alium inquirant, ut si forte inventum in quibus iustitie debitum exequatur, irregularis censeri non debet, quamvis ipse balivus vel alius contra malefactores ad penam sanguinis processerit iustitia mediante. Nam huiusmodi clericis causas sanguinis agitare non liceat, cum iurisdictionem obtineant temporalem, debent et possunt metu irregularitatis cessante aliis delegare. Bonifacius VIII.

De sponsalibus

Ex sponsalibus puris et certis, etiam si consanguinitatis, affinitatis, frigiditatis, religionis aut alia quavis de causa sint nulla, dummodo non sint nulla ex defectu consensus, oritur efficax ad impediendum contrahenda sequentia sponsalia vel matrimonia, non autem ad precedentia dissolvenda impedimentum iustitie publice honestatis. Porro ille qui sponsalia pure ac certe cum aliqua muliere contraxit, et postmodum cum alia prioris consanguinea idem fecerit, ex posteriorum sponsalium vigore

[illegible gloss]

[illegible marginal note]

quibus per publicae honestatis iustitiam ex eisdem sponsalibus subsecutam minime derogatur. Ad primam contrahendam cum prima remaneat obligatus. Ille vero qui sponsalia cum aliqua muliere sub conditione contraxit, si postmodum ante conditionis eventum cum alia prioris consanguinea puberi contraxit de praesenti, cum ea remanere debebit, sponsalibus conditionalibus ante conditionem eventum sic expressum non obstantibus, in quibus nulla publicae honestatis iustitia oritur.

Bonifacius VIII. De desponsatione impuberum.

Si infantes ad invicem vel unus maior septennio et alter minor sponsalia contraxerint ipsi vel parentes pro eis sine procuratore eorum mutuo seu alterutro vel ratio ipsorum sequente, licet appareat eosdem in eadem voluntate postquam maiores septennio perdurare, huiusmodi sponsalia quae ab initio nulla erant per lapsum dicti temporis minime convalescunt. Non tamen sit nulla inde defectu consensus publicae honestatis iustitia non m[…]

[…] ducatur. Eodem quoque si puber et impubes vel duo impuberes non proximi pubertati quibus etiam malitia non supplebit pubertatem contraxerint de praesenti sponsalia, illa quae inter eos interpretatione cum sint sponsalia de futuro, licet verba consensus exprimentia de praesenti habeant, et minores intenderent contrahere propter defectum pubertatis, matrimonium non tamen censentur de praesenti, nec matrimonium quae minori aetate non tenent, prohibente per lapsum dicti temporis convalescant, nisi per eius copulam subsecutam vel aliquo modo aliud de praesenti consentientes eosdem esse constet de perseverantia voluntatis ad pubertatis tempora pervenisse, et evidenter potius tunc contractum quam voluerunt ut potuit non sicut agebatur publicae honestatis iustitia est inducta. Porro ex sponsalibus quae parentes pro filiis puberibus vel impuberibus pluries contrahunt, si filii id expresse consenserint vel tacite, ut si praesentes fuerint nec contradixerint, obligantur, et ex eis oritur iustitia publicae honestatis. Est idem si filii tempore sponsaliorum absentes et ignorantes eadem sponsalia postea scientes ratificaverint.

De cogna[tione] spirituali

unc t'neāt ut ex p̄missis ex sp̄o(n)salibus xp̄is apertissime p̄ro- batus nec ipi filii obligant' nec publicē honestatis iusticia inde surgat. Bo(n)ifacius viii.

De cognatione spirituali

Nemini inter baptizatum et illum qui eum suscepit de baptismo ac inter eundem baptizantem et suscipientis filios et uxorem ante susceptionem carnaliter cognitam ab eo. de primo et inter suscipientem parem quoque baptizati et matrem cognationem spiritualem in baptismo contrahi inter constat que cognitio contrahendum matrimonium impedit et dirimit post contractum. Et eidem que de susceptione fonte dicitur sacri de baptizante censendum. Ex confirmatione quoque seu frontis cathecismatione spiritualis cognatio eisdem modis contrahitur matrimonia similiter impediens contrahenda et dirimens post contracta. Idem

Per cathecismum qui precedit baptismum sacerdos suam cum aliam aliorum cognatio spiritualis contrahitur per quam contrahendum matrimonium impedit ut ex premissis clemens papa tertius decretali colligitur evidenter dicendo quod talis res vix contrahendo matrimonio impedi-

mentum affert velle interest quod afferat. Nam quin non fit factum dubium non existit. Spiritualem autem cognationem matrimonii posterius contracti minime separat. Idem

Quamvis non plures Idem

Quamvis unus vir vel una mulier accedere debeat ad suscipiendum de baptismo infantem iuxta sacrorum canonum instituta. Si tamen plures accesserint inter spiritualis cognatio inde contrahitur matrimonia contrahenda impediens et post contracta dissolvens. Ex confirmatione vero quam tibi adhuc iudicatum est hinc. Ex predicatione vero aut rei sacerdotum cognatio spiritualis neque oritur que matrimonium impediat vel dissolvat. Bonifacius viii.

De accusatoribus et inquisitoribus et de nuntiatoribus

Dilectus coniuncto dilectioni tue ex litteris accusatoribus inquisitor fuerat deputatus eidem tuum fuisti confessus coniuctiva confessionem tuam quo minus pro ut iusticia exposceret impugnare contendis quod licet eisdem non feceris omnia distinctum tu vel quod pendente inquisitorem capitula super quibus contra te volebat inquirere tibi tradita non fuerunt. Idem

Si is cum quo de te simpliciter commissa fuit inquisitio super certis criminibus te accedere contempsit te presente nec reclamante aut quicquam super hoc excipiente in fame inquisitione obmissa ad veritatem eorundem criminum inquirendam processit. hic ex eo quod non sine infamia punitur inquisitionem ultimo impugnare nequibis. Gregor. X. Viennen. archiep. et suffraganeis eius.

De hereticis

Ut episcoporum nostris ad degradationem clericorum ac in minoribus constitutus non potest de facili conveniri, providemus ut sacerdotem vel alium quemcumque in sacris ordinibus constitutum, etiam presbyterum seculari curie relinquendum, aut perpetuo immurandum pro crimine vocatis abbatibus, aliisque prelatis religiosis pro actualitate diocesis de quibus expedire viderit, solus possit episcopus degradare. Alex. tercius.

Quicumque hereticos credentes receptatores defensores vel fautores eorum scienter presumpserint ecclesiastice tradere sepulture, usque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententie se noverint subiacere, nec absolutionis beneficium mereantur nisi propriis manibus publice extumulent et proiciant huiusmodi corpora dampnatorum, et locus ille perpetuo careat sepultura. Inhibemus quoque ne cuiquam laice persone liceat publice vel privatim de fide catholica disputare. Qui vero contra fecerit excommunicationis laqueo innodetur. Heretici autem credentes receptatores defensores et fautores eorum ipsorumque filii usque ad secundam generationem ad nullum ecclesiasticum beneficium seu officium publicum admittantur; quod si secus actum fuerit, decernimus irritum et inane. Ad hec sancimus quod universos ecclesiasticos qui ad predictorum huius pestilentiam per dignitatem prelatis secundum alia ecclesiastica beneficia sunt adepti, ecce nunc privamus talibus acquisitis, volentes quod tales beneficiis careant perpetuo, sive receperint illa scienter, ad alia vel similia nequaquam imposterum admittantur. Filios autem fautorum et receptatorum quos penis predictum capitulum hereticos in pueritiam ipsam alii a veritatis ad heretice secta hominis fuisse declinasse vel illius noluit esse monitum velut factum de hominibus suis huiusmodi dignum sit ut propter tanti actio atrocitatem delicti sui esse in penitentiam hereticorum deserent preterea.

Filii vel heredes. Declarata est declaratione sua incipiebat olim excepte et dicit filii vel heredes non sunt ut est enim eorum ut s. e. per heredes et filii ut ipsi utrumque non sunt illorum vitandum consilio ... non constitutis inculpatis ... nec ... leges non sane ... qui tunc faciebat eis non imputari consilium maleficium suum consilium.

causatus. vel depositur ut facilius credatur ipsis deponentibus quod infamatum ut suspectum de heresi quam quod non infamatum nec suspectum ad idem s. e. filii. 10. an.

Praesidentes. excommunicationis declaratum est declaratione sua quam incipiebat quod statim excommunicati maiori excommunicatione et publice ut sit maior dubitatio ...

Eidem inquisitori haereticae pravitatis.

Filii vel haeredes illorum qui dum in aegritudinis lecto decumberent petierunt haereticos consolativos ut ab eis per manuum impositionem consolationem reciperent secundum pessimam consuetudinem eorundem, sic quamvis fuerint vivi [illegible] inquisiti ad probandum quod ipsi defuncti consolationem ipsam, immo verius desolationem, non sane mentis effecti susceperint, vel post perceptam consolationem cum tamen moris sit ut dicitur apud eos quod nullum talem consolentur qui non sit sane mentis et memoriam non habeat ordinatam, admitti non debent, sed omnino [illegible] erant de haeresi vel suspecti, aut (sive) constiterit quod sane mentis existentes haereticos consolatores petierint. Alioquin admitti poterunt praedicti filii vel heredes ad probandum praemissa, non tamen per eorum filios familiares vel debitores aliquos, sed per testes alios fide dignos et speciales fidei zelatores. Idem.

Super eo quod scriptum legitur, ecclesia nulli claudit gremium redeunti, quaeritur quid de his qui post se prius a crimine haeresis canonice purgaverint si deprehensi fuerint in haeresim abiuratam recidisse, saeculari iudicio sine ulla penitus audientia relinquendi, cum tamen, si postea videantur sibi iniuriam adversari, quod tenendum sit praedecessoris ecclesiam apostolicam postulastis.

Consultationi nostrae [illegible] inquisitori vestri de eo quod tales deprehensi et sic relapsi sicut cum est in uno poenitentiae audientia relinquendi sunt iudicio saeculari. Si tamen post modum poenituerint et poenitentiae signa in eis apparuerint manifesta, nequaquam sit humiliter petita poenitentiae sacramenta et eucharistiae deneganda.

In fidei favorem concedimus ut in negotio inquisitionis haereticae pravitatis excommunicati et participes vel socii criminis ad testimonium admittantur, praesertim in probationum aliarum defectu, contra haereticos credentes fautores et receptores et defensores eorum, si ex verisimilibus coniecturis et ex numero testium aut personarum tam deponentium quam eorum contra quos deponitur et aliis circumstantiis sic testificantes non falsa dicere praesumantur. Idem.

Praesidentes regimini provinciae seu loci haereticos excommunicatos [illegible] non desinunt mandatis ac eorum officiales ad requisitionem ordinariorum vel delegatorum ipsorum aut inquisitorum haereticae pravitatis non valeant sine morae dispendio in negotio praedicto recursum habere ad superiores qui tunc in locis ipsis possunt iustitiam exequi potestates debent haereticos credentes fautores receptatores et defensores eorum iustitiam in suum officium exercere nec inquirentes hic excommunicatos [illegible]

Relapso in haeresim si [illegible] poenitentiae [illegible] appareant sacramenta ecclesiae sibi non sunt deneganda et praecipue eucharistiae [illegible]

[illegible] excommunicati [illegible] officiali [illegible]

... Quid de primis [illegible] ... Quid de primis hic [illegible]

ad [illegible] in violentiam ... ut haereticis condemnatis ...

Accusatus. de heresi. Unde dicitur ...

Rapte positum tres casus quibus quis dicitur relapsus et ...

haeresim illam ex corde iam invite. § Non tamen praesidentibus praelatis vel officialibus eorundem propter hoc in aliis casibus intelligatur concessum ad haec pertinentibus.

Cum contu- [Item eiusdem] -macia in causa fidei suspicionem praesumptionem adiciat vehementem, si suspectus de haeresi vocatus a vobis ut de fide respondeat, ex contumacia sua pro eo quod parere subterfugit aut contumaciter se absentat per vos fuerit excommunicatus, si sententiam per annum animo sustinuerit pertinaci, extunc velut haereticus condemnetur. Item eiusdem.

Accusatus de haeresi vel suspectus, contra quem de hoc erat magna et vehemens suspicio orta, si haeresim in iudicio abiuravit et postea committit in ipsa, censeri debet quadam fictione iuris relapsus, licet ante abiurationem suam haeresis crimen plene probatum non fuerit. § Si autem levis et modica suspicio illa fuit, quamquam ex hoc sit gravius puniendus, non tamen est ob hoc poena puniendus in haeresim relapsorum. § Eum vero qui in una haeresis speciem vel sectam convictus fuit, aut in uno fidei articulo seu ecclesiae sacramento erravit, et postmodum omnem haeresim simpliciter vel generaliter abiuravit, si extunc in aliam haeresis speciem seu sectam aut alio articulo seu sacramento committat, volumus ut relapsus in haeresim iudicetur. § Ille quoque de cuius lapsu in haeresim ante abiurationem constiterit vel nunc constat, si post illam haereticos receptet, deducat, visitet, sibi associet, aut dona vel munera eis donet vel mittat seu favorem eis impendat, qui excusari non potest [illegible] merito iudicandus relapsus, cum illum ex approbatione ante praeteriti erroris consequentia non sit dubium id fecisse. § Licet vero per inquisitorem arrestatio in posterum repellatur, si tamen hi qui coram inquisitoribus iurantes tamen de se quam de aliis super crimine haeresis dicere veritatem eam celando dixerint et postmodum velint corrigere dictum suum, se ac alios suos complices deponendo, eorum tamen huiusmodi exceptio, si ex manifestis iudiciis tales apparuerint non animi levitate aut odii fomite seu corruptione pecuniae sed zelo fidei orthodoxe dictum suum velle corrigere aut modo quod prius tacuerant revelare in favorem fidei, nisi aliud obsisteret, tam contra se quam contra reliquos attestationibus eorum credatur. § Sane cum negotium fidei quod summe privilegiatum existit praeoccupantes alias non debeant impedire inquisitores haereticae pravitatis a sede apostolica deputati de diversis aut locorum legatis nunc haeresim sapere manifeste se non debent nec possunt talia exercentes sed eos relinquere suis iudicibus puniendos. § Ex quorumdam praeterea usurarum motis in illos qui restitutionem usurarum in poenam pro haeresis crimine incurrerint (?) illi ad [illegible]

exstinctum est. Quamvis enim poena non est imposita per causam tamen excommunicatio non imponitur ulterius. c. ... qui tamen ... ad ... infamie
sed non sunt ... corporis ... ecclesie. post mortem. xxiiii. q. ii.
... ut ... ... ad ... inl. ... Et intellige huiusmodi ad ... annos
nam postea abolitio non potuit ... ecclesia ... catholicas qui tanto tempore bona fide possederunt ...

¶ ... queritur an ... in uno articulo ... ... delegato ... ad idem ... c. officium. Et est ... inquisitorem ... ut ibi patet. eum seruavit. ut si tempore mortis ... non erat ...

se ac sua iudicio ecclesie obligavit in dubium verti non possit ne propter eius huiusmodi offendiculum negocio fidei preparetur. ¶ Filio plus que in heresi receptator vel defenden- dos hereticos seu eis favendo non tan- tum existens hereticus quos convincit sub o- bligatione bonorum suorum inquisitoribus se astrinxit ad recipiendam ab eis penitentiam et implendum et ea huiusmodi non tamen peracta decessit si plenius penitentiam bonorum huiusmodi posset filius pro- ficiens ad salutem mei bonis tem- poribus exequendum ad plenitudinem ipsius per inquisitores cogi debet he- redes vel alii ad quos cum honore suo bona huiusmodi devenerit. ¶ Porro si pro huiusmodi hereticorum receptatorum defe- nsionem seu favorem quod ad faciendam penitentiam quam inquisitores ipsi vellent iniungere bona sua obligaverat eisdem tamen quam iniungeretur ei penitentiam decessit eius heredibus non est satisfactio per- tinente iam ante iniungendam. ¶ Heredes vero casu quo heredes huiusmodi ad huiusmodi non debent ob hereticam suam actionem admittere non obstante quod auctore ipso vivente huiusmodi fuit intentum contra ipsius mortem per sententiam declarat- ionis fiscationem aut occupationem bo- norum post mortem eiusdem inchoetur procedere. ¶ Sacerdotes insuper et alii qui negotium inquisitoris instruc- tores citatos hereticos vel eorum credentes de ecclesia in curia vel dicendam sul- citante seu eos indebite liberando inventi fuerint impedire et non sit dubium eos esse facere in favorem heretice pravitatis per inquisitores a- ctibus compescere post in penam debite castigari et in perceptionem propter quam ut pro sua culpa exegit delinquentes. ¶ Religiosi in te luminatoris pena vel alia gravi puniendi quod scelus

si inventi fuerint in heresi et consilio deliquisse. Urbanus tertius.

Statuimus ut civitas castrum villa seu aliquis locus per quod negotium inquisitoris heretice pravitatis directe vel indirecte ne ideo libere procedi valeat contigerit impediri et quibus rectoribus illius existentibus ipsius quod civitatis vel loci dominum potestatem capitaneum consules vel rectores per vel quos eadem civitas seu locus regitur quocumque nomine censeantur ad statutum huiusmodi loci diocesano vel inquisitori seu inquisitoribus laborabis in preparatione sine more dispendio exhibendo: si tales quos inventi fuerint renuentes omino vel saltem civitatis inobediens quod per illud inquisitoris processu non impediant vel aliquatenus retardent per censuram ecclesiasticam decernimus compellendos. ¶ Clemens iiii. inquisitoribus heretice pravitatis.

Ne aliquam dubitationem ex- istentes in dubium revocent an officium inquisitoris heretice pravi- tatis sollicitudini vestre ... commi- ssum ab apostolica sede committens expiret per mortem eiusdem ... vivi quod commisit presenti declara- tione ipsum officium non solum quo ad negocia viventium iam in dubio ... incepta immo in quo ad non incepta quod plerumque quantum ad ea que tunc nequaquam cuncta fuerint in favorem fidei post committentis obitum perdurare. ¶ Idem eisdem.

Ut officium inquisitionis possit utilius efficacius adimplere ... vobis et cuique vestrum in apostolica sede ... mandamus quod in ipsa ... pro- vincia sit vel separatim aut singu- lariter prout negotii utilitas ...

¶ Ne aliquam. Sicut officium legati non expirat re integra morte eius qui commisit ... ut c. ... Sic et officium inquisitoris heretice pravitatis in favo- rem fidei re integra non expirat ut hic expressum. Sicut potestas delegatorum ... de off. del. licet undique ... non dubitabat ... incepta ... ut dici ... de off. del. ... non incepta ... est specialem favorem catholice fidei ut ... quod non est favor causis ... et sic non ... non.

sic et ordinarius ... coram eis audire ... ad idem ... de off. leg. ... ¶ ... est ... favorem fidei ut efficacius ... in hac parte ordinarius quorum per se procedere potest ... de off. ... ordinarius intelligit ... sicut est in ...

sua debita contra hereticos credentes receptatores fautores et defensores eorum. nec non et infamatos de heresi vel suspectos inquisitiones canonicas divinum metum oculis habentes humano timore postposito procedatis. Si non aliquis ex predictis heretica labe pollutus ab illa recedere voluerit ad ecclesie unitatem redire eum secundum formam ecclesie absolutionis beneficium impendatis et iniungatis eidem quod iniungi talibus consuevit. proviso solerter ne simulata conversione redeant fraudulenter vos et per ipsos fallentes sub agni specie gerant lupum. Cum autem in tanti gravitate criminis multa oporteat cautela procedi ut in nullo proferatur errore durior et digne severitatis ultionis volumus et mandamus ut vos in examinatione testium quos recipi super crimine predicto vos contigerit oportuerit adhibeatis duas religiosas personas et discretas in quorum presentia per publicam si commode potestatis habere possint aut per duos viros ydoneos fideliter eorum depositiones testium conscribantur. Ad scribendas quoque huiusmodi depositiones testium et ad faciendum omnia que in commisso vobis officio ad scripturam seu tabellionis officium pertinent eorum duxeritis precipiendum et provisos fuerint religiosos et singulos vestri ordinis fratres qui dum essent in seculo hunc tabellionatus officium habuisse ac exercuisse noscuntur vel alios qui circa officium tabellionatus contra presens negotium fidei fuerint a nostra sede commissi vel in posterum committentur. Concedentes vobis ut tibi nec non et aliis religiosis quibus

liberet qui sibi dum essent in seculo tabellionatus officium habuerint quibusvis et clericis secularibus officium ipsum habentibus et si iidem fratres religiosi clerici sint in sacris ordinibus constituti exercendi liberum officium ipsum quo ad premissa non obstante statuto aliquo contrario canonis vel ordinis quacumque firmitate vallato licentiam impertimur. Compescendi preterea monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione postposita predicatores contradictores quoscumque contingit perversitatis seu fidei negotium fieri impedimentum vel alias eidem detegendo quomodolibet esse impedimentum aliquid afferri a predicto vestro officio quo ad ipsos inflatum pertinere quorum interest tam catholica subsidium supplicatis pertinere ac indulgentiam si forte habuerint liberam exponere eorum vobis et singulis vestrum auctoritate presentium concedimus facultatem. Denique ut ea premissa plene vobis et singulis vestrum commissa expediti et inviolabilis adsit auctoritas volumus ut eadem omnia vobis exequi si oportuerit invocato auxilio brachii secularis contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes non obstantibus aliquibus privilegiis vel indulgentiis quibuscumque personis cuiuscumque conditionis dignitatis vel gradus religionis vel ordinis communitatibus vel universitatibus civitatum et locorum specialiter vel generaliter sub quacumque verborum expressione vel forma a memorata sede concessis vel in posterum concedendis eorumque aliis privilegiis et indulgentiis nullum nobis circa tante pietatis negotio volumus obstaculum interponi et constitutione de duabus dietis edita in concilio generali.

Statuimus insuper ut potestas capitanei seu rectores vel consules seu quivis alii qui civitati presunt vel loco alii ad plenos

[illegible gloss]

vel pro tempore prefuerint in futurum
ad requisitionem diocesanorum vel
vicariorum suorum seu inquisitorum
heretice pravitatis iuxta per se
attenderint et inviolabiliter obser-
vant ac faciant a suis subditis
observari toto tempore sui regi-
minis in terris sive iurisdictionis re-
gimini de subiectis constitutiones contra
hereticos credentes receptato-
res fautores et defensores eorum
ipsorumque filios et nepotes a se-
de apostolica promulgatas ac etiam approbatas.
Quicumque autem noluerit et facere ut
infamis tanquam hereticorum fautor
ac de fide suspectus officio
et honore sui regiminis spoli-
etur nec ulterius preesse capita-
neus consul vel rector valeat in ali-
quo aut decreto ad aliquam
dignitatem vel officium publici-
um assumatur in quo ut potestas
baiulivus vel balivus consul vel
rector fecerit ullam obtine-
at firmitatem. Bonifacius VIII.
inquisitoribus heretice pravitatis.

Ut commissum vobis officium debi-
tum valeatis et liberius
exequi [illegible]
[illegible] idem per vestigium in-
herentes nobis [illegible] singulis
communitatibus civitatum locorum ma-
tres [illegible] contra hereticos cre-
dentes receptatores defenso-
res et fautores eorum [illegible]
advocandi quos putaveritis expedient-
[illegible] ut vobis assistant
[illegible] suis prebeant
consilium opportunum ac eis quibus
[illegible] super hijs preceperitis
iure sancte obedientie iniungendi
convocandi in populum citationem
custodum aliorum quorumlibet [illegible]
[illegible] negotio fidei videritis
expedire et illos quos in pro-
vincia in qua vobis inquisitionis of-
ficium est commissum [illegible]
[illegible] constiterit commisisse [illegible] ad
alias se transferentes duxerint
procedendi nec non faciendi [illegible]
sub libros seu quaternos et
alia scripta in quibus inquisitionem
fide ac processus per quoscumque
auctoritate sedis apostolice vel legatorum eius
[illegible] hereticos continentur [illegible]
[illegible] assignari in illorum [illegible]
[illegible] obedientes [illegible]
pro heresum in carcere vel muro
reclusi penam [illegible] prelati
quorum [illegible] iniungi
di vel iniungendi cum videritis ex-
pedire privandi preterea [illegible]
[illegible] dignitatibus
ac aliis beneficiis ecclesiasticis
de [illegible] eorum vel eis absen-
tibus vicariorum suorum consilio
officijs publicis et honori-
bus quibuscumque hereticos credentes
tes receptatores et defenso-
res ipsorumque filios et nepotes
plenam concedimus facultatem.
Sunt autem diocesani in privan-
do tales vel [illegible]
beneficiis huiusmodi requirendi nisi
forte constaret liquide quod idem
sciverint personis huiusmodi eadem benefi-
cia contulisset. Tunc enim eos
illius requirendos non esse censemus
sed potius absque [illegible]
esse puniendos. Idem.

[illegible gloss]

Contra christianos qui ad ritum transierint vel redierint iudeorum, sicut hi qui reconciliati fuerant, vel timore mortis, non tamen absolute vel precise coacti, baptizati fuerant, etiam tamquam contra hereticos si sunt deprehensi vel confessi, vel per christianos seu iudeos convicti, sicut contra fautores receptatores et defensores talium procedendum. Idem.

Decet fe. re. Inno. pp. iiii. quod propter heresim maritorum uxorum catholicarum dotes non debeant confiscari. Quod intelligendum fore censemus nisi forte mulieres ipse cum viris matrimonium contraxissent quos hereticos esse sciebant.

Statutum fe. re. Inno. Idem. Salubre predecessoris nostri ut nec hereticorum credentes receptatores defensores et fautores eorum ipsorumve filii usque ad secundam generationem ad aliquod beneficium ecclesiasticum seu publicum officium admittantur, quod si secus actum fuerit sit irritum et inane, premium et penam quidem per paternam lineam comprehendere declaramus, per maternam vero ad primum dumtaxat volumus extendi. Hoc sane de filiis et nepotibus decedentium hereticorum credentium et aliorum huiusmodi qui tales esse vel tales decessisse probantur intelligendum esse videtur, non autem illorum quos emendatos esse constiterit et incorporatos ecclesie unitati et pro culpa huiusmodi a iudice ecclesie penitentiam recepisse, quam ipsi vel iam perfecerint vel humili prosecutioni eius insistunt vel parati sint adimplendam eandem. Idem.

Inquisitores heretice pravitatis ab ap. se. seu alio vel aliis quibuslibet deputati debite inquisitionis contra episcopos nequeunt auctoritate eorum pretextu procedere contra eos nisi in litteris commissionis apostolice quibus potestas sint continetur expresse. Si tamen inquisitores ipsi episcopos vel alios superiores prelatos senserint vel invenerint de crimine heresis eos commisisse aut eos de hoc diffamatos existere vel suspectos, id tenebuntur sedi ap. nunciare. Idem.

Per hoc quod negotium heretice pravitatis aliquibus ab ap. se generaliter in aliqua provincia civitate vel diocesi delegatur diocesanis episcopis quin ipsi auctoritate ordinaria vel delegata sibi in eodem procedere valeant nolumus derogari. Verum ut eorum inquisitionis negotium efficacius melius valeat quod procedatur, concedimus quod per ipsos episcopos et per inquisitores dictos eodem negotio valeat communiter vel divisim vel divisim procedi, ut teneantur sibi invicem communicare processus ut per hoc possit melius in causis inveniri. Si vero inquisitores in sententia prolata diocesanus vel eorum non duxerint defendendam periculosius super hoc sententia proferat in querenda si non convenerint partes negotium sufficienter instructum ad sedem apostolicam remittatur.

tam auctoritate ordinaria quam delegata episcopi potestate procedant, inibi in procedendo modum observent quem inquisitores possunt et debent, prout in constitutionibus specialibus concessis seu ordinationibus sedis apostolice observare.

Idem.

Ut inquisitionis negotium contra hereticam pravitatem ad gloriam et augmentum fidei nostris temporibus prosperetur, leges quasdam predecessoris olim Romanorum imperatoris tunc in devotione Romane persistentis ecclesie promulgatas, que Dei et ecclesie sancte sue honorem promovent, et hereticorum exterminium prosequuntur, statutis canonicis non obsistunt, approbantes et observari volentes, universas seculi potestates et dominos temporales ac publicas? civitatum aliorumque locorum rectores, quacunque dignitatibus vel officiis aut nominibus censeantur, requirimus et monemus, ut sicut reputari cupiunt et haberi fideles, ita pro defensione fidei diocesanis episcopis et inquisitoribus heretice pravitatis a sede apostolica deputatis, aut in posterum deputandis intendant et pareant in hereticorum, credentium, fautorum, receptatorum et defensorum ipsorum investigatione, captione ac custodia diligenti, cum ab eis fuerint requisiti, et ut personas captas in potestatem seu carcerem episcoporum seu inquisitorum predictorum, vel ad locum de quo ipsi vel aliquis ex ipsis mandaverint, infra eorundem dominorum potestatem vel rectorum districtum ducant et ducere faciant sine mora, vel per viros catholicos a prefatis episcopis seu inquisitoribus vel eorum aliquo deputatos sub fida et diligenti custodia teneant donec eorum negotium per ecclesie iudicium terminetur, et ut quos de heresi a diocesano episcopo vel inquisitore seu inquisitoribus condemnatos prefati potestates aut domini temporales seu rectores et eorum officiales seu nuncii hereticos statim recipiant indilate, animadversione debita puniendos, non obstantibus appellationibus seu proclamationibus pro talium nequitie filiorum, cum tam per ordinationem predecessorum nostrorum, quam per legem imperialem, appellationis et proclamationis beneficium expresse sit hereticis et credentibus ac eorum receptatoribus, fautoribus et defensoribus interdictum. Prohibentes districtius potestatibus, dominis temporalibus et rectoribus eorumque officialibus supradictis, ne ipsi de hoc crimine, cum mere sit ecclesiasticum, quoquomodo cognoscant vel iudicent, seu captos pro eodem crimine absque dictorum episcoporum seu inquisitorum aut saltem alterius eorundem licentia seu mandato acceptare seu carcere liberent, aut executionem super premissis eis a diocesano episcopo vel inquisitoribus seu inquisitore iniunctam, prout ad eos spectat officium facere seu adimplere detrectent, vel ad processum aut inquisitorum iudicium, sententiam seu processum directe vel indirecte impedire presumant.

Si quis vero de predictis potestatibus, dominis p[...]

temporalibus rectoribus vel eorum officialibus seu baiulis iurisdictionem praefatam fecerint, aut praefato fidei negocio se opposuerint, diocesano episcopo vel inquisitoribus in aliquibus se opponere forte praesumpserint, vel ipsum aliquatenus impedire, nec non qui scienter in praedictis dederint auxilium, consilium vel favorem, ex eo ipso se noverint innodatos sententia excommunicationis. Quam si per annum animo sustinuerint pertinaci, extunc velut haeretici condempnentur.

Item.

Cum secundum leges civiles [illegible] incestas nuptias contrahentes eo ipso suarum dominium rerum perdant, et mulier huiusmodi legem transgrediens et praefatam poenalibus suis non consentientibus raptori nuptias eligens, bona omnia quae per legem sibi obveniunt a raptore aut aliis forte ex eo raptus ipso iure amittat, eaque casu deferantur in fiscum; ac illicitas spes [illegible] habens, aliter vel tacite professionem dimittens, eius spes vel proprietatem ipso iure amittat, et fisco vel [illegible] dictarum proprietas acquiratur: bona haereticorum, qui gravius, horribilius ac detestabilius quam praedicti delinquunt, ipso iure decernimus esse confiscata. Confiscationis tamen huiusmodi executio vel bonorum ipsorum occupatio fieri non debet per principes et alios dominos temporales, antequam per episcopum loci vel aliam personam ecclesiasticam, quae super hoc habeat potestatem, sententia super eodem crimine fuerit promulgata.

Item.

Statuta quaedam fe. re. Innocentii et Alexandri et Clementis papae IIII. quibusdam declaratis et additis renovantes, decernimus quod in inquisitionis haereticae pravitatis negocio procedi possit simpliciter et de plano, et absque advocatorum et iudiciorum strepitu et figura. Iubemus tamen quod si accusatoribus vel testibus in causa haeresis intervenientibus seu deponentibus propter potentiam personarum contra quas inquiritur videant episcopus vel inquisitores grave periculum imminere, si contingat fieri publicationem nominum eorundem, ipsorum nomina exprimant non publice sed secrete coram diocesano episcopo vel eo absente ipsius vicario, quando inquisitores procedunt; quando vero procedit episcopus, coram inquisitoribus, si haberi possit commode, copia eorundem. Ac nichilominus sive episcopus sive inquisitores processerint, aliquibus aliis personis providis et honestis, etiam religiosis, quas ad hoc vocari contingat, eis totum processum super quo deliberandum est seriose manifestari ac integraliter explicari, et de ipsorum consilio ad sententiam et condempnationem procedi volumus et mandamus; licet non obstante quod illis contra quos huiusmodi testes deposuerint nomina eorum non fuerint publicata, adhibeatur ad cognitionem iudicis instruendam plena fides depositionibus testium eorundem. Et ut eorundem accusatorum et testium in praedictis efficacius occurratur periculis, et caute inquisitionis negocio procedatur, praesentis constitutionis auctoritate prohibemus expresse

[illegible gloss]

ul' inqsitores secretu' possit illis quibus ut premissum est processum huiusmodi explicabit et in eos si archana ea seu processus sibi subsecreto ab eisdem epo ul' inqsitoribus patefacta. preter ipsorum uoluntatem aliis patefecerit ex eo is sim quam ex secreti uiolatione ipso facto incurrant. si eis expedire uidebitur promulgatur. sic tamen quod inquisitores non excedant hac decretali. Set ipsi ex iniuncto exnunc a nobis sub uirtute sancte obedientie districte precepto ad secretum huiusmodi tenebuntur. Cessante uero periculo supradicto accusator et testium nomina prout in aliis fit iudiciis publicentur.

Ceterum in his omnibus precipimus tam epos quam inquisitores puram et prouidam intentionem habere ne ad accusatorum ul' testium nomina supprimendum ubi est securitas periculum esse dicant nec in eorum discrimen securitatem asserant ubi tale periculum imminere super hoc conscientiam contra eas uoluntates. Constitutiones uero ordinationes seu mandata alia per nos in negotio heretice prauitatis facta. uel editas seu consulta que constitutionibus supra scriptis super eadem editis prauitate non obuient in suo uolumus

Ista decretalis est renovata p. Benedictum papam xi ideo obmissa in lectura

[illegible gloss]

Bonifacius viii

De scismaticis

Ad succidendos infructuosos palmites pestiferos et nociuos quos quasi ficus fatua domus de columpna produxit nescientes inserere iustitie diligentes sed contra suos ad correctionem et agere penitentiam dignos fructus hodie contumaces. Iacobum uidelicet de columpna et petrum nepotem ipsius olim sancte romane ecclesie cardinales et filios quondam Iohannis de columpna fratris olim Iacobi et patris petri predicti posteros successores et sequaces eorum tunc temporis altissimi exurgentes spiritualiter et temporaliter contra eos duximus procedendum. Consequenter dictis Ia. et petro descendentibus in profundo malorum et inuoluentibus in contumeliam ciuitatem domini sancte uidelicet ecclesie sancte unitatem et tunc gladium acuentibus linguas suas et prorumpentibus non tamen in uerba blasphema et scismatica quam etiam que inscriptis redacta sub singulis quibus antequam essent depositi utebantur publicum et diuersa mundi climata destinarunt et ecce tamen

[illegible gloss]

locacitate excecati in maledicere contra bone signum quesita materia disputandi quod uenerit non potuit nos sullitem lacerare contra nos presumpserunt. Quorum dictum uel potius fennus superiori assertione conuincere plura clarioribus testibus confutare duximus eorum laterculis non dare renisum ut contra eorum rabies auctoritate sonora presidentis in supremo iudicii solio frangeretur et patens ueritas per se ipsam ueniret in publicum nocentem nimirum silentium in supplicium eis foret processus tamen contra ipsos fecimus et alios successiue uarios diuisis temporibus spirituales et temporales penas et sententias continentes et inflictas. Quorum quidem totum tenorem constitutioni presenti inserere longum esset. ex eis quedam compendiose collecta huic nostre constitutioni duximus inserenda ad certitudinem presentium et memoriam futurorum uidelicet quod exigentibus que tunc uenerabiliter nos mouerunt de fratrum nostrorum consilio deposuimus dictos Iacobum et Petrum a cardinalatibus eiusdem ecclesie ab omni cardinalatus commodo et honore ipsosque iudicauimus scismaticos et blasphemos et tamquam hereticos puniendos ex potius personis eorum a fidelibus capiendis omnibus beneficiis officiis honoribus dignitatibus et prelaturis perpetuo priuantes eosdem et reddentes inhabiles ad habenda cunctis eorum bonis mobilibus et immobilibus iuribus iurisdictionibus publicatis.

Contra natos insuper et posteros dicti Iohannis spiritualiter et temporaliter duximus multipliciter procedendum. eorum bonis et iuribus publicatis et confiscatis ipsis et posteris dicti Io. per masculinam et femininam lineam descendentibus indignis perpetuo redditis ad cardinalatus honorem et quelibet officia beneficia et ministeria in ecclesia memorata uel eius camera alibi uero usque ad quartam generationem omnem personam presentem et futuram cuiuscumque eminentie fuerit conditionis dignitatis aut status ecclesiastici uel mundani et si foret sancte Ro. ec. cardinalis. et que ipsos Ia. et Pe. uel eorum alterum scienter et deliberate pro cardinalibus habuit et tenuerit aut ad cardinalatum admiserit seu uocem ipsorum aut alicuius ipsorum suffragium in electione Ro. pon. admiserit aut in pon. Romanum elegit nomi-

nauerit, assumpserint vel re
ceperint seu dederint in bonis vel
ad bona auxilium, consilium vel
fauorem, excommunicationis sententia duxi
mus innodandum, a qua ab
sque expressa licentia Romani pontificis non
possit absolui; necnon in predicto colle
gio apostolice sedis eadem
sede vacante, eciamque prelatione
dignitate statim ab honore
ecclesiasticis ordine priuamus
inclusos per decessores [illegible] et per
et natis dei [illegible] fauorem pre
buerint vel auxilium in re
bellione vel scismate persisten
tibus excommunicationis sententia innodatos,
hec et alia per eos statuta in suis
predictis processibus et litteris
nostris bullatis super eis
confectis contenta hac constitutione per
petuo valitura ratificamus,
confirmamus et innouamus, et eos
quos de nouo sententiam decreuimus
predictorum, ut decet, illaquea
ri, non inueniat successorem, et
penitentie transgressionis exemplar
retrahat alios ab offensis, nec
in obliuionem veniat veniens,
non vagetur incerta, statu
imus atque decernimus, ut et
ipsa inuiolabiliter obseruentur,
et qui similes excessus tenta
uerint penis similibus imposterum pu
niantur. Tunc. iiii. in. Lugd.

De homicidio

Pro humani redemptione generis de summo
polorum celorum ad
yma mundi descendens, mor
tem tandem subiens temporalem,
dei filius Ihesus Christus, ne gregem
suum precioso sanguine
gloriosi redemptum, ascen
surus post resurrectionem ad pa
trem, absque pastore desereret,
ipsius curam beato Petro a
postolo, ut sue stabilitate fidei
ceteros in christiana religione
firmaret, eorumque mentes ad sa
lutis opera sue accenderet de
uotionis ardore, commisit. Unde
nos eius apostoli eius dispo
nente domino indigni succe
ssores, ipsius redemptoris
locum in terris quamquam indigne
tenentes, circa gregis eiusdem
custodiam sollicitis exci
tati vigiliis, ad salutem
ipsius attente cogitationis
intendimus, sine intermissione no
uis, agendo profutura de
bemus, ut excusso a nobis
neglientie sompno, utrumque cor
dis oculis diligentia sedu
la vigilantibus, animas deo lu
crifacere suo vobis cooperante gratia
valeamus. Cum igitur illi
qui sic horrendam inhumanitatem
tam detestandam quasi seuiciam
mortem satagunt aliorum, ut eos
faciant per assassinos occidi,
non solum corporum sed mortem
procurent animarum, nisi eos
excubans gratia diuina preue
niat, ut suis animas spiritua
libus premuniat, a communi
potestatis tribuatur ad non
ad iusticiam [illegible] iudi
cium excessus. Nos tanto
periculo volentes occurrere

aliter, ut tamen nefarios praesumptores excessus huiusmodi invasionis terreat, ut metus poenae meta huius praesumptionis existat. Constituimus, ut nulli magnates terrarum formidantes coercitionem securitatem ab eorundem assassinorum domino impetrare, sic quod ab eo non absque christianae dignitatis opprobrio redimuntur quadam modo vitam suam, sacro approbante concilio statuimus ut quicumque princeps praelatus seu quaevis alia ecclesiastica saecularisve persona quempiam christianorum per praedictos assassinos interfici fecerit vel mandaverit, quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur, aut eos receptaverit vel defenderit seu occultaverit, excommunicationis et depositionis a dignitate honore ordine et beneficio incurrat sententias ipso facto, et illa libere aliis per illos ad quos eorum collatio pertinet conferantur. Sit et cum suis bonis mundanis omnibus tamquam christianae religionis aemulus a toto christiano populo perpetuo diffidatus; et postquam probabilibus constiterit argumentis aliquem scelus tam execrabile commisisse, nulla tenus alia excommunicationis vel depositionis seu diffidationis adversus eum sententia requiratur.

Bonifacius octavus.

Praelatis vel clericis quibuscumque qui de laicis sunt maleficatoribus querelam penes saecularem iudicem deponentes petunt eisdem sibi fieri provideri, ne contra eos de cetero talia praesumantur, praecavendo expresse quod ad mutilationem seu poenam sanguinis non procedatur, imputari non debet, quamvis saecularis iudex debet poenam sanguinis irrogari, si videat mortem illius inferat iustitia exigente; alioquin si praelati aut clerici propter metum huiusmodi quod videre ad poenam sanguinis possit procedere desinunt maleficatoribus talibus conqueri, non audentes dantur pluribus materia incitandi eosdem in posterum ad libere depraedandi.

Idem.

Is qui mandat aliquem verberari, licet expresse inhibeat ne occidatur vel nulla tenus nec membro aliquo mutiletur, irregularis efficitur si mandatarius fines mandati excedens mutilet vel occidat: cum mandando id fecerit in culpa fuerit, et hoc evenire posse debuerit cogitare.

Gregorius X in concilio Lugdunensi. De usuris.

Usurarum voraginem quae animas devorat et facultates exhaurit compescere cupientes, constitutionem Lateranensis concilii contra usurarios editam sub divinae maledictionis interminatione praecipimus inviolabiliter observari.

Et quia quo minor fenera...

[illegible gloss]

rantibus aderit fenerandi
commoditas, eo magis adimetur
fenus exercendi libertas: hac
generali constitutione sancimus, ut nec
collegium, nec alia universitas, vel
singularis persona, cuiuscunque
sit dignitatis, conditionis aut
status, alienigenas et alios non
oriundos de terris ipsorum publice
pecuniam fenebrem exercentes
aut exercere volentes, ad hoc
domos in terris suis conducere
vel conductas habere vel alias habita-
re permittat; sed huiusmodi manifestos
usurarios omnes infra tres menses de terris
suis expellant, nunquam aliquos
tales de cetero admissuri. Nemo
illis ad fenus exercendum domos
locet, vel sub alio titulo quocunque
concedat. Qui vero contrarium fecerint,
si persone fuerint ecclesiastice, patriar-
che, archiepiscopi, episcopi, suspensionis;

minores vero persone singula-
res excommunicationis; collegium autem
seu alia universitas interdicti
sententiam ipso facto se noverint
incursuros. Quam si per mensem
animo sustinuerint indurato, ter-
re ipsorum, quamdiu in eis iidem
usurarii commorantur, ecclesia-
stico subiaceant interdicto.
Ceterum si laici fuerint, per suos
ordinarios ab huiusmodi excessu,
omni cessante privilegio, per
censuram ecclesiasticam
compescantur. Idem in eodem.

Quamvis usurarii mani-
festi de usuris, quas rece-
perint, satisfieri expressa quan-
titate vel indistincte in ultima vo-
luntate mandaverint, nichilominus
tamen eis ecclesiastica sepultura
denegetur, donec vel de usuris
ipsis fuerit, prout patiuntur facul-

[illegible gloss]

[Glossa: illegible]

tates eorum plenarie satisfaciant vel de satisfaciendo ... his quibus facienda est restitutio si presto sint ipsi aut aliis qui eis possint acquirere vel eis absentibus loci ordinario aut eius vicesgerenti vel rectori parochie in qua testator habitat coram aliquibus fide dignis de ipsa parochia quibus quidem ordinario vicario et rectori predicto modo cautum ibi nomine eorum liceat presentis constitutionis auctoritate recipere ita quod illis proinde actio acquiratur aut servo publico de ipsius ordinarii mandato de restitutione facienda sit cautum. Ceterum si receptarum usurarum sit quantitas manifesta illam semper in cautione predicta exprimi volumus alioquin aliam recipientis

eas arbitrio moderandam. Ipse tamen scienter non minorem quam verisimiliter creditur moderetur et si secus fecerit ad satisfactionem residui teneatur. Omnes religiosos et alios qui manifestos usurarios contra presentis sanctionis formam ad ecclesiasticam admittunt sepulturam pene in Lateranensi concilio contra usurarios promulgate statuimus subiacere.

Nullus manifestorum usurariorum testamentis intersit aut eos ad confessionem admittat sive ipsos absolvat nisi de usuris satisfecerint vel de satisfaciendo pro suarum viribus facultatum prestiterint ut premittitur idoneam cautionem.

Testamenta quoque manifestorum usurariorum aliter facta non valeant sed sint irrita ipso iure. Bonifacius octavus.

[Glossa: illegible]

[Gloss, top:] Cum ex eo. Mendicantes non possint acquirere nova loca ad habitandum vel antiqua mutare vel alienare absque speciali licentia ... [illegible]

[Gloss, top right:] ... vel maleficium ... in loco non exempto ... [illegible]

[illegible]

De excessibus prelatorum et subditorum

Cum ex eo quod predicatores minores et religiosi alii mendicantes in civitatibus, castris, villis et aliis locis ad habitandum domos vel loca de novo suscepturi seu olim suscepta dimittere vel se idem ad alia loca transferentes diversa scandala quin potius et frequentes clamores ad sedem apostolicam proferuntur. Nos super hoc providere volentes hoc perpetuo prohibemus edicto ne deinceps aliqui vel aliqui de predictis quibuscunque sint privilegiis muniti, etiam que ipsis contra tenorem constitutionis presentis nullatenus volumus suffragari, in aliqua civitate, castro, villa seu loco quocunque ad habitandum domos vel loca quecunque de novo recipere seu hactenus recepta mutare vel ea mendicantibus predicatoribus, concedendo aut cuiuslibet alienationis titulo quocunque in alios transferre presumant absque sedis apostolice licentia speciali plenam et expressam faciente de prohibitione huiusmodi mentionem. Si secus egerint, inhibitionem decernentes, per hoc tamen eis quominus convenientem heremiticam seu solitariam eligendam de nobis ... eorum licentia quam sibi cellas mansiones seu habitacula in heremis seu locis ubi non sit hominum habitatio de propinquo possint acquirere ac mutare non intelligimus interdictum. Innocentius IIII.

De privilegiis

Volentes libertatem quam nonnullis apostolice sedis privilegio exemptis indulsit sic integram observari ut nullam aliis infringant ipsi eorum limites non excedant, declaratione irrefragabili diffinimus quod quantumcunque sic exempti gaudeant libertate nihilominus tamen ratione delicti sive contractus aut rei de qua contra ipsos agitur, rite possunt coram locorum ordinariis conveniri, et illi quoad hoc suam in ipsos iurisdictionem prout ius exigit exercere. Quid ergo? Ordinarii eisdem commodo libertatis huiusmodi utique quod nec coram ordinariis ipsis dummodo sit in loco exempto commissum delictum vel contractus initus aut res litigiosa, nec ubi commissum huiusmodi sit aliubi delinquunt vel contrahunt aut res ipsa consistat conveniri possunt auctoritate ordinaria istis nec commissariorum pretextu locorum dyocesanum si alibi deliquerint vel contraxerint aut res ipsa consistat ubi conveniantur exemptioni ...

[Gloss, below columns:] ... in glossa ... eligendum ... Volentes. Exempti ... privilegiati ... [illegible]

[Gloss, lower right:] ... privilegiatos ... [illegible]

[illegible]

eos illuc ut ipsis ut illuc
respondeant iniungendi huiusmodi
aliquo praetextu, salvis nichilominus
casibus aliis in quibus eos exemptorum
ut dicitur esse canonica prae-
cipiunt instituta. Et ip-
sum decimus et [illegible]
bus ut tanto ... in modo
iudicio teneantur de se conque-
rentibus respondere. Apostolico pri-
vilegio est concessum ut eos
aut quibus ne in eos ... sus-
pendi vel excommunicari aliquo
quo valeant a sede apostolica est
indultum, sic et religiosi qui
plures in maiorum privilegiis con-
tinentur, ne aliquis archiepiscopus vel episcopus
monasteriorum suorum monachos
pro illa causa vel loca in-
terdicere, suspendere vel excommuni-
care praesumat, huiusmodi ordina-
rii iurisdictionem suam quantum
ad ista obiciunt illi si sunt per-
exercere non possunt, nisi forsan
ipsi monachi ad monasteriorum
suorum prioratus ordinarie
eisdem subiectos, velut gratia
illorum regiminis, vel in eis tamquam
proprii locorum ipsorum monachi
resideant, fuerint destinati:
tunc enim illi libere possint ad eorum
monasteria revocari, et tam illo-
rum quam ipsorum prioratuum mo-
nachi reputentur, cum non sit in-
conveniens aliquos sic utrobique
locorum habere monachos, tamen iam

alteri subesse monasterio vel ab
ipso noscatur dependere: idem tamen
eorum prioratuum dicti ordina-
rii sua iurisdictione in ipsis quorum
ad praemissa quamdiu morantur
nullus habeat uti possit. Idem.

Cum de diversis mundi partibus
multi confluant ad sedem
apostolicam, quia inter nos ad
eorum tamen ipsorum quam illorum omnium co-
modum et profectum paterna solli-
citudine intendentes, ut sit
eis mora huiusmodi fructuosa, pro-
vidimus quod idem regere in generali
decreto studium in curia nostra ...
in canonica morarum ... Unde
volumus et statuimus, ut studen-
tes in scholis ipsis penes sedem eandem
talibus privilegiis, libertatibus
et immunitatibus gaudeant, quibus
gaudent studentes in scholis ubi gene-
rale regitur studium, ac percipiant
integre proventus suos ecclesiasticos
sicut illi. Alex. iiii.

Abbates, qui a sede apostolica
in exhibitione benedictionis su-
per populum speciali privilegio insigniunt,
in ecclesiis quae ad eos pertinent pleno
iure, in quibus eis divina officia cele-
brant, post missarum sollemnia
et vesperas ac matutinales
laudes benedictionem sollemnem
super populum elargiri, ubi prae-
sentes archiepiscopi vel episcopi ... nullatenus
populis et plebibus benedictionem facere
impertiri non valeant. In hoc eis

[illegible]

expresse apostolico privilegio sit concessum, nec eis liceat sicut aliis qui in monasteriis suorum conversis qui ad illa convolant, vel in quos ecclesiasticam quasi episcopalem iurisdictionem obtinent, primam clericalem tonsuram conferre, si eis id competit ex pleno pontificatu sedis induito. Idem.

Auctoritate sedis ap. de fratr. n. q. statuimus quod oratoria vel capellas in locis non exemptis sine dioecesanorum locorum ipsorum licentia exempti construere non presumant, nec in sic constructis nec tempore interdicti cum expressis iure divinum teneatur excepti in locis non exemptis celebrent vel faciant celebrari divina. Qui si talia presumpserint, ab hiis per locorum ipsorum ordinarios compescantur. Et si quas per huiusmodi exemptorum ipsorum constructiones in eos fuerint promulgatas, illas penitus revocamus. Cohibemus insuper ne in locis non exemptis hiis ipsi exempti facere audeant, nisi super hiis licentiam vel privilegium habeant sedis apostolice specialem. Causas quoque que ipsi velites propriis suorum hominum vel bonorum, quidem tamen ad ipsos homines pertinent, hiidem exempti suo nomine sive ut actores sive ut defensores aliquatenus non assumant, et si sint ipsis dicti homines censuales, et id neque quod hactenus sit in ius factum. Clemens m.

Ne aliqui de indultis sedis apostolice confidentes alios confidentia huiusmodi vel molestent in ordinariorum iurisdictionem excep[...]

navit puero et clerico dicat omnes indulgentias et privilegia quibuscunque singularibus personis ecclesiasticis vel secularibus aut quibuscunque sint preeminentie, conditionis, dignitatis aut status, quamvis indicti, a quocunque vel excommunicari non possint, nec tamen vel eorum ecclesie ipsorum ecclesiastico interdicto supponi absque speciali forma vel verborum expressa mentione, per que regibus et reginis eorum quoque filiis necnon et religiosis quibuscunque non personarum tamen sed ordinum privilegiatorum vel locorum ratione in huiusmodi immunitatis vel exemptionis dumtaxat exceptis concessum. N. q. ad ordinariorum suas et processus eorum perpetuo prohibemus extendi. Idem.

Ut apostolice sedis benignitas que nonnullis abbatibus aliisque prelatis quibus non competit ex propria dignitate concessit in ecclesiis suis gloriam et honorem quod mitra et aliis pontificalibus uti possint proveniat ne idem secularis ornatum, sic tamen quod ipsi privilegiati suorum privilegiorum non sustineant effectum ex maioritate et decore minori ornatum maioritas appareat dignitatis. Decernimus presenti decreto statuimus ut abbates et alii quibus mitre usus est a predicta sede concessus exempti quidem in provincialibus conciliis et episcopalibus synodis, quibus non ulli eorum interesse teneantur, mitris tamen modo aurifrigiatis, non tamen auro vel argenteis laminis utantur

[illegible]

genus huiusmodi ut possit
non exempti non simpliciter
laicis et plane vivant et
in aliis non locis exemptis
in non exemptis inde licet
vel uti prout eis concessa ab
eadem sede indulta fue-
tunt. Bonifacius VIII.

Cum persone ecclesiastice et
religiose, tam seculares quam
plurimarum vel infamiam
pariter et alius inferunt infert
lesionem, pretextu exemptionis
vel libertatis quam asserunt se habere,
ordinariorum correctiones et or-
dinationes subterfugientes, ac
eorum forum iudiciarium declinan-
tes, nos volentes super hoc de
salubri remedio providere, sta-
tuimus, ut illi qui se asserunt
per privilegia seu indulgen-
tias apostolice sedis exemptos
a locorum ordinariis requisiti
huiusmodi privilegia vel indulgentias
quibus se dicunt fore munitos, ipsis
ordinariis in loco congruo et
securo aut aliquibus prudentibus
viris omni suspicione carentibus
ab eis per eosdem ordinarios depu-
tatis infra terminum competentem pro
facti qualitate ipsorum ordinariorum
vel delegatorum suorum arbitrio
moderandum, iusto impedimento
cessante, ostendere ac ad le-
gendum integraliter exhibere, nec
non de articulis quibus contentio ver-
sa fuit transcriptum tradere
teneantur. Si autem ad fun-
dandam intentionem suam super
huiusmodi libertate solum vel
prescriptionem canonicam voluerint
opponendam, eisdem ordina-
riis vel delegatis ab eis viris
prudentibus non suspectis de
prescriptione huiusmodi facere debent
fidem. Quod si tales privilegio
vel prescriptione asserant se munitos,
privilegium quidem ipsum exhibe-
ant ut in primo huius constitutionis
articulo superius est expressum;
et si privilegium exhibitum non ad
plenum per se sufficiat ad exemp-
tionem seu libertatem huiusmodi comproban-
dam, sicut esse est solitum, quod cau-
sam prebeat prescribendi, co-
ram personis predictis annorum
xl. prescriptionem teneantur
probare; ut prescriptionis compro-
batione pendente, licet ordina-
riorum iurisdictio differatur contra eos fun-
datam, tamen quod de privilegio vel
saltem causam prescribendi
prebet fidem, fuerint in liber-
tatis vel exemptionis posses-
sione non violenta, non clan-
destina nec concessa precario,
de qua fidem coram eis facere
tenentur, non turbentur. Quando
privilegium per se sit sufficiens,
eius qui solo privilegio se
defendunt, vel saltem tale
quod prescriptionem canonice
causam prestet, nec per prescri-
ptionem allegant non exhibent
ut est dictum, contra eos ordi-
nariorum iurisdictio sic fundata
sua iurisdictione possit uti
libere in eosdem donec de
prescriptione canonica ut pre-
missum est fecerint ple-
nam fidem. T. xxiii.

[illegible]

Episcoporum et aliorum prelatorum querelis frequentibus et querulosis clamoribus excitati, presenti decreto duximus statuendum, ne aliqui seculares aut regulares, quacunque exemptionis seu libertatis sedis apostolice privilegiis communiti, cuiuscunque ordinis religionis, status vel conditionis existant, scienter celebrent vel faciant celebrari divina in civitatibus, castris, villis seu locis aliis interdictis ab ordinariis seu delegatis iudicibus vel a iure, aut excommunicatos publice vel interdictos ad divina officia seu ecclesiastica sacramenta vel ecclesiasticam sepulturam admittant. Qui vero contra presumpserint, preter alias penas a iure statutas, ingressum ecclesie sibi noverint interdictum, donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius cuius sententiam contempserint satisfecerint competenter.

Per exemptionem ecclesie concessam ipsi ecclesie, ipsius monachi vel canonici, clerici et conversi ratione obligationis aut eiusdem ecclesie presbyteri parochianorum curam habentes, quoad ea que ad curam eandem pertinent, nec ipsi parochiani intelliguntur exempti. Cum sic canonici alicuius ecclesie eximuntur, ipsi soli canonici, non autem ecclesia aut alii eius clerici sunt exempti. Si autem clerici cuius ecclesie eximantur, tunc tam canonici quam alii clerici eximuntur, non tamen ecclesia, nisi aliud in exemptionis privilegio exprimatur. Item.

Si papa in aliquo privilegio vel scripto non facto principaliter super pontificis vel sua exemptionis seu libertatis aliquam ecclesiam ad ius et proprietatem Romane ecclesie pertinere vel consimilia verba narret, non propterea huiusmodi ecclesie exemptio est probata, nisi de libertate aliter doceatur. Si autem ecclesie vel monasterio exemptionis privilegium concedendo, vel super ipsius exemptione similiter cum de ipsius exemptionis negotio agitur, asserit ipsam ecclesiam fore exemptam, aut etiam eam iuris beati Petri existere seu ad ius et proprietatem Romane ecclesie vel ad Romanam ecclesiam spectare, aut sine medio vel simpliciter pertinere, probabitur plene exempta de hoc etiam indicante. Cum ei dicitur in censu omnis ecclesie porrectum diffusam ad ecclesiam Romanam pervenire sub alicuius concedi ecclesie vel ideo de ea plenariam dicetur, ex hoc ipsius comprobatur exemptio, ut privilegium.

[illegible]

mense ac alia iura concessio ei concedit/ similia vel in alterius dicte ecclesie subsidium vel ecclesie pro qua fiet proga tio cum illa ad operam debeant/ conferuntur generaliter.

Et est idem si privilegium contineat sub ipsa papa p modum exprimat supra scriptum quod ecclesia sit libera seu quod per ecclesiam romane libertate ut quod in hoc prerogativa gaudeat speciali/ aut si dicat idem fuit quod ecclesia unum censum solvat ad percipiendum indicium libertatis sive quod ipsam ecclesiam eximit a bordinaria potestate ut quod non audeat illic episcopus cathedram collocare aut in ipsa modi seu ordinationum quamlibet similiam facere vel exercere aliquam potestatem.

Simpliciter si aliqui recipiuntur in proprios et speciales subiectos sedis censentur exempti/ non si sic in proprios et speciales filios ecclesie sint suscepti/ tales quippe exempti propterea non existunt.

Si vero dicatur simpliciter quod aliqua ecclesia Romane annuum censum solvat non propter hoc exempta censenda.

Eadem dicimus si cum aliqua per privilegium conceditur libertas et clausula decernimus annuo persolvendo sequitur ut si aliquibus quod ab alio quam a papa seu eius legato excommunicari aut interdici non possint vel ad annum specialiter asseritur sic idem ut isti dicantur quod in speciales ecclesie filios sunt assumpti/ vel se quod in privilegio quod ecclesie Romane ad indicium libertatis percepte annuum censum solvat. In his ergo casibus sic munitis privilegiati articulis ordinariorum iurisdictioni quo ad alia sunt subiecti/ Licet autem sic diversos privilegiorum quibus ecclesie ac monasteria eximuntur tenores seu modos ad ... ampliationum duxerimus designandos/ per hoc tamen alios exemptionum sive aliarum libertatum modos ut eorum effectibus volumus aliquatenus derogari. Idem.

Licet nobis concessum existat ut in tempore interdicti clausis ianuis excommunicatis et interdictis exclusis voce submissa divina celebrare possitis/ ad ea tamen aliquos alios admittere nequitis nisi super hoc privilegiati existant/ vel ratione debetis. Cum conceditur alicui singulari persone ut in tempore interdicti celebrare valeat vel audire divina eius familiares communiter ad audiendum eius et celebrandum divinum officium habeat admittendi. Clericus concessione gaudere non potest si causam seu culpam ipsius interdicti dederit/ sive sententia interdicti prolata seu quod ad perpetuum delictum

cuius occasione ... presbiter ... auxilium inviolabiliter observetur.

Quia episcopi eorumque superiores debent diversis ex causis alius citius alius diutius abesse frequenter nec semper possint commode ad ecclesias accedere pro missa celebranda vel audienda in ipsis sancimus quod possint non deducta absque censura [illegible] illam diem presenti constitutione indulgemus eisdem ut altare possint habere [illegible] in eo celebrare ac facere celebrari ubicumque absque interdicti tempore ut permittitur celebrari audire divina. Gregorius X in generali concilio Lugdunensi.

Etsi pignorationes quas vulgaris elocutio represalias nominat in quibus alius pro alio pregravatur tamquam graves legibus et equitati naturali contrarie civili sint constitutione prohibite ut tamen earum prohibitio in personis ecclesiasticis tanto amplius timeatur quanto in illis specialius inhibentur eas concedi contra personas predictas seu bona ipsarum aut etiam forte generali pretextu cuiusvis consuetudinis que potius reputanda est abusus forte concessas ad illas extendi presenti decreto districtius inhibemus. Illi autem qui secus fecerint adversus personas easdem pignorationes seu represalias concedendo vel extendendo ad eas nisi presumptionem huiusmodi revocaverint infra mensem si persone singulares fuerint sententiam excommunicationis incurrant si universitas ecclesiastico subiaceat interdicto.

Innocentius IIII. **De penis**

Romana ecclesia [illegible] aut tenuem a proposito suam provinciam [illegible] eos qui tunc sibi vel sue familie aut aliis quos [illegible] procurationem [illegible] qui [illegible] noverit eos quibus sunt [illegible] per provinciam ipsam [illegible] debitum [illegible] [illegible] sic ac actione sua [illegible] impediantur [illegible] dummodo extiterit notoria [illegible] provincie [illegible] eidem [illegible] consuetudine competere dinoscitur [illegible] [illegible] alius provincias [illegible] [illegible] notoriis offensas [illegible] [illegible] nichil sit de [illegible] excessione [illegible] Bonifacius VIII.

Degradatio [illegible] fieri debeat [illegible] regulam

[illegible gloss]

Super quo est tibi respondendum: verbalis depositio seu degradatio ab ordinibus et gradibus ecclesiasticis est a proprio episcopo, assistentibus in degradatione clericorum in sacris ordinibus constitutorum certo numero episcoporum distincto a canonibus, facienda. Que propria episcopi sui sine aliorum episcoporum presentia sufficit in degradatione eorum qui minores dumtaxat ordines receperunt. Actualis vero seu sollempnis celestis nuncupatur, i. clerici degradatio, cum ad eam fuerit procedendum, fieret ut exauctorati, eo quam in ... erant, cum militaria insignia detrahebant, sicque a militia removebantur, cingulis ... et privatur honore et privilegio militari. Clericus autem degradandus, vestibus sacris indutus, in manibus habens librum, vas vel aliud instrumentum seu ornamentum ad ordinem suum spectans, ac si deberet in officio suo sollempniter ministrare, ad episcopi presentiam adducitur; cui episcopus publice singula singulis que sunt vestes, calicem, librum seu quevis alia res que sibi iuxta morem ordinatorum clericorum in sua ordinatione ab episcopo fuerunt tradita seu collata, singulariter auferat ab illo vestimento seu ornamento

quod accepit, ut tradidit, se tenerat, incipiendo in choro ab ultimo degradationum descendendo gradatim continuet usque ad primam vestem quam recepit in collatione tonsure; et tunc radatur caput illius, ne tonsure seu clericatus vestigium remaneat. In eodem potest autem episcopus in ipsa degradatione his verbis aut quibus ad terrorem opportunis uti que in collatione ordinum expressit, dicendo presbytero, ut casula vel planeta ... auferimus tibi vestem sacerdotalem et te honore sacerdotali privamus; sicque in revocatione reliquorum insignium similibus verbis utens, in ablatione illorum que in collatione ordinum fuit primum, i. superpellicio ultimo, sibi in privatione sui dicat: Auctoritate dei omnipotentis patris et filii et spiritus sancti ac nostra tibi auferimus habitum clericalem et deponimus, degradamus, spoliamus et exuimus te omni ordine, beneficio et privilegio clericali. Secundum vide si fuerit talis casus quos is fieri debere iuxta modum. Arg. ie. Innoc. papa v. p. n. sup. B. a no ... tradatur curie seculari.

[illegible glosses]

Quamvis ad reorum custo-
diam, non ad poenam car-
cer specialiter deputatus esse nos-
catur: nos tamen non improbamus,
si subiectos tibi clericos confessos
de criminibus seu convictos, eorum ex-
cessibus et personis et aliis circum-
stantiis provide deliberatis et
pensatis, in perpetuum vel ad tempus, pro-
ut videris expedire, carceri
mancipes ad poenitentiam peragendam.

Ubicunque alicui vel filiis
seu posteris usque ad certam
generationem poena imponitur
ab homine vel a iure, poena ipsa po-
steros non afficiat, qui per mascu-
linam, non femininam lineam descen-
derint, nisi aliud in
poena sit expressum. Idem.

Felicis recordationis Honorii
papae praedecessoris nostri vestigiis inhaeren-
tes, quibusdam additis et declara-
tis, decernimus, statuimus et hac in perpetuum
valitura constitutione sancimus, ut si
quis deinceps tam sacrilegii
genus inceperit, quod sanctae Romanae ecclesiae
cardinales hostiliter fuerit in-
secutus, vel percusserit, aut ce-
perit, vel socius fuerit facientis,
aut fieri mandaverit, aut tale
factum ratum habuerit, aut consilium dederit vel
favorem, aut postea receptave-
rit, vel defensaverit scienter
eundem: sicut reus criminis laesae ma-
iestatis perpetuo sit infamis, dif-
fidatus nihilominus et bannitus, sit in-
testabilis, ut nec testamenti liberam
habeat factionem, nec ad alicuius
bona ex testamento vel ab intestato in-
veniat, quin ab omni successione
repulsus, publicis quoque repul-
sus officiis, nullum inveniat sive in
lucem successorem, fiat habitatio
eius deserta, et non sit qui in ea inhabitet.

deantur, cuncta ipsius aedi-
ficia diruantur, ut perpetuae
notam infamiae perpetua rui-
na testetur, nullus quoque reddere
ius ei, vel debita reddere nullus,
ei respondere in iudicio tenea-
tur; quaecunque in bonis inveniuntur
ipsius, fisco vel rei publicae
applicentur, domino vel ecclesiae vel vicis-
sim liceat ad possessores, sed
potius cum ipso quo quidem con-
dempnetur, et si quae ecclesias vel
feuda locationis officium vel bene-
ficium spirituale vel temporale ab ali-
quibus ecclesiis obtinet, sit eis
ipso iure privatus, quae sic libere
ad ecclesias revertantur, ut rec-
tores eorum de ipsis pro sua vo-
luntate disponant; filius vero
patris vel filios habuerit ne-
potem vel nepotes per rectam
lineam descendentes, beneficiati
seu beneficiandi quomodolibet bene-
ficiis etiam pontificali adeptis
vel adepti fuerint dignitatem,
sit eis ipso iure privatus, et per-
petuo omnino sublata similiter talium
filiorum atque nepotum ex-
inde sic descendentium
ab eisdem aliter capiendi facultas
dignitatis aut honoris ecclesiastici
vel mundani, vel ad aliquem locum regimen
non ascendat, sit postulandi
negata facultas, sit notarii
iudicatus, vel quodlibet aliud offi-
cium seu ministerium publicum
incapax, in iudiciis eius assessor
sit, quamquam iudicis fidei communitatis
ineat, ut ad testimonium per-
sus recedat indigere; sit ei ad
ordines ascensus inhibitus, ad of-
ficium vel beneficium ecclesiasticum nega-
tus accessus, ut magis ex
morsu sit eius infamia. Idem.

[illegible]

filios nullus eis pateat aditus, nulla porta pandatur, eisdem super aliquo per nos vel alios omni spe dispensationis adempta. Praesenti sententiam nos adicimus sanctioni, ut et in sequente parte sic et in iectione manuum molestia ipso facto excommunicationis sententiam quam in cardinalem et in persecutorem quam alii socii tanti mali participes quod divi[illegible] singulis diebus dominicis et festivis pulsatis campanis et candelis accensis per omnes illius loci ecclesias in quo tantum facinus fuit attemptatum nec non civitatis et dioecesis manariae ex[illegible] publice nuntientur, nec ab alio quam a Romano Pontifice possit absolutionis beneficium obtinere, nisi duntaxat in mortis articulo constitutus. Cum autem fuerit absolutionem praemisso sufficienti et idonee caveat quod mandatis [illegible] pene prebuerit [illegible] te domino pontifici [illegible] pagentur [illegible] deinde per omnes loci ecclesias principales in quibus locorum diebus dominicis et sollempnibus incedant nudi coram populo femoralibus [illegible] in manibus [illegible] quibus percussiones [illegible] Item primo [illegible] ultra mare [illegible] per tres annos ad minus, nec ex tunc primo [illegible] absque sedis apostolicae licentia speciali. Cum cum talis gratiam restitutionis meruerit beneficio absolutionis obtento, indulgeat ei licentia ut suam uxorem in unam [illegible] et debitorum illorum qui facta fuerant primo acquisitis repetitio non negetur. Illud autem non duximus obmittendum, quod sanctis fuit in praemissis incidere alio [illegible] simpliciter tamquam culpabilibus videretur talem penam mereatur [illegible] excessu exegit [illegible] praedicte.

Ceterum quod dignum est ut nepharium non flagitium [illegible] amplius extendatur in [illegible] culparum plagarum modo erubescit nec penis solutis [illegible] statuimus ut ad collaterales filii videlicet nepotes et pronepotes [illegible] possit extendere penas in [illegible] conditione et [illegible] [illegible] Romano Pontifici prout casus [illegible] rationabiles suadebunt [illegible] dignum censuimus. Intendentes non [illegible] aliquo praedictorum excessum [illegible] declarans vel religiosis [illegible] vel cardinalem non afficere forte praesumpserit [illegible] pena delicto [illegible] [illegible] excessu [illegible] ponderet [illegible] ab offensa [illegible] [illegible] deinceps manus te merariae formidine [illegible] quas dei [illegible] [illegible] reverentia non coherceret. Si quis non [illegible] per [illegible] quod absit occiderit cardinalem vel ceperit cum mortis [illegible] quod [illegible] [illegible] sic in eum penas [illegible] [illegible] sic rigor [illegible] quod [illegible] mortis [illegible] [illegible] [illegible] non offensis [illegible] [illegible] non adimimus potestatibus facultatem [illegible] legibus [illegible] tales quos adversus sacrilegos catholici principes ediderunt quos [illegible] regis [illegible] rector [illegible]

[illegible]

Romana fabrice. q̄r De penitentiis et remissionibus. ... [con]ferentibus ad opus fabrice dari solent remissiones. adeo de his questoribus sub titulo possint quis aut tu[n]ca[...] ad opus fabrice ... aliquid non sufficiunt ... fieri ad predicta sicut et alia pia opera. elemosinarum collectio ad hec. S. e. t. de statu regul. c. uno ad si. hec sicut nec post ... eos officiales statuere propter ... faciendas ut S. e. t. de of. or. romana ... questor. provincie ...

[illegible]

Indulgentie. declarat opiniones. no. S. e. t. cum ex eo. et reprobatur opinio. h. no. i no. approbata opinio host. cuius ad pia opera puta edificationem aut reparationem ecclesie refectionem vel edificationem pontium vel maius sustentationem hospitaliorum vel similium non obtinet. Quid dicis utrum ... tantum in eo quod portant dant tenebit indulgentia ...

[illegible]

si nomina ecclesiarum quorum ecclesie disponente domino caput est et magistra casibus istis sciatur. Licet filii spirituales huiusmodi prelatis exponentes, quod ecclesie filium, quod fidei zelatorem, conscientia tamen non tangeret, confusio tamen aspersa non moveret. Porro si filius est rebellis sit fidelibus, vir fidei lesa lederet. Quod propter superiores principes seu rectores consilii potestatis vel alius dominus seu rector conpraescriptores predictos presentes constitutionis tenore non fecerit observari, tam ipse quam officiales ipsius infra mensem postquam res ad eorum notitiam pervenerit eo ipso sententiis excommunicationis innodati. Civitas vero que ius alia per urbem que talia faciens seu facientibus vel presumentibus huiusmodi consilium vel auxilium dederit vel favorem, vel consilium saltem talium quietes per tantum fratres ... excommunicationis exegit et faculta[tem] ei affuit non duxerit predictos pontificum ... sic eo ipso dignitate pontificali nudo remaneat interdicta. Innoc. IIII.

De penitentiis et remissionibus

Romana ecclesia questoribus aut venientibus ecclesie fabricam venientibus archiepiscopus seu eius officiales circa modum suffraganeorum ipsorum ecclesie subditos questuarios questores eos recipere aut nolle pro eo quod

ut super hoc compellat coram ipsis, neque contribuant potestatem super benignam nostram recipientes aut convenientes ipsi fabrice faciende possint eosdem suffraganeos et alios vel fideles remanentes provincie civitatis monere. Concedendis quoque indulgentiis non excedant terminum a nobis statutum in concilio generali. Bonifacius VIII.

Si episcopus suo subdito concesserit ut is possit eligere idoneum confessorem, idem quem elegerit in casibus qui eidem episcopo specialiter reservantur nullam habet penitus potestatem, cum in generali concessione venire non videantur que non esset quis verisimiliter in specie concessurus. Nulla quoque potest consuetudine introduci quod aliquis preter superioris licentiam confessorem eligere sibi valeat qui eum possit solvere vel ligare. Idem.

Indulgentie que ab uno vel pluribus episcopis in ecclesiarum dedicationibus vel aliis quibuscumque casibus conceduntur vires non obtinent si statutum excesserit concilii generalis. Innoc. IIII. in concilio Lugdunensi.

De sententia excommunicationis

Cum medicinalis sit excommunicatio non mortalis, disciplinans non eradicans

[illegible]

dum tamen is in quem lata fuit non contempnat. Caute provideat iudex ecclesiasticus ut ita ferendo ostendat se prosequi quod corrigentis est et medentis. Quisquis igitur excommunicat excommunicationem in scriptis proferat et causam excommunicationis expresse conscribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum vero huiusmodi scripture teneatur excommunicato tradere infra mensem si fuerit requisitus. Super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentum vel litteras testimoniales confectas sigillo autentico consignatas. Si quis autem iudicum huiusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem unum ab ingressu ecclesie et divinis noverit se suspensum. Superior vero ad quem recurritur sententiam ipsam sine difficultate relaxans latorem excommunicato ad expensas et omne interesse condempnet et alias puniat animadversione condigna, ut pena docente discant iudices quam grave sit excommunicationum sententias sine maturitate debita fulminare. Et hec eadem in suspensionis et interdicti sententiis volumus observari. Caveant autem ecclesiarum prelati et iudices universi ne predictam penam suspensionis incurrant, quam si contigerit eos sic suspensos divina officia exequi sicut prius, irregularitatis laqueum non effugient iuxta canonicas sanctiones, super quo non nisi per summum pontificem poterit dispensari.

Idem.

Solet a nonnullis in dubium revocari an cum aliquis per superiorem absolvi postulat ad cautelam, dum sententiam in eum latam excommunicationis asserit esse nullam, sine contradictionis obstaculo munus ei debeat absolutionis impendi, an absolutionis huiusmodi, si is qui offert in iudicio probaturum se post appellationem sententiam excommunicationis novatam vel intolerabilem errorem in sententia fuisse patenter expressum, sit in certis excepto probationis illius contradictionis eventus. Cum primum quod dubitatur sic statuimus observandum, ut petenti absolutio non negetur, quamvis in hiis excommunicator vel adversarius se opponat, nisi eum excommunicatum pro manifesta dicat offensa, in quo casu terminus octo dierum indulgebitur sic dicenti, ut si probaverit quod opponit, non relaxetur sententia nisi prius sufficiens prestet emendam vel competentem cautionem de parendo, si offensa dubia proponatur. Circa secundum vero statuimus ut is qui ad probandum admittitur predictis probationibus contradictionis intentis que actor iudicis attemptavit

[illegible]

...in eum censetur. Et eius iudicium non in officiis, postulationibus, electionibus ac aliis similibus actibus in eo admittat.

Statuimus ut [Idem] nullus iudicum participantes cum excommunicatis, in locutione et aliis quibus ligatur participans excommunicatione minori, nisi monitione canonica premissa, maiori excommunicatione presumat [innodare], salvis constitutionibus contra illos promulgatis, qui in crimine presumunt participare dampnato.

Quod si pro locutione et aliis quibus participans labitur in minorem excommunicationem, forte indicitur, potest iudex post monitionem canonicam huiusmodi participantes censura compescere; alias in participantes excommunicatio prolata non tenebit, et ipsi ferentes penam poterunt legitimam formidare. [Idem.]

Quia periculosum est episcopis et eorum superioribus propter executionem pontificalis officii, quod frequenter incumbit, ut in aliquo casu interdicti vel suspensionis incurrant sententiam ipso facto: nos deliberatione provida duximus statuendum, ut episcopi et alii superiores prelati nullius constitutionis occasione, sententie sive mandati predictam incurrant sententiam ullatenus ipso iure, nisi in eis de episcopis expressa mentio habeatur. [Idem.]

Romana ecclesia. [Ceterum] interdicti, suspensionis vel excommunicationis sententias latas ab officialibus archidiaconorum seu quibuscumque aliis inferioribus suffraganeorum Remensis ecclesie subditos, Remensis archiepiscopus officiales omissis ipsis excommunicatoribus non relaxent. Salva tamen super hoc consuetudine si qua est. Ceterum excommunicationis sententia a suo archiepiscopo sive eius officiali generaliter promulgate subditos eiusdem archiepiscopi tunc ligavit, si nec in specie nec in genere pars ... vel offensus ...

[illegible]

[illegible]

excommunicationis sententias absque competenti monitione promulgatas promulgare vel promulgari praesumpserint, nullatenus volumus illas esse.

Contingit interdum quod tales sententias sine causa generali in aliquos profitentes culpis indebite sicut ille qui fecerint, nec in promissionibus hac forma sicut illis, scilicet tale tempus nunc statuit fecerint praeferent praesumant nisi mora interveniat satisfactionis ut culpa seu offensa praecesserint quibus in eodem adiungendam satisfactionem huiusmodi taliter prohibendam sententia indicatur, auctoritate rationabilis quam in ipsis sententiis exprimant causas sub sit.

Universitatem vero vel collegium proferre excommunicationis sententiam penitus inhibemus, volentes animarum vitare periculum quod exinde sequi posset, cum nonnumquam contingeret innoxios huiusmodi sententia irretiri, sed in illos dumtaxat de collegio vel universitate quos culpabiles esse constiterit promulgetur. Idem

Dilecto filio decano Aurelianensi etc. Praeterea cum omnes leges omniaque iura vim vi repellere cunctisque sese defensare permittant, si vel quando ipsi decano seu praedecessoribus ballivus cum bonis suis indebite in iniuriose spoliavit vel ea violenter occupare praesumpserit, ut supponis est expressum, contra illum molentiam iniuriam se tueri et quam ad iniuriae eius iniuriam potentiam sufficientis temporalis defensio sibi forte non adesset, posset se spirituali gladio in ea dumtaxat ecclesiastico defendisset ac requireret propter hoc ad arma spiritualia quae sibi erant propria in propositio confugiendo, in illis vero praesertim cum dictus ballivus praelatis in eum excommunicationis sententias sic idem decanus asserunt ipsum tamquam excommunicatum pronunciavit suis ipsis complexus bonis spoliasset existeret, et propter hoc postmodum ipse decanus sententiam tulerit interdicti, tamquam se spirituali munitione defendens sibi pro iniuria in violentia sibi ab eodem

[illegible]

[illegible]

...iustitie et defensionis quo gladio cum privato ... moram iudici. et sic non obstat. so.

Venerabilibus ... excommunicatos absolvitis suffraganeorum archiepiscopi ... [illegible]

actione procedere similiter ipsam contemptum illatam. Et quidem cum liceat cuilibet suo iudicio vel per vim propellendam ipsius iniuriam. Immo suam iniuriam auxilium, immo si potest et negligit videatur iniuriam. Inter enim fovere ac esse particeps eius culpe licuit profecto ipsi decano pro sibi invicem convenit subsidio suam invicem temporalem iurisdictionem suam propria spirituali defensione tueri. Sicque utrosque quodammodo gladium temporalem et ecclesiasticum alter videlicet alterum adiuvare te. Maxime cum hi duo gladii convenientur exigente necessitate sibi adinvicem suffragari invicem acrius convenientem iniuria frequentius exerceri. Tantum.

Venerabilibus fratribus ... certum ... archiepiscopo vel eius officiali non liceat excommunicatos ab archidiacono vel ab aliis subditis suffraganeorum ipsius archiepiscopi nec excommunicatam vel excommunicatorum sunt iudices absolvere ... nuptam. Excommunicatos autem ab ipsis suffraganeis vel eorum officialibus possunt absolvere si ab ipsis suffraganeis ad eos fuit provocatum. Neutra non parum appellantur. Siqua ipsarum partium ... archiepiscopum vel eius officialem ab excommunicatione ei lata prelata postulet se absolvi vel ut coram eis de parte adversa ... communionem sui appel-

lationis in episcopo scire deponat non est in hoc ab ipsis et suum non sunt iudices audiendi. Si excommunicatus deponat apud eos de suffraganeo ut imponatur ei pena in suo nisi esse super iniusta excommunicatione querelam audire utique debet eundem. Secus autem si querat de ipso vel relaxetur huius sententia que ab eo pro alio promulgata quam tamen hanc causam non ad ipsum suffraganeum ... eandem pro quo est sententia lata spectat. Certum si suffraganeus vel eius iudicium plurium defensionem unum vel in iudicio ex suo procedens officio sequendo videlicet ut ille quod agendum est aliquem excommunicet in hoc casu conveniendus est ipse suffraganeus coram archiepiscopo vel eius officiali quibus ipsius interest defendere eam sententiam. Porro archiepiscopus et eius officialis excommunicatos a suffraganeis semper audire cum incipiant in casibus in quibus eis iure communi competit ecclesiastica forma debent absolvere ut potest si post diffinitiam excommunicatis sententia sunt promulgata et ad ipsos fuit appellatum et in eis casibus in quibus iura prohibent post sententiam appellari. Si vero suffraganeus ex iudicium excommunicet aliquem pro eius offensa vel pro sua defensione ... excommunicatione ille proponat et ...

Porro ab isto loco usque ad ... [illegible]

...ne excommunicatus ... nemo ... quo ad ... capitis sunt ut in primo casu ... [illegible]

...sive ... in fine ... iudicie tempestate ... [illegible]

Venerabilibus fratribus ... [illegible]

Reverendo nostro Caroli Basilie ...

Adversus scandala et velut pericula ... [illegible] ... suffragari.

nisi primitus in forma ecclesiae absolvendum, nisi sufficienter gravamen probetur, se offerat, quod pro manifesta offensa excommunicationis eum merito innodavit. Solutum autem est, sicut quod propter suspicionem contumaciam videlicet, quia citatus praesentiae suae in termino non comparuit, excommunicatum se contigat, et si sic ligatus proponit quod nominatim petat a b. archiepiscopo se absolvi, si cum sufficienter gravamen ex suo processit officio, superiorem ad ipsum archiepiscopum ante diffinitivam sententiam appellationem interposuit: si ab adversario proponatur, quod absolvendus non sit, nec pandi ei debeat iudicii aditus, nisi prius expensas restituat, iudicio sisti exhibeat cautionem; ipse quoque videat, quod recte contumax reputari non debet, pro eo quod in carcere captus, vel alio impedimento detentus, in termino comparere nequivit: et tunc praemissis sibi iuxta formam ecclesiae beneficium debet absolutionis impendi. Secus autem si se contumacem confiteatur, vel alias de contumacia sua constet, quod forte praedicto iudicio quum minime comparet, tunc ei cum manifesta sit contumacia, manifesta reputatur offensa, non est ei nisi primo super contumacia expensis ac de stando iudicio cautione praestita absolutionis impendendum beneficium ipsum et iuris observando sic, si alias ad certum locum citatus, ille comparat non esse securum, et iudex procedat in eum, quia non paruit, huiusmodi comparuit sententiam excommunicationis promulgent: nam si tunc excommunicatus ipse ad superiorem appellet, ante omnia se ab eo petat absolvi, cum probare coram eo velit locum ipsum non extitisse securum, in hoc est procul dubio audiendus, cum praesumptionem solum in eius contumacia videatur. Sed si iudex praedictus locum illum esse proponeret securum, et ille non comparuisset, ac ideo excommunicatus extiterit, ipse postmodum super hoc prius postulatum mereri locum illum non fuisse securum, ad decendum provocasset, nullatenus audiri debet. Sed si excusationem legitimam seu probabilem assignet, puta quod locus non tutus sit, vel post appellationem hic excommunicatione ligetur, ac eundem asserat superiorem quo ad ipsum excommunicationis causa erat provocatum, nominatim illico promulgare de excommunicationis sententiam fore nullam, et petit eum ad cautelam iuxta formam ecclesiae relaxari. Sane si certum est excommunicationis sententiam esse nullam, velut est post manifestum excessum est manifeste promulgata, superior iudex, nisi praeclusum sit in modum, excommunicatum ad excommunicatorem prius remittere debet, nec debet eum absolvere, nisi excommunicator requisitus malitiose illi absolutionis beneficium denegat exhibere. Si vero constet hic sententiam esse

iunctam, nequaquam tenetur eidem est ad suum excommunicatorem excommunicatus. Hoc sine difficultate aliqua mox absolvi. Quod si dubitetur utrum iusta sit vel iniusta, superior nisi excommunicatori deferri et relaxetur iuxta formam ecclesie potest illam, quamquam honestius et convenientius agatur si ei deferatur in hac parte. Ubi autem superior de excommunicatione cognoscet, absolutio sive relaxatio quam ipse fecerit tenet, licet forsitan sit iniusta, quamvis ipsi superius litigatori non tamen superius excommunicatoris absolvit. Denique absolutionis suffraganeorum civitatis parochianorum potest archiepiscopus secundum consuetudinem regionis exigere in casibus in quibus ei liceret eos excommunicationis vinculo innodare. Potest quoque archiepiscopus subditum absolutionis iuxta formam ecclesie non iniquum impendere ad cautelam, ut potest si asseritur excommunicationis suam intolerabilem errorem fuisse patentem expressum, aliquod scilicet in precepti vel mandati aperte iniquitatem continentes vel in suo gravamine est pertinens, velud si diceret forte aliquis se excommunicatum fuisse pro eo quod elemosinam pauperi tribuit, vel quia faciebat aliquid quod in se bonum est, aut quia non operabatur id quod suo actu illicitum id est in peccatum mortale suffraganeus ipse asserat quod pro ignorabili causa vel pro exequenda iusticia [illegible] prohibuisset vel in universitatem archiepiscopus ad cautelam absolvere potest eum. Item si aliquis proponat se in diffinitiva sententia iudicio vel certa post appellationem excommunicationis sententia in se positum vinculo excommunicationis astrictum, potest archiepiscopus quando ei constiterit in principio maxime pendente causa appellationis cognoscere absolutionis beneficium ad cautelam iuxta formam ecclesie impertiri.

Alexander papa IIII. iudicio

Decernimus ut seclusi per censuram ecclesiasticam ab ecclesiasticis iudicibus canonice [illegible] per illa excommunicato repellere ab agendo, patrocinando et testificando in suis causis et iudiciis [illegible].

Gregorius decimus in generali concilio Lugdunensi.

Constitutionem felicis recordationis Innocentii pape IIII. predecessoris nostri prohibentem participantes excommunicatis a participatione que solummodo minorem excommunicationem inducat, monitione canonica non premissa, maiori excommunicatione ligari, ac nos aliter promulgatam excommunicationis sententiam non tenere, ad tollendum omne ambiguitatis scrupulum declarantes decernimus ita demum esse monitionem canonicam in hac causa servatam, si eos qui moneri exprimat nominatim. Statuimus quoque ut in monitiones quas ad excommunicationem promulgare excommunicationis sententiam statuimus premitti, moderantes sic monitionibus tribus utentur vel una pro omnibus observent aliquorum dierum competenti intervallo, nisi facti necessitas aliter easdem suadeat moderandas. Idem.

Quia periculosum cum eo quam innegerit principes, barones, nobiles, baylivos vel quoslibet ministros eorum ... excommunicationis suspensionis seu interdicti sententia fuerint promulgata, licentiam aliquam dederint, occidendi, capiendi, seu alias in personis aut bonis suis vel suorum gravandi eos qui tales sententias protulerunt, sive quorum fuit occasione prolate, vel easdem sententias observantes, seu taliter excommunicatis communicare nolentes, licentiam ipsam, in integra revocaverint, vel si ad honorem captorum occasione ipsius licentie fuit processum, nisi bona capta fuerint infra octo dierum spatium restituta, aut satisfactio pro ipsis impensa, eo ipso sententiam excommunicationis eidem subiaceant: sint sententiam in nodati, omnes qui ausi fuerint predicta licentia data vel aliquid premissorum, ad quod committendum licentiam prohibemus, aliter committere suo motu. Qui autem in eadem sententia permanserint duorum mensium spacio, ex tunc ab ea non possint nisi per sedem apostolicam absolutionis beneficium obtinere. Idem.

Presenti generali declaramus edicto beneficium relaxationis ad cautelam quo ad interdicti sententias ecclesiasticas vel quecumque alia loci seu alias terras generaliter promulgata locum aliquatenus non habere.

Bonifacius VIII. [illegible]

Si iudex secularis clericum captum detineat, nisi se clericum dicens ad curiam ecclesiasticam se petat remitti, vel curia ipsa eum tanquam suum clericum repetat, ab eodem iudice seculari illum insistente clericum ac ob hoc minime remittendo, dubitationis huiusmodi an saltem sic cum repetitur clericus ad iudicem ecclesiasticum redire. Ecclesiasticum spiritualis agnoscito tum iudice seculari vel alii cui interest cognitio pertinebit. Et si notorium sit quod idem malefactor sit clericus qui huiusmodi privilegio gaudere debeat, statim absque alia cognitione vel fama publica deberet etiam aut ipse comprehensus fuerit in tonsura et clericali habitu, cognitionem de clerico ecclesiastice curie debet reddi. Clericum esse censemus, si iuris ipse autem deprehensus in habitu publica se non gerens, deprehensus fuerit in habitu clericali tonsuraque et vestes defensus clericales, in mutatem debemus clericum convictum esse de eo non prevertere sic de illo qui possessione ingenuitatis existit si dicatur ab alio liberum legaliter fuerit, an ut probandi necessitate non ipse sed adversarius astringatur. Iustum enim ut ipse talis qui gestat ex habitu quousque appareat aliud presumatur qualis esse cum habitum et fert ubi constat vel comprobatur.

Et si gignatur ut unquam consuetudinem fabricensibus imprimuntur characteribus fabricensis agnoscatur, ac custodes aquarum quos hydrophilacos nominant, que eis in fugiti fo[illegible] annotantur signari manifestum est omnibus in angaria nomine non tenentur usque statuis alico esse unctum in quo ipse deprehensus convictum eum ... teneatur. Non sic autem volumus observari. Si autem deprehensum pro laico publice se gerentem et penaliter habeatur. Quamvis deprehensus sic repertus fuerit in habitu clericali tunc et institutendo non est quousque fidem de titulo fecerit clericali, aut eidem probare non incumbit propter presumptionem que adversus ipsum orta est ex dela[illegible]

cione laicalis huius precedente, eum tamdiu quis processus iudicis penitus conquiescat. Idem.

Statutum gg. ad ecclesiasticorum ministrorum innocentiam que prohibet participantes excommunicatis participatione que solam inducit minorem maiori excommunicatione ligari monitione canonica non premissa, in suspensionis et interdicti sententiis quas prohibet precipitatione plurimum ab ordinariis et delegatis iudicibus promulgari, precipimus inviolabiliter observari, decernentes easdem sententias non tenere. Alexander quartus. Idem.

Licet excommunicatus appellationem a sententia promulgata per negligentiam appellantis appellationem suam minime prosequatur, non ratificetur nec invalescit excommunicatus tamen nominatim vel specialiter et expresse, qui post appellationem sententia excommunicationis sunt asserens nisi latam, si appellationem eandem infra tempus ad ipsam prosequendam ab homine vel a iure statutum non fuit ut debuit prosecutus, lapso eodem tempore excommunicatus potest publice nunciari, nec dum in iudiciis sed in extraiudicialibus etiam et aliis actibus removeri debebit, cum nec quod post appellationem sententiam excommunicatus fuit vel aliter de ipsius sententie nullitate. Idem.

Si clericos tue iurisdictioni subiectos pro commissis excessibus per laicos ~~captos~~ capi feceris eos nec fugiant in carcere pena debita postea castigandos includas, tenentes eos taliter non dum appareat incorrigibiles, illos esse nulla constitutione excommunicatos innodari, cum ibi non sit expresse excommunicatio in ipsos tenentes ut nulla nequeat deprehendi. Eosdem quoque clericos si de penitentia cum tibi fidem fecerint decreverit custodie detinere non debes, nisi excessuum enormitas vel alia causa rationabilis eos suaserit detinendos.

Sententia interdicti pro Idem. feratur, nec eo non intelligitur nisi a certe expressum in eam populus interdictus vel in eius ... uno interdicto ipso non alius habere ad ministeria ad dicta.

Certum cum pro delicto domini vel rectoris ecclesie interdicti

Cives eiusdem qui culpabiles non existunt. divinis interdicti ipsi propter dominum vel rectorem puniendum in eis non fuit interdicti possunt extra ipsam licite interesse divinis. Cum vero aliquos terre populis interdicto nodatur singulares extra personae quas interdictas esse constat nec sua extra civitatem audire divina et sacramentorum percipere propterea ut universis non prestat nos contra alicubi casibus expressis iure duntaxat exceptis audire divina vel ecclesiastica recipere sacramenta. Idem.

Si civitatis aut villa sibi subiacentium ecclesiastico interdicto illorum suburbia continentia edificia eo ipso intelligi volumus interdicta. Nam licet prohibitio in dubio ad minora ambitum continuatur sed tamen casu ne villa prodi valeat sua interdicti quod fieret si possent in ipsorum suburbiis et continentibus edificiis licite celebrari ut prius expedit interpretationem fieri latiorem. Ecclesia quoque sibi sit ecclesia interdicto subiecta nec in capella nec in

cimiterio ipsius ecclesiae contiguis celebrari potest vel aliquis sepeliri. Secus si ei contigua non existant. Idem.

Is qui in ecclesia sanguinis aut seminis effusione polluta priusquam reconcilietur in maiori excommunicatione nodatis scienter celebrare presumit licet per eventum huiusmodi puniendus irregularitatis laqueum non incurrit non sit expressum in iure licet quam nominant. Is vero qui scienter celebrat in loco supposito interdicto nisi super hoc privilegiatus existat aut sit exemptus eiusdem irregularitatis incurrit laqueum nec ego per hanc poenam liberatur adeo quod efficiatur ineligibilis quia nec ad eligendum cum aliis celebrare admittitur. Idem.

Qui in baptismo vel confirmatione que necdum pueris sed adultis propter morem priscum exhiberi possunt licite tempore interdicti christianis unius unctione posse. Sed tamen interdicti existat casum dicentes

[illegible]

dum constat a dubium non existit.
Is cui ecclesie est interdictus
ingressus si sibi presu-
mens contemptum ipsa divino-
rum celebrationi interdictus
effectus. Sed interdictis huiusmodi
divinis in ea se ingerat iniun-
gens officio sic privatus tam-
quam sibi interdicto durante
decedat non debet in ecclesia vel
cimiterio ecclesiastico nisi peni-
tuerit sepeliri. Sane licet
excommunicatio sit ab officio vel
ingressu ecclesie lata suspensio
aut ipsius effectus per appellatio-
nem sequentem minime suspenditur.
Religioso quemvis Item
violentas iniciat sceleste
manus ac nec pretextu huius
materie evagandi potuerit
ab episcopo eo casu absolutionis be-
neficium exhiberi quo secula-
ri clerico possit similium clericum
passis. Quamvis autem
is qui religionem ingressus
religiosus ante effectum censeri
non possit donec sit tacite vel
expresse professus. Si quis tamen
in eum violentas manus
iniciat ex eo late canone

minime non evadit. Item
Eos qui a sententia canonis
vel hominis cum ad illum
a quo sunt de iure tenentur absol-
vendi nequiverint propter imminentis
mortis articulum aut aliquod
impedimentum in limine per ab-
solutionis beneficium hoc relaxati
ab alio absolvuntur. Si ces-
sante postea periculo vel impe-
dimento huiusmodi illi a quo huius
sententiis absolvi debebunt
quam cito poterunt commode re-
fuerint presentare mandata
ipsius super illis pro quibus
excommunicati fuerant humiliter
recepturi et satisfacturi pro-
ut iustitia suadebit. Decer-
nimus ne sic censuram illu-
dant ecclesiasticam in eandem
sententiam recidere ipso iure. Idem
statuimus de his quibus
cum a sede apostolica vel legatis ipsius
absolutionis beneficium aliquibus
ius suis consequantur iniungi-
tur ordinariorum suorum vel aliorum
quorum sunt subiecti presen-
tie ab eisdem se conspectui represen-
tent et preceptis humiliter subi-
ciant quibus propter hoc obligati existunt.

[illegible]

[illegible]

satisfactionem exhibuit competentem. Si hoc primum commode potuerunt non curaverint adimplere. Idem.

Quamquam absolutio mandato manus iniectae clericum tuo nomine violentas sibi iniiciens excommunicationem latam a canone incurrerit mandans cum ratio huiusmodi tribuatur et mandato debeat comparari. Si vero iniectio eadem tuo nomine non fuerat, tunc licet peccaveris ratum habendo eandem, non tamen propter hoc excommunicationis illius vinculo innodatus, cum per ratihabitionem hanc nequeat quod ei nomine non est gestum. Idem.

Alma mater ecclesia plerumque nonnulla que sublimis ordinat et consulte, que subsequenter rectorum utilitate postmodum consulte et rationabiliter revocat in melius reformat. Sane cum nonnullis fuit dudum predecessoribus constitutum ut in terris seu locis ecclesiasticis suppositis interdicto nullis certis casibus et licitis exceptis divina celebrentur officia vel ministrentur ecclesiastica sacramenta, quia non ex districtione huiusmodi statutorum excrescit indevotio populi, pullulant heresis et infinita pericula animarum insurgunt

ac ecclesiis sine culpa earum debita obsequia subtrahuntur. Cum fratribus nostris deliberatione super his habita diligenti, decrevimus quod tempore interdicti ab homine vel a iure prolati, non tamen modo morientes sed etiam viventes, cum sani existentes quam infirmi, ad penitentiam, que propter pusillanimitatem et fragilitatem hominum ad peccandum fuerit necessaria, est licite admittantur, dum tamen excommunicati non fuerint, quos idem nonnisi preterquam in mortis articulo nolumus admitti. Clericis etiam propter quorum culpam contigit ut fuerit aliqua ecclesia interdicta, vel qui ad perpetrandum delictum aut occasione ipsum interdictum est latum prebuerint auxilium consilium vel favorem, nisi de ipso delicto sufficienter, si id facere valeant, persolverint, ut de satisfaciendo idoneam dederint cautionem, aut si satisfacere nequeant, ut huiusmodi cautionem prestare minime valent, iuraverint quod cum poterunt satisfacient, et ad satisfactionem huiusmodi per eum vel eos qui facere ipsam debent et possunt prestandam dabunt consilium et auxilium vel favorem ac iuxta posse suum fideliter laborabunt, non est penitentie beneficium aliquatenus concedendum. Nec tamen

[illegible]

in quo ad illos vel in alios qui circa hoc inveniuntur delinquere interdictis vel locis aliis seu universitatis interdicto existentibus facienda est relaxatio interdicti. Hec et eis solummodo iniungenda penitentia salutaris. Adicimus preterea quod singulis diebus in ecclesiis et monasteriis misse celebrentur et alia dicantur divina officia sicut prius submissa tamen voce, ianuis clausis, excommunicatis et interdictis exclusis et campanis non pulsatis. Et tam canonici quam clerici ecclesiarum in quibus distributiones cotidiane illis qui horis intersunt canonicis tribuuntur, si ad officia non venerint supradicta, distributiones easdem amittant, sicut interdicto perdurante non extante si divinis officiis non adessent. In festivitatibus vero nativitatis domini, pasche et penthecostes et assumptionis virginis gloriose campane pulsentur et ianuis apertis alta voce divina officia sollempniter celebrentur, excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis admissis, quibus ob reverentiam dicte sollempnitatis incumbit ut ipsi ad huiusmodi accedant gratiam et consilium affectum spiritualis incitamentum prefatis diebus participatio permittatur divinorum; sic tamen quod illi propter quorum excessum interdictum huiusmodi est prolatum altari nullatenus appropinquent. Ceterum quod de observatione interdicti aliis est per decessores nostros institutum in suo robore duraturis. Non obstantibus quibuscumque privilegiis vel statutis ecclesiis, monasteriis, ordinibus religiosis seu personis ecclesiasticis secularibus vel regularibus exemptis et non exemptis, quacumque forma vel expressione verborum ab apostolica sede concessis, que contra tenorem presentis constitutionis nullis volumus suffragari, cum quibus tam secularibus quam regularibus suffragari debeat ut tempore interdicti in premissis diebus celebrent supradictis.

Innoc. quartus. De verbo. et significatione.

[V]

Clemens IIII. p. Verba illa privilegii in specialis protectionis ecclesie Romane filios nos recipimus dictos fratres exemptos non intelligi nec ipsos ex illo in proprios eiusdem ecclesie filios fuisse receptos, quod ab alio quam a Romano pontifice vel legato ab eius latere destinato interdici vel excommunicari a quoquam non valeant declaramus. Illum locum desertum in premissis in

de ele. nich est enim aliud recitum regnum aliter. s. de ce. c. ii. quum
sit. a quibus. s. diocesanis episcopis subiecte. ar. s. de plebe. nam tales
sunt c. de mo. t. his. ie. l. ie. t. c. i. s. de pri. c. ex plantatione. c. merito. et
tales rectores sic instituti sunt perpetui nequeunt absque causa ratione
biliter removeri. s. e. t. de capel. mo. c. uno. laboris vii. ex percipiant lia-
te in acquisitus de h.
xvi. q. v. i summa
s. de decimis et dilectum
illa a quibus clericis
ordinis sui proveni
unt. s. nisi sunt

talem statutum detestabile vitiatum vel his ecclesiis. ii. i.
certum. iii. i. statutum quod declarat pertinere ut. s. dici dec. s. e. t. de
ele. si forte in quibus. no. gau. guil. lugdunensi. s. e. t. de ele. si for
te. ex ubi adulterium sequitur usque ad verbum illo non ponit
declarationi hominis usui exponere ut i diri deberent. ut. s. e. t.
de ele. c. iii. man
festum videlicet
... que si for
te loquebantur
in eundem et

[illegible]

telligimus, que non habitatis
penitus incultis fuerint vel
ultra memoriam hominum fuerint
in indulgentia, que est super
decimis nostre pertinere decernimus,
censentes etiam in talibus
desertis locis a fratribus ipsis con-
structis seu construendis in
eo plena libertate gaudere,
ut fratrum indulgentie huiusmodi nichil
ab ipsis legis diocesane
nomine valeat per eos erigendis
fratrum privilegium alterius non possint
interdicto seu excommunicationi sup-
poni. Quas in locis huiusmodi
fratres habent per se tenentes pertina-
cie absque licentia construendi ecclesias
quarum suis plebibus presbyteros
clericos proprios gubernent, qui
tamen plebium examini diocesanis episcopis
presentantur, ut ab eis curam
recipiant animarum, cum plebes
episcopis sint subiecte. Decimas autem
fratres de laboribus et novalibus
suis, quos propriis manibus
aut sumptibus excolunt, et aliis
bonis deo prestitis obventionibus clericorum
ordinis sui, a quibus
quartam vel tertiam nullatenus
exigetur, cum integritate per-
solvant, sancta moderatione
in gratiis et malis eorum per-
sonis vel communi seu ecclesiis
parochialibus et dominio
episcopo vel loci prelato id
volumus defensionibus
aliis seu iuribus penitus
derogari. Nicholaus III.

Constitutionem felicis recordationis Gregorii
pape X editam in con-
cilio Lugdunensi ut si forte inter certa
que obiciuntur electo vel postu-
lato seu alias promovendo ad
aliquam dignitatem evidenter in-
sane aut alium per se defectum
opponi contigerit, de illo pri-
mitus cognoscatur, et si op-
ponentem intentum fuit de-
ficere veritate, a prosequu-
tione illius cause totaliter
sit exclusus, aliter puniatur,
ac si in obiectorum pluribus omni-
no defecisset, et illo quod manifes-
tum insanie videlicet talis
corporis sensibus nec non
in memoria vel intellectu op-
ponit electo, locum habere ac quo ad
intentionem constitutionis ipsius
manifestum et evidentius locum
supponere declaramus. Certum
canonicos cuiusdam ecclesie qui
statutum fecerunt sollempni-
ter et iuramento firmarunt,
quod ecclesiam suam vel se ipsos et
omnes impetentes canonica-
tum ipsius ecclesie defenderent
usque adeo vel suum quantum
possent ad iudicandum omnium per
vel se per in iudicium eundem
et quibus expensis, ac cum
pendenti sigillo capituli
sigillato eidem defensio
fieret et que omni ad decimo
mentis eiusdem ecclesie defen-
sionem bis opposicionem vel
alio pacto modo tibi rerum

[illegible]

sunt, quia sicut novalia magnum proventus proveniebant vel quod
sunt ipsorum quo ad primum et ultimum in divino cum portiva eas possidet
et tenent. pone limites eas perpetuo sive in adh. s. de decimis dilectum
s. e. quod prout vale adfi. de acquisitis post oculum dixerat. s. pre. per declara-
tionem. nota nihilum flagraret de ex. exceptione. ier. expto non placitur et pro
iudicaretur de opponentem ubi fiet prudens. aliter quo ad eum hoc non
libratur. aliquid preterea privilegiorum de novo receptorum non revocat suum
s. pre. aud. in mo. assumimus. ex. scorta. sed hi non distinctione principiat hoc declarat
vel quo sunt exemptos infinitos non sunt exempti habent alia privilegia
exceptionis ubi sunt exempti. ut dixi in principio non ei pronunciat illos
exemptos vel non sed declarat quod illa verba non porrexit iure in aliis ca-
sibus de quibus. s. dictum. Io. an.

Constitutionem. primo declarat manifestum et evidens defectum
allegare quo ad eum dec. de electi si forte. secundo declarat conspiratores
et iuratores eos qui statuunt iurarunt de non recipiendo aliquem in
canonicum ad mandatum pape donec possent resistere. tertio declarat

[illegible]

... in sua esse d. s. de off. translato. ff. ad l. aq. l. id. et ad h. etc.
in tit. de exe. in. c. si nulli eum quantas nescit et in formule ii
bona hodie sunt sub lata. instit. de hob. s. i. e. de formis et ip
tat ante illas ubi non devenit pulastri sensus. eo. s. e. c. in
illa et c. superius ii. q. i. marchion. intelligimus quod evidente et ma
nifeste plus est evidenti et manifesto. licet non in exceptionibus forum
non exprimatur. ar. sequitur quod si dico electum certum quod non adeo evi
denter vel manifeste non habet locum dicto quod est absurdum
unde vero de loco certus in principio nota di. si enim hec intelligas sin
nemo sui intellectu careat non promovebitur addignitatem. ex
rix. di. petrus in verito in principio. q. d. iterum ubi sunt diversa ut dixi
s. in glossa videbatur in principio glo. statuit. ex hoc ro. quod in tit. vi
debatur quod canonici possunt facere statuta dummodo aliter non licet talia
dici quod capitulum sine episcopo statuta facere non potest quia tangit generalem
statum ecclesie vel tangat episcopum vel eius iura sic intelligas de consti
tutionibus s. de his que fiunt a pre. novit. est et platis cap. ac
non nisi recte de presbyteris et non habeant tibi vera in capitulo tamen ista
tenent cum aliquis suo vel proprio vel alio cum post episcopum sunt

[illegible: dense abbreviated gloss surrounding the text]

canonica non possint nec
debeant recipere in canonicam
nec hec per nos dicto in capitulo
inserta capitulum impetitur
conspiratores et iuratores contra
se invicem ecclesie libertatem obe
dientiam ipsius et auctoritatem decer
nimus eosdem tamquam conspi
ratores et iuratores secundum ca
nonicas sanctiones puniendos
statuentes quoque ipsum in capitulo
prelibato singulis ex predictis
libertatem et obedientiam ecclesie romane
debitam exhibendi saltem
usque ad summam romani pontificis in
dicium seu speciale mandatum
liquido intimatum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
scere prohiberi agit ad pec
candi conspirationem et iurationem
contra libertatem et auctoritatem sed
ap. manifeste ac aliter detestabi
le prorsus confirmatum repu
tamus. Bonifacius VIII.

Erit qui sciat [illegible]
[illegible] religioni
[illegible]
[illegible]
antiquo [illegible] Bonifacius
Primum in [illegible] VIII.
Pro [illegible] mo
nachi sive fratres in cellis ad

monasterium ipsum spectantibus
habitantes ab aliis quam a papa vel
eius legato excommunicari vel sus
pendi vel ipse celle interdicto
supponi non possint vel fratres in
prioratibus ecclesiis seu capellis
eiusdem monasterii commorantes
aut ipsos prioratus ecclesias seu
capellas ab ordinariorum interdicto
latae in aliquo non defendit
frequentes tamen in cellis et cellis
ipsis. Hoc est loca secreta et soli
taria que ab hominum separata [illegible]
tur [illegible] contemplando deo vaca
dum specialiter deputata defen
dit. Idem. Significaste ca

Si nobis [illegible] gratiose
S excellimus ut beneficia cle
ricorum tuorum cedentium vel decen
dentium possis conferre [illegible]
clericorum prebendarum suarum fructus
percipiant ac similiter ecclesias
personaliter residentes. Verum quia du
bitas qui clericorum tuorum appellatione
debeant contineri breviter respo
demus oraculo quod illos in hu
iusmodi casibus tuos volumus
intelligi clericos qui pretermo
quesita proprie vel receptas sine fra
ude et fictione qualibet ve
tu clericales familiares existunt
et in tuis expensis continue
commensales et sic
illis aliquos aliquando
pro tuis gerendis nego
ciis abesse contingat.

Bonifacius. De [illegible]

[illegible: gloss]

Non est novum ut aliquibus specialibus generantis generalis clausula subsequatur que omnia complendat ut xix. di. preter ...

De regulis iuris

Beneficium ecclesiasticum non potest licite sine institutione canonica obtineri.

Possessor male fidei ullo tempore non prescribit.

Idem.

[illegible]

3 Sine possessione prescriptio nõ procedit. Idem.

4 Peccatum non remittitur nisi restituatur ablatum. Idem.

5 Peccati venia non datur nisi correcto. Idem.

[illegible]

[illegible]

Nemo potest ad impossibile obligari. Idem. Privilegium personale personam sequitur et extinguitur cum persona. Idem. Semel malus semper presumitur esse malus. Idem

Ratum quis habere non potest quod ipsius nomine non est gestum. Idem.

Ratihabitionem retrotrahi. Idem.

Et mandato non est dubium comparari. Idem.

Cum sunt partium iura obscura, reo favendum est potius quam actori. Idem.

Cum quis in ius. h' reg'la sumpta e ex lege. ff. e. t. l. qui in alterius ponit casum in xvi. q. iij. si sacerdos [illegible] i. no. ff. depositi l. inst. il. n. i. cui hrs uendens rem depositam credens illam ee defuncti non tenet ad rem h' ad precium q' aut in h' r'la d' uin est sicut ipo successore agat' secus si ipe agat q' c' debuit ee de facto suo cum ad iudicium puocat ut in p' l. qui in alterius i est sile quia de liberatore dant' iro h' non actori qui certus de ee ad iudicium puocando de h' dicam [illegible] l. e. no h' tu er si agat pbabil' potz ee ignorancia [illegible] h' r'la gnalr' de quoz successore si sit singli siu vniu'sali de quib' dicam l. e. is qui in ius q' [illegible] h' no est q' i loc' deuic h' de facto u' aut [illegible] de pscripte in q' suffic' bona fides [illegible] de pscpt. c. i. p' scribet successor bone fidei q' n' pscribet p'decessor cum mala fide u' a' requirit' titulus h' i iust' titulu' h'uit p'decessor talem qui no dedit causam pscribendi successor qui eodem iure utit' no pscribit. ff. de diu. i tpr' prescript. l. cum h's i aduite q' r'la ista uenit exemplificatie ad precedentem ignorancia facti pbabil' excusat. vel i ut si ius successit alterius ut hic. [illegible]

In iudiciis non est acceptio personarum habenda. Idem. Ignorantia facti non iuris excusat. Idem. Cum quis in ius succedit alterius iustam ignorantie causam censetur habere. Odia restringi et fauores conuenit [illegible]

[illegible] constitutio q' de dignitate [illegible] in f. coll. vi. i no. q' h' u' bi de cet q' ponitur in hac reg'la quantum ad ipos creditos [illegible] ucti [illegible] ad ipm pincipem honestate ipe enim p'uilm p' se excessus diminuit ut modari i' i' in totum tolle' pot p'uiu' pbat [illegible]

Indultum [illegible] Ιο. an. [illegible]

Odia restringi. ponit [illegible]

[illegible]

q̄ nō ualeat q̄ ap̄u. ullin etat. Solo ad c. si qua de rebus dic q̄ nō. ob. s. 10. q̄ ibi nō. q̄ etiā fc̄ p̄ eti ep̄s uacante sede tenz ip̄o iure sz restituitur ecclā sz h. i. t. sol. 1 b. ex. ne sede ua. c. i. dicit cōtinu l. q̄ nō tenet ip̄o iure z dicit ibi rescindi. cōtinuū de facto p̄cessit q̄ pōt postea h̄i ratū dicitur ex spāle fauore ecclesie. Et dic gn̄alit ad illud z ad oīa s̄ dicta oīa q̄ illud q̄ ab initio nullū est nō firmatur solo tractu tp̄is ut h̄ sicut cui tp̄e nō ē modo idoneū obligatois. x. q. ij. cū cognouimus de c. pl̄cuit. e. de pactis sicut q̄uis. nec tollende. s. de p̄scripc̄. c. ij. ff. de act. et o. l. obligatoū. Placz sic nō repāndo ut h̄ ad idem. ff. de reg. iur. l. si minor. s̄ nouo cōsēsu. contractu tacito uel expresso sublata cā impedimenti bn̄ ut p̄ oīa p̄batur. ad h̄ c. si una facta. l. i. ij. p̄bat h̄ optie. s. c. b. de spon. impu. c. i. ualet q̄ ex subsequti cōsēsu ex tunc nō ut ex tunc. Si ff. de off. p. l. obseruare. Sic spāle nō ut. s. b. mittu. minoris nō tenet tractus nisi tutor ul' curator i' sit p̄sens. l. z postea cōsentiat nisi de auctore tu. Tutor. ff. e. t. l. obligari. Itē i electione que si nulla est subseqntē cōsensu nō cōfirmatur de elec. auditis. s. b. q̄ h̄ nō. s. e. s. de rebz eccl'. nō ul' nō. dud. in glo. mag. nisi. s. adhuc ob. i. soldi. q̄ dic. p̄ dictā dec. s. decim. pa. c. u' i tractu temporis cōfirmat qd ab initio nō ualebat sol. i. nō fuit solus. tractus tp̄is sz bona fides cū tp̄e legitimo. q̄ p̄scriptionē induit. i. fac q̄ dic. s. e. cum quis ut fuit illud p̄p scandalum. Fuit fuit i' ar tacit' cōsensus epi ut i. nō. Itē solū cōdicat. s. de eo q̄ du. i. ut. q̄ pol. padul. c. ij. u. ut. contrā. cum fau in et te. p̄ma mortua et nouo cōsensu cōfirmari nō pōt. Illud ē in pedimentū p̄petuum. s. adulteriū cū spāli sp̄o salibus deficit ut e. t. ult. h̄ q̄ supuenat. c. a. s. mors p̄me aq̄ potuerat cum fa. mi. inchoari remanz cū pedimentū p̄dictū. p̄p. qd nouus cōsensus nō pōt inducere. cum fa. ul' de h̄ ulla q̄ q̄ de uicitate desi dant muicū q̄ ideo nō ualent q̄ sb est iuris. p̄petuū i pedimentum nec tractu tp̄is nec nouo sb sequti cōsensu cōfirmatur ut h̄ u. sicaque de uicitate nō recipiūt tinam nec sb est iuris p̄petuum sz tēporale tm̄ i pedimentum et si nō solo tractu temporis cōfirmentur ut h̄ tm̄ sublato i pedimento noue sb sequti cōsensu uel dum tacito uel expresso bn̄ ut mōns et sic solum intelligo. su p̄ dictam in. Io. an. h̄ regl'a sumpta est ex t. ff. et t. l.

Non est sin culpa. culpa est selico iaciente lapidem et celo sagittante. l. di. c. co xv. q. n. Vt rez i umb choa rhico. s. de homic. tua. i. p̄u. scire enī dz q̄ illum non est ad alios p̄tinere. e. ui. u. cum q̄ rebatur sz h̄ r'la uera est q̄ culpa gerit ali cna ale nam ne gotia. r sic est q̄. ff. de negot. g. l.

u. z p̄ totum u' p̄ dicta est actio gerenti ex i p̄bitate eī nō debuit actōm p̄sequi. xxij. q. iij. si ad p̄ctm s. de sy. c. p. ff. de furt. itaq fullo. Lō offiu h̄. dz homo hoīu xxij. q. iij. c. ij. s. de testis cum i officiis i p̄mo loco z c. ff. de reg. iur. l. fuus. Et nō. q̄ p̄pē loquendo inter deū et hoīem est religio xxij. q. iij. u. uiusqui sce. i ter p̄latum z subditū in obedia. u. q. vi. qui sefit inter maiorem reuerentia s. c. l. de off. del. c. ij. Inter p̄entes z filium dilectio. v. q. v. non osculatur inter consanguineos pietas. Inter dñm z sui famulum inter patronū in libertum obsequium. Inter hoīem z hoīem officium. Nō pōt q̄ dici ad eum nō p̄tinere nam uides q̄ olim appellans p̄ condempnato h̄ bat biduum ut p̄pria causa p̄ sontiduū ut aliena. ff. de ap. non tm̄. ff. qn ap. sit l. ij. ad h̄. ij. q. vi. nō solent exemplificare pōt h̄ r'lam q̄ i imperito medico z inmidice qui p̄ imperitiā male iudicabitur equū. ff. de uar. z extr. cog. l. si iudex. uisu de obli. q̄ ex q̄ ro. de hic. impu. qui ip̄ia culpe cōparatur. l. di. nō ē putan. ff. e. t. l. imperitia. s. q̄ est in culpa. c. in musteundo. q̄ cum quis decem q̄ sempre sit culpa causam p̄uenit cum quis decem de homic. p̄sbr. et c. cunebatur. zc. ad audiendam. s. e. l. e. t. c. ult. de h̄. i. di. de his. s. de homic. fac dignum in glo. p. ad hanc reglam cōcordat. s. de sen. ex. p̄pendum. 10. an.

Nullus pl'ibus. h̄ r'la sumpta est. ex. l. ff. e. t. l. nemo ex his. so. ex. xxiij. q. i. quisq̄s u' negat aug'. qd dicebat uincentius cum fac dicens q̄ posito quod id uim eēt id fa cit ex causa de p̄scrip. ff. auditis ū allegat exempcio z p̄scripmetu inter posita tm̄ q̄ fca cum seruo p̄prio et qd dic defen l. nemo nisi spāli iure ip̄ediatur. ut in p. l. ff. e. t. l. nemo ex his ip̄edit cum ius uel dum cōtras defenciones p̄pon. so. ex. ff. de nor. l. que. Pretor i cōuentus uocari negans nec p̄nitere pōt. Idem in conuento de pauperie. ff. siq̄ pau. fe. di. ij. Itē dum. Idem in eo qui negat peccuniam aut imitatam cōuictus de uiendacio nō pōt dicere se solui sse. e. de u. iij. pec. au. t. o q̄ p̄parari. Idem in eo qui negat se socium amittat priuilegium ut cōueniatur in q̄ tum facere pōt. ff. de re iudi. sz h̄ ita. Idem in eo qui negat se pecuniam solutam si cōuincatur de mendacio amittit priuilegium p̄quod ad ū sanius cōpellebat plene debitum sz ipse cōpellitur probere. s. de solut. is qui. ff. de p̄bo. cum in debito in p̄mu. Itē i pedit. ff. de remien. l. ult. Q qui so. ipi. ha. aut si possessor nam cōuentus rei ul' pignor negans se possidē cōuictus de mendacio comod' p̄ mus amittit. ut i' et acquilia insitiatione crescit i duplum ff. ad l. acquil. l. ij. Et h̄ qui negat legatum cōuictus nō recuit ad solempnitatem iuris ut dicatur testiu i p̄stiu usti de fidei. q. h̄i. ult. Itē i pedit usti. de fidi. q. lib. Sz q̄ iniat decem et le. Aliud uni z illud aut duas aut electōes quas simul p̄sequi nō pōt nec una electa redire ad altam. s. e. l. de elc. ut qs duas et fac de re iudi. cum olim an aut quis plibz actoībz uti possit nō xiij. q. ij. in p̄u. de eth. do. cum dilcis et p̄mo. et hoc de esti. inter cōstitutis et p̄l. c. ff. de tbu. qd i h̄ dem. Eligat h̄ aut ex titulo duplicato nō agatur. s. de fid. i int. dil. ē de cōhis. e. p. cum res tm̄ bn̄ excipiatur. s. de ces. p. post ele dele. l. ij. do. cōstitutus et. c. cum dilcis. Sz ulla q̄ de dec. de p̄scrip. ueniens sil' p̄p ponebatur illa duo priuilegium et p̄ scriptio p̄ quorum unum uidebatur recedi ab alio ut p̄

ampliari. Idem. Decet concessum a principe beneficium esse mansurum. Non est alicui auferendum. Idem. Indultum a iure beneficium. Idem. Non firmatur tractu temporis quod de iure ab initio non subsistit. Idem

Non est sine culpa qui rei que ad se non pertinet se immiscet. Idem.
Nullus pluribus uti defensionibus prohibetur. Quod semel placuit amplius displicere non potest. Idem. Non debet

Et si non certa allegans non audit. ut xxiiii. q. vii. quod autem in prin. de ap. sollicitudinem in fi. e. de fur. a suo corrup. l. i. quidam indistincte dicunt allegantem contraria non audiri per predictam dec. infra dic. Sed obstat decretalis unica. alii dicunt l. g. naso. tam. a gof. recitatio ad illud locum habet in actione et in eadem instancia iudicii nam secus in diversis. ff. de ini. of. t. pap. sed nec in publicis.
Item aut non habet locum ut s. probavi. sed huic opponitur quod dicitur p. dec. ut cites nam et erant multe petitiones et super eo super quo sedes fuit debat abbas non audit allegans contraria p. prescriptionem et privilegium. ideo dicunt quod non audit allegans contrarias in eadem instancia in diversis ut in contrariis sed in diversis bene. et ideo dicit lex quod qui primo egit ex officioso et succubuit potest postea dicere nullum. ut e. de ino. of. tes. l. s. maiores. et sic huic contradicit de prescript. audit. et c. cum olim. ubi in eadem instantia proponitur. Non dicunt alii quod ubi dicit sed proponere contraria pura propono talem exceptionem in qua subsecuntur et tunc propono talem sic de except. cum venabilis. quod in non. et sic intelligunt decretalis dec. audic. et c. cum olim. ubi recitat gof. sermam in curia. sed hoc non colligitur ex ipsis dec. videntur quodam divinare ubi unus dicas quod aut sunt contraria que preponuntur ex principio aut ex fine sicut proponit. sed contraria sed ad unum finem tendunt. po. ca. in p. dec. audit. videntur cum olim in dec. p. cle. cum haut. proponi possunt in eadem substancia unum non preiudicat alii. Si vero aut in finem contrarium tendunt pone exemplum p. dec. sollicitudinem. tunc sit. vel in eadem instancia non proponuntur. ut dixi. Et s. nec credas quod in predicta dec. veniens privilegium eo quod privilegium si contrarium prescriptioni eo quod prescripcio. Sed tenor privilegii erat contrarius prescriptioni p. prescriptionem eius dabatur albi plena et pura potestas recipiendi ordines a quocumque vellem episcopo sed privilegium eius dantur dabatur predicta potestas si episcopus catholicus non esset et c. dicunt quidam verbis in ubi. an. s. dicant allego privilegium prescriptionem et tunc debet audiri audiat allego prescriptionem et privilegium et tunc non audit. quia ponit. ca. in an bones. et sic intelligunt dec. sed ut in pr. primo privilegium fiat allegatum unum procedens ratio maior est et non quod except. obicies non contestatur. ut s. e. l. de hic. of. c. ii. Et si facte s. e. exceptionem in de le quod dicam et concordat ad hunc regulam de ap. ca. pati.
Quod semel placuit. po. ca. cum in ini. xxxii. q. v. horrendo. Quod in ini. quod adim. ff. de adult. l. si uxor infi. Et fallit in electo viii. q. vii. dilectissimi. s. e. l. nulli de ele. ff. de decur. de causa. pos cum olim. e. de iudic. aptissimum. Idem in malus a omnibus iii. di. in istis s. de p. to. per tuas. ff. de neg. g. pop. Et fallit in medium. sed regula ex causa supveniente. s. e. l. de novo ad noticiam pervenientis. e. t. de ele. victa et c. nulli s. de except. pastoralis quia que novo emergunt indigent auxilio s. de of. del. in sinuante. ff. de in fact. de etate. Ex causa. Infallit in e. merito. ff. de dem. io. ut graduum reprobari

vero medicus semel probatus iterum reprobari. et illud spale pro bono tamen sanitatem. Item fallit in omnibus casibus in quibus aliud pmittitur. penitentie ul variare sit in ap. a quibus appellanti recedere. ii. q. vi. si quis libellos de of. del. gratum s. e. l. de ele. quamvis et c. prudentis. s. de ap. infra posita. Item patrono layco qui variare potest. s. de iur. pa. quod autem et c. pastoralis in earundem qui variat in eam s. de ele. bi in nobis. s. e. c. idem p in tatibus. Similiter in testamento quod mutari potest usque ad supremum vite exitum. xiii. q. ii. c. ult. voluntas de celebrat. mis. cum marthe. ff. de ad. in l. legat. l. iiii. non ob. pacto de non mutando. e. de pact. l. pactum quod dotali. ff. de lib. si quis in prin. l. iii. Et in libello quod usque ad lit. con. mutari potest. e. de eden. l. edita. de h. de libello. oblat. c. ii. et c. tamen an inscriptionem penitere de accusat. c. h. Item preceptum ad certum tempus revocatur. ff. de pen. l. cum precario et quod certi temporis adiectione certa nam ult. certus. Item solvuntur sponsalia de futuro per secuta sponsalia de presenti de spon. si inter et sponsalia de presenti per ingressum religionis de qui. ex publico et ingressus religionis an annum ul professionem penitentiet de ut a domo in professus unam religionem et in uno plato professum et ingreditur artiorem e. t. c. licet et tamen per voto recedit p leges iii. s. e. t. de voto. novo. et c. uno. Item a voto de religione pficienda recedit ingressum in latoris. s. e. t. de re lat. qui post votum. Item fallit in eam. in qua l. s. l. e. dum penitere. s. de regula ad iur. et c. t. c. t. et sic in fi. Item in electo qui consensit electorum de se facte qui prima aucte penitet an confirmacionem de tu slat. in concordia f. b. Similiter hys quod in illis casibus quod semel placuit adhuc potest displicere et incidit in hanc regulam illud generale quod nullus potest venire contra factum suum de quo dic ut no. l. v. di. penitentes de cle. non sol. a de cliciis in ii. divisis fallaciis. Et no. quod hec regula non habet locum in hiis qui improbant aliud ut in p. c. penitentes. ho. di. s. de peccatis. c. ult. de fo. co. si diligenti. e. de ar. bi. l. p. ubi. sed partes peccatum faciunt et detecidendo ab arbitro et ap. veniigient in eho recede possunt. Item habet locum in hiis que fecit placet a non p errorem facti. xxxviii. di. quam is. xxii. q. ii. in quibus s. de ele. cum in cunctis et de solo ibus. c. ult. de iug. s. c. ii. et ult. ff. de iur. dict. o iudi. si per errorem. Item requirit quod non placeant sola mente sed verbo vel facto et quod alterius intersit. fac. s. c. mutare et quod ibi dicam io. an. Et ca. in filio qui non est et collecto.
Non debet aliquis pro propter peccatis pravis. xxiii. q. iii. sibi hys in compromittentibus. q. non puniantur. dolo commissarii. s. e. l. de ele. si compromissarius. Et io. e. de in of. t.

Tre iudex mittat in interlocutoria sua s. de app. ut de ascienc[illegible] quod dio ut ibi et ff. de re iudi. quod fuisset in mandato p[illegible] et tercere et de pacto [illegible] est pretere in sot medietate [illegible] s. e. de pen [illegible] ff. de posit. l. 1. [illegible] ff. de [illegible] but et nominatis quod dic ut [illegible] ff. de iudic. [illegible] et ca. no. se. ff pecuniam

siquis fuo ii sus finem ii reuocaē l. e. antiq̄ que puniebat filium que ex h̃ edem amatir ꝑ p̃niū odium ad idem. i. q. iij. iudex de sp̃a nob. ic. sic tius s. e. l. de iniur. ꝑ damp. da. i si pignoratores. e. de penis scilicet . cum sit q. ii. q. vi. bidui u. s. si ad iīsius absentem decausa pos cum olim. ff. de tribu. procuratoris v̄ negligencia ut i primo fa. u. i i secō dolus. ut i tercio. paura toris yceret dn̄o. s. dic q̄ ratōe mandati ipe dn̄s v̄z id facē id eius vn̄ eius odio g̃uat̃ in q̄ntum fines mandati pacium̄ meo q̄ excedit nō deof. de l. cum olim intelligas h̃ ut ple nom s. ut lit. nō ot. c. l. in fi.

s. ut. lit. nō ot. qm̄ freq̄nt̃. c̄. fuū infi. ꝑ h̃ matia plo glo. n̄ indig̃ꝫ. plequeret eū cam ut nō. xxij. di. renouantes. de osti. agnoscentes et depriuil. antiq̄. io. an.

Quod quis manda. h̃ r̃la sumpta est. ex l. ff. e. t. l. n̄ uidentur data qui iussu p. ca. in v. niles in layco l̃ clico qui de mandato ep̄i capit eū cum s. e. t. de sen. ex. sicutos et ineos qui iussu p̃onis corrumpit al bū qui excusat̃ a pena ff. de iniur. iur. c. iij. sigd id. ¶ Colimah. e. t. h. x̃a cum uidet aliq̄ mandat suū offm̄ exccendo ff. ad trebell. fuui. ¶ Cum p̃tor ff. ad l. acquil. ita uulnatus s. uo nō exter suū offm̄ nō ē parendo in fi. i reuerencie exhibicione. ff. de ius. no. l. g̃naliter nam in dubium resistere debet officiał. de pe. di. i. nemo. s. de ele. fundam̄ta. ¶ Iudices. e. de

Non debet aliquis alterius odio pregrauari. ¶ Regula.

Sine culpa nisi subsit causa non est aliquis puniendus. ¶ Regula.

Quod quis mandato facit iudicis dolo facere non uidetur cum habeat parere necesse.

¶ Idem dic ubi h̃de q̄ grauatur p de fucto i fideiussore q̄ grauat̃ p p̃ncipali ut nō in hoc p̃ sen. in p. de c. i si pignoratores. ¶ Item o lre. di. neminem v̄ in odium ordinantis ꝫ delicti ordinati q̄uis e puniat fu tr̃s ordinari ut i nō. ¶ Item d. lvi. di. p. totum. i. q. iij. ¶ Item peccato. vi. q. i. siquis cum xv. q. ult. cum uiste. xxiiij. q. iii. inp̃u. xxv. q. ii. i nos de condi. l. insancta ibi p̃t iustus sepe p̃ pios. de fil. p̃s p̃torum. s. de spon. nō est ub de h̃r. c. v̄g̃n tis ic. e. t. s. e. l. c. ij. cum in las. fi. ¶ Sed tp̃e est pena eterna spualis et tp̃alis. q̄ ꝑ plequeret ut no. i. q. iij. in summa debus. q̄ fiunt aūa. p. c. l. c. que sunt. ¶ Pena q̄ tp̃ali ul' spualt alia ab erecte sepe puntur. Unus p̃ alio i spi le est iō uideat̃ potes ul' i alium c̄ inis p̃ita lese magestatis h̃ris ul' scismatis. ad h̃. s. e. t. de scismat. c. uno ul' qi i stauca p̃ma timet. in filio i fac q̄ dixi. s. e. sel' infi. ¶ Item q̄. ff. de iusti. co. s. si pupillus. tene. p̃ insi. h̃ i sunt el' pa ꝑponentis et eodem mō solui. ff. de of. p̃sul' obseruare. rē. i elpa sunt ꝯ p̃sul secum ducentis uxorem. ¶ Item s. e. in quib. c. pig. ta. q. l. sat v̄ bona uiuus i cā mariti p̃ in pilani ff tacite obligata. i. q̄ sup̃ius bona ex transita ff bona uxoris debebantur. ¶ Illud est spale i fac ad hunc r̃lam ic. da in p̃n. q̄ q̄s i q̄ i dicam i sat ꝯ tinua ē h̃ r̃la. e. t. p̃e p̃c̃ i ꝑ nideat̃ ad ōria s. signata. io. an.

Sine culpa hic ponit̃ r̃la et est excepcio in r̃la ponecium. lvi. di. sat p̃ dsum. s. de osti. agnoscentes. ff. ad l. acquil. si putator in excepē pone cū i in marito corrupte q̄ a p̃ motte fu el'pa repellit tū excā ꝑ scandalum defecu. xxxiiij. sicut s. i. inclito lepso q̄ fu elpa ꝑ scandalum p̃uiat̃ eccā de cli. egro. tu. ¶ Item in dn̄o s. q̄ no uam dedit qui ꝯpellitur eiūdare nouam ul' dare fiuū p̃nora in stituta de uoca l' in p̃n. r̃lait. g̃ nullus p̃nitur fu elpa xvi. q. vij. i uenit de h̃oic. i. h̃oies. ic. ult. e. de penis sam. s. de osue. c. pl. e. r̃la. p̃ria cum suis q̄o ꝯ test iō q̄ pena est in fura elpe. de of. de l. sane. u. de tū sacr. c. ult. de h̃oic. sic dig̃ū v̄ act. n̄ exta in fura uō in fura locum nō h̃t. g. v̄ n̄ est elpa n̄ pena b n̄ tū excā. p̃nit̃ ds sui elpa

ap. q. m. i h̃ v̄m macrocon ibus iniquib. p̃eti' deo q̄ hoib. obediendum est. xi. q. iii. sidus de sen. ex. in q̄ uisitoi. ff. e. t. ad ea in his q̄ a q̄ fu dolo ꝯ mittunt̃. uel ex off. pares excusat̃. ff. ad l. acquil. lib. hō. ii. s. de h̃ plena n̄ i nō. q̄ sic dolo car. qui iudic optem par ꝑcepto. i. e. q̄ dolo n̄ car q̄ iudicis ꝑcepto n̄ obtempat. ff. e. t. l. nō pot dolo carere q̄ impio magistratus nō obtempauit c̄ h̃at reditum eet. ¶ In his q̄ in quib nō h̃t nece parere ut in macrocion h̃ que ad suū n̄ spectat. q. e. dolo nō car ut s. dixi i fac. de sen. ex. vniu̇rsi iiis. v. urbano in ach. si e lay. l. h̃ fac de mandato albis suu exc. om est i nō. q̄ dic hic par necc sic eū necitas excusat a furto. ut de o. di. i. v. discipulos. s. de furt. c. iij. ad h̃. ff. ad l. io de iat. l. ij. cum i eadem. nam sic i a dolo ar h̃ iudes. c. g. nullum malefctm fu dolo ul' lata saltim culpa que dolo ꝯ pat. xv. q. i. aliq̄s l. de sen. excusat necitas q̄ i restringis ut s. dixi. est a r̃la i argumto ad q̄om de eo qui ad mant exce redelit debit vxor pendendi. lite ad ulti ul' ꝯ ditois de h. no. xxxiiij. di. sic i ideo nigi. seruo ꝑposuit. io. an.

Mora sua. h̃ r̃la sup̃ta est. ex lege. s. e. t. i. q. de p̃ natre vinc. ꝑo ca. in eo q̄ ē in mora sol. decias. q̄ peuit p̃ suo i cū tortum. xvi. q. i. decis. ¶ Idem i ꝯ in ode p. r. de pri. q̄ sunt in mora de q̄ uio. c. v. de depo. b. sides. ¶ Idem i fure q̄ statim est i mora. s. de furt. s. h̃ eto. e. ta h̃ tu r̃lam nō q̄ ad h̃ q̄ q̄s dat moroso recipit qui scit se debē. l' scire deat q̄ inte plliat' sunt adic ul' h̃ō. i q̄ h̃uit possibilitatem dandi h̃res. ff. de re. b. ē. l. q̄ ce. i tūc tenet̃ moroso de cū fortuit̃ i si eod' mō fuiss. res a p̃o p̃r. r. act. l. z mar. q̄ ut nō. idem. l. q̄ r. t. i plurat. ff. de l. a. c̄ res ul. e. fortassis ei de irent vendus a p̃d aliū p̃iss. i h̃ tenet b. s. de q̄ mo. c. uno. i de depo. c. bona sides. Et nō q̄ dic mora sua nam i duob' reis debendi altero in cpll' alē lib. mtim spē. s. inte pll' tur. ff. de u. s. l. mora i si. ¶ Item mora fide. s' noce. n̄ reo quo in' lib. intitur spēi se eos. ff. de si obl'. l. tū s. i l. mora. q. h̃ q̄ sidei h̃t cam a reo nō reus a fidei. vn̄ nō q̄ sidebitor ꝑ sunt i mora sol. et postea creditor i mora recip. r. e. q̄ ultia mora noce ut ff. de l. i debitor et uide q̄ nō deberi. cum hoies de mora a q̄ in si. c. effcū pleno ff. de v. s. l. mora s. n. q̄ mora sel' ꝯ missa p̃ pot. et vi q̄ nō in q. ii. legiq̄ rē. rex q. puella de elc. cum i ce ctis i elap tp̃z de sup. neg. p̃l.

[illegible]

Mora sua cuilibet est nociua. Ea que fiunt a iudice si ad eius non spectant officium viribus non subsistunt. Idem. Scienti et consentienti non fit iniuria neque dolus. Idem. Que a iure communi exorbitant nequaquam ad consequentiam sunt trahenda. Idem. Quod omnes tangit debet ab

[illegible]

[illegible]

omnibus approbari. Idem. In obscuris minimum est tenendum. Idem. Eum qui certus est certiorari amplius non oportet. Idem. Non licet actori quod reo licitum non existit. Idem. Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum. Idem. Generi per speciem derogatur. Idem. Plus sp

[illegible]

in se continet quod est minus. Idem. Pro possessore habetur qui dolo desiit possidere. Idem. Utile non debet per inutile uitiari. Idem. Ex eo non debet quis fructum consequi quod nisus extitit impugnare. Idem. Cum quid prohibetur, prohibentur omnia que sequuntur.

et illo. Idem. Pluralis locutio duorum numero est contenta. Idem. Imputari non debet ei per quem non stat si non faciat quod per eum fuerat faciendum. Idem. Accessorium naturam sequi congruit principalis. Qui tacet consentire videtur. Id. Is qui tacet

Qui pro impleto ē et ubicumque tam pact in ducē alleg. ff. de pact. l. qui i pactū. Sed fallit in eo qui tacet, nam non videtur consentire qui p contumaciam tacet. lxv. di. si forte. Item in his in quibus requiritur consensus expressus, ut in adulto qui tacet contrahentur de spons. Di. iiij. ex parte et in sui tute i ponendā. ff. de sui. verba. p dior. l. inuti et in pavatione eius tacendo. ff. de pau. l. filius. Item in re tam ca... servitute. ff. de serv. qui vias. Item in re contra... et i solutionem iniuria. ff. de iniu. i i p. i eo. Item et expresse de testator nomine heredis. de e. c. de tertiis in bern. Item in edum. non n. q. iiij. plus quod qui i hui dicit. in quod tacens habetur p consentiente aut p confitente. Solo dicit quidam quod regula tacens habetur pro consentiente fac. ad h. i. prima fallit in casibus supradictis ut dic. so. aut est talis factum quod si non potuit prohibere pone casum. l. iiij. di. si sunt. et tunc tacit nunquam habetur pro consensu. fallit in casibus supradictis aut est talis quod si potest inpedire pone casum. ff. de oblig. emp. ter alienam. et tunc taciturnitas non obest. unde dic. regula intelligitur culpa caret qui scit sed prohibere non potest. ff. e. ti. l. culpa. Solo qui h. no. xxvij. di. c. i. et h. de sponsal. unde sup. dic. quod in facto reputabili vel notabili aut non tacit habet pro consenciente ut i pmis ut... in facto a quo non est reputabile honorabile aut tortum si honorosum ne tanto est expressus consensus sicut est quod quis assumat pauca officium quod regula fuerit ut in his in quibus sunt in nomine quod hi vocat de ele. in arte quod impucia h. addicto quod non ius i penam statuit quod tacentem habet pro consentiente vel p confesso. sic habet... honorosum exemplifica p dec. de unia tar. c. ult. ... et c. c. de decessis si post ... cum librum exordat aut ad hunc ... ff. de cōi di. l. labium... tacitus pacieus habetur pro consenciente agit tamen ad intrēē et sic quo adhuc habetur p confitente a vitate fidatu tacet non loquitur. et sic in ordine nec consentire vi. habet aut nūtiatem unde potest prohibere in feriores. sit inuictas. Jo. an.

Inspicimus. Hec regula sumpta est ex l. ff. e. t. in obscuris inspici pone ca. i uno quod fuit cum vidua et logo tempore habitavit cum ipsa illa dicit se in legitimam in hoc obscuro presumitur contra quem ... xxvij. q. i. si quis acceperit. Item cancellata vel obscena litteram non in iuste presumitur ... de fide instrum. ... Item in dubio in fide et ... et h. de dat. ... paventi. hic aut reperit quod dixi s. e. ti. in obscuris.

Is qui in ius. Hec regula sumpta est ex l. ff. e. t. qui in ius ponecisti i pdco quod eodem iure utetur successor quo predecessor xviij. q. iij. clenchius te convenit successor p reptum i per... predecessorem s. de foro. ... dilu ... de xpe ... Item pone in herede qui non usucapit quod non usucapiebat defunctus. ff. de div. temporibus prescript. l. c. heres quod dic. ut diri. s. e. cum quis in ius heres eum successor est ius habet fallit s. ff. de pbat. l. pro culpa sidon ... quod pensare potuisset cum testatore ... heredibus non oplat. Item fallit ... morte defuncti ... donatio ... non peruenit heres s. e. fam. he. l. filie. Item in ca. ff. ad falc. ... Item fallit in ... successionis mutat forus ... clerico ... coram suo iudice ... ex. ep. de foro. ... fallit i ca. s. e. l. de iure pa. c. uno. ... succedit laico prono habet ... lapoc solos ... Item legatarius legatum acceptare non potest p parte ... legatum ... pluribus rebus heredibus unius heres ... p parte potest acceptare ... respicere ... de l. legatarius ... eodem iure uti ... non potest quod nemo plus iuris ... z. e. neo pt ... eadem p. cum defuncto successor cum predecessore ... idem iuris uti ... quod dic. eodem iure quod non eo privilegio ... personale fuerat predecessoris privilegia s. de privil. cum suis ... Idem dico de peo ... s. de ... decreto ... s. de pben. ... io. an.

Presumitur ignorantia. pone casum xxxij. di. proposuisti ... quod tacet ... ex ... ff. de pbat. l. verius ... xvi. di. quod dicitis ... ordinatores xxxiij. q. ii. ... s. e. de ele. ... cum sibi ... quibus ... quod non presumitur ignorantia ... scientia solo dic ut no. de postul. c. ... c. lxxxiii. di. proposuisti quod ... presumitur scientia ut hic ... regula vera est in his que quis scire vel indagare non tenetur ... vel indagare tenetur non habet locum sic ... legendo ... di. c. ... de ele. cum ... presumitur scientiam probare ignorantiam ... de ... vel curator ... inquirere ... imputatur ei ... ut ... probandi ... ignorantia ... pbat ... pbo. ... de ele. ut ... et tunc ... ad ... pbo. ... probabilis ut no. i peco. c. proposuisti ... pbat ... ex quo

non fatetur sed nec utique negare videtur. Inspicimus in obscuris quod est verisimilius vel quod plerumque fieri consuevit. Idem.

Si quis ius succedat alterius eo iure quo ille uti debebit. Idem. Presumitur ignorantia ubi scientia non probatur. Idem.

Locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria vel iactura. Idem. Imperium est be

uiguior uit' pretacio facienda. Idem
Actus legitimi condicionem non recapiunt nec
q' diem. Idem Semel deo dedicatum non
est ad usus humanos ultius transferen-
dum. Idem Non prestat impedimentum
q' de iure non sortitur effectum. Idem Cuius
q' est plus tz uitus q' est minus. Idem.
Qui prior est tempore pocior est iure. Idem

privacio [illegible]
peccati

privacio est q(ue) accid(it) [illegible]
[illegible] vel patri[illegible]

Dicit(ur) est vel suffocato(rum), submersor(um) et submersor(um) violenta(rum) [illegible] suffocato [illegible] loco [illegible] aque loci [illegible] in loco [illegible] suffocato
[illegible] submerso [illegible] aque [illegible] aqua loci in loco [illegible] et tenebroso vel suffocato [illegible] suffocato submerso
[illegible] violenta submerso [illegible] aque [illegible] aqua in loco [illegible] submerso violenta [illegible]

[illegible]

V